Kádár János

A fejlett szocialista társadalom építésének útján

Kádár János

A fejlett szocialista társadalom építésének útján

696

E.M.G 16/2 FÁRT BIZ
Könyvtára,

Kádár János | A fejlett szocialista társadalom építésének útján

É.M.G 16/2 PÁRT BIZ.
Könyvtára,

Kossuth Könyvkiadó · 1975

Előszó

E kötetben Kádár János azon beszédeit és nyilatkozatait adjuk közre, amelyek 1974. szeptember 2-a és 1975. június 12-e között hangzottak el. E tíz hónap belpolitikai életünknek igen eleven és termékeny időszaka. Kiemelkedő eseményei: a párt XI. kongresszusa, hazánk felszabadulásának és a fasizmus felett aratott győzelemnek 30. évfordulója, az országgyűlési választások.

A beszédek, nyilatkozatok többségét — a Központi Bizottság novemberi, a KISZ Központi Bizottság januári, a Hazafias Népfront Országos Tanácsa elnökségének áprilisi ülésén elhangzott felszólalások szövegét — most tesszük közzé először. A kötetben megjelent beszédekből, nyilatkozatokból az olvasó megtudja, hogyan készült a párt a XI. kongresszusra, hogyan fogalmazódtak meg, formálódtak és gazdagodtak azok a gondolatok, amelyeket a háromnegyed millió párttag, a sok millió pártonkívüli kívánságaként a kongresszus határozattá emelt: a párt folytatja eddigi fő politikai irányvonalát, haznákban a fejlett szocialista társadalom épül.

Meggyőződésünk, hogy e kötettel segítjük a párt XI. kongresszusa határozatainak egységes értelmezését és következetes végrehajtását.

A Kiadó

Beszéd a Politikai Főiskola fennállásának 25. évfordulója alkalmából rendezett ünnepségen

1974. szeptember 2.

Köznapi és ünnepi esemény részesei vagyunk. Normális aktus az 1974–1975-ös tanév megnyitása, soron kívüli ünnepi esemény a Pártfőiskola – újabb rangján a Politikai Főiskola – fennállásának 25. évfordulója. Ez jelentős esemény a párt, a társadalom, az ország életében.

A bevezető előadásban is elhangzott, hogy a főiskola története része a párt történetének; ezt szeretném nyomatékosan kiegészíteni azzal, hogy a főiskola munkája nagyon fontos része a párt munkájának, mindennapi tevékenységének. Elég, ha arra gondolunk, hogy nálunk az utóbbi időszakban évenként mintegy 1 600 000 ember részesül rendszeres marxista képzésben, különböző önkéntes iskolák, tanfolyamok, valamint az egyetemeken folyó kötelező marxista oktatás keretében.

A Pártfőiskola ennek a képzési rendszernek a magva és kisugárzó intézménye: a párt, és nemcsak a párt, hanem az egész társadalom, az állami, a gazdasági, a kulturális élet számára képezte, illetve képezi, továbbképezi a káderek ezreit. Egyben a tömegpropagandának és a hazánkban folyó marxista–leninista elméleti kutatásnak is nagyon fontos bázisa.

A Pártfőiskola, illetve a Politikai Főiskola negyedszázados tevékenysége során a marxista képzés terén végzett eleven munkájával – amikor arra szükség volt – hozzájárult a párt ideológiai és politikai egységének a megteremtéséhez és megszilárdításához. Így, ha közvetve is, tevékenysége hozzájárult ahhoz, hogy megvalósult a magyar nép tömörülése, összefogása a szocialista eszmék jegyében.

A Központi Bizottság nagyra értékeli a Politikai Főiskola munkájának erényeit.

Az első és a legfontosabb az elvi igényesség. A második nem kevésbé fontos: az eleven kapcsolat az élettel, a párt mindennapi tevékenységével, a pártot foglalkoztató kérdésekkel.

A Pártfőiskola erényei közé tartozik az is, hogy nem zárkózik önmagába, együttműködik az egész ideológiai területtel, az állami oktatási és tudományos intézetekkel, a budapesti és a megyei pártiskolákkal, továbbá a tömegszervezetekben folyó marxista képzés intézményeivel.

A Pártfőiskola erényei közé soroljuk, hogy jó kapcsolatot tart fenn a testvérpártok központi oktatási intézményeivel, átveszi és hasznosítja a marxista–leninista képzés nemzetközi tapasztalatait is.

Ezzel a néhány szóval csak jelezni tudtam a Politikai Főiskola széles körű és messzesugárzó tevékenységét és azt a nagy munkát, amelyet negyedszázad alatt végzett. A munkában – ahogy az lenni szokott – maga a Pártfőiskola is továbbfejlődött. Jelentős fejlődés figyelhető meg a képzés tartalmában és az oktatás módszereiben is. Ez kifejezésre jut többek között új tanszékek, speciális tanfolyamok kialakításában és fejlesztésében.

Semmiféle erőltetés nincs tehát abban, sőt szükséges, természetes és megérett fejlődési fokozat volt az, amikor az illetékes párt-, majd állami szervek úgy döntöttek, hogy a Pártfőiskolát – ténylegesen betöltött funkciójának megfelelően – egyetemi rangra emelik, s akik a főiskolát elvégzik, államilag is elismert oklevelet és képesítést kapnak. Az itt folyó elméleti, kutató és oktató munkát szolgálja az is, hogy a Pártfőiskola arra érett és érdemes tanárai kidolgozhatják és megvédhetik disszertációjukat, és tudományos fokozatot szerezhetnek.

Örvendetes, hogy a Pártfőiskola negyedszázados tevékenysége során – sokszor bonyolult és nehéz körülmények között, sok nehézséget leküzdve – továbbfejlődött és felsőfokú intézménnyé vált.

Engedjék meg, hogy megbízatásomnak megfelelően ezen az ünnepi gyűlésen, a főiskola fennállásának 25. évfordulóján a Központi Bizottság nevében köszöntsem mindazokat, akik e negyedszázad folyamán itt, a Pártfőiskolán a legkülönbözőbb beosztásokban dolgoztak, és hozzájárultak ennek a – most már lehet így is mondani – történelmi útnak a megtételéhez, az iskola eredményes munkásságához.

A Központi Bizottság nevében s a magam részéről is szívből köszöntöm a Politikai Főiskola vezetőit, tisztelt és megbecsült elvtársunkat, Nemes Dezső rektor elvtársat, a rektorhelyetteseket, a tanszékvezetőket és az egész tanári kart. A Központi Bizottság nevében szívből köszöntöm a Politikai Főiskola összes adminisztratív és technikai dolgozóit is, mert mindenki tudja, hogy az iskola eredményes működéséhez nagyon sok embernek kell megtennie a magáét. Engedjék meg, hogy én is csatlakozzam Győri Imre és Polinszky Károly elvtársakhoz, s a magam részéről szívből köszöntsem azokat, akik magas kitüntetést kaptak ezen a napon. Köszöntöm mindnyájukat, gratulálok az elért nagy eredményekhez, valamennyiüknek jó egészséget és további sikereket kívánok.

Mindenki végzi a maga munkáját: a Politikai Főiskolán új tanév nyílik, a párt pedig a XI. kongresszusra készül. Mindkét esemény miatt megfelelőnek tartom az alkalmat arra, hogy néhány olyan kérdésről szóljak, amely meggyőződésem szerint közvetlenül vagy közvetve kapcsolódik a Pártfőiskola elméleti munkájához is.

A Magyar Szocialista Munkáspárt nagy és történelmi jelentőségű feladatok teljesítésére kötelezte el magát. Itthon felel a szocialista társadalom építésének a vezetéséért, nemzetközileg pedig felel azért, hogy kellőképpen hozzájáruljon a haladás és a béke ügyének előmozdításához.

Mi azt tartjuk, hogy e történelmi feladat megfelelő elvégzéséért a Magyar Szocialista Munkáspárt felelősséggel tartozik a magyar munkásosztálynak, amely szülte ezt a pártot, a magyar népnek, amely bízik ebben a pártban, felelősséggel tartozik a nemzetközi munkásosztálynak, a szabadságukért küzdő népeknek, s mindazoknak az embereknek, akik a haladásért küzdenek a világ bármely országában.

A párt XI. kongresszusa, amely előttünk áll: vizsgálat, mérlegkészítés és számadás lesz. Ha rendesen el akarjuk végezni azt a jelentős munkát, amely a pártkongresszus előkészítésének menetében és magán a kongresszuson vár ránk, ez nagy erőfeszítéseket kíván, mert közben a szocializmus építése, a mindennapi munka, a zajló nemzetközi élet is megy tovább, és senkinek sem mondhatjuk, hogy most hagyjatok békén minket, mert kongresszusra készülünk. Ezért a következő hónapokban nem is kevés többletmunkára lesz szükség.

A számadás természetesen még nincs készen, és ezért az ember inkább csak saját nevében nyilatkozhat; úgy gondolom, hogy pártunk Központi Bizottsága nyugodt lélekkel és jó lelkiismerettel adhat jelentést a kongresszusnak, a munkásosztálynak, népünknek s világszerte harcoló osztálytestvéreinknek.

Elvtársak! Megfelelő alkalmakkor több ízben is megállapítottuk, hogy pártunk politikája jó, pártunk a munkásosztály élén, a munkásosztály tömegeivel, a magyar dolgozó néppel összeforrva, eredményesen dolgozik, betölti vezető szerepét. Elmondhatjuk azt is, hogy a Szovjetunióval, a szocialista országokkal, a nemzetközi kommunista mozgalom harci osztagaival, a kommunista és munkáspártokkal, a haladás erőivel testvéri egységben és szoros kapcsolatban dolgozunk.

Vannak olyan eredményeink, amelyeket valóban nagyra értékelünk. Mindnyájan ismerjük pártunk, munkásosztályunk történelmi útját. Tudjuk azt is, hogy milyen nehézségekkel kellett megküzdenünk. Éppen ezért lehet becsülni – a legszélesebb dolgozó tömegek becsülik is – azt, hogy ma hazánkban a nép szabadon, békében él, szocialista társadalmat épít, és hogy a szocializmus építésében jelentős eredményei vannak. Azt hiszem, a párt erőfeszítéseinek célját s egyben a párt legfőbb kötelességét a legrövidebben úgy lehetne megfogalmazni, hogy biztosítani kell a jövőben is e kedvező folyamat továbbfejlődéséhez az összes szükséges feltételeket.

Ha feltennénk a kérdést: mi az oka annak, hogy a párt alapvető történelmi misszióját elfogadható módon tölti be, csak az lehet a válaszunk, hogy a Magyar Szocialista Munkáspárt helyes, a gyakorlatban igazolódott politikájának alapja és az eredmények forrása az, hogy pártunk tevékenységét a marxista–leninista elmélet vezérli. Az az elmélet, amelyet már jóval több mint 100 esztendeje Marx és Engels megalapozott, és amelyet Lenin, századunk legnagyobb szocialista gondolkodója és forradalmára továbbfejlesztett. Ez a tudományos világnézet politikánk és gyakorlati tevékenységünk vezérfonala.

A marxizmus körül megszületése óta folyik a harc, a küzdelem. Ezt az elméletet támadták és támadják ma is a burzsoá teoretikusok. Ezt az elméletet több mint egy évszázados története során nemegyszer kompromittálták a dogmatikusok, kiforgatták lényegéből és elárulták a revizionisták, de ez az elmélet mégis él, hat, diadalmaskodik!

Ma már a marxizmus–leninizmus ellenségei is kénytelenek megállapítani, hogy ez a világnézet azáltal, hogy testet öltött, azáltal, hogy megszületett a világ első munkás-paraszt állama, a Szovjetunió, majd később a szocializmus világrendszere, új korszakot nyitott az emberiség történetében. S ehhez végtelen örömmel hozzátehetjük: szerencsére új fejezetet nyitott a magyar nép történetében is.

A marxizmus–leninizmus, az általa vezérelt világméretű forradalmi folyamat – nem túlzás kijelenteni – az emberiség reménye. Nem lehet elképzelni másként az emberiség jövőjét, csak úgy, hogy a szocializmus eszméje felülkerekedik, győz az emberiség által lakott minden világrészen, mert nyugodt élet, béke, fejlődés az emberiség számára másképpen nem lehetséges.

Mi ezt az elméletet valljuk, ezt képviseljük, ezt oktatjuk itt a főiskolán, és ehhez tartjuk magunkat rendíthetetlenül a jövőben is.

Pártunk történelmi útjáról szólva megemlítem, hogy a magyar kommunisták pártja azért érhetett el sikereket és azért juthatott a jövőjét illetően megnyugtató helyzetbe, mert fennállásának egész időszaka alatt hű maradt a marxizmus–leninizmus tanításaihoz és nem utolsósorban a proletár internacionalizmus eszméjéhez.

A párt az eredményes munka nélkülözhetetlen feltételének tartja, hogy mindvégig, minden tekintetben hű maradjon a marxizmus–leninizmus tanításához és a proletár internacionalizmushoz.

Az eredményes tevékenység további fontos feltétele az, hogy a Magyar Szocialista Munkáspárt a marxizmus–leninizmus alkotó alkalmazására törekszik. Ezt mi úgy értjük, hogy munkánkban érvényesítjük a szocializmus építésének nemzetközileg közös, fő törvényszerűségeit, és ugyanakkor figyelembe vesszük a nemzeti történelemből és az ország konkrét helyzetéből adódó sajátosságokat. A történelmi tapasztalatok, saját tapasztalataink és mások tapasztalatai egyaránt bizonyítják: ha az alkotó alkalmazásnak e két fő kritériuma közül bármelyiket is elhanyagolják – akár a szocializmus építésének közös törvényszerűségeit, akár az ország saját adottságait hagyják figyelmen kívül vagy mellőzik – lehetetlenné válik a szocializmus további eredményes építése, és elkerülhetetlenül veszélybe kerülnek a szocializmus építésének vívmányai.

Mi ezt a történelmi leckét jól megtanultuk. E tapasztalatok közül

csak példaként említem meg, hogy mi feltétlenül érvényesítjük a szocializmus építésének egész időszakában, mindaddig, amíg osztályok vannak társadalmunkban, a munkásosztálynak és a munkásosztály forradalmi pártjának vezető szerepét. A történelem is azt bizonyítja, hogy enélkül nem lehetséges a szocializmus építése.

A szocializmus sikeres építésének másik egyetemes érvényű feltétele, hogy legyen erős a munkásosztály hatalmát megtestesítő szocialista állam. Államunknak – ha a mostani békés viszonyok között nem is beszélünk róla sokat – fontos védelmi funkciója van: kötelessége megvédeni szocialista vívmányainkat az imperialista fenyegetésekkel és a belső ellenség támadásával szemben.

A szocializmus építésének egész időszakában szükség van a munkáshatalom, az állam szervező tevékenységére és segítségére mind a gazdasági, mind a kulturális építés területén.

További nagy feladat az osztályelnyomástól, a kizsákmányolástól felszabadult nép alkotóerejének, a szocialista demokráciának kibontakoztatása. Ez is a szocializmus építésének alapvető feltétele.

Az előbbiekkel összefüggésben arról is szeretnék szólni, hogy mit tartunk a párt feladatának a propagandában. S ha most a párt feladatáról beszélek, ez itt szó szerint azt jelenti, hogy a Politikai Főiskolának is ugyanez a feladata: az élő marxizmus–leninizmus tanítása; mindenféle, mind az elméletet, mind a valóságot meghamisító szubjektivizmus leküzdése, mind az elméletet tönkretevő, mind a valóságot figyelmen kívül hagyó dogmatizmus leküzdése, a marxizmust meghamisító és az osztályelméletet elvető revizionista tendenciák, nézetek és törekvések leküzdése, végül a gyakorlati tapasztalatok elméleti általánosítása, vagyis hozzájárulás az élő marxista–leninista elmélet továbbfejlesztéséhez.

Ezt tekintjük pártunk és konkrétan a Politikai Főiskola alapvető feladatának a propagandamunkában. Azt hiszem, hogy ezt nem szükséges részletezni, nagyon jól tudja mindenki, miről van szó.

Néhány szót a külpolitika kérdéseiről is.

A Magyar Szocialista Munkáspárt nemzetközi tevékenysége során is a marxizmus–leninizmus tanításának érvényesítésére törekszik, osztálypolitikát folytat a külpolitikában is. Ennek megfelelően vizsgáljuk, elemezzük és ítéljük meg az alapvető kérdéseket. Mivel itt

a Politikai Főiskolán vagyunk, nem a napi politika kérdéseivel szeretnék foglalkozni, hanem azzal, hogy egész nemzetközi tevékenységünk kulcskérdése a jelenlegi nemzetközi helyzet fő erőinek és fő ellentmondásainak marxista–leninista osztályszemléleten alapuló megítélése. Ha erre a fő kérdésre jó választ adunk, akkor könnyebben tudunk állást foglalni a külpolitika napi kérdéseiben is.

A Magyar Szocialista Munkáspárt a marxizmus–leninizmus alapján és a kommunista világmozgalom más osztagaival együtt meg van győződve arról, hogy a jelenlegi világnak, korunknak fő ellentmondása a kapitalizmus és a szocializmus közötti ellentmondás; ha államcsoportosulásokra gondolunk, a fő ellentmondás az, amely a nemzetközi imperializmus és a szocialista világrendszer országai között fennáll. Ez a mi külpolitikánk kiinduló elvi alapja. Ezt azért is hangsúlyozom, mert van olyan párt, nem is kicsi, amelyik kommunistának nevezi magát, de nem ezt az álláspontot vallja.

A kapitalista társadalom súlyosbodó belső ellentmondásokkal terhes: a munkásosztály és a burzsoázia közötti ellentmondás kibékíthetetlen.

További ellentmondás van a nemzetközi imperializmus és az elnyomott népek között. Végül ellentmondások feszülnek a tőkésállamok uralkodó osztályain belül és az egyes imperialista országok között is.

Ebből az elvi álláspontból következik, hogy mi a nagy, a fő áramlatok közül a szocializmus, a nemzeti függetlenség és a béke ügyét támogatjuk a külpolitika síkján folyó harcunkban.

Ugyancsak kardinális és szilárd elvi álláspontja a Magyar Szocialista Munkáspártnak és a Magyar Népköztársaságnak, hogy elismeri a szocialista és a kapitalista – tehát a különböző társadalmi rendszerű – országok között a békés egymás mellett élés politikáját, és annak realizálására törekszik. A napi küzdelem során természetesen a mindenkori aktuális kérdésekben is megvan az álláspontunk, azt nyíltan megvalljuk, és annak megfelelően járunk el.

Így előtérben van jelenleg – és ennek megvan a maga világtörténelmi fontossága – az európai biztonsági rendszer megteremtéséért folytatott harc. Minden rendelkezésünkre álló eszközzel igyekszünk elősegíteni, hogy béke legyen Indokínában, mégpedig olyan béke, amelyik biztosítja a világ e térségében élő népek önrendelkezési jogát, azt, hogy

szabadon, külső imperialista beavatkozás nélkül maguk dönthessenek sorsukról, arról, hogy a fejlődés milyen útján akarnak járni.

Ugyanezen az elvi alapon lépünk fel a közel-keleti kérdésben, abból kiindulva, hogy a világnak e fontos térségében is legyen béke, mégpedig olyan béke, amely nem ismeri el az agresszor hódításait, törvényesíti, biztosítja az ott élő népek önrendelkezési jogát, és megakadályozza az imperializmus beavatkozását e térség népeinek életébe.

Hasonlóképpen foglalunk állást a ciprusi válság ügyében is. Támogatjuk a Ciprusi Köztársaság függetlenségét, önállóságát, szabadságát és harcolunk minden olyan törekvés ellen, amely ezt a szigetet – lábbal tiporva a ciprusi nép jogait – a népeket veszélyeztető fegyveres bázissá akarja kiépíteni.

A nemzetközi helyzet fejlődését illetően is bizakodva nézünk előre. Az imperializmus mély válságban van: gazdasági válság, pénzügyi válság gyötri a vezető imperialista országokat; kormányzati krízis van több ilyen országban már évek óta. És ha az eseményeket elemezzük, látjuk, hogy mennyire igaz az 1969-es moszkvai tanácskozásnak az a megállapítása, amely szerint megszűnt az a világ, amikor az imperialisták kényük-kedvük szerint maguk döntötték el, hogy mi történjék a nemzetközi életben. A szocializmus, a haladás és a béke erői mindinkább meghatározó tényezői lesznek az általános nemzetközi fejlődésnek.

Itt egy pillanatra álljunk meg: közismert, hogy a múlt év szeptemberében az imperialisták, a burzsoázia legagresszívebb fasiszta elemei ellenforradalmi puccsot hajtottak végre Chilében. Ez az esemény a világ minden részén megrázta a tisztességes embereket, akik mélységesen elítélték ezt a puccsot. Fáj ez nekünk is, nemcsak azért, mert egy, a haladás útjára lépett országot – ha átmenetileg is – megállítottak ezen az úton, hanem azért is, mert együttérzünk a chilei néppel, osztozunk bánatában és szenvedéseiben. A chilei nép azonban egyszer győzni fog és szabad lesz. De hogy az imperializmus milyen állapotban van, annak megítéléséhez elég egyetlen eseményre gondolni: ha tavaly szeptemberben valaki azt mondta volna, hogy itt, Európában, egy közismerten agresszív, kolonialista, fasiszta rendszer pár hónap múlva összeomlik, s ebben a NATO-országban a kormánynak két kommunista minisztere lesz, valószínűleg nem hittük volna el. Nem mondom, hogy Portugáliában a harc már befejeződött, hiszen csak most kezdő-

dött el azért, hogy a portugál nép valóban szabadon fejlődhessen. De ez az esemény is bizonyítja, hogy igaz az, amit mi a marxista–leninista tudományos szemlélet segítségével elvileg megállapítottunk a nemzetközi helyzet alapvető erőiről és fejlődési tendenciáiról.

Vagy gondolkozzunk el a ciprusi eseményekről. Az egyes imperialista köröknek ott megvoltak a maguk tervei, de az események nem az ő kedvük szerint alakultak. Csúfosan megbukott az athéni junta, s ez erősen nyugtalanítja a NATO-t; az imperialisták már nem tudják megfékezni a szellemet, amelyet ők engedtek ki a palackból.

Maga az élet naponta bizonyítja tehát tudományos világnézetünk igazságát és iránytűnk kiválóságát.

A mai nemzetközi helyzet fontos vonása a békés egymás mellett élés, amelynek helyes értelmezése körül sok vita van. Itthon is nem keveset kell ezzel foglalkozni, mert gyakran jóhiszemű emberek sem értik pontosan, hogy mit jelent a békés egymás mellett élés. Mint minden kérdésről, erről is világosan kell beszélni és egyértelműen meg kell mondani, hogy a békés egymás mellett élés a különböző társadalmi rendszerű országok viszonyára vonatkozik. Szocialista országok viszonylatában ez kevés, ennél többre van szükség: testvéri egyetértésre, együttműködésre. A békés egymás mellett élés úgy értendő, hogy egy szocialista ország és egy kapitalista ország partner-viszonyba léphet az államközi kapcsolatokban, a gazdasági együttműködés, a környezetvédelem stb. terén. De azt tudni kell, hogy a politikában a legfinomabb kifejezés szerint is ellenfelek vagyunk, az ideológiában pedig a két rendszer kibékíthetetlenül szemben áll egymással.

A nemzetközi politikában bizakodásunk egyik alapvető eleme az, hogy a Szovjetunió és a szovjet békepolitika, a szocialista világrendszer a világ fejlődésének meghatározó tényezője lett. Ez szükségszerűen van így, és nagyon sokat jelent számunkra. A magyar nép a külpolitikában is igaz ügyért harcol, és jó oldalon áll. Pártunk, államunk, kormányunk nemzetközi síkon a szocialista országok egységének, összehangolt, egyeztetett külpolitikájának szükségességét vallja, ezt hirdeti, és ennek előmozdítására törekszik. Az a véleményünk, hogy a szocialista országok megosztva, külön-külön is bizonyos erőt képviselhetnek, azonban együttes fellépésük a nemzetközi kérdésekben meghatványozza erejüket.

A nemzetközi kommunista mozgalomban a kommunista és munkáspártok marxista–leninista egységének előmozdításán fáradozunk. Ezt fogjuk tenni a jövőben is. Ennek természetes része a kapcsolatok építése a testvérpártokkal, tapasztalatcserék szervezése, és része bizonyos értelemben az antimarxista nézetek visszautasítása is. Amikor azt mondjuk, hogy a nemzetközi kommunista mozgalomban a marxista–leninista egység hívei vagyunk, ehhez hozzágondoljuk azt is, hogy elvtelen alapon nem lehet egység a nemzetközi munkásmozgalomban.

Az egység nem önmagáért van. Egység van és lehet a közös világnézet, a közös célok, törekvések, a közös akciók, a közös ellenség elleni együttes harc alapján, és mi ennek a hívei vagyunk, erre fogunk a jövőben is törekedni!

Idehaza is és nemzetközi síkon is, a nemzetközi kommunista mozgalomban is képviselni fogjuk marxista meggyőződésünket szilárdan és következetesen, és harcolunk mindenféle antimarxista nézet ellen, így a nacionalizmus, a szovjetellenesség ellen, köztük – ez elkerülhetetlen – a maoista nézetek ellen. Nem azért, mintha nem volna sok a dolgunk. De azt meg kell értenie mindenkinek, hogy ha kitűzünk egy célt, s e célt el is akarjuk érni, szükségszerű a harc mindenki ellen, aki ebben bennünket akadályoz.

Harcolunk például az európai biztonságért. Nem a mi hibánk az, hogy még itt is a maoistákba ütközünk, akik egyes európai NATO-országokat azért bírálnak, mert lazítják a kapcsolataikat a NATO-hoz. Nem úgy van tehát, hogy mi kihívjuk a maoistákat, hogy harcoljunk egy kicsit, mert ez van a programunkban, s van két üres hetünk. Amikor forradalmi céljainkért küzdünk – a szocialista építés feladatainak megoldásán dolgozunk, nemzetközi síkon a béke fenntartásáért, a demokráciáért, a kolonializmus ellen harcolunk –, ebben a harcban ütközünk bele a legkülönbözőbb nacionalista nézetekbe, a szovjetellenességbe és köztük a maoista nézetekbe is. Jelenleg is harcolnunk kell ezek ellen, és a jövőben is harcolni fogunk ellenük, csak így érhetjük el céljainkat. Mély meggyőződésünk, hogy a maoista nézetek távol állnak a mi tudományos világnézetünktől, a marxizmus–leninizmustól, ártanak a szocializmust építő népek érdekeinek, s magának a kínai népnek is kárára vannak.

A kommunista pártok tevékenységének egyeztetése szükségessé teszi

a marxista–leninista elmélet alkalmazásán túl a forradalmi mozgalom gyakorlati tapasztalatainak a figyelembevételét, a pártok közötti eszmecserét.

Milyen lehetőségek állnak ma rendelkezésünkre? Kommunista Internacionálé nincs, s nem is szükséges, hogy legyen. Intézményesített vezető párt nincs, és nincs is szükség rá, hogy legyen. A kommunista pártok gyakorlati tapasztalatainak általánosítására, az elmélet gazdagítására jelenleg – úgy tűnik – két fő intézményünk van.

Az egyik a testvérpártok kongresszusa; ezek valóban betöltenek ilyen funkciót is. Itt van például a Szovjetunió Kommunista Pártjának XXIV. kongresszusa, amely nagyon sok tekintetben korszakjelző helyzetelemzést végzett, s a külpolitikában olyan meghatározó irányt mutatott, amelyet a gyakorlat máris igazolt. Minden kommunista párt elvégzi kongresszusán – a legjobb tudása szerint – a maga feladatát, leszűri a tapasztalatokat, elemzi a helyzetet, és megpróbál általánosítani. A nemzetközi kommunista mozgalom tudománya tehát az összes pártok együttes tudásában van. És ez lehetővé teszi a marxista elmélet továbbfejlesztését is.

A testvérpártok a szó igazi értelmében önálló pártok. Minden párt maga határoz, önállóan foglal állást, egyik párt önállósága sem korlátozott, és minden párt csak azt fogadja el más testvérpártok tapasztalataiból, aminek helyességéről meggyőződött. Többek között ezért is nagyon komolyan kell venni a kongresszusokat, nagyon nagy felelősséggel kell azokra felkészülni.

Van egy másik fontos intézmény is: a testvérpártok széles körű konzultációi, találkozói, tárgyalásai. Ez jelenleg az egyetlen nemzetközi fórumunk. Ezért a Magyar Szocialista Munkáspárt elvi okokból is – ezt kongresszusi határozatban is kimondta – mindig, mindenütt híve a konzultációknak, a széles körű vagy akár világméretekben folyó találkozóknak. Mi minden ilyen javaslatot mindenkor támogatunk, mert ezek a tanácskozások a nemzetközi helyzet elemzéséhez szükségesek, lehetőséget adnak az álláspontok, a nézetek szükséges összehangolására, a tapasztalatok kicserélésére és általánosítására. Ennek megfelelően támogatjuk most az európai kommunista és munkáspártok nagyon is időszerű tanácskozásának összehívását, és reméljük, hogy néhány hónap múlva erre sor kerül.

B.M.G. 18/2 PÁRT BIZ
Könyvtára.

Ugyancsak elvi okokból támogatjuk a kommunista és munkáspártok legszélesebb körű találkozóját is. Nincs okunk félni az eszmecserétől, az esetleges nézeteltérésektől, vitáktól, amelyek ilyenkor előadódhatnak. Egy ilyen tanácskozáson minden párt kifejtheti a maga álláspontját. Semmiféle olyan terv nincs, hogy valakit ki kellene átkozni. Mi, ha aktuális lesz, a legjobb tudásunk szerint részt veszünk a tanácskozáson azért, mert pártunk törhetetlen híve a nemzetközi kommunista mozgalom egységének, a szocialista országok összefogásának, valamennyi haladó, antiimperialista erő tömörülésének a közös ellenség, a világimperializmus ellen.

Végül szeretnék néhány szót szólni – nem részletekbe menve – belső kérdéseinkről. A belpolitikában – úgy gondolom – nincsenek különleges problémáink, és a kongresszuson sem lesznek. De a kongresszusi felkészülés azért sok fontos kérdést felvet, amelyek közül néhányat inkább csak megnevezek, mert döntések még nincsenek.

A szocialista építés alapkérdése az, hogy hol tartunk, és merre megyünk. Ez látszatra naiv kérdés, de ha közelebbről megvizsgáljuk, ez valódi kérdés, amely az élet legkülönbözőbb területein jelentkezik. Mondjuk: szélesedik az oktatási rendszer, többen kapnak egyetemi diplomát, ez is lehet egy szocialista cél, és így tovább, sorolhatnám a végtelenségig. De nekünk a társadalom alapkérdéseire kell válaszolnunk, arra, hogy meddig jutottunk el a szocialista társadalom építésében, s hova, milyen célok irányába törekszünk.

A választ ezekre a kérdésekre a most kidolgozás alatt álló programnyilatkozatnak kell megadnia: ez nehéz, de szükséges és hasznos munka lesz, segíteni fogja a mindennapi pártmunkát, és reméljük, a pártoktatást is.

Meg kell határozni a szocialista építés jelenlegi fejlődési szakaszát. Közismert, hogy a marxizmus klasszikusai megállapították: a kommunizmusnak két szakasza van. Mi most az első szakaszban vagyunk, a szocializmusban. Az bizonyos, hogy itt vagyunk, és nem a felső szakaszban. Ezt tudjuk külön vizsgálat nélkül is. A polgári államok politikusai nemegyszer kommunista országnak nevezik hazánkat. Mi erre csak azt felelhetjük: bár így lenne, Magyarország csak szeretne kommunista ország lenni, de ott még nem tartunk. Tehát ebben a kérdésben, azt hiszem, vita nem lesz. De hogy a szocializmus melyik szaka-

szában vagyunk, hol tartunk ma, ez elméletileg még vizsgálatot, tisztázást, rendezést kíván. Úgy tűnik, hogy már a szocialista építés közben is jelentkeznek a kommunista társadalom egyes elemei és fordítva: lehet, hogy az építés valamely területén a társadalom még nem fogja elérni azt, amit szocialista megoldásnak nevezünk, viszont más téren már megjelennek a kommunizmus elemei. Gondolkodnunk kell tehát azon, hogy megjelöljük a társadalmi fejlődés rövidebb szakaszainak jellemző sajátosságait, céljait, és világosabbá tegyük, hol tartunk, mire törekszünk, mi az, amiért a következő néhány évben küzdünk, dolgozunk, mi az, amit a szocialista társadalom építése a dolgozó embereknek nyújtani fog.

Ezt csak azért említem, hogy jelezzem, milyen komplikált elméleti kérdésekkel kell nekünk ezen a kongresszuson szembenéznünk.

Itt van például a termelési eszközök tulajdonának problémája. Magyarországon szocialista rendszer van, s teljesen elhanyagolható mennyiségű termelési eszköz van magántulajdonban. Azt sem tudnánk pontosan megmondani, hogy eléri-e egyáltalán a két százalékot. A többi termelési eszköz társadalmi tulajdonban van. Két szocialista tulajdonforma van. Az állami tulajdon is és a szövetkezeti tulajdon is szocialista, de azért mindenki tudja, hogy még van a kettő között különbség, és valószínűleg fel kell vetni a kérdést, hogy ez a két szocialista tulajdonforma a jövőben hogyan fog alakulni. Ha nem is a napi kérdésekről szólva a határozatban, de a programnyilatkozatban világos választ kell erre adni, a távlatot meg kell jelölni. Azt hiszem, olyasmit kell kimondani – persze ez még jelenleg vizsgálódás tárgya –, hogy a két tulajdonforma olyan irányban fejlődik tovább, hogy a fejlődés későbbi szakaszában kialakul a fejlettebb kommunista tulajdonforma, amelyet egyetemes össznépi tulajdonnak lehet nevezni.

Azután itt van az osztályok közeledésének kérdése. Magyarországon két alapvető dolgozó osztály van, a munkásosztály és a szövetkezeti parasztság. Vannak más dolgozó rétegek, mindenekelőtt az értelmiség. Szemünk előtt megy végbe az osztályok közeledése a munka- és életfeltételek, az életforma stb. szempontjából. Önök nagyon jól tudják, hogy a termelőszövetkezeteken belül vannak szakmunkások, vannak alkalmazottak, vannak mérnökemberek és mások, akikre, ha megfeszülök, sem tudom azt mondani, hogy parasztok. Nem is voltak

talán sohasem azok. Úgyhogy ez a folyamat is halad előre. A nagy dolgozó osztályok közelednek egymáshoz. A társadalom alapkérdéseit érinti ez, ezzel is szembe kell nézni, és megfelelő marxista választ kell adni arra is, hogy hogyan segítsük elő a dolgozó osztályok közeledését, a város és a falu, a szellemi és a fizikai munka közötti lényeges különbségek felszámolását.

Elkerülhetetlenül foglalkoznunk kell a termelés és az elosztás alapkérdéseivel. Ami az elosztást illeti, itt is az a helyzet, hogy még nem tudtuk teljes mértékben következetesen érvényesíteni a teljesítmény szerinti szocialista bérezés elvét, emellett azonban, nagyon helyesen és szükségszerűen, a családok megfelelő életszínvonalának biztosítására más természetű intézkedéseket is kell tenni, olyanokat, amelyek már közelebb vannak a kommunista megoldásokhoz.

Természetesen hozzá kell látni ahhoz, hogy a pártot, a párttagságot, a pártmunkát az új követelményeknek megfelelően továbbfejlesszük, s ugyanígy az államot, a szocialista demokrácia intézményrendszerét stb.

A belpolitikában legfontosabb vezérlő elvünk a munkásosztály vezető szerepe, a szövetségi politika, a munkás-paraszt szövetség, az összes dolgozó osztályok szövetsége, a kommunisták és pártonkívüliek szövetsége, a szocialista nemzeti egység erősítése. Valószínűleg a kongresszusnak is állást kell foglalnia abban, hogy a munkásosztály vezető szerepe, ugyanúgy, mint a szövetségi politika, a szocializmus építésének egész korszakára vonatkozik, és ameddig osztályok lesznek, addig nyilvánvalóan szükség lesz a munkásosztály vezető szerepére és a szövetségi politikára egyaránt.

A gazdasági építőmunkában természetesen elsőrendű kérdés lesz a termelőerők és a termelés fejlesztése, valamint az életszínvonal emelése. Ezekre a kérdésekre választ kell adni, mert minél inkább magáévá teszi valaki a marxista–leninista elveket, annál inkább izgatja a kérdések elvi megoldása. De mi jól ismerjük társadalmunkat, és nagyon jól tudjuk azt is, hogy a dolgozó tömegek nagy része a párt tevékenységének a mérlegét nem azon vonja meg, hogy megfelel-e az elméleti tételeknek az, amit a Magyar Szocialista Munkáspárt csinál, hanem azon az alapon ítél, hogy hogyan javulnak a dolgozók életviszonyai, és hogyan gyarapszik az ország, hogyan fejlődik a társadalom.

A gazdasági munkánál feltétlenül foglalkozni kell majd olyan kérdésekkel is, mint saját erőink hatékonyabb mozgósítása, valamint a szocialista integrációban rejlő lehetőségek sokkal jobb kihasználása.

Végül a kongresszusra való felkészülés menetében, és magán a kongresszuson is nyilván nagyon sokat kell foglalkozni – a kérdés fontosságára való tekintettel – a kulturális építés alapproblémáival. Most a kultúrát a legátfogóbb értelemben említem, a közoktatást is, a közművelődést is beleértve. Nyilvánvalóan napirenden kell tartani az általános, a politikai és a szakmai képzés továbbfejlesztését, a szocialista tudat és közgondolkodás fejlesztését, a szocialista hazafiság és a szocialista internacionalizmus elmélyítését. És végül valószínűleg nagy figyelmet kell fordítani a személyiség kibontakoztatására. Ez összefügg olyan kérdésekkel, mint például a kispolgári szemlélet erősödése, amelytől meg kell szabadulnia társadalmunknak.

Mindnyájan tanúi vagyunk annak, hogy óriási tempóban fejlődünk, akár 5, 10 vagy 20 évet nézünk, nagyon nagy lépéseket tettünk meg, még a szocialista tudat terén is. A közgondolkodás ma már teljesen más Magyarországon, mint azelőtt volt. Ha megengedik, egy közvetlenül érzékelhető példát említek meg: mit nyert a szocialista közgondolkodás azáltal, hogy a magyar parasztság a szocializmus útjára lépett? Mindenki ellenőrizni tudja, hogy a magyar parasztember most teljesen másképp gondolkodik, mint a szövetkezés előtt. Sokszor az emberek szinte már maguk sem veszik észre, hogyan változtak meg.

Egy másik példa a szocialista brigádmozgalom. Korábban nem volt, majd megszületett, és ma már körülbelül 1 200 000 embert fog át. Ennek a mozgalomnak a nagyon egészséges szocialista vonásait mindenki ismeri, s ezeket támogatni, istápolni, erősíteni kell. Különösen azért, mert tulajdonképpen az egész társadalom jelszava lehetne az, ami a szocialista brigádok jelszava: szocialista módon élni, tanulni, dolgozni. Ennek lassan társadalmi követelménnyé kell válnia. És amikor arról beszélünk, hogy a személyiség kibontakoztatására megfelelő figyelmet kell fordítani, akkor őszintén szólva arra gondolok, hogy hirdetnünk kell és mindent meg kell tenni annak érdekében, hogy állampolgáraink, dolgozóink mind nagyobb és nagyobb számban szocialista emberré váljanak.

Elnézést kérek az ünnepi gyűlés résztvevőitől, hogy ezeket a kérdé-

seket itt sorra vettem. Ezt részben azért is tettem, mert meggyőződésem, hogy itt a főiskola falai között a mindennapi munka során lényegében ugyanezekkel a kérdésekkel foglalkoznak, és talán segít abban, hogy még jobban érezzék: aki a párt napi operatív munkájában vesz részt, vagy itt oktat, vagy itt tanul a pártiskolán, az ugyanazokkal a kérdésekkel foglalkozik.

Befejezésül engedjék meg, hogy még egyszer üdvözöljem az ünnepi gyűlés minden résztvevőjét a Politikai Főiskola e jubileumi ünnepségén, a Pártfőiskola fennállásának 25. évfordulóján. A tanárokon, a dolgozókon és a hallgatókon kívül szívélyesen üdvözlöm én is kedves külföldi vendégeinket, és szeretném megköszönni nekik, hogy főiskolánk meghívását elfogadva eljöttek hozzánk: az Önök jelenléte, részvétele a tudományos ülésszakon emeli az ünnep fényét, és segíti munkánkat.

Kérem a tanári kart és a hallgatókat is, hogy az új tanévben – most már visszatérünk a köznapi feladatokhoz – lankadatlan erővel dolgozzanak. A tanítás komoly munka, a tanulás is komoly munka. Ez ugyan főiskola, de azt hiszem, még itt sem árt, ha figyelmet fordítanak arra, hogy magát a tanulás tudományát is el kell sajátítani, mert most már olyan világot élünk, amelyben nemcsak a jó pap tanul holtig, hanem minden ember. Ezért kell segíteni abban, hogy szisztematikusan és pontosan elsajátítsák a tanulás tudományát, és alapos marxista–leninista ismereteket szerezzenek. A legfontosabb az, hogy tanuljanak meg marxista módon önállóan gondolkodni.

Végül megemlítem, hogy a főiskola – ha nem is kezdeti fokon, hanem főiskolai fokon – mindig nevel is, tehát nemcsak oktat. Az oktató-nevelő munkának meg kell értenie, hogy a tudás nem önmagáért van, nem is a diplomáért. A tudásnak meghatározott rendeltetése van: a marxizmus–leninizmus elmélete legfontosabb fegyverünk a szocialista forradalom teljes és végleges győzelméért folytatott harcban. Az elvtársak ezt természetesen nem itt hallják először, de legyen még erősebb az az eltökéltségük, hogy amennyire tudásukból és erejükből telik, végsőkig ennek az eszmének a harcosai lesznek, és ami rajtuk múlik, azt mindig meg fogják tenni érte. Ez is része a képzésnek, és biztos vagyok benne, hogy megfelelő megértésre talál mind a tanári karnál, mind a hallgatóságnál.

Most végbemegy egy nemzedékváltás – bár természetesen a nemzedékváltás örökké folyik. Nem úgy, hogy belefújnak a sípba, és azt mondják, hogy most le kell lépni az illegális harcosoknak, majd azoknak, akik 1948-ig a hatalomért harcoltak stb. Ilyen nincs. De nemzedékváltás mint folyamat ténylegesen van. A párttagság s még inkább a szocializmus aktív hívei körében most már többen vannak a fiatalabb nemzedék tagjai: ha önök – mondjuk, a mi korosztályunk – elmennek egy tömeggyűlésre, megállapíthatják, hogy a résztvevők fele 1956-ban hat- vagy hétéves volt. Ha mi 1956-ra hivatkozunk, sokan azt mondják: kérem, én akkor négyéves voltam. Ez egy valóságos nemzedékváltás. De nehogy azt higgyék, hogy most a szocializmus építése egyszerűbb, mint a kiállás volt 1956-ban. Az kritikus helyzet volt, de a kérdések ott le voltak egyszerűsödve, viszonylag könnyen lehetett arra válaszolni, hogy jobbra vagy balra, a szocializmusért vagy ellene. Most komplikáltabbak a kérdések, nagyobb tudás kell hozzá, hogy valaki helytálljon.

De akárhogy váltják is egymást a nemzedékek, mi joggal követelhetjük ezektől a mostani nagyobb tudású fiatalabb káderektől, párttagoktól, a szocializmus híveitől, hogy nagyobb tudással, de a régi tűzzel és a régi áldozatkészséggel harcoljanak a szocializmus céljaiért. Ezért tanuljanak itt a főiskolán, és ezért dolgozzanak, ha visszamennek a munkahelyükre. Azért, hogy népünk minél hamarabb és a lehetőség szerint a legkisebb gond és megrázkódtatás árán menjen előre a szocializmus útján, és jusson oda, ahova mindnyájan szeretnénk eljutni, a kommunista társadalom építéséhez.

Ezekkel a gondolatokkal szeretném a jubiláló Politikai Főiskolát üdvözölni. Még egyszer jó egészséget és sok sikert kívánok a tanári karnak, a dolgozóknak és a hallgatóknak. Köszönöm a figyelmüket.

Felszólalás
a Központi Bizottság ülésén

1974. november 20.

A Központi Bizottság 1974. márciusi ülésén határozott a párt XI. kongresszusának összehívásáról. Azóta a párt szokásos, folyamatos munkája kiegészült és bővült a kongresszusi felkészüléssel. A felkészülés többletfeladat; nem szabad azonban emiatt hátrányt szenvednie a párt mindennapi tevékenységének, hiszen ez is lényeges, talán legfontosabb része a párt XI. kongresszusára való készülésnek.

Napjainkban az adott népgazdasági terv minél jobb végrehajtása van napirenden. Teljesen világos, hogy a népgazdasági terv egyben egész szocialista építésünk programja, hiszen népgazdasági tervünk alkotja anyagi bázisát, keretét és lehetőségét a gazdasági és a kulturális építésnek is. Szeretném hangsúlyozni, hogy kielégítőek, jók az eredményei a szocialista terveink végrehajtásáért végzett munkának. A gazdasági építés adatait, azt hiszem, mindenki ismeri, hiszen az első félévről szóló statisztikai jelentés nyilvánosságra került, sőt a harmadik negyedév adatai is ismeretesek. Az ipari és a mezőgazdasági termelés, általában a termelés területén a tervezettet meghaladó eredményeket értünk el. Ugyanez vonatkozik a társadalom életét alapjában érintő más területekre, a közoktatástól az egészségügyi szolgáltatásig. E hatalmas, folyamatos munkának semmiképpen sem szabad törést szenvednie. A XI. kongresszusra való felkészülésünk központi kérdése, hogy szocialista építésünk idei terveit minél jobb eredménnyel valósítsuk meg.

A folyó munkákkal kapcsolatban megemlítem, hogy meglehetősen előrehaladott állapotban van az 1975. évi népgazdasági terv előkészítése – legalábbis a központi szervek részéről. E terv kidolgozásával párhuzamosan megkezdődtek az új ötéves terv kidolgozásának munká-

latai. A kör tehát bővült, mert a munkát természetszerűen a kormány szervei – a Tervhivatal és a Pénzügyminisztérium – kezdték meg, de most már megkezdődött az 1975-ös terv széles körű előkészítése a tanácsoknál és a termelő egységeknél, az üzemekben is. Figyelmet érdemel e munka egyrészt azért, mert szocialista építésünk további feltételeit határozza meg; másrészt azért, mert most különösen nehéz körülmények között folyik az 1975-ös terv előkészítése és új ötéves tervünk megalapozása is. Szükséges ezekről a különlegesen nehéz körülményekről szólnunk, hiszen nagy erőfeszítést és komoly munkát kívánnak egész pártunktól, valamint kormányzati és gazdasági szerveinktől.

Mint említettem, 1974-es népgazdasági tervünket megfelelő, lehet mondani, jó eredményekkel teljesítjük. Mivel azonban nem elszigetelten dolgozunk – és gazdasági munkánk nemzetközi háttere megváltozott –, a folyamatban levő népgazdasági tervünk egyensúlyi céljait – beleértve természetesen a nemzetközi mérleg megfelelő alakulását is – nem tudtuk elérni; messze elmaradtunk a tervben kitűzött céloktól. Közismert, hogy nemzeti jövedelmünk megtermelése körülbelül 50 százalékban a nemzetközi forgalomtól, export- és importteljesítményünktől függ. Azonban az utóbbi két-három évben – s különösen 1974-ben – a nemzetközi feltételek nagyon megromlottak számunkra. Nemzetközi áruforgalmunknak mintegy $^1/_3$-a a nyugati tőkésországokkal bonyolódik. E forgalomban a magyar népgazdaságot rendkívül hátrányosan érinti a világpiacon az utóbbi időben végbement változás; a nyersanyag- és energiaforrásokkal, energiahordozókkal kapcsolatos kritikus helyzet: a nyersanyagok és az energiahordozók nagymértékű drágulása, valamint a nyugati világban mind veszedelmesebb arányokat öltő infláció.

A tőkés piacon végbemenő folyamat törvényszerűen érinti a magyar népgazdaság nemzetközi hátterének másik részét, a szocialista világpiacot, amely szintén nem teljesen független a kapitalista világpiac helyzetétől. Feltétlenül azzal kell számolnunk, hogy a szocialista világpiacon is változni fognak az árak, és bizonyos mértékig igazodnak, s igazodniuk is kell az általános nemzetközi árakhoz. E kérdés már napirenden is van.

Ismeretes, hogy a magyar népgazdaság nyersanyagban és energiaforrásban rendkívül szegény. A termelés folyamatos fenntartásához

is nagy mennyiségű nyersanyag és energia behozatalára szorulunk. Szükségleteinket elsősorban a szocialista világból szerezzük be, de ipari és mezőgazdasági termelésünkhöz folyamatosan be kell hoznunk a nyugati piacról is nyersanyagot, félkész gyártmányt, készárut, gépi berendezést és energiahordozókat. Akik gazdasági ügyekkel intenzíven foglalkoznak, tudják, hogy milyenek az árak. Az olaj ára jelenleg hatszor annyi, mint rövid idővel ezelőtt volt. Vagy például a cukor – amely nem is különleges cikk – világpiaci ára a korábbi évekhez képest szintén elképesztően magasra ugrott: az utóbbi másfélkét esztendőben tízszeresére növekedett. Valamikor mi exportáltunk cukrot, most importra szorulunk. A számítások szerint a jövő évben még többet kell behoznunk, mint az idén, s ez bizony nagy tehertétel a magyar népgazdaságnak. Az 1975-ös népgazdasági terv elkészítése tehát nem könnyű feladat a Központi Bizottság és a kormány, de a termelő egységek és a tanácsok számára sem.

Munkánk során ugyanakkor pártunknak, kormányunknak, a Magyar Népköztársaságnak eleget kell tennie nemzetközi kötelezettségeinek is, ami nagy területet fog át, s nagy aktivitást kíván. Központi szerveinknek tehát naponta meg kell birkózniuk a nemzetközi tevékenység terheivel is. Persze, ezt a világért sem panaszként mondom, hiszen ez elengedhetetlen és szerves része pártunk, államunk, népünk tevékenységének, a szocializmus építésének: ahhoz, hogy építhessünk, békésebb, nyugodtabb világért kell harcolnunk.

Mindez hozzátartozik a helyzethez, azokhoz a feltételekhez, amelyek között pártunk XI. kongresszusára készül. Ezért hangsúlyozom: a kommunisták akkor készülnek megfelelő módon a XI. kongresszusra, ha minden erejüket megfeszítik és minden lehetőséget kihasználnak annak érdekében, hogy politikai, gazdasági és kulturális terveinket az idén minél jobban, minél megfelelőbben teljesítsük, s megfelelő mérleggel állhassunk a kongresszus elé.

A mindennapi munka és a kongresszusi felkészülés természetesen igénybe veszi a párt-, az állami és a gazdasági szerveket, a kulturális és tudományos élet dolgozóit, a tömegszervezeteket, a párttagokat, az aktivistákat.

A szocializmus ügyével rokonszenvező emberek lendületesen dolgoznak, nagy erőfeszítéseket tesznek. Szépen és jól kifejeződik ez a

szocialista munkaversenyben, amit dolgozóink a XI. kongresszus és felszabadulásunk 30. évfordulója tiszteletére indítottak szerte az országban. Külön is érdemes szólni a rendkívüli nehézségek között végzett munkáról, az idei őszi mezőgazdasági kampányról, amelynek – szerencsére, vagy hál' istennek, de még inkább a dolgozók erőfeszítésének köszönhetően – a vége felé tartunk. Emlékezhetünk rá: régen nem így zajlott az efféle kampány, s még a mozgósítás sem. Volt olyan időszak, amikor a falu emberei kínlódtak, a többiek meg nézték. Azután mozgósítottuk a városiakat, azok mentek segíteni, a falusiak egy része meg nézte őket. Most a mezőgazdaság dolgozói – rendkívül tiszteletre és elismerésre méltó módon – hallatlanul nagy erőfeszítéseket tettek, a városi dolgozók pedig a szó igazi értelmében magától értetődően segítségükre siettek. Ez, ahogy az ilyen hadműveletszerű kampányoknál lenni szokott, nagyarányú mozgósítással, bonyolult szervezéssel járt. De kitűnően sikerült, elérte célját, s megvan az eredménye. Úgy tűnik, hogy például a betakarításnál utolértük magunkat. Különösen fontos – s ezt mozgósítással nem is igen lehet közvetlenül segíteni –, hogy az őszi vetéseket is sikerül megfelelően befejezni. Hat héttel ezelőtt tehát csakugyan elképesztő nehézségekkel állt szemben a magyar mezőgazdaság és az ország; de különleges erőfeszítéssel sikerült túljutnunk rajtuk.

A helyzet jellemzéséhez hozzátartozik, hogy ilyen munka közepette kezdődött meg az ország felszabadulásának 30. évfordulójával kapcsolatos ünnepségsorozat. Méltón köszöntöttük a munkásosztály, a szocializmust építő népek, köztük a magyar nép nagy ünnepét, november 7-ét is. Az ünnepségeket jó légkör és hangulat, megfelelő politikai tartalom és szép külsőségek jellemezték.

Ilyen feltételek közepette készülünk kongresszusunkra. A Központi Bizottság 1974. márciusi döntésének megfelelően a Központi Bizottság végrehajtó szervei, apparátusa és más, a munkába bevont elvtársak azonnal megkezdték a kongresszusi anyagok készítésének és a szervezeti kérdések előkészítésének munkáját. A Központi Bizottság végrehajtó szerveinek három kongresszusi dokumentummal kellett foglalkozniuk. Elsőként a programnyilatkozat-tervezetet említem, mert annak kidolgozására a Központi Bizottság küldött ki bizottságot. Természetesen az irányelvekre és a szervezeti szabályzat

módosítására vonatkozó előterjesztés is széles körű kollektív munka eredménye; ezeken a dokumentumokon is bizottságok dolgoztak.

A programnyilatkozat előkészítésére kiküldött bizottság hat ízben ülésezett, s többször tartott ülést az irányelvekkel foglalkozó bizottság, s a szervezeti szabályzattal foglalkozó elvtársak is számtalan tanácskozást tartottak. A három kongresszusi okmány előkészítését, összhangba hozatalát végül a Politikai Bizottság fejezte be, elvégezve a végső simításokat. Erre azért volt szükség, mert az okmányok szorosan összefüggnek egymással; nem lett volna helyes, ha előkészítésük egymástól függetlenül történik. A kiküldött bizottságok tehát elvégezték munkájukat; így véglegesíthette a Politikai Bizottság a dokumentumokat olyan formában, hogy azok a Központi Bizottság elé kerülhessenek.

A kongresszusi munka részeként a Központi Bizottság végrehajtó szervei megfelelően tájékoztatták a pártszervezeteket a teendőkről. A pártszervekben ugyanúgy, mint a központban, megfelelő módon és ütemben halad a kongresszusi előkészítő munka.

Ami a taggyűléseket illeti, a Központi Bizottság jóváhagyásával a legutóbbi kongresszust megelőző időszakban alkalmazott és bevált módszerrel dolgozunk most is, azaz két kongresszusi taggyűlés lesz. Az elsőn a pártszervezetek saját tevékenységüket tárgyalják meg és teszik mérlegre, a másodikon pedig a kongresszusi okmányokkal foglalkoznak majd. Az első taggyűlések már megkezdődtek és az elképzelés szerint december közepéig befejeződnek. A terv szerint 1975. január első felében fejeződnek be a második, kongresszusi taggyűlések, amelyeken a párttagság a kongresszus központi kérdéseivel és okmányaival kapcsolatban foglal állást.

Összegezve: a Politikai Bizottság nevében jelenthetem a tisztelt Központi Bizottságnak, hogy a XI. kongresszus előkészületei rendben, a Központi Bizottság döntésének megfelelően folynak. A Központi Bizottság mai ülése és állásfoglalása újabb nagy lépés lesz előre a kongresszusi felkészülés menetében.

A továbbiakban szeretném megindokolni a kongresszus szervezeti előkészítésére vonatkozó határozati javaslatot, amelynek jóváhagyását kérjük a Központi Bizottságtól. A kongresszus képviseleti rendjét a szervezeti szabályzat szerint a Központi Bizottság határozza meg.

Az erre vonatkozó javaslat azonos a X. kongresszus alkalmával érvényesített eljárással, vagyis 1000 tag után választanak a pártszervezetek egy kongresszusi küldöttet. Ez a pártunkban bevált gyakorlat szerinti normális képviseleti arány. Új az a javaslatunk, hogy 19 nagyüzem, ahol a párttagok száma meghaladja az ezret, kapja meg a közvetlen kongresszusi képviselet jogát. Ez eltérés a legutóbbi gyakorlattól, de rendkívül egyszerű: az üzem maga választhatja meg kongresszusi küldötteit, tehát a kongresszuson a területi képviseletek között – megnevezve – részt vehetnek bizonyos nagyüzemek küldöttei is. Kérjük, hogy a javaslatot támogassa a Központi Bizottság. Ugyanakkor az általában érvényes területi elvet nem akarjuk megsérteni; ezért szól úgy a javaslat, hogy ezek a nagyüzemek maguk válasszák meg kongresszusi küldötteiket, de azokat a területi pártkonferencián erősítsék meg. Ez, ha formalitásnak is tűnik, nem az, mert bizonyos jognak a kifejezése. Megemlítem, hogy érvényes az a korábbi párthatározat, amely szerint a Központi Bizottság és a Központi Ellenőrző Bizottság – vagyis az előző kongresszus által választott testületek – tagjai ezúttal is teljes jogú résztvevői a kongresszusnak, tehát nem tanácskozási, hanem teljes joggal vesznek részt a kongresszus munkájában.

A javasolt napirend talán kicsit bonyolultnak látszik. Ennek az az oka, hogy a Központi Bizottságnak több okmányt kell majd benyújtania a kongresszushoz, s az ezekben tárgyalt kérdések nagyon szoros összefüggésben vannak egymással. Nem lenne tehát célszerű az okmányokat külön-külön, önálló napirendi pontként tárgyalni. Ezért javasoljuk, hogy az első napirendi pont részeként nevezzük meg azt a három okmányt, amelyet a Központi Bizottság a végzett munkáról szóló beszámolóval egyidejűleg nyújt be a kongresszusnak megvitatásra, azzal a kéréssel, hogy fogadja el. Mivel azonban ezek az okmányok önmagukban is igen fontosak, azt javasoljuk, hogy a vita befejezésekor a kongresszus külön-külön szavazzon róluk. Feltétlenül kívánatos, hogy legalábbis a programnyilatkozat önálló kongresszusi határozatként is szerepeljen. Tehát az okmányokat egyidejűleg nyújtjuk be, együttes a vita, de a végén mindegyikről külön szavaz a kongresszus.

A már alkalmazott gyakorlatnak megfelelően az az elképzelésünk,

hogy a kongresszusi küldöttek – a megfelelő felkészülés érdekében – röviddel megválasztásuk után kézhez kapják a kongresszus alapdokumentumait. Javasoljuk: tartsuk meg azt a bevált gyakorlatot is, hogy a Központi Bizottság és a Központi Ellenőrző Bizottság előzetes írásos jelentést készít. Ebben rengeteg tényt, adatot közölhetünk, amelyekkel nem terheljük a Központi Bizottság szóbeli beszámolóját. Készül egy, a kongresszusi küldöttek felkészülését segítő statisztikai kiadvány is.

Kidolgoztuk a javaslatot a kongresszus két fő okmányával kapcsolatos eljárásra is. Ami az irányelveket illeti: azt gondoljuk, hogy ezt az okmányt most tegye közzé a Központi Bizottság. S amikor a taggyűlések már megvitatták, a Központi Bizottság ismét foglalkozzék vele. Akkor már a párttagság körében lezajlott vita ismeretében, a tapasztalatok figyelembevételével és hasznosításával véglegesítheti az irányelveket; s nyilvánosságra hozhatja, hogy ezt az okmányt nyújtja be határozati javaslatként a kongresszusnak.

A programnyilatkozatot illetően az az elképzelés: ha a Központi Bizottság elfogadja a benyújtott anyagot alapul, azt rövid idő alatt olyan formába öntjük, hogy különböző szervekkel, körülbelül 2000–3000 vezető pártmunkással megkonzultálhassuk. Véglegesítésére februárban kellene majd visszatérnie a Központi Bizottságnak, bár természetesen még ez sem lesz teljes véglegesítés, hiszen azt majd a kongresszusnak kell elvégeznie.

Konkrétan az a javaslatunk, hogy a programnyilatkozatot vitassa meg és véleményezze a budapesti és a 19 megyei pártbizottság, a megyei jogú városi és a budapesti kerületi pártbizottságok; a legtöbb alapszervezettel rendelkező öt nagyüzem pártbizottsága, a Politikai Főiskola Rektori Tanácsa, továbbá a Társadalomtudományi Intézet és a Párttörténeti Intézet vezető testületei. Az irányelvekkel egyidejűleg vizsgálhatják a programnyilatkozatot is és alakíthatják ki állásfoglalásukat, hiszen a két okmány összefügg egymással. Tehát vitassák meg a programnyilatkozatot és közöljék véleményüket a Központi Bizottsággal.

Javasoljuk, hogy az irányelveket és a programnyilatkozatot néhány testület, köztük a Hazafias Népfront Országos Tanácsa és a Tudományos Akadémia elnöksége véleményezze. Tulajdonképpen ez szövetségeseink megbecsülését jelenti, megfelel pártunk munkastílusának,

s politikailag is helyes, hogy e két testület véleményét is kikérjük. De ezen túlmenően, bizonyos, hogy kézzelfogható segítséget is kapunk tőlük.

A kongresszus időpontjára vonatkozóan a Politikai Bizottság javasolja, hogy a megnyitás napja 1975. március 17-e legyen; erre az időre befejezzük az előkészületeket. Elgondolásunk szerint a budapesti és a megyei pártbizottságok konferenciáját február végén, március elején tartják. A kongresszus színhelye ezúttal is az Építők Szakszervezetének székháza lesz. A munka menete és rendje is nagyjából ugyanaz lesz, mint legutóbb és annak előtte volt.

Javasoljuk, hogy a XI. kongresszusra – csakúgy, mint a X. kongresszusra – hívjuk meg a szocialista országok testvérpártjait, illetve az európai kommunista és munkáspártok képviselőit.

A Központi Bizottságnak fontos feladata, hogy a kongresszushoz közeledvén megfelelően megítélje a politikai helyzetet. Ha ebben egységes és világos a megítélése, akkor már egyszerűbb és könnyebb az okmányokkal kapcsolatban is állást foglalnia.

A továbbiakban a kongresszusi okmányok néhány lényeges vonásáról kívánok szólni. Az első, amire szeretném felhívni az elvtársak figyelmét, hogy ezekben az okmányokban aránylag kevés a kritikai megállapítás, jóllehet – mint a tennivalók felsorolásából kitűnik – nagyon sok még a megoldandó feladat. Ha emlékeznek rá, a X. kongresszus nyíltan kimondta: szocialista társadalmunkban, a szocializmus viszonyai között is vannak ellentmondások, bár nem antagonisztikusak. Ez szükséges és helyes állásfoglalás volt, de ahogy az ilyen elvi megállapításokkal történni szokott: divatba jött. Olyan vélemények is vannak, hogy ha nekilendülnénk, akkor az irányelvek, meg a programnyilatkozat felét ennek szánhatnánk; még ki sem merítenénk az ellentmondásokat, amelyek a szocialista viszonyok között is jelentkeznek és megoldást kívánnak.

A gazdasági, a kulturális építő munkában, sőt a politikai munkában is akad sok bírálnivaló. Mi mégis az okmányoknak ezt a formáját ajánljuk. Abból indulunk ki: mondhatja-e a Központi Bizottság, a párt azt, hogy a X. kongresszus határozatait végrehajtottuk? S mondhatja-e azt, hogy eredménnyel hajtottuk végre? Azt hiszem, mondhatja. Órákon át sorolhatnánk azokat a párthatározatokat,

állami, gazdasági, kulturális, bel- és külpolitikai döntéseket, amelyek kivétel nélkül a X. kongresszus határozatainak végrehajtását jelentik. És az eredmények sem csekélyek. A társadalom életének összes fő területén nagy eredményekkel hajtottuk végre a X. kongresszus határozatait. Ilyen értelemben ma már a Magyar Népköztársaság nem azonos a négy évvel ezelőttivel: más lett, megváltozott, mert sikeresen dolgoztunk az elmúlt négy évben fő céljainkért.

Arra is választ kell adnunk, hogy a gyakorlatban helyesnek bizonyult-e a X. kongresszus politikai irányvonala? A Politikai Bizottság véleménye az – és biztos vagyok benne, a Központi Bizottság is osztja ezt –, hogy igen! Ha ez így van, akkor erre az alapkérdésre nem adhatunk kétértelmű választ. Egyértelmű választ kell adnunk!

Ugyanakkor az okmányok szövegezéséből senki nem vonhat le olyan következtetést, hogy a Magyar Szocialista Munkáspárt, amely eddig reálisan ítélte meg saját helyzetét is, most el akarja hitetni önmagával: már minden problémát megoldott, és pihenhet babérain.

A Központi Bizottság, ha beszámol a kongresszusnak, nyugodtan elmondhatja: a X. kongresszus határozatainak végrehajtásán dolgozott, sikerült mozgósítania az egész pártot, a munkástömegeket, a többi dolgozót, a szocializmus híveit, és nagy eredmények születtek. Azt is elmondhatja a Központi Bizottság, hogy a X. kongresszus politikai irányvonala a gyakorlatban igazolódott, helyesnek bizonyult. A pártéletben a lenini normák érvényesülnek, a párt tömegkapcsolatai elevenek, erősek, s az elmúlt négy évben tovább erősödtek; a párt élvezi a tömegek támogatását. Elmondhatja, hogy jelentősen előrehaladtunk a gazdasági és a kulturális építőmunkában, az életszínvonal növelése terén és a külpolitikában is. Harcunknak megvan az eredménye. A mi nemzetközi tevékenységünknek is része van – természetesen megfelelő arányban – abban, hogy más ma a helyzet Európában és a világban is, mint négy évvel ezelőtt volt. A sok munka és harc nem volt hiábavaló, mert egy lépéssel közelebb kerültünk célunkhoz, a békésebb és nyugodtabb világhoz, amelynek megteremtése népünk elemi érdeke és a szocialista építés nélkülözhetetlen feltétele. Mindebből adódóan – s ez az első és alapvető következtetés – javasoljuk a Központi Bizottságnak, hogy kérje a párt XI. kongresszusától ennek a politikai vonalnak a megerősítését és folytatását.

Problémáink természetesen vannak, s a helyzet megítélésekor a Központi Bizottságnak ezeket is fel kell mérnie.

Meggyőződésem, hogy a párt fejlődött, növekedett és erősödött; a maga egészében ma jobban dolgozik, mint négy évvel ezelőtt. A pártszervek, a pártalapszervezetek munkájában is van fejlődés.

Társadalmunk az elmúlt négy esztendőben pozitív irányban fejlődött; alapvető vonásaiban erősödött a szocialista jelleg. Politikai értelemben elmondható, hogy társadalmunk szocialista egysége, összeforrottsága erősödött és szilárdabbá vált.

Nem a Központi Ellenőrző Bizottság megbízásából és képviseletében beszélek. De ha a KEB tapasztalatainak tükrében vizsgáljuk, hogy például milyen a közéleti emberek felelősségérzete, látunk olyan tüneteket, amelyek összeférhetetlenek a kommunista morállal. Vannak ilyen jelenségek és problémák a pártban és – szükségszerűen nagyobb mértékben – a társadalomban is. Kétségtelenül vannak tehát dolgok, amelyeken javítanunk kell, s amelyekkel a pártnak nagyon komolyan kell foglalkoznia. A kongresszusnak olyan munkát kell majd végeznie, amely a pozitív vonásokat, a pártot erősíti, s a társadalomban is visszaszorítja, megszünteti a negatívumokat.

A XI. kongresszus feladata s ennek megoldását a Központi Bizottságnak a maga eszközeivel természetesen elő kell segítenie – a párt marxista-leninista jellegének, ideológiai, politikai és szervezeti egységének erősítése, a szocialista építés soron levő feladatainak kijelölése és a társadalom szocialista vonásainak erősítése. Meg kell továbbá mutatnia társadalmunk, népünk szocialista távlatait. Az emberek a gyakorlatban egyidejűleg látnak pozitív és negatív jelenségeket. Felvetődik bennük a kérdés, hogy: jó, de hova tartunk, merre halad társadalmunk? A XI. kongresszusnak erre választ kell adnia. Természetesen minden napirendjén szereplő témában választ kell adnia a meglevő gondokra. A párt programnyilatkozata azonban külön, kifejezetten azt a célt szolgálja, hogy bizonyos kérdésekben megjelölje az irányt, amerre tartunk. Ez most nagyon fontos azért is, mert segíti a nézetek tisztázását.

Mint már említettem, a három kongresszusi okmány, tehát a programnyilatkozat, az irányelvek és a szervezeti szabályzat között szoros az összefüggés. Nagyon sok olyan kérdés van, amit mindkét

politikai okmányban – az irányelvekben és a programnyilatkozatban is – tárgyalunk. Ez szükségszerű, mert olyan feladatokról van szó, amelyek megoldásáért folyamatosan kell dolgoznunk, de tényleges megoldásuk távlati cél. Nem hallgathat tehát róluk a kongresszus az irányelvekben, amelyekben kijelöli a következő öt év feladatait, és a programnyilatkozatban sem, amelyben a távlatokat jelöli ki. Bizonyos fontos, alapvető kérdéseket tehát mindkét okmányban tárgyalni kell. Az előkészítő bizottságok és a Politikai Bizottság is arra törekedett, hogy ha ezeket mindkét okmányban tárgyaljuk, akkor az irányelvekben folyamatos feladatokként fogalmazzuk meg, illetve azt az elemét hangsúlyozzuk, ami napi feladat, a programnyilatkozatban pedig távlati feladatokként foglalkozzunk velük.

A szervezeti szabályzatban csupán néhány olyan új elem, többségében javító, igazító módosítás van, ami a gyakorlati tapasztalat alapján helyesnek látszik, így ezekkel most nem kívánok hosszasan foglalkozni. Új elem, hogy a négyévesről ötéves ciklusra tér át a pártélet. Vonatkozik ez a kongresszusra és más választott pártszervek munkájára is. Ezzel függ össze az a változás, hogy eddig a választott szervek tagjaiknak 15 százalékát kooptálhatták. Ezt az arányt javasoljuk 20 százalékra felemelni, tekintettel arra, hogy ötéves ciklusról van szó. Indokolt, hogy öt év alatt a tagok 20 százalékának megfelelő új erőt kooptálhassanak.

Az ötéves ciklus nem okoz problémát a kongresszusnál, hiszen az bizonyos értelemben távlati kérdésekkel foglalkozik. Az indokolás ismert: azért ötéves a kongresszusi ciklus, hogy a tervciklusokkal összhangba kerüljön. De az ötéves időszak a választott testületek munkájában egy kicsit hosszú. Jogilag azonban nincs akadálya, s megmaradhatunk az öt évnél azért is, mert a „kritikus pontokon", az alapszervezetekben évenként vannak úgynevezett beszámoló taggyűlések, ahol szükség szerint a vezetőségek összetételét – a megfelelő szabályozás alapján – kiigazíthatják. Ez szükséges is, hiszen az alapszervezeteket közvetlenül érintik az áthelyezések és egyebek; ott – különböző okok miatt – nagyobb a fluktuáció.

A párttagnak változatlanul joga, hogy kilépjen a tagok sorából; a változás annyi, hogy a kilépést a pártszervezet is kezdeményezheti. A gyakorlatban lehetséges tehát, hogy a pártszervezet azt mondja

például az olyan párttagnak, aki esetleg szembekerül a párt politikájával: elvtársam, ha nem értesz egyet a párt politikájával, légy szíves, lépj ki a pártból. A tagdíjaknál egyetlen módosítás, hogy van egy új kategória, amely a 10 000 forintnál magasabb fizetésűekre vonatkozik.

A következőkben néhány olyan kérdésről szólok, ami egyaránt szerepel az irányelvekben és a programnyilatkozatban. A külpolitika kérdéseire most nem térek ki részletesen. Javaslom – s talán ezt nem is kell külön indokolni –, hogy a Központi Bizottság feltétlenül erősítse meg külpolitikai irányvonalunkat.

Az elvi kérdések között elsőként említem, hogy javasoljuk a legutóbbi kongresszus egyik elvi alaptézisének a megváltoztatását. Több kongresszuson – így a legutóbbin is – azt mondtuk, hogy a cél a szocialista társadalom teljes felépítése. Most az okmányokban ez a kifejezés nem szerepel. Helyette viszont szerepel egy másik kifejezés – nagyobb nyomatékkal a programnyilatkozatban –, hogy „a fejlett szocialista társadalom építése". Ennek indoka az, hogy az eddig használt vezető jelszavunk, illetve elvünk, a szocialista társadalom teljes felépítése, kicsit mechanikus fogalom. Sokszor beszéltünk már róla, a mi nyelvünkön olyan a csengése, az következik belőle, hogy ha a szocializmus teljes felépítéséről van szó, akkor nyilván valamilyen időpontban kimondhatjuk: most már teljesen felépült a szocialista társadalom. Úgy tűnik azonban, hogy a társadalom fejlődése nem ilyen mechanikusan megy végbe; tehát nincs határvonal, nincs adott naptári nap, ahol és amikor azt mondhatjuk, hogy a szocialista társadalom teljesen felépült. Annál kevésbé, mert a szocialista társadalom fejlődésének menetében, például az elosztás területén, már aránylag korán jelentkeznek olyan elemek is, amelyek már a kommunista társadalom elveit érvényesítik: van, amit nem a teljesítmény, hanem a szükséglet szerint osztunk el. Valószínű, hogy az ilyen elemek sokasodni fognak. A társadalom nem „megállj!"–„indulj!" alapon fog változni, hanem az organikus fejlődés során a mennyiségi változások minőségi változássá alakulnak majd át. Ez tehát az indoka annak, hogy javasoljuk: a korábbi elvi megállapítást változtassuk meg.

Úgy véljük, hogy megfelelő módon szerepel az okmányokban a számunkra legfontosabb politikai kérdés: a munkásosztály vezető szerepe, a munkás-paraszt szövetség, a szövetségi politika, a népfront-

politika. Ezt az irányelvekben és a programnyilatkozatban is érintjük. A fogalmazásnak olyannak kell lennie, hogy érzékeltesse: a munkásosztály vezető szerepének, a munkás-paraszt szövetségnek, a szövetségi politikának, a népfront-mozgalomnak mint politikai szövetségnek nagy távlata van; s ez összefügg társadalmunk helyzetével, állapotával. Másképp kifejezve: amíg osztálytársadalom lesz, addig érvényes ez a politika, vagyis érvényes a szocializmus építésének egész időszakára. Javaslatunk szerint ezt megfelelően kifejezésre kell juttatni ezekben az okmányokban.

A szocialista demokráciát illetően a legutóbbi kongresszuson fő törekvéseinket úgy fejeztük ki, hogy tovább kell fejleszteni az államéletet, a szocialista demokráciát. Most ez a társadalom alapkövetelményeként szerepel. Egész szocialista előrehaladásunk kulcskérdése a szocialista demokrácia továbbfejlesztése. Részkérdésként megnevezzük és tárgyaljuk is az üzemi demokráciát, ami már több éve napirenden van. Elméleti kérdésekkel foglalkozó pártszervekben, a szakszervezetekben és más vonalakon évek óta foglalkozunk az üzemi demokrácia kérdéseivel, hogy, ha lehetséges, valamelyest előbbre jussunk.

Nagyon fontos elvi követelményeket, köztük új dolgokat is leszögezünk az okmányokban az üzemi demokrácia erősítése érdekében. A Politikai Bizottság elfogadott egy külön programot, amely szerint – a Központi Bizottság, a Szakszervezetek Országos Tanácsa és a Minisztertanács közös levele és eligazítása alapján – bizonyos nagyüzemekben a gyakorlatban kell kikísérletezni és kipróbálni az üzemi demokrácia továbbfejlesztésének szóba jöhető néhány változatát. Meg kell várnunk, hogy a gyakorlat milyen tapasztalatokat hoz, mert az elméleti vizsgálódások eddigi eredményei még nem elegendőek ahhoz, hogy a Központi Bizottság nagyobb horderejű elhatározásra jusson. Olyan fontos dologról van szó, aminek bevezetésével nem szabad egyszerre az egész országban kísérleteznünk, mert könnyen zavart okozhatnak, s akkor nem fejlesztenénk tovább az üzemi demokráciát, hanem esetleg ártanánk magának az eszmének is. Ezért szerepel a javaslatokban csak az, hogy a pártszervezetnek legyen joga és kötelessége hozzászólni az üzemi tervhez. Ilyen joga és kötelessége eddig nem volt. Azután az, hogy munkásküldöttek kerüljenek be az

olyan fontos vezető testületekbe, mint az igazgató tanács, az üzemi felügyelő bizottság. Az üzemi demokrácia másik területét illetően csak jelezzük, hogy mit akarunk. A „termelési értekezlet" fogalma helyett a „munkásgyűlés" fogalmát használjuk. A kettő persze nem azonos. Jelezzük, hogy a nagyüzemekben létre kell majd hozni a munkásság küldötteinek bizonyos szervét. Ennek általános bevezetését most még nem ajánljuk, ehhez gyakorlati tapasztalatok kellenek. Elgondolásunk szerint a közeli hónapokban megfelelő számú üzemben létrehoznak ilyen intézményeket, amelyeknek országos méretű bevezetéséhez – úgy tűnik – legalább egy-két esztendő tapasztalatai kellenek.

Mindkét okmány, az irányelvek és a programnyilatkozat is, tárgyalja a termelési eszközök tulajdonának néhány alapkérdését, az állami és a szövetkezeti tulajdon nagyon fontos témáját. Az irányelvekben elsősorban azt a feladatot és célt hangsúlyozzuk, ami a kongresszusi ciklusra szól: az eddigi vívmányok megszilárdítását, az állami és a szövetkezeti tulajdon további erősítését.

Javaslatunkban új a tulajdonközösséget is jelentő egyesülések, azaz a szövetkezetek közötti magasabb fokú egyesülések létrehozása. Ez gyakorlati kérdés, s ha a kongresszus így elfogadja, utána intézkedni is kell. Még inkább újdonságot jelentenek az állam és a szövetkezetek közötti egyesülések: ezek az állami és a szövetkezeti tulajdon új formáját alkotnák. A szocialista országok közül elsősorban a Szovjetunióban és Bulgáriában ilyen irányban már tettek gyakorlati lépéseket és az eredmények nagyon figyelemreméltóak, biztatóak.

Az irányelvekben és a programnyilatkozatban egyaránt szerepel a személyi tulajdon kérdése, ami – aligha kell külön bizonygatni – sokféle szempontból nagyon fontos. Ezért a két okmány a személyi tulajdonnak mindkét oldalát nagyon élesen megvilágítja. Az egyik oldal a személyi tulajdon gyarapodása, amit a szocialista építőmunka szükségszerű, hasznos velejárójának tartunk. Ebből következően az irányelvek kimondják, hogy a személyi tulajdont rendszerünk védi. De a másik oldalt, a személyi tulajdon korlátját is határozottan kell megvilágítani. Ez abban jut kifejezésre, hogy a személyi tulajdont, ha annak mértéke az egyéni és a családi szükségletet meghaladja, korlátozni kell.

További javaslat, hogy az ingatlan adásvételét állami ellenőrzés

alá, gyakorlatilag állami kézbe kell venni. Ingatlan tehát csak az állam útján cserélhetne majd gazdát, mert másként nem lehet elejét venni az olyanfajta üzérkedésnek, káros vagyongyűjtésnek, ami munka nélküli jövedelmet eredményezhet, s amit pártunk ellenez.

Az okmányokban megfelelően szerepel a gazdasági és kulturális építőmunka. Megemlítem, hogy az új ötéves terv fő mutatói még nincsenek véglegesen kidolgozva; ez nagy és nehéz munka lesz. A Politikai Bizottságnak azonban az a véleménye: feltétlenül szükséges, hogy az ötéves terv legfőbb vonásai szerepeljenek az irányelvekben; legyenek benne a párt elképzelései, amelyeknek megvalósítására mozgósíthatjuk majd a dolgozó tömegeket.

Véleményünk szerint társadalmunknak, a magyar népgazdaságnak, figyelembe véve minden nehézséget, olyan a helyzete, hogy – ha nagyon kemény munkával is – feltétlenül biztosítható az előrehaladás a gazdasági termelőmunkában, az életszínvonal növelésében és a szocialista fejlődés más követelményeinek teljesítésében. Ennek érdekében természetesen pontosan kell terveznünk, s a helyzet azt követeli, hogy erőinket az eddiginél sokkal határozottabban és hatékonyabban mozgósítsuk. Elsősorban a termelőberendezések jobb kihasználására gondolunk.

Ha majd terveinket kidolgoztuk, megfelelő helyzetképet kell adnunk az ország közvéleményének is, hogy megértessük: feltétlenül lépéseket kell tennünk erőink és tartalékaink jobb mozgósítására.

További fejlődésünknek természetesen feltétele az is, hogy a szocialista országok, a KGST-országok együttműködésében rejlő lehetőségeket az eddiginél lényegesen jobban kihasználjuk.

Az új ötéves terv – amit majd törvénybe iktatunk – csak 1975 végén lesz ténylegesen kész és teljes. Alapjaiban előreláthatóan az év közepén fogja majd a Politikai Bizottság – és nyilván a Központi Bizottság is – megtárgyalni. Ennek ellenére azt javasoljuk és kérjük, hogy a Központi Bizottság úgy foglaljon állást: a kongresszus hagyja jóvá e terv kellő lelkiismeretességgel, realitással és természetesen szocialista elgondolással megjelölhető néhány fő mutatóját. Szocialista ország vagyunk, szükséges tehát, hogy kongresszusunk munkaprogramot adjon.

Az életszínvonal kérdései is szerepelnek az irányelvekben. Nagyon

komoly feladat, hogy a jövőben is biztosítsuk a reálbér és a reáljövedelem bizonyos növekedését. A felmérések szerint a fejlődés üteme valószínűleg kisebb lesz, mint az utóbbi években volt, de azért emelkedés lesz. Ezt biztosítani lehet. Minden körülmények között fenn kell tartani az ellátási szintet is. Ilyen jellegű célokat fejeznek ki a számok.

A nyugdíjrendszer és a társadalombiztosítás bizonyos fejlesztése az okmányban nem tételesen, hanem csak utalás formájában szerepel. Úgy gondoljuk, hogy ezen a téren – egyéb problémáinktól függetlenül – előre kell lépnünk. Súlyos gondokról van szó, többek között a régi nyugdíjasok problémáiról is, amelyek elsősorban az idős munkásoknak jelentenek nagyon nagy nehézséget. Szó van a paraszti nyugdíjkorhatár korrekciójáról is. Az az elképzelésünk, hogy öt év alatt fokozatosan egy szintre kell hozni a munkások és az alkalmazottak nyugdíjkorhatárát. És szó van a társadalombiztosítás sok egyéb vonatkozásáról, köztük különböző járandóságok rendezéséről is. Nagy fontosságú társadalmi kérdések ezek. Helyes tehát, ha a kongresszus szögezi le, hogy itt előbbre akarunk lépni, s mond majd erről több konkrétumot.

Az irányelvekben szerepel a lakáskérdés is. Rövid távra megnevezünk bizonyos lakásépítési programot; hosszú távra pedig 1,5–2 millió lakás építését irányozzuk elő. A tényleges lakásépítési terv csak az ötödik ötéves terv jóváhagyásakor válik véglegessé, de ilyen nagyságrendű célok fogalmazhatók meg az okmányokban, mert a tényleges helyzet is azt követeli, hogy körülbelül ilyen ütemben folytatódjék a lakásépítés.

Az ideológiai munkában törekvéseink világosak. Elmondhatjuk: elértük azt az eredményt, hogy a marxizmus az egész magyar szellemi életben vezető, hegemón szerepet tölt be, s a társadalomtudományokban ennek további erősítésére törekszünk. Azt hiszem, jogos követelmény, hogy a társadalomtudományokban a marxizmus–leninizmus monopolhelyzetben legyen; ez szerintem nem korlátozza az alkotói és a kutatói szabadságot. Szakkörökben csak kutassanak, vitatkozzanak a tudományok művelői; s úgy vélem, a szakfolyóiratokban is helye van a polémiának. Amit azonban propagálunk, tízezres vagy éppen milliós példányszámban kiadunk, illetve, amit az egyetemen oktatunk, annak marxista–leninistának kell lennie! Óriási munkát

kell végezni a marxista elmélet tisztaságának védelmében. Külön feladat az imperialisták úgynevezett fellazítási törekvéseinek visszaverése, s nagy feladataink és céljaink vannak a szemlélet formálásában, az egoizmus leküzdésében is. Az egoizmus elleni harc során folytatnunk kell a meggyőzést, a jóra intést, de elsősorban azokat a jogszabályokban meglevő hézagokat kell eltömnünk és megszüntetnünk, amelyeken keresztül a társadalom tagjainak nem kis részében az egoizmus táplálkozik. Általános célunk az ideológiai munkában, hogy az igazi szocialista társadalmi normák általánossá tételéért dolgozzunk és – ahol kell – harcoljunk. Érzékletesen fejezi ezt ki az a jelszó, hogy szocialista módon élni, dolgozni, tanulni. E normát kell mind nagyobb mértékben és lehetőség szerint minél rövidebb idő alatt társadalmi normává tenni!

Néhány szót még a programnyilatkozat elvi kérdéseiről. Abból indulunk ki, hogy az 1948-as pártegyesülési kongresszuson elfogadott programnyilatkozatban kitűzött célokat pártunk, munkásosztályunk, népünk elérte, sőt, sok tekintetben túlhaladta. Mivel egy ilyen okmányban a történelmi folyamatosságot érzékeltetni kell, természetesen fölvetődött, hogy a programnyilatkozat milyen arányban foglalkozzék a történelmi múlttal, milyen arányban a jelennel, illetve a jövővel. Úgy gondoljuk, hogy sikerült a megfelelő arányokat kialakítani. Szeretném hangsúlyozni: a döntő természetesen az, hogy a programnyilatkozat a jövő perspektíváját mutassa meg. Ha erre képes, akkor bizonyos kérdésekben betölti funkcióját. S talán érdemes megismételni, hogy azért nevezzük ezt a dokumentumot programnyilatkozatnak és nem programnak, mert csak a legfontosabb célokat és törekvéseket jelzi. Ennek az okmánynak az a funkciója, hogy a jövőre vonatkozó törekvéseinket mutassa meg. A történelmi múlt, továbbá a jelen elemzése itt annyiban hasznos és szükséges, hogy arra építhetjük a jövőre való utalást.

A programnyilatkozat fontos kérdésekben tartalmaz elvi állásfoglalást – bizonyos esetekben nem is újat –, de amit kimond, annak megvan a jelentősége, mert más jellegű okmány, mint egy-egy közbeeső párthatározat.

A pártról abban az értelemben szól a programnyilatkozat, hogy a munkásosztály pártja. De nemcsak a munkásosztálynak van rá

szüksége, hanem a szocializmust építő népnek, az egész társadalomnak. Nélkülözhetetlen funkciót tölt be, s az a távlata, hogy az egész dolgozó nép pártja lesz.

A programnyilatkozat állást foglal az állammal kapcsolatban is. Ez jóllehet nem új kérdés - nem maradhat ki belőle. Kimondja egy helyütt, hogy államunk a proletárdiktatúra állama. Mert, ha 1948-ig visszatekintünk, továbbá a jelenről szólunk, és két évtizedre előre nézünk, akkor az a tudományosan megalapozott megállapítás, hogy államunk a proletárdiktatúra állama. Megfelelően szól a programnyilatkozat arról is, hogy a munkásosztály hogyan vívta ki, hogyan gyakorolja a hatalmat és kiket von be a hatalom gyakorlásába.

Azt is hangsúlyozni kell, hogy a nemzetnek és a szocialista építésnek szüksége van az államra. Erről sokféle nézet kapott lábra, még a munkásosztályon belül és imitt-amott a kommunista világmozgalomban is. Újabban már az Amerika Hangja és a Szabad Európa Rádió is reklamálja, hogy a szocialista országok miért nem követik Marxot, mikor hal már el az állam. Ki kell mondanunk, s meg is kell indokolnunk, hogy a belső helyzet és a szocialista építés követeli és igényli az állam létét és működését. Megjelöli a programnyilatkozat a távlatot is; azt, hogy végső fokon össznépi állammá fejlődik, s megjelennek és megerősödnek majd a társadalom kommunista önkormányzatának elemei. Mi tehát helyesnek tartjuk marxista módon kijelenteni azt is, hogy államunk proletárdiktatúra, és azt is, hogy majd kommunista önkormányzat lesz a társadalomban.

A programnyilatkozat a tulajdon kérdése kapcsán kicsit messzebbmenően foglalkozik a szocialista tulajdonnal, mint az irányelvek. Külön kérdés a föld – ezzel is megfelelően foglalkozik. Kimondja – az irányelvekkel összhangban –, hogy a jelenlegi formában erősítjük a tulajdonviszonyokat. Ugyanakkor azt is kimondja, hogy a föld nemzeti kincs. Ez nem jogi meghatározás, de arra figyelmeztet, és azzal van összefüggésben, hogy a föld nem olyasmi, amit csak úgy lehet adni-venni, csereberélni, meg átalakítani állami tulajdonból szövetkezeti tulajdonná, szövetkezetiből magántulajdonná. Végső soron nem ez a perspektíva, hanem az, hogy létezzen és szilárduljon meg az állami tulajdon és a szövetkezeti tulajdon is. A szövetkezetek

kezelésében levő földek feltétlenül váljanak oszthatatlan vagyonná, adásvételük legyen tiltott.

Az állami és a szövetkezeti tulajdonformának – természetesen nemcsak a földtulajdont illetően, hanem általában is – fejlődnie, s ennek során közelednie kell egymáshoz, és végső fokon – a dokumentum ezt is kimondja – az össznépi kommunista tulajdon formáját kell majd fölvennie. Azt hiszem, nem szükséges magyarázni: nagy a politikai jelentősége annak, hogy a párt programnyilatkozat formájában, világosan és félreérhetetlenül körvonalazza a tulajdonviszonyok távlati alakulását.

A programnyilatkozatban vannak konkrét, programatikus elképzelések. Szerepel benne, hogy 15–20 év alatt a termelést, a termelékenységet bizonyos hányaddal növeljük, a szakemberképzést kiterjesztjük, fejlesztjük az oktatást, a szakképzést. Szerepelnek az életszínvonalra, a lakásépítésre vonatkozó céljaink és van általános utalás néhány nagy létesítményre: erőművekre, energiaforrásokra és másra. Ezeket nem volt egyszerű beépíteni, mert például a gazdasági ügyekért felelős emberek nem szívesen írnak le konkrét dolgokat akkor, amikor még sem az ötéves terv, sem a 15 éves távlati terv nincs végső, kész stádiumában. A jó értelemben vett viták, mérlegelések után azonban az a nézet kerekedett felül, hogy ezek nélkül a dokumentum nem volna programnyilatkozat. Mert, ha kiveszem belőle a termelésnövelésre, az életszínvonalra, a lakásra, a létesítményekre, a képzésre vonatkozó programokat, marad egy tudományos marxista okmány, amit talán csak a marxizmus iránt intenzíven érdeklődő emberek olvasnak el, mások nem. Nálunk azonban, ahol az egész társadalom vezetésének felelőssége nyugszik a párton, s ahol a szocializmus épül, a kommunista párt programnyilatkozatának olyannak kell lennie, hogy programot adjon a nem marxistáknak is, az egész dolgozó népnek. Ezért kerültek bele és ezért szükséges, hogy benne legyenek ezek a konkrétumok.

Megismétlem: véleményünk szerint a Központi Bizottság nyugodtan állhat a kongresszus elé, mert a párt – a maga tevékenységi területén – valóban a X. kongresszus feladatainak a megoldásán dolgozik, megfelelő eredménnyel. Hozzátartozik a helyzetképhez az is, hogy természetesen az ellenség is készül a XI. kongresszusra. Az ellenséges

sajtó és rádió, a kapitalista hírharangok – meglehet, nekik is van felkészülési programjuk – nagyon behatóan és sokat foglalkoznak problémáinkkal. Úgy akarják beállítani, hogy most nagy bajban van, nagy nehézségekkel küzd a Magyar Szocialista Munkáspárt, a Magyar Népköztársaság. Ezt ki is kerekítik azzal, hogy nézeteltérések, viták vannak; hogy a párt politikája ilyen irányban, meg olyan irányban fog változni; hogy a reform meghal, kemény vonal következik, és így tovább. Mindezt kiegészítik különféle személyi kombinációkkal.

Ellenzéki, ellenséges irányzatokról pártunkban nem lehet beszélni. Közismert azonban, hogy egy-egy kérdés megoldási módját, megközelítését illetően ténylegesen vannak bizonyos viták a magunk köreiben is. Meggyőződésünk szerint ez szükségszerű, természetes és normális. Ebből és az objektív helyzet nehézségeiből adódóan nemcsak Nyugaton, hanem itthon is vannak, akik így foglalkoznak a kongresszussal. Vannak kispolgári gondolkodású és szemléletű emberek, akik talán nincsenek is rossz viszonyban a szocializmussal. De mint afféle kispolgárok, mindig éppen akkor válnak bizonytalanokká, amikor nem kellene. Nem mentes ettől a párt sem: pártunkon belül is vannak olyanok, akik az utóbbi időkben bizonytalanabbakká váltak, mint korábban voltak.

Több-kevesebb hitellel terjesztenek különféle nézeteket. De ez így szokott lenni. Minden kongresszus előtt néhány hónappal rágyújt a maga nótájára, akinek rá kell gyújtania: változik vagy nem változik a politika; milyen személyi változások lesznek: ez marad, az nem marad. Most is így van, bár az az érzésem, hogy most egy árnyalattal több a találgatás, mint a X. kongresszus előtt volt.

A legkülönfélébb személyi kombinációk vannak forgalomban. Dehát ismerik az elvtársak ezeket a szóbeszédeket, amelyek bizonyos fokig politikává is válnak. Tény, hogy még felelős embereknél is érzékelhető bizonyos fajta tartózkodás, „mit lehessen tudni" alapon. Mindez hozzátartozik a valóságos helyzethez.

Ezeket a körülményeket is figyelembe véve, az a meggyőződésem, hogy nyugodtan dolgozhatunk. A kongresszusi felkészülés körülményei nem rosszak. A Központi Bizottságon, a párton múlik, hogy sikeres legyen a kongresszusi kampány, jó legyen és megfelelő döntéseket hozzon a kongresszus. Mély meggyőződésem – s ezt a Politikai

Bizottság nevében is állíthatom –, hogy a párt XI. kongresszusa megfelelő választ fog adni mindarra, amit egyesek megkérdőjeleztek vagy amire ténylegesen válasz, döntés, eligazítás szükséges. Úgy gondolom, ez olyan válasz lesz, ami meg fogja nyugtatni a szocializmus őszinte híveit hazánkban és határainkon túl is. Ellenségeinket és rosszindulatú kritikusainkat pedig lehűti majd. Mindent meg kell tennünk, hogy így legyen; hogy a párt XI. kongresszusa erősítse meg a pártunk tevékenységét vezérlő marxista–leninista elveinket, azok alkotó gyakorlati alkalmazását, bevált politikánkat. A fő irányt megtartva fejlessze tovább ezt a politikát, ahogy ezt minden kongresszusán tette, s ahogy szükségszerű és elkerülhetetlen is. S folytatni fogja azt a tevékenységét, amit eddig is folytatott.

Azt hiszem, a Központi Bizottság is egyetért azzal, hogy pártunk megy tovább a maga útján, amelyen nem tegnap óta jár, s amelyről nem fog letérni. Megvédjük, megerősítjük és tovább fejlesztjük vívmányainkat a népgazdaság minden területén, a kultúrában, a belpolitikában, a szövetségi politikában és természetesen nemzetközi kapcsolatainkban is. Megvédjük és gyarapítani fogjuk vívmányainkat – az ország és a nép, a szocializmus és a haladás nemzetközi ügye javára!

Hozzászólás a Belügyminisztérium országos parancsnoki értekezletén

1974. december 13.

Üdvözlöm az értekezlet valamennyi részvevőjét és átadom önöknek, valamint a Belügyminisztérium egész parancsnoki és személyi állományának a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának üdvözletét. Elismerés illeti a Belügyminisztériumot és szerveit, hogy a rájuk háruló feladatoknak megfelelő módon eleget tettek, eredményesen hajtották végre a Belügyminisztérium munkájára vonatkozó párthatározatokat, állami döntéseket, törvényes rendelkezéseket. A Belügyminisztérium azért tudott eleget tenni feladatainak – s ez önmagában is elismerésre méltó –, mert el tudta nyerni a párt- és a társadalmi szervezetek, a dolgozók, a széles közvélemény támogatását, segítségét.

Mindezért szívből gratulálok a végzett munkához, a becsületes helytálláshoz a Belügyminisztérium vezetőinek, összes dolgozójának, az alárendelt szervek és testületek parancsnoki és személyi állományának.

Felhasználva az alkalmat, szeretnék szólni néhány időszerű politikai kérdésről. Abban a szerencsés helyzetben vagyok, hogy a Központi Bizottság közelmúltban – november 20-án és december 5-én – tartott két ülésének anyagából meríthetek. A Központi Bizottság – tizenegy hónap eredményeinek ismeretében – megállapíthatta, hogy az 1974. évi népgazdasági tervet teljesítjük, számos fő előirányzatát túlteljesítjük. Az 1975-ös népgazdasági terv fő irányelveit a Központi Bizottság illetékes szervei – együttműködve az Országos Tervhivatallal és más kormányzati szervekkel – kidolgozták, s a Központi Bizottság ezeket jóváhagyta. Az 1975-ös terv pénzügyi fedezetét, a költségvetést hamarosan napirendre tűzi és megtárgyalja az Országgyűlés. Terveink meg-

alapozottak, a szocialista építés határozott továbbfolytatását, az életszínvonal megfelelő emelését irányozzák elő.

Miért biztos a Központi Bizottság abban, hogy a terveket megvalósíthatjuk, és törés nélkül tudjuk folytatni a szocialista társadalom építését, a lakosság életszínvonalának fejlesztését?

Azért, mert a legfontosabb, a döntő feltételek a kezünkben vannak. Először: a magyar népgazdaság szocialista népgazdaság és szilárd alapokon nyugszik; másodszor: a magyar munkásosztály, a dolgozó magyar nép tudatosan építi a szocializmust és nemegyszer tanújelét adta, hogy képes azokra az erőfeszítésekre, amelyeket a szocializmus további építése megkövetel; harmadszor: olyan szilárd nemzetközi háttérre támaszkodunk, mint a Szovjetunió, mint a KGST-be tömörült és szervezett szocialista országok. A KGST tagállamaival együtt arra törekszünk, hogy még magasabb színvonalra emeljük az eddig is oly eredményes, a szocialista országok számára életbevágóan fontos gazdasági együttműködést.

Pártunk XI. kongresszusa és a kongresszusra való felkészülés nagy munkát ró a pártra. Sokirányú munkát, amelynek kiindulópontja a helyzetmegítélés: hol tartunk, hogyan jutottunk el idáig és melyek a további feladatok? Ebből a helyzetmegítélésből következik a pozitív folyamatok megszilárdítása és megerősítése, a negatív jelenségek kiszűrése és kiküszöbölése is. Ennek a helyzetmegítélésnek a keretei a már elkészült kongresszusi okmányok: a Központi Bizottság már nyilvánosságra hozott kongresszusi irányelvei, az ugyancsak nyilvánosságra hozott javaslatai a szervezeti szabályzat módosítására, továbbá a készülő programnyilatkozat, amely arra hivatott, hogy megmutassa, mit szeretnénk 15–20 év alatt elérni.

Pártunk fő politikai irányvonala, amelyet 18 év óta folytatunk, és amelyet több pártkongresszus, legutóbb a X. kongresszus is megerősített, a gyakorlatban is helyes, marxista–leninista, kommunista irányvonalnak bizonyult. Ezért a Központi Bizottság kérni fogja a XI. kongresszust, hogy ezt a politikai fő irányvonalat újból erősítse meg, hagyja jóvá és ezt folytassa a párt. Lassan két évtizede, hogy pártunk és az ország fejlődése egyenes vonalú, törésmentes. Ez nemcsak azért van, mert a párt a kongresszusok által kijelölt fő irányvonalát megtartotta, hanem azért is, mert sohasem tért ki a gyakorlat által felvetett

kérdések marxista–leninista megválaszolása elől. Ezt a XI. kongresszusra készülve is szem előtt kell tartanunk, és a párt fő politikai irányvonalát most is a gyakorlat által felvetett kérdések megválaszolásával, újítva, gazdagítva kell tovább erősíteni és folytatni.

Ami a belpolitikai helyzet megítélését illeti, elmondhatjuk, hogy a politikai helyzet nálunk jó. Pártunk egységes, irányítja, vezeti a társadalmi folyamatokat, szoros kapcsolatban a dolgozó tömegekkel és rájuk támaszkodva oldja meg a szocializmus építésének feladatait.

Párttagságunk elvi szilárdsága, politikai érettsége és aktivitása nagyobb, mint négy esztendővel ezelőtt volt. És a párttagok mellett ma már több millióan vannak azok, akik helyeslik a párt politikáját, tudatosan elkötelezettek, és cselekvően részt vesznek a szocialista program megvalósításában.

Mindenki érzékelheti a fejlődést, amely az emberekben végbement. Ezen a nagyobb tudást, a nagyobb tapasztalatot, az odaadást és a helytállást értjük. Feltétlenül elmondhatjuk tehát, hogy a szocializmus erői a két kongresszus között is növekedtek és erősödtek hazánkban.

A helyzet olyan értelemben is jó, hogy nemcsak mi, kommunisták kívánjuk e politikai vonal törésmentes folytatását, hanem azok is, akik nem marxisták. Vagyis a társadalom kérdéseivel foglalkozó felnőtt lakosság döntő többsége kívánja ezt. És ez nagyon sokat mond, hiszen példázza, hogy politikánk milyen mélyen meggyökerezett a dolgozó tömegekben, mennyire egybeesik a nép óhajával és kívánságaival. Ez jelzi – és ezért is állíthatjuk –, hogy politikai helyzetünk jó, politikai feltételeink megfelelőek a kongresszusi felkészülés időszakában. Tehát nyugodt lelkiismerettel, a valósághoz hűen pozitív mérleget adhatunk a XI. kongresszusnak, pártunk tagságának, az ország dolgozó népének.

A fejlődés mellett azonban látnunk kell a negatív jelenségeket, a kellemetlen tüneteket is, a pártnak ezeket is fel kell ismernie, ezekkel is szembe kell néznie.

Az utóbbi években volt egy-két politikai ügyünk, voltak problémáink az ifjúság bizonyos rétegeiben, köreiben. Ezek olyan nagyságrendű politikai ügyek, amelyekre azt szoktuk mondani: „kibírjuk", s megvolnánk velük, ha garantálná valaki, hogy 20 évig nem is lesznek nagyobbak.

Vannak persze más problémáink is. Van bizonyos fajta lazulás. Úgy látszik, valamiféle sajátosság az, hogy amikor baj van, és azt őszintén megmondják az embereknek, akkor tömörülnek és helytállnak. Árvíz, tűzvész, az ellenség nyílt támadása esetén összefog népünk, tűzbe, vízbe, csatába mehetünk. Ha viszont az ügyek rendesen, simán mennek, akkor vannak, akik ilyenkor könnyebben veszik a dolgokat, „lazulnak" és „lazítanak".

Nálunk most tekintélye van a pártnak, az állami szerveknek, a közfunkcionáriusoknak. Meg is becsülik őket. Egyeseknek azonban ettől az önérzetük is a kelleténél jobban megnő. Erre már vigyázni kell. Helyt kell állni, az „önérzettel" pedig mérsékelten kell bánni, mert nagy hibák eredhetnek belőle.

Az állami, a vállalati és az egyéni érdek szaporodó összeütközéseivel is találkozunk. Előfordul, hogy a vállalati érdek javára döntenek a népgazdasági érdekkel szemben. Azután az is, hogy az egyéni érdek javára billen a mérleg a népgazdasági vagy a vállalati érdekek kárára. Tapasztalható egoizmus, mértéktelen szerzési vágy, nem járó prémiumok és illetéktelen részesedések hajszolása. Előfordulnak nagyobb gazdasági bűncselekmények is.

Ha arra szükség van, akkor határozottan járjunk el, hogy a törvényes jogszolgáltatás, az igazságszolgáltatás az eredeti rendeltetésének megfelelően működjék: tehát büntessen, ahol büntetni kell, és neveljen, ahol nevelni kell. Ugyanakkor szükség van a differenciálásra. Fontos, hogy különbséget tegyünk jelentéktelen és jelentős esetek között; jogszerűen alkalmazzuk a nevelést és a büntetést. A megalapozott, reálisan bizonyított eljárás – lényeges követelmény, az esetenként tapasztalható túlbizonyítási törekvések azonban hátrányosak.

Az említett negatív jelenségek bizonyos értelemben politikai természetűek is. Sok emberben kételyt ébresztenek és felteszik a kérdést: hogyan megyünk tovább?

Ezt a kételyt természetesen az ellenség tudatosan szítja. Árgus szemekkel figyeli társadalmi, politikai életünket, igyekszik olyan negatív dolgokat találni – és ha nem talál, akkor kitalál –, amelyek az ő céljait segítik. Ellenségeink arra törekszenek, hogy népünk tudatát megzavarják. Ami egyébként az ő szemszögükből természetes, s különösen ilyenkor, pártunk kongresszusai előtt fokozzák is ezt a zavarkeltést.

Ami a nemzetközi politikát illeti, az uralkodó, a fő tendencia az enyhülés, a békés egymás mellett élés. Ez realitás, ezt mindenkinek tudomásul kell vennie. A békés egymás mellett élés a mi osztályharcunk, fegyverünk a kapitalista országokkal való államközi viszonyban. A Nyugat számára sincs más út, egyetlen igazi út van számára is, a békés egymás mellett élés realizálása, amelynek keretében tovább folytatódik a világnézetek, a világrendszerek harca.

A kapitalizmusban, különösen a vezető kapitalista államokban ma energiaválság, infláció, foglalkoztatási és sok más probléma jelentkezik. A kapitalista országok között erősödnek a politikai, gazdasági ütközések, mindinkább elmélyül a kapitalizmus általános válsága, a társadalom általános fejlődésének törvényei a kapitalizmus ellen hatnak. Ez az oka annak, hogy bár helyileg és esetenként támadnak, világméretekben védekezésbe szorultak.

A kongresszusi okmányok leszögezik, hogy államunk, a Magyar Népköztársaság a proletárdiktatúra állama, amelyet két okból is tovább kell erősítenünk. Egyrészt, hogy védje népünk szocialista vívmányait, elsősorban az imperializmus erőivel szemben, mivel a belső elnyomó funkció – éppen a hatalom szilárdsága folytán – fokozatosan csökken. Másrészt azért, mert a gazdasági és kulturális építés területén igen nagy szervező munka hárul a szocialista államra.

Az államélet egyik alapvetően fontos kérdése a szocialista törvényesség folyamatos ápolása, szilárdítása. A társadalom fejlődésével a törvényhozásnak és a törvények alkalmazásának is lépést kell tartania, ez természetes. Ezért – indokolt esetben – törvényeinken, törvényes rendelkezéseinken változtatnunk kell. De amíg hatályban vannak, mindenki számára kötelezőek. Hatályos jogszabályt még közérdekre hivatkozva sem szabad megsérteni. A szocialista törvényesség szent és sérthetetlen. Senki sem állhat a törvények fölött, ilyen állampolgára a Magyar Népköztársaságnak nincs és nem is lehet!

Amit Benkei elvtárs az állomány túlnyomó többségének jó munkájáról, kifogástalan magatartásáról mondott, azzal én is egyetértek. Ugyanakkor látni kell, hogy az állományon belül, ha kevesen is, de vannak, akik helytelen magatartást tanúsítanak, rossz gyakorlatot folytatnak. Van helyenként és esetenként politikai bizonytalanság is.

Ezeket a jelenségeket különösen nem szabad szó nélkül tudomásul venni. Idejében fel kell lépni ellenük.

Sokszor mondják az elvtársak – és ez igaz –, hogy ami észlelhető a pártban és a társadalomban, az tapasztalható egy olyan testületen belül is, mint a Belügyminisztérium. A kommunista egyaránt kommunista a hajógyárban és a Belügyminisztériumban, de az egyes, a konkrét kérdéseknél mégsem pontosan ugyanarról van szó minden esetben. Például sokat foglalkozunk – és joggal – az utóbbi időben a kollektív vezetéssel, a munkahelyi demokráciával. Lényegében ugyanarról van szó itt is, ott is, és mégis másképpen realizálódik, másképpen valósul meg ugyanaz a Belügyminisztériumban, mint egy üzemben.

Pártunkban törvény a kollektív vezetés. A pártot nem az apparátus vagy nem egyes személyek irányítják, hanem a választott kollektív testületek. Ez a kollektív vezetés természetesen az összes pártszervezetre, így a Belügyminisztérium területén működő pártszervezetekre is érvényes. Itt szintén kollektív vezetés van, kell is hogy az legyen – a pártélet normái itt is ugyanazok, mint bármilyen más pártszervezetben. De azt is meg kell mondani, elvtársak, hogy a Belügyminisztériumban, a rendőrségen vagy más, a Belügyminisztérium alá rendelt testületben nincs és nem is lehet kollektív vezetés, csak egyszemélyi felelős vezetés és döntés. Egy alapszabály van: a parancsokat, a rendeleteket, az utasításokat végre kell hajtani.

A szocialista demokráciával kapcsolatban szeretném azt is hangsúlyozni, hogy a szocialista demokrácia a nép forradalmi fegyelmét is jelenti. A demokrácia soha nem volt anarchia, soha nem volt lazaság, a munka kerülgetése. S ha a szocialista demokrácia a nép forradalmi fegyelme és rendje, akkor annak itt, a Belügyminisztériumban különösképpen érvényesülnie kell.

A párt minden tagjától megköveteli, hogy a legjobb tudása szerint, minden erejével dolgozzon és harcoljon céljainak valóra váltásáért. A Belügyminisztérium területén dolgozó és szolgáló kommunistáktól is ugyanezt követeli. A minisztérium egész állományától elvárja a szocialista társadalom törvényes rendjének, népünk érdekeinek teljes és fenntartás nélküli szolgálatát.

Ha a párttagságtól elvárjuk, hogy feltétlenül legyenek mentesek azoktól a negatív jelenségektől, amelyek ellen harcolniuk kell, a bel-

ügyi dolgozóktól – párttagoktól és pártonkívüliektől – is meg kell követelnünk, hogy intaktak maradjanak minden törvénysértéstől, hiszen a törvények, a rendeletek megtartása és megtartatása hivatalbeli kötelességük és feladatuk.

Önök munkájukban számíthatnak a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága, a területi pártszervezetek, az állami és társadalmi szervek és az öntudatos dolgozók segítségére, támogatására. Építsenek e szervek együttes és közös munkájára. Tevékenykedjenek az együttműködés fokozásáért, erősítéséért.

Engedjék meg, elvtársak, hogy pártunk Központi Bizottsága és a magam nevében is jó egészséget és sok sikert kívánjak önöknek, beosztottjaiknak, munkatársaiknak. Kérem, továbbítsák ezt az üdvözletet és jókívánságot a Belügyminisztérium egész személyi állományának.

Felszólalás
a KISZ Központi Bizottságának ülésén

1975. január 21.

Pártunk marxista elemző, politikai munkával, társadalmunk, a szocializmust építő magyar nép építő tettekkel készül a Magyar Szocialista Munkáspárt XI. kongresszusára. Építő tettekkel – mert kongresszusi felkészülésünknek rendkívül fontos része, hogy a szocialista építés soron következő feladatait, tehát az éves tervet, az ötéves népgazdasági terv időarányos részét megfelelően teljesítsük. E tettekben megnyilvánuló felkészüléshez tartozik az a valóban nagyon szép és szinte az ország minden üzemét, vállalatát, szövetkezetét átfogó szocialista munkaverseny is, amelynek nagyon jó a politikai hatása és nagyon jók az eredményei. Helyes és jó az ilyenfajta kongresszusi felkészülés, mert ebben is kifejezésre jut a szavak és a tettek egysége, a párt általános munkamódszere és felfogása.

A párt XI. kongresszusának – ahogy tulajdonképpen az adott időszakban minden pártkongresszusnak – feladata a pontos helyzetmegítélés és a „hogyan tovább" kidolgozása.

A nemzetközi helyzet alakulását fő vonalakban a párt már világosan jellemezte a kongresszusi programnyilatkozatban. A második világháború utáni időszakot Európában az imperialista és a szocialista országok csoportosulása és a hidegháború jellemezte. A helyzet azonban változott, továbbfejlődött: most – pártunk megítélése szerint – a békés egymás mellett élés irányzata bontakozik ki és egyre inkább erősödik. Ezt azért is szükséges hangsúlyozni, mert ha a politikai helyzetet jellemezni akarjuk, nem elegendő állóképet készíteni, „lefényképezni" a helyzetet. Nagyon fontos a helyzet jellemzői között megkülönböztetni azokat az elemeket, amelyek gyengülnek, és azokat,

amelyek erősödnek. Most abban a korszakban élünk, amikor realizálódik és kibontakozik a békés egymás mellett élés.

Itt azonban álljunk meg egy pillanatra. A párt okmányai is helyesen hangsúlyozzák, hogy mindaz, amit nemzetközi téren az emberiség a második világháborút követően ez ideig elért, harcban született. Harcban ment végbe az átmenet a békés egymás mellett élésre és harcban fog a békés egymás mellett élés megszilárdulni és erősödni. Az imperializmus természete nem változik; ma is az, ami volt, s az marad a jövőben is, ameddig létezik. Az imperialisták alapvető törekvései, szándékai nem változtak, harc nélkül nem fogják átengedni a terepet, sem politikai, sem egyéb értelemben. Nem fogják ölbe tett kézzel nézni és várni, hogy az emberiség „leváltsa" őket. Létükért és pozícióikért minden bizonnyal a jövőben is harcolni fognak.

Ez sok mindenben kifejezésre jut. Itt Európában például a biztonsági értekezlet körüli huzavonában; Indokínában és Vietnamban a párizsi békeszerződések tényleges hatálybalépésének akadályozásában; a közel-keleti óriási feszültségben és más jelenségekben. Számunkra azonban az irány világos. Van kialakult megfelelő külpolitikánk, és azt tesszük a jövőben is, amit eddig tettünk: állhatatosan és szívósan harcolunk szövetségeseinkkel együtt céljainkért. Bizakodunk és reménykedünk abban, hogy sikerül megakadályozni egy új világháború kitörését, kiküszöbölni a háborút az emberiség életéből.

Amikor tehát a külpolitikai helyzetet elemezzük és jellemezzük, arról is szólni kell: tennivalóink közé tartozik az is, hogy országunk védelmi képességét megfelelő állapotban, hadseregünket – szoros szövetségben a Varsói Szerződés többi államával – korszerű színvonalon tartsuk. Erősítenünk kell ifjúságunkban a hazafias tudatot és kötelességérzetet, hogy mindenkor készen álljon szabad hazánk, szocialista vívmányaink védelmére. Minél elevenebben él a hazafiság érzése fiataljainkban, annál eredményesebben oldják meg feladataikat a hadsereg kötelékében vagy más területen.

Nemzetközi tevékenységünk fő eredményei abban összegezhetők, hogy igen bonyolult körülmények között is sikerült elérnünk legfőbb célunkat, megőriznünk a békét és ezzel biztosítani a szocialista építés nemzetközi feltételeit. Jó reményünk van arra, hogy ezt a jövőben is biztosítani tudjuk. Ezt ígéri a helyzet értékelése és az a tény, hogy

a szocialista országoknak megfelelő befolyásuk van a nemzetközi élet alakulására.

Gyakran hallani a megállapítást, hogy „a nemzetközi helyzet bonyolult". Ilyenkor eszembe jut, hogy jómagam valamikor 1931 szeptemberében vettem részt először kommunista ifjúsági szakszervezeti gyűlésen, ahol tájékoztattak bennünket a nemzetközi helyzetről. Ez azzal kezdődött, hogy „a nemzetközi helyzet bonyolult". Azóta már sok alapszervezeti és nem alapszervezeti gyűlésen vettem részt; bizony, rendszerint azzal kezdődött a tájékoztató, hogy „bonyolult a nemzetközi helyzet". Természetesen bonyolult volt 1931 szeptemberében is, de nem ugyanolyan módon, mint ma. Akkor a világon csupán egy munkás-paraszt állam létezett, a Szovjetunió, a szocialista forradalom első hazája. S ha egy pillanatra felidézzük azt az időszakot: Európa népei azt sem tudták, hogy mi történik ott. A világ óriási területein, Ázsia, Afrika, Latin-Amerika hatalmas térségeiben temetői csend uralkodott. Ha ezzel szemben a mai világot nézzük, látjuk, hogy másképpen bonyolult a helyzet. A szocializmus legyőzhetetlen, hatalmas erővé, világrendszerré vált. A népek szabadságtörekvései lényegében szétzúzták a gyarmati rendszert és folytatják állhatatos harcukat az önálló nemzeti fejlődésért. Az imperialisták ma már nem dönthetnek kényükkedvük, tetszésük szerint az emberiség sorsáról, mert nem csupán az ő szándékuktól és akaratuktól függ, hogy a világnak egyik vagy másik térségében béke legyen vagy háború. Így értékelhetjük az eredményeket és ennek tudatában kell erősítenünk külpolitikai irányvonalunkat, folytatnunk munkánkat a jövőben is.

Belpolitikai helyzetünk nem rossz. A X. kongresszus állásfoglalásának, határozatainak és útmutatásának megfelelően ezekben az években a Magyar Népköztársaságban sikeresen és magasabb szinten épült a szocialista társadalom. Ha a két kongresszus közötti időszakot áttekintjük, megállapíthatjuk, hogy jelentős a fejlődés a politikában, a gazdaságban, a művelődésben, a társadalom kulturális és szociális helyzetében és az ifjúság életében is. Így lesz ez a jövőben is.

A párt, politikájának és a párt politikáját támogató munkásosztály, egész dolgozó népünk alkotó tevékenységének köszönhetően a XI. kongresszuson hatalmas eredményekről adhat számot a párttagság, az ország népe és a nemzetközi kommunista mozgalom előtt egyaránt.

Ez a fejlődés teszi lehetővé, hogy a párt a XI. kongresszuson is pozitív – s hozzátehetem: lelkesítő – feladatokat, célokat jelöljön ki, állítson a párttagság, a munkásosztály, egész népünk elé.

A kongresszusi okmányok – az irányelvek és a programnyilatkozat is – alapvetően pozitív hangvételűek. A Központi Bizottság ezzel korántsem akarja azt mondani, hogy nincsenek problémák, hiányosságok és nehézségek. A pozitív hangvétel azonban megalapozott, mert a két kongresszus közötti időszakról szólva a pártnak, a Központi Bizottságnak egyértelműen és világosan kell beszélnie. A kérdésre, hogy volt-e eredménye az erőfeszítéseknek, nem lehet kétféle választ adni. Joggal pozitív hangvételű tehát mindkét kongresszusi dokumentum – akkor is, amikor a megtett útról szól, s akkor is, amikor előre mutat.

Munkánkban azonban – az óriási eredmények mellett – kétségtelenül vannak hiányosságok, problémák is, és a jövőben igen nehéz feladatokat kell megoldanunk. Azt hiszem, helyes, hogy most, amikor ezeket a kongresszusi okmányokat tárgyaljuk – a pártalapszervezetekben és a magasabb szintű tanácskozásokon is – sokkal többet beszélünk a hiányosságokról, a problémákról, a tennivalókról, mint az eredményekről. Ez a helyes magatartás, így elemezhetjük megfelelően a kérdéseket.

Amikor például teljes joggal állapítjuk meg, hogy a párt politikája helyes, a marxista–leninista elveken alapszik, s hogy a kommunista politika kifejezi a munkásosztály, a nép érdekeit, törekvéseit és érvényesül a társadalmunkban, nos, akkor rögtön hozzá kell tennünk, hogy e politika nem elég következetesen érvényesül. Ezekben a hetekben, hónapokban ezrek és tízezrek szólnak hozzá a párt politikájához. S amikor a jövő feladatairól van szó, nem az az igény és követelés, hogy a párt változtasson alapvető politikai irányvonalán, törekvésein, hanem az, hogy érvényesítse nagyobb következetességgel. Jogos, indokolt igény ez, nem mehetünk el szó nélkül mellette.

Hasonló a helyzet, ha munkánk gazdasági feltételeit vizsgáljuk. Amikor gazdaságpolitikáról van szó, ne csupán a gazdasági mechanizmusra gondoljunk. Hiszen az elsődleges és a legfontosabb: a gazdaságpolitika. A gazdasági mechanizmus, vagy másképpen: az irányítási rendszer – eszköz, módszer, amelynek segítségével bizonyos gazdaság-

politikát jobban valósíthatunk meg. A gazdaságirányítás rendszeréről nyugodtan elmondhatjuk, hogy alapjában bevált. A gyakorlat, az elemzés bizonyítja, hogy ezzel az irányítási módszerrel gazdasági munkánk hatékonyabbá vált; sikerült érvényesíteni a szocialista tervgazdálkodás alapvető követelményeit, párosulva bizonyos fokú gazdasági rugalmassággal. Ennek nagy eredményei vannak. Ugyanakkor tudjuk – ezt a kongresszusi okmányok megfelelően hangsúlyozzák is –, hogy a gazdaságirányítás módszereivel nagyon kevéssé sikerült javítanunk a beruházási helyzeten. A beruházásokat illetően az új irányítási rendszer bevezetése előtt is voltak problémáink, s vannak azóta is, hogy ez az irányítási rendszer működik. Nem sikerült a kivitelezést meggyorsítani, a beruházások koncentrációját olyan mértékben biztosítani, ahogy szerettük volna és ahogyan a helyzet megkövetelné. Nem sikerült megfelelő módon biztosítani a termelő berendezések hatékonyságát, a munka termelékenységét sem. Bár ezen a téren jelentős a fejlődés, még messze vagyunk a követelményektől.

Teljesen világos, hogy a munkában, a jövendő fejlődésben a fő hajtóerő nem – ahogyan régebben mondtuk – a „kenyérgőz" lesz, vagyis nem a fizikai erőfeszítés, a verejték és izzadtság, mert azzal már nemigen tudunk gyorsan előrehaladni, hanem a tudományos-technikai forradalom kibontakoztatása, másképpen kifejezve: a munka termelékenységének jelentős növelése. Gazdasági munkánk jobbá tételének ez a fő eszköze. Annál is inkább, mert hazánkban további munkaerőforrás nincs és előreláthatólag nem is lesz. A termelést tehát csak a munka termelékenységének fokozásával tudjuk növelni. Hozzá tartozik ehhez a termelő berendezések megfelelő kihasználása is.

Van problémánk – nem is kevés – az ideológia, a marxizmus oktatása, az irodalom és a művészetek terén is. Igaz ugyan, hogy ezeken a területeken az előrehaladáshoz talán még nagyobb, több és hosszabb ideig tartó erőfeszítés szükséges, mint másutt. A marxizmus–leninizmus oktatása kapcsán csak egy kérdést emelek ki. A középiskolákban folyamatban van a világnézeti oktatás bevezetése, az egyetemeken és a főiskolákon kötelező a marxizmus–leninizmus oktatása. Tagadhatatlan, van itt bizonyos fejlődés. A fő hiányosság azonban az, hogy a különböző tanszékek erőfeszítései nem elég jól kapcsolódnak egymáshoz. Ez persze egy csapásra nem oldható meg. Pedig a jövő magyar

értelmiségét csak akkor tudjuk megfelelő ideológiai felkészültséggel fölvértezni, ha az egyetemek, főiskolák marxizmus–leninizmus tanárai meggyőzően hirdetik világnézetünket, ha minden tantárgy – a maga természetének megfelelően – telítődik marxista–leninista, tudományos világnézettel, a dialektikus materializmus szemléletével.

Nem rossz a helyzet, van fejlődés az irodalom és a művészetek terén, de vannak problémáink is. A személyi kultusz éveiben jelentkezett torzulások két negatív hatása bizonyos értelemben, nyomokban még ma is érződik. Az egyik, hogy e torzulások az alkotó értelmiséghez tartozó egyes emberek szemében magát a rendszert, a szocialista eszmét kompromittálták, jóllehet ezek a torzulások valójában idegenek a szocializmustól és a rendszertől. De hát a felületesen gondolkodó ember könnyen egyenlőségjelet tesz össze nem tartozó dolgok közé is. Ezért az 1956 utáni eszmei tisztulás, rendteremtés, majd a normális fejlődés kezdetének időszakában az alkotó értelmiség egy része valahogy „féloldalt", kicsit háttal állt a szocializmusnak. Köreikben nem volt ildomos kiállni a szocialista eszme mellett. Ez az idők folyamán megváltozott, ma már más a helyzet. Az alkotó értelmiség 1956-ban utat tévesztett tagjai is rátaláltak a helyes értékelésre, magatartásra és pozitívan foglalnak állást. Merem állítani, hogy amikor valahol a világban feszültség keletkezik, s ennek nyomán aggodalom tölti el az embereket, hogy „jaj, csak nálunk ne változzék..." – akkor ebben az óhajban ők is osztoznak. S ha megfigyelik, ma már az irodalomban, az alkotó művészetben nagyon sok olyan mű születik, amely a szocializmus talaján áll. Mert változik a világ; a szocialista építés gyakorlata Magyarországon is szép eredményeket tud felmutatni, olyanokat, amelyekben a nép megváltozott élete is tükröződik.

A negatív maradványok másik forrása, hogy a személyi kultusz utolsó éveiben az irodalomban és a művészetben volt egyfajta olyan rend, hogy mindenkinek kötelezően föl kellett esküdnie az akkori értelmezés szerinti szocialista realizmusra. Más alkotó módszert nem lehetett sem művelni, sem látni, sem hallani. Ez a helyzet megváltozott: megmondtuk az alkotóknak, hogy ezentúl senki el nem rendeli, hogy milyen stílust kövessenek; nekik saját maguknak kell eldönteniük, hogy milyen stílusban akarnak alkotni. Nos, ekkor újra divatba jöttek, virágozni kezdtek réges-rég elavult irányzatok; olyanok, amelyek

tulajdonképp már a húszas években sem voltak újak. És divatba jött az olyanféle megítélés is, hogy egy-egy új műalkotás annál magasabb színvonalú, minél kevesebben értik meg. Bár e divatot részben leküzdöttük, nyomtalanul nem tűnt el. A művész – ember, emberi törekvésekkel. Nem tudok elképzelni igazi művészt, akinek az a célja, hogy olyat alkosson, amit mondjuk csak 150 év múlva értenek majd meg. Az emberi tevékenység egyik célja éppen az, hogy megértse a többi ember: mit és miért csinál az illető. Ez a helyes törekvés.

Talán nem szükséges részletezni, hogy a közgondolkodást is a pozitív fejlődés, változás jellemzi. Bizonyítható ez nagyon sok területen. Említhetem akár a több tízezres munkásőrség magatartását; hivatkozhatom a szocialista brigádmozgalom 1 200 000 részvevőjére. Vagy arra a nagyon széles körű és mély egyetértésre, ami a magyar nép tömegeiben él a párt politikai törekvései és szocialista céljaink iránt. Mindez a fejlődést bizonyítja. Vannak azonban a közgondolkodásban zavarok is, hiszen előfordul, hogy miközben az eszmei dugvány fejlődik, a gyom is sarjad. Különösen veszélyes, hogy megerősödött az egoista szemlélet. Néha úgy jelentkezik ez az emberek gondolkodásában, mint a skizofrénia, a tudathasadás: a nap bizonyos óráiban, munkaidőben kollektív szellemben tevékenykednek, szocialista módon viselkednek. De amint kiteszik a lábukat a munkahelyükről, egyszeriben átváltoznak. Otthon az egoizmus hívei. Már csak az foglalkoztatja őket, hogy mit és hol lehetne még szerezni, mi van a telekkel meg a gépkocsival. És ugyanazokról az emberekről van szó. Eszembe jut ilyenkor az a régi anekdota, amely szerint a kérdőívet kitöltő egyszeri köztisztviselő arra a kérdésre, hogy: „Hisz-e ön istenben?" azt felelte, hogy: „A hivatalban nem..." Sokan valahogy így vannak a közösségi érzéssel és az egoizmussal is. Elgondolkoztató jelenség ez, amivel foglalkoznunk kell.

Minden kongresszus előtt fel szokott vetődni a kérdés, hogy folytatjuk-e az eddigi irányvonalat, vagy változik a politika. Az ellenség, amely mindig igyekszik bizonytalanságot kelteni, itt „bedolgozott", mindenféle mendemonda, szóbeszéd kapott lábra, hogy „változik a párt politikája, helyzete", hogy „megmerevedik, megkeményedik a rendszer, a diktatúra korszaka következik, vége a gazdaságirányítási reformnak..." Az efféle szólamokat természetesen elsősorban az ellen-

séges hírverés terjeszti, az ellenséges hírharangok kongatják. Akadnak még olyan – teljesen jószándékú – emberek is, akik nem látnak világosan, politikailag nem elég képzettek és az ilyen híreknek bizony hitelt adnak. S megdöbbennek: tényleg változás jön?!

Van problémánk, gondunk éppen elég, minden területen, de ezeket bizonyára meg fogjuk oldani. A XI. kongresszus válaszol majd minden aktuális kérdésre. Arra is, hogy mi van nálunk és arra is, hogy mi lesz. Igen, a jövőről is világosan kell beszélnünk. A marxista–leninista párt mindenkori kötelessége – a kapitalizmus körülményei között és a szocializmus építése során is –, hogy a munkásosztály helyzetét, jellegét, céljait vizsgálja és megszabja. Ez öröksége a pártnak. A jelen időszakban, a mi körülményeink, a szocializmus viszonyai között ez a kötelezettség kibővül: a párt a munkásosztály érdekeit és céljait, a szocializmust, a kommunizmust képviseli, de ez azonos az egész dolgozó nép érdekeinek, a nemzet céljainak a képviseletével.

Az élcsapatnak fontos kötelessége az, hogy utat mutasson és vezessen. A pártnak, amikor előre, a jövőbe mutat, messzebbre kell látnia, mint általában az állampolgárok összességének. Mert ha az állampolgárok összessége külön-külön és együttesen képes volna ugyanolyan messze előre látni, mint a párt, akkor nem kellene párt. És amikor a párt messzebbre előre tekint, olyan célokat is meg kell határoznia, amiket – saját tapasztalataik alapján – sokan nem tudnak megfogalmazni. A szocialista forradalom előbbre vitele, a „hogyan tovább" megválaszolása mindig probléma. Előre lehet jutni akkor is, ha az élcsapat nem törődik a sereggel, csak később vissza kell vonulnia. Együtt kell tehát az élcsapatnak vonulnia a sereggel. Pártunk forradalmi gyakorlatának egyik jellemző vonása, hogy a társadalom fejlődése által napirendre tűzött érett kérdéseket veszi elő és oldja meg. A másik, hogy a párt arra törekszik: akikre vonatkozik s akiknek a feladatot végre kell hajtaniuk, azok a megoldást politikailag is elfogadják. Nem úgy kell elképzelni a dolgot, hogy márciusban befejeződik a kongresszus, és a következő héten már minden jobban, másképpen lesz. Elsősorban megfelelő politikai, továbbá gazdasági és egyéb feltételeket kell teremteni ahhoz, hogy a jövőben társadalmunk minden területen szocialista módon, a szocialista vonások erősödésével fejlődjék.

Ezért a pártnak a XI. kongresszuson is világosan kell válaszolnia

minden felvetődő kérdésre. Az irányelvek ezeket jelzik, ezeknek bizonyos foglalatát adják. Az irányelvekkel ezúttal nem kívánok foglalkozni, mert ezt az okmányt már ismerik, s mert nem első eset, hogy a pártkongresszust megelőzően ilyen dokumentum nyilvánosságra kerül. Szeretnék azonban néhány szót szólni a programnyilatkozatról. Ismeretes, hogy ez azért vált időszerűvé, mert az 1948-as egyesülési nyilatkozat immár túlhaladott. Annak idején nagyon sokat gondolkodtunk, hogyan nevezzük ezt az okmányt, programnak vagy programnyilatkozatnak. Ez utóbbit választottuk, mert a program valamivel tágabb fogalmat takar. Ha azt mondjuk: programnyilatkozat, akkor megengedhető, hogy a társadalomnak csak bizonyos kérdéseiről nyilatkozzunk és ne mindegyikről.

A kongresszustól azt várjuk, hogy politikánk eddig követett fő irányvonalát megerősítse, a követelményeknek megfelelően gazdagítsa és határozza meg azokat a tennivalókat, amelyeket a szocialista építés következő öt esztendejében el kell végeznünk. Továbbá azt, hogy jelezze céljainkat, amelyeket az elkövetkező 15–20 év alatt a néppel együtt, közös erőfeszítéssel el akarunk érni. Ami a jelent és a jövőt illeti: világosan meg kell mondanunk, hogy a fejlett szocialista társadalmat építjük, és célunk a kommunista társadalom megteremtése. Ilyen vonatkozásban is világosan kell beszélnünk, hiszen természetes követelmény, leírták már 1848-ban a Kommunista Kiáltványban, hogy a kommunisták mindig nyíltan hirdetik céljaikat. Világosan meg kell mondanunk, hogy nem bizonyos javak tulajdonosainak közkereseti társaságát akarjuk létrehozni, hanem a kommunista társadalomhoz akarunk eljutni. Ezért foglalkozik a programnyilatkozat az osztályok kérdésével és a termelési eszközök tulajdonával, ami egészen más kategória, mint a személyi tulajdon. Amikor az osztálykülönbségek felszámolásának folyamatáról szólunk, nem a régi osztályviszonyok maradványairól, hanem a jelenleg meglevő osztálykülönbségek felszámolásáról beszélünk.

A személyi tulajdon kérdése nem egyszerű. A párt elvi álláspontja az, hogy az életszínvonal emelkedjék. Nagy munkát kellett végezni, hogy megteremtődjenek a feltételek ahhoz: akik munkával szerzett jövedelmükből, mondjuk, ingatlant, főbérleti lakást, családi házat vagy éppen háztartási gépeket, gépkocsit akarnak szerezni, megtehessék ezt. Része

ez a párt politikájának, összhangban áll a társadalom igényeivel és lehetőségeivel. Végig kell azonban gondolni: jó, most így van, s rendjén is van. De meddig mehetünk és merre? Magyarországon most 2 200 000 ingatlantulajdonos van. Meddig növelhető a számuk? Mondjuk 2 600 000-ig vagy 2 800 000-ig. Sokkal tovább nem. Akkor társadalmunk végképp két részre oszlik: olyanokra, akiknek van ingatlanuk és olyanokra, akiknek nincs. Nagyon fontos kérdésről van szó. Hogyan fog ez megoldódni? Semmiképpen sem engedhetjük meg a termelési eszközök tulajdonának olyan torzulását, hogy az állami tulajdon bizonyos részét felszámoljuk. Olyan torzulás sem következhet be, hogy az állami vagy a szövetkezeti tulajdon esetenként magántulajdonná válik. Az egyéni törekvéseket illetően valamilyen normát meg kell állapítanunk. Ezért foglalkoznak tehát az irányelvek ezekkel a kérdésekkel. Természetesen nagy felelősséggel, hogy világos helyzetet teremtsünk a jövőre vonatkozóan is. S ezért mondjuk meg, hogy az ingatlanszerzést a személyes családi szükségletet meg nem haladó mértékig fogadjuk el.

Hozzáteszem: az emberek bizonyos része nem tud ilyesmit szerezni magának a jövőben sem, de számukra is biztosítani kell a megfelelő lakást, az üdülési lehetőséget – egyszóval ugyanazt, amit a tulajdonosok élveznek. Csak ők nem tulajdonosai, hanem használói lesznek mindennek. És egyszer az állami parcellázást is abba kell hagyni! Akik közigazgatási területen dolgoznak, tudják, hogy most a tanácsok parcelláznak földeket. Ezt is meg kell állítani; van bizonyos határ, ameddig el lehet menni, tovább nem. De akinek nem jutott ebből a parcellázásból, az most hoppon marad? Így ezt nem lehet elintézni! Úgyhogy bérleti vagy egyéb forma alkalmazásával a jövőben is gondoskodni kell arról, hogy az emberek az üdülési és egyéb lehetőséghez hozzájussanak.

Mindezt azért tárgyalja a programnyilatkozat, mert rendkívül fontos számunkra. Nagyon súlyos társadalmi következményei lennének, a szocialista társadalomban okozna torzulást, ha nem akadályoznánk meg a szocialista elveket sértő jövedelemszerzést, a családi szükségleteket meghaladó vagyonfölhalmozást, a spekuláció forrásává váló ingatlanszerzést.

Képzeljék el, hová jutnánk, micsoda szocializmus lenne az, ahol

például a magasabb fokú képzettség csak a „birtokon belüli" családok gyermekeinek lenne biztosítva. Vagy ahol mondjuk, a fiatalokat azzal kezdenék ösztökélni, gyötörni, hogy „még csak az egyik telek van beépítve, a másik beépítetlen..."

S ha már eljutottam az ifjúság témájához – bár azt hiszem, eddig is az ifjúságról beszéltem –, szeretném megmondani, hogy csatlakozom Maróthy elvtárshoz és a hozzászólókhoz, akik hangsúlyozták: a mai ülés feladata az, hogy a KISZ Központi Bizottsága – az irányelveket és a programnyilatkozatot tárgyalva – társadalmunk alapkérdéseiben foglaljon állást. Számunkra rendkívül fontos, hogy az alapkérdésekben velünk tart-e a KISZ Központi Bizottsága vagy sem. Gondoljuk, hogy velünk tart, de azért mégis jó biztosan tudni. S ha ezt még írásban is lefektetik, annál jobb!

Az irányelvekben és a programnyilatkozatban természetesen egész társadalmunk kérdései szerepelnek, de bennük foglaltatik a mai magyar ifjúság jövője is. Ezek az okmányok népünk jövendőjét, s azon belül természetesen a magyar ifjúság jövendőjét is szabályozni fogják.

Nélkülözhetetlen számunkra a KISZ állásfoglalása olyan formában is, hogy azt az ifjúság legszélesebb tömegeihez is továbbítsa, képviselje és érvényesítse. Segítsen abban a nagy politikai munkában, amelyet a párt és más társadalmi szervek is végeznek a párt politikájának még jobb megértetéséért, népszerűsítéséért és megvalósításáért.

Nagyon jóleső érzéssel írtuk le ezekben az okmányokban, hogy a Kommunista Ifjúsági Szövetség betölti szerepét a magyar társadalomban. Ehhez nyugodtan hozzátehetem, hogy a magyar ifjúsággal nincs semmiféle különösebb probléma. Korosztálya szerint megfelelő része a társadalomnak, részt vesz a szocialista társadalom építésében, zömében megfelelően végzi feladatát, tanul, dolgozik, termel. Itt többen hangsúlyozták, hogy erősítenünk és fokoznunk kell az ifjúsági szövetség pártirányítását. Azt hiszem, ez helyes és jogos igény; a jövőben ténylegesen jobban kell érvényesülnie a pártirányításnak, értve ez alatt természetesen a Központi Bizottság és a pártalapszervezet irányító tevékenységét is.

Mostanában elég széles körű – és szerintem általában hasznos – vita folyik néhány, speciálisan az ifjúságot érintő kérdésről, illetve

olyan társadalmi kérdésről, amely a fiatalok nagy tömegeit érinti. Nagy érdeklődéssel olvastam például egy nyilatkozatsorozatot a sajtóban: megkerestek különböző tiszteletre méltó embereket, és megkérdezték tőlük, hogy véleményük szerint mikor lesz egy fiatal felnőtt emberré. A sorozatban engem nem kérdeztek meg, de azért most elmondom, hogy mi a véleményem.

Először is az, hogy az életkort – a politikai munkára is gondolva – nem szabad mechanikusan venni. Azután a hivatást sem! Amikor egy régebbi határozat alapján a KISZ irányító munkájáról beszéltünk, kértük a KISZ Központi Bizottságától, hogy az egységes ifjúsági szövetségen belül specializálja az irányító munkát, mégpedig a fiatalok életkora és hivatása szerint. Mert nem mindegy, hogy 15 vagy 27 éves KISZ-tagról van-e szó. Vegyenek öt 18 éves vagy 24 éves fiatalt: öten az érettség ötféle szintjét fogják mutatni. A 18 évesek között van olyan, aki pszichológiailag, fiziológiailag később érik, van, aki korábban. Úgy van ez – bocsánat a hasonlatért –, mint a különböző almafajtáknál: vannak korán érő, és vannak későn érő fajták. A 25 évesek között is találunk gyerekesen viselkedőket, és találunk szakállas családapákat.

Ki merem mondani – remélem, a tanulóifjúság nem sértődik meg –, hogy szerintem egy fiatal akkor lesz felnőtt, amikor – ahogy régen mondták – megkeresi a maga kenyerét. Ez a társadalmi érettség jele. Az ember azzal emelkedett ki a természetből és vált emberré, hogy megismerte a szerszámot, a munkát. Ezt az egyén fejlődésére is érthetjük: a munka révén és az azzal járó felelősséggel válik a fiatal felnőtté. Akkor, amikor már felel a saját sorsáért; családot alapít, s felel annak sorsáért is; és ezzel együtt kialakul benne a társadalom sorsáért érzett felelősség is. Ez persze nem jelenti azt, hogy azok között nincs komoly fiatal, akik még nem önálló keresők.

Akik összehasonlításokat szeretnek tenni és tesznek is, úgy különböztetik meg a mai fiatalságot az 50 évvel ezelőttitől, hogy régebben fizikailag lassabban, de pszichikailag gyorsabban fejlődtek, mert az élet vastörvénye erre kényszerítette őket. 8–10–12 éves gyerekeknek pénzt kellett keresniük, s nem kevés 15–16 éves fiatal családfenntartóvá vált. A felnőtt apa munkanélküli volt, és a gyerek volt a kenyérkereső. Ez a pszichológiai alaphelyzet talán károsan, de korán éretté

tette az embert. Most másként kell nézni. Én látok különbséget az olyan fiatalok között, akik maguk keresik meg a kenyerüket, fizetésük jó részét hazaadják a családi keretbe, és azok között, akiknél fordítva van: még a szórakozáshoz szükséges kis pénzecskéért is a papához, a mamához kell menni, vagy mindkettőhöz. Ez azért az ember világnézetét komolyan befolyásolja. Mindezt csak azért mondom, hogy differenciáltan végezzék a munkát a fiatalok különböző kategóriái között.

Teljesen törvényszerű, hogy az ifjúságban erős a kritikai hajlam, és hogy sok mindennel elégedetlen. Azt hiszem, ez így rendjén való. Persze, azért az eredményeket ismerje, és ismerje el, de a nem kielégítő dolgokkal legyen csak elégedetlen. Régen azt mondták, hogy amikor az ember életútja végére ér és meghalni készül, akkor úgy csinál mérleget, hogy különb-e a világ most, mint amikor az életbe belépett. Ha különb és ahhoz esetleg valamivel ő is hozzájárult, akkor nem élt hiába. A fiatalok csak legyenek elégedetlenek a fennálló körülményekkel és helyzettel, mert ha mindjárt megelégedettséggel kezdik, akkor nem fogják tudni előbbre vinni a világot. Ez tehát az ifjúság természetes és pozitív tulajdonsága.

Az a legfontosabb követelmény, hogy ismerje meg a legkorszerűbb elveket, a marxizmus–leninizmust, a szocializmus és a kommunizmus elveit és eszméit. A fiatal elveiben legyen rendíthetetlen és meg nem alkuvó. Ez a legfőbb, amit egy kommunista fiataltól meg lehet követelni. Nagyon szomorú látvány az olyan öreg ember, aki bürokrata, csak frázisokat pufogtat vagy csak fecseg. De az olyan fiatal, aki már bürokrata, már csak frázisokat pufogtat, szószátyár, az még szánalmasabb. Az ilyen és más hasonló betegségek ellen a legjobb orvosság, hogy ismerjék meg a kommunizmus, a szocializmus magasztos eszméit, és az elveikért tudjanak küzdeni.

Az idősebb korosztály berkeiben készült interjúkban föltették azt a kérdést is: mi a véleménye, igaz-e a közmondás, hogy „ne szólj szám, nem fáj fejem"? Erre azt mondom, hogy a fiatal – a mi társadalmi viszonyaink között – ne ismerje el ezt a szólásmondást. Ebben következetesnek kell lenni. A horthysta fasiszta ellenforradalmi diktatúra idején volt úgy, hogy még a szopós gyereknek is hallgatnia kellett; volt, hogy valakinek a családja érdekében nem lehetett véleménye.

De ezt a „bölcsességet" a kommunisták akkor sem ismerték el. Pedig akkor az embernek esetleg az életével kellett fizetnie az elveiért. Mi történhet a mai viszonyok között? Ha valami nehézség támad a munkahelyen, esetleg görbén néz a főnök. Hát istenem, nézzen... Még az is előfordul, hogy kitúrják, kimarják az igazmondót, de manapság akkor sem kell a Dunának menni. Harcolni kell tovább! Mert van támasztéka, háttere: mögötte áll a párt, a KISZ, védi a rendszer, védik a társadalmi viszonyok! És ha nem így volna? Ha felismertem és vallok egy elvet, nem kell kiállni és harcolni érte? De igen, ki kell állni és harcolni érte! A fiatal a munkahelyen, az iskolában ne azzal kezdje az életet, hogy lesi, hol, merre kell „igazodni". Nem baj, ha ezért valakik megharagszanak rá, főként, ha az igazságot képviseli. Azt hiszem, nincs a világon olyan ember, akire senki sem haragszik.

Vita folyik arról is, hogy ki a forradalmár. Azt hiszem, ezt abból kellene levezetni, hogy a forradalmiság nem külsőség! Nem valamiféle viselet, nem a külsőség mutatja az öntudatot, a kommunista meggyőződést. Aki élethivatásának tekinti a pártmunkát, a KISZ-munkát – annál sem a külsőségek számítanak, hanem a magatartás. Az, hogy miként gondolkodik, mit képvisel és mit tesz. És általában nem az a kérdés, hogy rövidebb vagy hosszabb-e a haj, van-e szakáll. Hanem az, hogy az ember testiekben és lelkiekben egyaránt civilizált, egészséges és kulturált legyen.

A forradalmiság társadalmi ügy és nem szűkíthető valamilyen foglalkozásra. Nincs olyan, hogy aki az egyik pályát választja, az forradalmár, aki a másikat, az nem. Talán nem is egyszerűen elhatározás kérdése, hogy valaki eldönti: ő pedig forradalmár lesz. A forradalmiság – fejlődés, folytatás! Annak idején, amikor Marx Károly először ment a londoni könyvtárba, hogy a polgári közgazdaságtan kritikáját kidolgozza, nem úgy indult el, hogy otthon elhatározta: most pedig hozzáfogok a marxizmus elméletének a kidolgozásához. Sürgető, napi közgazdasági probléma volt ez számára, ezzel foglalkozott. S elkezdte! Ahogy mondani szokás, történelmet csinált. De a történelmet nem úgy csinálják, hogy három-négy ember összedugja a fejét és elhatározza, hogy „megyünk, történelmet csinálunk". Hanem úgy, hogy a társadalom jövőjéért dolgoznak, és ha az jó, ha összhangban van

a fejlődés törvényeivel – az történelem lesz. Így, ilyen furcsa módon – hogy kiből lesz forradalmár – nem lehet a kérdést föltenni. Mintha ezt, mondjuk, a gimnáziumban el lehetne határozni! Ha ezen így vitatkoznak, csak félreértések származhatnak belőle.

Olyan megkülönböztetést sem lehet tenni, hogy van forradalmár, aki a napi célt nézi, s van, aki a távolit. Így ez szét nem választható. A forradalmárnak a napi és a távlati dolgokat mindig együtt kell néznie. Mert aki a napi érdekeket nem nézi, csak a távlatiakat, az nem forradalmár, hanem holdkóros. Az sem lehet forradalmár, aki csak a napi érdeket nézi, mert nem látja a folyamatot.

Ugyanígy napirenden van a hazafiság és az internacionalizmus kérdése. Ez is nagyon komoly dolog, különösen az ifjúság körében, mert a fiatalokat, akik most alapozzák világnézetüket, hazafias és internacionalista szellemben kell nevelnünk.

A hazafiság a kommunistának azt jelenti, hogy fejleszti, erősíti, védelmezi, szépíti hazáját, és azt, hogy e nemes törekvései párosulnak a kommunizmus eszméivel. Hazafiság az is, ha szerte a világon minél több embert megnyerünk a harcnak, hogy legyen a termelés szabad, szűnjék meg a kizsákmányolás, legyen örök béke! Hazafias kötelességünk, hogy ehhez erőink szerint hozzájáruljunk. S kötelességünk, hogy elviekben is, tettekben is jól csináljuk.

Bizonyára tudják, hogy a nyugati sajtó – amely szereti leegyszerűsíteni a dolgokat, a társadalmi fogalmakat – Magyarországot egyszerűen úgy nevezi, hogy „kommunista ország". Ahányszor ezt halljuk, olvassuk, felsóhajtunk: bár úgy volna! De sajnos nincs így. Szeretnénk és dolgozunk azért, hogy így legyen. Hosszú utat kell megjárnunk, amíg elérjük, hogy Magyarország minden tekintetben kommunista ország lesz. Kiterjedt kapcsolataink vannak a nagyvilággal. Több mint száz azoknak az afrikai, ázsiai, latin-amerikai és európai országoknak a száma, ahol ott van a Magyar Népköztársaság hivatalos képviselője. Az biztos, hogy ha az emberek követségünk épülete előtt elmennek és látják a piros-fehér-zöld zászlót, tudhatják, hogy ez a magyar nemzet lobogója; azé az országé, ahol a szocializmust építik és a kommunizmus felé haladnak. Eszerint néznek rá haraggal vagy rokonszenvvel és megbecsüléssel.

Fejlődésünknek most már olyan szakaszába érkeztünk, hogy el-

mondhatjuk: megbecsülést vívtunk ki magunknak a nemzetközi életben. Ebben valamelyest szerepet játszik az is, hogy bár nemegyszer volt nagy törés a magyar történelemben, munkásosztályunk és népünk mégis mindig erőre kapott és haladt előre. Az erőfeszítés eredménynyel járt és ez visszahat nemzetközi megbecsülésünkre is. Ha 150–200 évre visszatekintünk, elmondhatjuk, hogy szinte a romokból való újjáépítés specialistáivá váltunk. De ennek már vége! Most már a folyamatos építés korszakában vagyunk és maradunk.

Említették az elvtársak a magyar párt- és kormányküldöttség legutóbbi moszkvai fogadtatását. Egy pillanatra én is fölidéztem emlékezetemben. Csak meghatódással tudok arra gondolni, hogyan fogadtak bennünket; ebben a magyar kommunisták, a magyar munkásosztály és a szocializmust építő magyar nép iránti mély rokonszenv fejeződött ki. Úgy dolgozzunk tehát, hogy még megokoltabb legyen ez a rokonszenv, amelyben, azt hiszem, a párt jó politikai munkája, a KISZ alapos munkája és a népünk munkája iránti megbecsülés is kifejezésre jutott.

Óriási erőt ad nekünk az, hogy pártunk marxista–leninista párt, amely szilárd elvi alapokon politizál, oldja meg feladatait. Azzal a mély meggyőződéssel tekinthetünk a párt XI. kongresszusa elé, hogy meg fogja oldani feladatait; olyan választ ad a ma és a holnap kérdéseire, amelyet bizalommal elfogadhat és követhet népünk. Pártunk és népünk megy tovább a maga útján, előre a szocializmus építésének útján, a kommunista társadalom felé.

Felszólalás a Ganz-Mávag Mozdony-, Vagon- és Gépgyár pártértekezletén

1975. február 1.

A csaknem húszezer dolgozót foglalkoztató Ganz-Mávag nagyságrendjével, évi három és fél milliárd forint értékű termékével – amelynek körülbelül 35–40 százalékát exportálják – szocialista iparunk nagyon fontos bázisa. A gyár pártszervezetének kereken 3000 tagja a magyar kommunisták mozgalmának erős csapata. Az itt dolgozók, a kommunisták és pártonkívüliek munkájának jelentősége és hatása messze túlterjed a gyár falain; hat, szerepet játszik és kifejezésre jut a magyar ipar, mozgalmi értelemben pedig társadalmunk fejlődésében. Minden túlzás nélkül elmondhatjuk, hogy a Ganz-Mávag erős támasza szocializmust építő népünknek, kommunista mozgalmunknak.

A beszámoló – véleményem szerint – hiteles, teljes és átfogó képet ad a Ganz-Mávagban a párt munkájáról, társadalmi tevékenységéről, gazdasági építőmunkájáról. Az is hű képet kap a Ganz-Mávag jelenlegi helyzetéről, aki nem ismeri a gyárat, talán nem is hallott róla. Aki pedig ismeri a körülményeket, tudja, hogy a beszámolási időszak, a legutóbbi kongresszus óta eltelt csaknem négy és fél év a vállalat életében a nagyarányú beruházások, a rekonstrukciók, a gyártmányfejlesztés időszaka volt. Mindvégig munkaerő-problémákkal küszködtek, és egyéb hátráltató körülmények is voltak. Ha mindezt összevetjük azzal a politikai munkával, amelyet a Ganz-Mávag pártszervezete, alapszervezetei és társadalmi szervezetei végeztek, elmondható, hogy kielégítően megoldották a politikai és a társadalmi munkával kapcsolatos feladatokat.

Az említett nehézségeket, az akadályokat, valamint a termelő tevékenység eredményeit számba véve megállapítható, hogy a Ganz-Mávag dolgozói a X. kongresszus által kitűzött irányban haladtak,

dolgoztak a határozatok végrehajtásán és igen jelentős eredményeket értek el. A pártbizottság beszámolója, a szóbeli kiegészítés és az elhangzott felszólalások arról győztek meg, hogy a Ganz-Mávag pártszervezete, kommunistái megfelelően készülnek a párt XI. kongresszusára. A beterjesztett határozati javaslat a párt politikájának és az üzem adottságainak, feladatainak megfelelően elemzi a helyzetet és jelöli meg a legközelebbi időszak tennivalóit.

Az irányelvekhez készített állásfoglalásból – amely szerintem jó, megfelelő kommunista állásfoglalás – csak egyetlen döntő megállapítást emelek ki: „Az üzem kommunistái és dolgozói a párt politikájának következetes folytatását kívánják." Mindezt összefoglalva: azt gondolom, hogy ha a gyár kommunistái és párton kívüli dolgozói áttekintik a mögöttük levő négy, négy és fél esztendőt, s összegezik eredményeit, nyugodt lelkiismerettel nézhetnek szembe önmagukkal és a dolgozók kollektívájával. A politikai és a termelőmunka területén elért eredményeiket nagyra értékelem és azt tartom, hogy becsülettel törekedtek eleget tenni kötelezettségeiknek. Szívből gratulálok a pártszervezet tagságának, a vállalat vezetőinek és minden dolgozójának az elért eredményekhez, és további új sikereket kívánok mindnyájuknak.

Néhány szót arról, hogyan készül a párt és általában az egész ország a Magyar Szocialista Munkáspárt XI. kongresszusára. A kongresszusi felkészülés a Központi Bizottság számára is rendkívül nagy és felelősségteljes munka. Ennek során az első feladat az, hogy megfelelő mérleget készítsen a végzett munkáról; számot adjon arról, hogyan és miképpen hajtottuk végre a X. kongresszus határozatait. Erre nekünk magunknak is szükségünk van, munkásosztályunknak, népünknek is tudnia kell, hogy jó ez a mérleg. Ha gondolatban áttekintjük a párt munkájának fő területeit, megállapíthatjuk, hogy a párt nagy munkát végzett, amelynek jelentősek az eredményei. Azt is megállapíthatjuk, hogy pártunk, kormányzatunk, társadalmi szervezeteink a nemzetközi élet küzdőterén is nagy munkát végeztek. Az erőfeszítések nem voltak hiábavalóak, mert ha összevetjük a négy és fél évvel ezelőtti nemzetközi helyzetet a maival, kitűnik, hogy a haladás teret nyert és a béke megszilárdult. A szocializmusért, a társadalmi haladásért, a nemzetek függetlenségéért és az önálló fejlődéshez való jogért foly-

tatott küzdelem nagy eredményekkel járt. Az imperializmust számos területen sikerült hátrább szorítani, befolyási övezetét és lehetőségeit a korábbinál jobban korlátozni.

A Magyar Szocialista Munkáspárt a X. kongresszuson azt a kötelezettséget vállalta a magyar munkásosztály és a magyar dolgozó nép előtt, hogy mindent megtesz nemzetközi munkájában a haladás ügyének előbbre mozdításáért, az új világháború kitörésének megakadályozásáért, a helyi konfliktusok visszaszorításáért; azért, hogy a magyar nép számára a szocializmus építésének legfontosabb és nélkülözhetetlen feltételét, a békét megőrizze és biztosítsa.

A Magyar Szocialista Munkáspárt és a Magyar Népköztársaság természetesen csak egy – és nem a legfőbb – tényezője annak a hatalmas erőnek, amely világméretekben küzd a haladásért és a béke megőrzéséért. Nem kis dolog azonban az, hogy XI. kongresszusán a párt nyugodt lelkiismerettel állhat népünk és a nemzetközi munkásosztály elé: kötelezettségeihez híven becsületesen és állhatatosan küzdött, s a mi erőfeszítéseink is benne vannak abban a változásban, amely a nemzetközi életben az elmúlt négy és fél évben a haladás és a béke javára végbement. Minden gondolkodó ember tudja és megítélheti, hogy a fejlődés valóban pozitív volt.

A nemzetközi életben történtek negatív események is, mint például legutóbb az Egyesült Államok kongresszusának diszkriminációs határozata a szocialista országokkal folytatott kereskedelmi politikáról. Ezeket figyelemmel kísérjük, komolyan vesszük, de nem változtatnak a kép egészén és az elért haladás tényén. Azt persze hangsúlyoznunk kell: soha nem feledkezünk meg arról, hogy az imperializmus természete valójában nem változik; amíg létezik, imperializmus marad. Az eredmények, amelyeket elértünk az elmúlt esztendőkben is, politikai harcokban születtek, komoly erőfeszítéseket és hozzáteszem: megfelelő katonai felkészültséget is kívántak. A jövőben is csak harcban tudjuk biztosítani további céljaink elérését, a szocializmus, a haladás további térhódítását, a gyarmati rendszer utolsó maradványainak teljes felszámolását és a béke tartóssá tételét. Úgy is mondhatjuk, hogy minél inkább megfelelő szinten áll a Szovjetunió, a Varsói Szerződés országai és általában a szocialista országok védelmi felkészültsége, annál biztosabban haladhatunk előre a békés egymás mellett élés realizá-

lásában. S ha meghozzuk a honvédelem javára a szükséges áldozatot, megvan a biztosítékunk arra, hogy a fegyvereket a csatatereken nem kell bevetni. Ilyen tehát nemzetközi tevékenységünk mérlege.

Belpolitikai téren is előrehaladtunk, társadalmunk szocialista vonásai az elmúlt négy, négy és fél esztendőben erősödtek. Jelentősek az eredményeink a gazdasági építés terén; pártszervezeteink ezt a kérdést – fontosságának megfelelően – napirenden tartják. A Központi Bizottság és az Országgyűlés decemberi ülése számot adott a végzett gazdasági munkáról, az 1974-es év és az ötéves népgazdasági terv végrehajtásában négy év alatt elért eredményekről. A munka pozitív, jelentős eredményekre vezetett. A gazdasági építésben megvannak a feltételeink és a lehetőségeink ahhoz, hogy megfelelő munkával, az 1975-ös év soron levő feladatait megoldva az ország jó eredménnyel zárja a negyedik ötéves népgazdasági tervet.

Hosszan lehetne sorolni a kulturális építés eredményeit is, hiszen ide tartoznak a közoktatás, a közművelődés, a hírközlő és a propagandaszervek munkájának igen jelentős eredményei. Minden körülményt figyelembe véve elmondhatjuk, hogy ezen a területen is előbbre jutottunk.

Az életszínvonal növelésében elért eredményeink ismeretesek. Az ezzel kapcsolatos kérdéseket rendszeresen napirenden tartjuk, tárgyaljuk, értékeljük. Megvan a lehetőségünk arra, hogy mostani ötéves tervünk végére elérjük az eredeti célt, a dolgozók reáljövedelmének mintegy 24–25 százalékos emelését. Ilyen az általános mérlegünk.

Belpolitikai életünk középpontjában a kongresszusi kampány áll, amelynek most már elég előrehaladott szakaszában vagyunk. Alapszervezeteink megtartották a két kongresszusi taggyűlést. Középszintű pártszervezeteink már befejezték ilyen irányú munkájukat, megkezdődtek a nagyüzemek és a területi szervek pártértekezletei. A kongresszusi fölkészülésbe, az irányelvek vitájába az egész magyar közvélemény bekapcsolódott. A párt kongresszusi irányelveit a sajtó útján nyilvánosságra hoztuk, mert ez az okmány nem szűken vett pártérdeket szolgál, nem is csak a párttal kapcsolatos kérdéseket tartalmaz, hanem olyanokat, amelyek a munkásosztály, a parasztság, a nép legközelebbi jövőjének alakulását is érintik. Az irányelvek eddigi vitáját egyetemlegesen úgy értékelhetjük, hogy a párttagság és a szo-

cializmus ügyét magáénak érző magyar közvélemény egyetértéssel fogadta e dokumentumot. Egyetértő óhaj – s ez messze a párttagság keretein túlmenően is megnyilvánult –, hogy a párt eddigi politikáját folytassa még következetesebben, e politikának szerezzen még inkább érvényt.

Társadalmunk politikai helyzetének fontos jellemzője, hogy a párt, a munkásosztály vezető szerepe vitathatatlan, teljes mértékben érvényesül népünk, társadalmunk életében, fejlődésében. Az elmúlt több mint négy esztendő mérlegének fő jellemzője, hogy a magyar nép összeforrottsága, a szocialista nemzeti egység tovább szilárdult, erősödött. Fejlődésünk töretlen volt, a szocialista társadalom épült. A párt X. kongresszusának határozatát, programadó feladatát – hogy folytassuk a korábbinál magasabb szinten a szocializmus építését – sikerült az életben megvalósítani. Ma valóban a fejlettség magasabb fokán vagyunk, mint a X. kongresszus időszakában voltunk.

Amikor a hangulatról, a helyzetről, a mérlegkészítésről és ezzel kapcsolatban a kilátásokról szólunk – hiszen a pártnak programot kell adnia a munkásosztály, a nép számára –, nem feledkezhetünk meg arról, hogy munkánkban voltak hibák és hiányosságok. Ez is hozzátartozik a mérlegkészítéshez. Nem kell a ruhánkat megszaggatnunk, de belső felkészülésünk során feltétlenül szólnunk kell pártunk munkájának gyönge pontjairól is, amelyekről tudunk, amelyeket ismerünk, hogy ami jó, azt tovább erősíthessük, a gyönge pontokat megszüntethessük, a hibákat kiküszöbölhessük.

Párttagságunk és a Központi Bizottság jó egyetértésben és összeforrottságban dolgozik. Persze a Központi Bizottság is emberekből áll, nem pedig az istenek tanácsából, s a Központi Bizottság munkájában is voltak gyengeségek. Nyomatékkal és nyugodt lelkiismerettel jelenthetem azonban ki, hogy pártvezetőségünk semmilyen durva hibát sem követett el; a X. kongresszus határozatainak, útmutatásainak megfelelően, eredményesen dolgozott. Amikor azonban a két kongresszus közötti időszak közepe táján, 1972 novemberében a Központi Bizottság napirendre tűzte a kérdést, hogy hogyan állunk a X. kongresszus irányvonalának megvalósítása, a határozatok végrehajtása terén, találtunk igazítani valót. Ismétlem, nincs szükség arra, hogy megszaggassuk köntösünket. A gondolkodó emberek számára

azonban világos: amikor megállapítottuk, hogy a szocialista nagyipar, a nagyüzemek munkásságának helyzetén javítanunk kell, s hogy jelenlegi jó és bevált gazdaságirányítási rendszerünk alkalmazása során az ország 50 legnagyobb ipari üzemét külön kell figyelemmel kísérnünk, továbbá amikor olyan határozat született, hogy szocialista iparunk öt nagyüzemével külön, központilag is kell foglalkoznunk, akkor ez bírálat és önbírálat is volt. Minderről itt vagy bárhol másutt nyugodtan beszélhetünk. Mert akkor védjük helyesen a párt, a kommunisták becsületét, ha nem próbáljuk elhitetni a közvéleménnyel, hogy a kommunisták sohasem hibáznak. Azt kell bebizonyítanunk – s ezt könnyen megtehetjük –, hogy jó irányba haladunk, törekvéseink becsületesek, tiszták, megfelelnek a helyzet szabta követelményeknek, s hogy a kommunisták minden erejükkel igyekeznek megfelelően dolgozni. Hiba előfordul, mert a kommunisták is emberek, akik dolgoznak, s mert teljesen hibátlan csak az lehet, aki az égvilágon semmit sem csinál. Dolgoznunk, harcolnunk kell tovább, jó irányba haladva, hogy minél nagyobb eredmények szülessenek, de időről időre ellenőriznünk és javítanunk kell munkánkat ott, ahol erre szükség van.

Vannak hiányosságok általában a párt munkájában és vannak országos jelentőségű problémáink. Ezekről is kellő nyíltsággal szólt a Központi Bizottság az irányelvekben és december 5-i ülésén hozott határozatában. Miféle problémáink vannak? Nincs semmiféle tragikus helyzet. De feltétlenül tudnunk kell, hogy miközben körülbelül háromnegyed milliós párttagságunk óriási többsége legjobb tudása szerint, erejének teljes megfeszítésével, önzetlenül és eredményesen dolgozik, vannak sorainkban olyanok, akik csak úgy „félgőzzel" húzzák a kocsit; akik néha akkor sem állnak ki – esetleg kényes kérdésben is – a párt álláspontja mellett, amikor ki kell állni. Vagy ha szóban kiállnak is, nem azt csinálják, amit csinálniuk kellene.

Az ilyenek nincsenek sokan a párttagság soraiban. Ha azonban kongresszusra készülve a párt lelkiismeret-vizsgálatot tart, számadást készít, értékeli a munkát, ennek kötelezően együtt kell járnia azzal, hogy ugyanezt a párt minden tagja megteszi. S azok az elvtársak, akik maguktól vagy esetleg mások figyelmeztetése nyomán rájönnek, hogy van igazítani való munkájukban, ezt tegyék is meg.

Pártunk önkéntes társadalmi szervezet. A hadseregbe soroznak, a

pártba nem. Aki a pártba belépett, azt vallja, hogy eljegyezte magát a szocializmus, a kommunizmus eszméivel. S kész dolgozni, harcolni a párt politikájáért, a szocializmus ügyéért. De akkor ezt is kell tennie!

Túltekintve a párttagságon, egész dolgozó népünkre vonatkoztatva megállapítható, hogy a szocializmus híveinek köre messze túlterjed a párt keretein. Társadalmunk túlnyomó többsége saját tapasztalatai alapján győződött meg a párt politikájának helyességéről, a szocialista célok nagyszerűségéről és arról, hogy azok az egész nép, a nemzet érdekeit szolgálják. Általában ennek megfelelő a viszonyuk a szocializmushoz, vállalt munkájukhoz és eszerint is dolgoznak. Szó esett itt a szocialista brigádmozgalomról, annak tagjairól. Az egyik felszólaló elvtárs, saját üzemrészéről szólva elmondta, hogy náluk a dolgozók 70 százaléka már részt vesz ebben a szintén önkéntes mozgalomban, amely országos méretekben nő és tovább fog növekedni. Megfelel az igazságnak, ha azt mondjuk, hogy a munkaviszonyban álló magyar dolgozók legnagyobb része becsülettel dolgozik. De nem mindenki! Társadalmunknak olyan hatást kell gyakorolnia, hogy még többen legyenek, akik aktívan és megfelelően dolgoznak és kiveszik részüket a munkából, amelynek mindenki haszonélvezője, aki hazánkban él.

Ismeretesek azok a negatív jelenségek, amelyek a csoportérdek helyenkénti rossz érvényesítéséből adódnak; abból, hogy vannak, akik az országos érdek rovására próbálnak csoportérdeket érvényesíteni. Szeretném hangsúlyozni: mély meggyőződésünk, hogy a jól felfogott csoportérdek egy irányba hat a szocialista törekvésekkel, segíti a szocializmus építését. De negatív jelenség, hogy ezt egyesek rosszul értelmezik vagy ezzel visszaélve a közösség, az ország rovására próbálnak külön előnyt szerezni. Ugyanígy széles körben ismeretes, hogy előfordul: a személyes érdek érvényesül a közérdek rovására. Ezek negatív jelenségek, amelyek ellen küzdenünk kell!

Szeretném hangsúlyozni: a szocializmus építését úgy értelmezzük, hogy annak valósága egyaránt szolgálja a közösség és a közösséget alkotó egyének érdekeit. Az egyéni életben vagy a családi életben az ország érdekeivel ellentétes módon zöldágra vergődni, boldogulni Magyarországon nem lehet. Negatív jelenségként tartjuk számon, ha valaki egyéni érdekeit görbe úton, a közösség, az általános törekvések

rovására próbálja érvényesíteni. Ez ellen fellépünk, harcolunk a legkülönbözőbb eszközökkel. Küzdünk az egoizmus ellen pedagógiai módszerekkel: neveléssel, figyelmeztetéssel, bírálattal és a dolgok megfelelő szabályozásával is. Az egyéni érdekek tisztességtelen érvényesítésének gátat szabnak törvényeink és rendelkezéseink, és a jövőben is gátat kell szabniuk.

Jogos büszkeséggel szólhatunk a termelőmunka eredményeiről. De a hiányosságokat számba véve feltétlenül szólni kell arról is, hogy a termelőmunka szervezettségének foka üzemeinkben még korántsem érte el a kívánatos színvonalat, ami elősegítené a munka jobb hatékonyságát. Az utóbbi években megnőtt idegenforgalmunk és a nyugati országokból is sokan jártak nálunk. Amikor különböző nyugati kapitalista cégek emberei körülnéznek, első benyomásuk az, hogy Magyarország gazdag ország. Mert – azt mondják –, ha ők így bánnának az anyaggal és így használnák ki termelő berendezéseiket, s olyan munkaintenzitással dolgoznának, ahogy nálunk sok helyütt tapasztalják, réges-rég csődbe mentek volna. Még közgazdászaik is próbálják megfejteni, hogy miből ilyen magas Magyarországon az életszínvonal és hogyan, miből is tud így fejlődni. Azt is bevallják, hogy erre a titokra még nem jöttek rá. Persze, hogy ezt milyen szándékkal mondják, nem tudjuk. Aligha azért, hogy a szocializmust gyorsabban építhessük. Mindenesetre vannak ilyen megfigyeléseik és észrevételeik. Bennünket a helyzet számba vétele ösztönöz arra, hogy a munkát szervezettebbé, hatékonyabbá tegyük és az eddiginél gyorsabban fejlesszük. Meg kell tanulnunk termelő berendezéseink jelenleginél jobb kihasználását és a munkaerő jobb hasznosítását a termelés különböző területein.

Nyíltan szólt a párt az országos jelentőségű problémákról, köztük arról is, hogy gazdasági tevékenységünkben komoly problémákat okozott a tőkés világban, Nyugat-Európában zajló infláció, a nyersanyagok és az energiahordozók árának nagyarányú emelkedése. Ez 1975-ben is nagy feladatokat ró ránk. Persze lesznek majd bizonyos változások; lehet, hogy egyik-másik nyersanyag vagy energiahordozó ára a jelenleginél valamivel alacsonyabb szinten fog stabilizálódni, de általában ezzel a szinttel kell a következő esztendőkben is számolnunk.

Mindennek tulajdonképpen nincs semmi köze ahhoz – más tekintetben azonban van összefüggés –, hogy a szocialista országok egymás közötti gazdasági forgalmában is változni, mégpedig emelkedni fognak a nyersanyagok és az energiahordozók árai. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy a szocialista világ árrendszere átveszi a kapitalista árrendszert, de szükségszerű, hogy a szocialista országok termelési árai – így a mi hazai termelői áraink is, amelyeket január elsején már módosítottunk – valamilyen arányban legyenek a világpiaci árakkal. A szocialista országok általános termelői árszintje nem szakadhat el a világpiaci árszinttől, azt nem hagyhatja figyelmen kívül. Akik gazdasági kérdésekkel foglalkoznak, nagyon jól tudják, hogy hatékony gazdasági építésről nem beszélhetnénk, ha a termelés szférájában nem valódi, hanem képzelt árakkal dolgoznánk. Köztudomású, hogy nem engedjük a nyugati ármozgásokat vízhullámként átcsapódni hozzánk. Hatásukat a hazai termelői árakban bizonyos mértékben szabályozottan érvényesítjük, de érvényesítenünk feltétlenül kell. Különben, ha megérkezik hozzánk a nyersanyag, a félkész gyártmány vagy az energiahordozó bizonyos áron – s ahhoz jön az állami dotáció –, a termelés színhelyén egyetlen embernek, még a legokosabb vezérigazgatónak sem volna fogalma arról, hogy valójában mi mibe kerül. Ha pedig ezt nem tudjuk, akkor nem beszélhetünk ésszerű, hatékony és eredményes gazdasági munkáról.

Bizonyos értelemben ez országos gond, amivel szembe kell néznünk, s amiről nyíltan kell és fogunk is beszélni. Mert régi tapasztalat, hogy csak akkor lehet a tömegekkel jó egyetértésben és összeforrottan dolgozni, ha nincs mellébeszélés, ha azt mondjuk, ami van, arról szólunk, amiről kell. Így az emberek megértik a helyzetet és azt teszik, ami a becsületes dolgozóktól, a tisztességes emberektől elvárható. Az idősebbek, akik régebben vesznek részt a politikai munkában, bizonyára sok szokatlan helyzettel találkoztak az életben. Jól tudják, hogy a munkások, a tisztességes dolgozó emberek mindig úgy vélekedtek: mondják meg nekünk egyenesen, miről van szó – akkor számíthatnak ránk. Ha mellébeszélünk, ha a fordítottját akarjuk bemesélni annak, ami van, akkor nem számíthatunk senkire és semmire. Ezért kell tehát ezekről az országos gondokról és problémákról is beszélnünk.

A Központi Bizottság és a kormány 1974-ben nehéz problémákat oldott meg, és 1975 is nehéz átmeneti évnek ígérkezik. Feladatainkat a tömegek erejét is mozgósítva kell jól megoldanunk, hogy az ötéves tervet sikeresen zárhassuk és megfelelő alapot teremtsünk a következő ötéves tervidőszak megkezdéséhez. Hozzá kell tennem: nehézségeink, a munka hiányosságai leküzdhetők. Központi Bizottságunk 1974. december 5-i ülésén, az összes tényezők alapos mérlegelése után állapította meg, hogy feladataink megoldhatók, az átmeneti nehézségeket le fogjuk küzdeni és tovább haladunk előre.

Mire támaszkodhatunk? Elsősorban saját erőnkre és lehetőségeinkre. Azt hiszem, magától értetődő, hogy minden nép elsősorban saját erőire támaszkodik. A szocializmust építő népek esetében ez másképp nem is lehet. Azért is említem ezt első helyen, mert a lehetőségek kezünkben vannak: igen jelentősek a tartalékaink a munka megjavításában és hatékonyabbá tételében.

Másodszor: támaszkodhatunk a szocialista nemzetközi összefogásban levő óriási potenciális erőre. Fejlődésünkben, eddigi eredményeinkben is benne vannak a magyar–szovjet gazdasági kapcsolatoknak, a KGST-országok együttműködésének nagyszerű tényezői, de merem állítani: a szocialista országok gazdasági együttműködésében rejlő jó lehetőségek kihasználásának még csak a kezdeténél tartunk.

Bizonyára önök is tapasztalják itt, saját gyárukban, hogy mennyivel jobb hatékonysággal dolgozhatnánk, ha nemzetközi kooperációval oldanánk meg olyan feladatokat, amelyekkel önmagunkban képtelenek vagyunk jól megbirkózni. Saját erőnkre támaszkodva, a szocialista nemzetközi összefogásban és együttműködésben, a kooperációban rejlő lehetőségeket jobban kihasználva tehát megfelelő eredménnyel és biztonsággal meg tudjuk oldani problémáinkat.

Vannak, akik azt mondják, hogy „mi az ördögnek közösködünk a Nyugattal, amikor ott infláció van? Kell ez nekünk?" Szeretném, ha ezen a téren is világos lenne nézőpontunk: szükségünk van arra, hogy a Nyugattal kereskedelmi kapcsolatban legyünk. Magától értetődő és természetes, hogy fő külgazdasági partnerünk a szocialista világ és azon belül a Szovjetunió. De nem sok országnak van olyan adottsága, mint nekünk, hogy a nemzeti jövedelem majdnem 50 százalékát csak nemzetközi gazdasági tevékenységgel tudjuk realizálni.

Következik ez országunk nyersanyag- és energiaszegénységéből és sok másból. A jövőben is ilyen nagyságrendű nemzetközi gazdasági tevékenységet kell folytatnunk, különben nem tudunk megbirkózni gazdasági feladatainkkal, nem tudunk előrehaladni, továbbfejlődni. Ahhoz, hogy a mi viszonyaink között a nemzeti jövedelmet 1 százalékkal emeljük – s évente nem is egy, hanem több százalékkal akarjuk emelni –, 1,5–2 százalékkal kell növelnünk az ország exportját és importját. Másképpen a nemzeti jövedelmet nem tudjuk emelni. Nekünk tehát már csak ezért is gazdasági kapcsolatot kell tartanunk a Nyugattal. Ezzel számolnunk kell.

Van azonban még egy nagyon nyomós ok, s jó, ha ezt is észben tartjuk, hiszen politikánk lényegét érinti: alapvető külpolitikai elvünk, hogy a békés egymás mellett élés realizálásáért, távlatokban a béke tartóssá tételéért küzdünk és harcolunk, s általános békét szeretnénk kivívni. Két társadalmi rendszer létezik a világon: a szocialista és a kapitalista. Ez a békés egymás mellett élés körülményei között feltételez és megkövetel gazdasági és más természetű kapcsolatokat is. Ha a gazdasági kapcsolatok előtt lezárjuk a sorompót, akkor nem áll semmi a békés egymás mellett élés jelszava mögött. A kapitalista és a szocialista országok közötti kölcsönösen előnyös gazdasági kapcsolat viszont szilárdítja a békés egymás mellett élést és a nemzetközi együttműködést. A kapitalista partnerekkel szigorúan marxista elveink alapján működünk együtt; a kölcsönös érdekeknek minden esetben érvényesülniük kell. Nem tartunk kapcsolatot semmiféle nyugat-európai céggel, ha arra nincs szükségünk, ha abból nincs meg a bennünket megillető haszon. Mert természetesen nem akarunk a kapitalistáknak ingyen profitot szállítani, ők meg nem akarják helyettünk a szocializmust építeni. Tehát a kölcsönös előny érvényesül, és ennek így is kell lennie.

Gyakran hangoztatjuk, hogy Magyarország nyersanyagokban és energiahordozókban szegény ország. Azt azonban mégsem mondanám, hogy szegény ország, szegény nép vagyunk. Nem azért, mert 8–10 éves koromig vallásos nevelésben részesítettek és arra tanítottak, hogy az ördög szegény, mert nincs lelke. Hanem mert arra gondolok, hogy nyersanyagokban és energiahordozókban csakugyan szegény népünk, de általában nem az, nem sajnálatra méltó, megvannak a

maga adottságai. Egyébként is: kivel perlekedjünk? Árpád fejedelemmel, hogy itt verte le honfoglaláskor a cölöpöket? Vagy István királlyal, aki az első magyar állam alapjait lerakta, hogy rosszul tette, nagyon „huzatos" helyen csinálta, itt nincs nyersanyag, nincs olaj? Ez nem volna sem igazságos, sem helyes. Mert gondoljunk csak arra: a népvándorlás idején, nem sokkal a magyarok előtt is voltak már itt honfoglalók: a hunok és az avarok, sokkal nagyobb és erősebb népek, mint a magyarok. És hírmondójuk sincs, csak a nevük maradt fenn a történelemben. A nem túl nagy magyar nép pedig letáborozott, most már több mint ezer éve itt él, dolgozik, s most boldogul, a szocializmust építi. Úgy tűnik, mégsem hibázott Árpád fejedelem meg István király. Ha az ember jár-kel a világban, sok szép országot lát, dicséri is, de azért nemigen cserélné el ezt a mi Magyarországunkat, még nyersanyag- és energiaszegénységével együtt sem.

Vagy pereljük népellenes és nemzetvesztő politikájukért az egykori arisztokratákat, a magyar burzsoáziát, a földbirtokos osztályt? Nincs már velük semmiféle perelni valónk: már bepereltük őket, leszámoltunk velük, megdöntöttük hatalmukat s osztályukat felszámoltuk. Szembe kell néznünk az ország adottságaival, helyzetével, lehetőségeivel és ezekkel kell számolnunk. Hiszen ha nyersanyagokban, energiahordozókban szegény is Magyarország, vannak azért itt más tényezők is, amelyek azt mutatják, hogy nem vagyunk szegények. Van nagyon kvalifikált munkásosztályunk, munkáját értő parasztságunk, alkotó értelmiségünk, jelentős szellemi kapacitásunk. Ami pedig a legfontosabb és mindennek a sommázata: olyan nép él itt, amely elhatározta, hogy felépíti a szocialista társadalmat. Ez az elhatározás és céltudatosság adja azt az erőt, ami további előrehaladásunkhoz és fejlődésünkhöz kell. Bármilyenek tehát hazánk adottságai, a magyar nép a világ élenjáró népei közé tartozik, mert az új világot, az új társadalmat, a szocializmust építi, s eredményesen építi, pedig nem könnyű feltételek között kezdte.

A felszólalók sok olyan, a rekonstrukcióval, a belső infrastruktúrával, a rossz munkakörülményekkel összefüggő problémát érintettek, amelyet itt a gyárban még meg kell oldani. Helyes, hogy elmondták az egyes üzemek, üzemrészek ilyen irányú problémáit – ezekkel nagyon komolyan kell foglalkozni. De talán szabad emlé-

keztetnem arra, hogy jártam ide pártnapokra akkor is, amikor még épp csak hogy felszabadultunk; amikor az elsőként tömörülő munkásoknak, a becsületes értelmiségieknek és alkalmazottaknak nem volt élelme, fizetése, még tisztességes ruhája sem. Az épületek romokban hevertek, a gépek tönkre voltak téve, a fő „technika" az omladékok eltakarításához szükséges lapát és seprű volt, s a munkát a szó szoros értelmében kalapáccsal, kéziszerszámokkal kellett kezdeni. Ne értsenek félre, nem azt mondom, hogy ne dolgozzunk a munkafeltételek javításán. Feltétlenül dolgozzunk! De ne feledjük, hogy mekkora utat tettünk meg 30 év alatt. Hatalmas az erőnk, ha egy cél érdekében egyesítjük és ha mindenki megteszi a magáét. Akinek siránkozni van kedve, isten neki, siránkozzék. Ha azonban a fejlődés útját egy pillantással áttekintjük, azt hiszem, joggal örülhetünk. Mert a romok eltakarítása, a munka megkezdése után még sok minden történt: népünk képes volt arra, hogy a tönkretett, romokban heverő országot felépítse, pedig akkor még az sem dőlt el, hogy kinek építi föl. Emlékezhetnek rá, azért kellett még politikai síkon harcolnunk, hogy eldőljön: jó, eltakarítjuk a romokat, fölépítjük a gyárakat, de kinek? A tőkéseknek vagy magunknak? Ez a harc is eldőlt. Azután jött 1956 – azon is túljutottunk. Azt hiszem, csak örülhetünk annak a fejlettségi szintnek, amit ez ideig elértünk. Persze nem békés belenyugvással, hogy „no, most már dőljünk le, heverjünk, pihenjünk babérainkon", hanem jogos önérzettel, ami eltölthet mindnyájunkat, vezetőt és nem vezetőt, párttagot és pártonkívülit. Van értelme a munkának, nem hiábavaló. Ha népünk egyesíti erőit, felhasználja tudását, akkor nagyszerűt tud alkotni – itt a Ganz-Mávagban és az ország minden munkahelyén, a termelés minden területén. Nyugodtan tervezhetjük tehát a jövőt, tudunk perspektívát nyújtani, biztos alapokra támaszkodhatunk, mert rendszerünk alapjai szilárdak. Pártunknak van megfelelő politikája és ezt folytatjuk. Bizonyos, hogy pártunk XI. kongresszusa betölti hivatását, feladatát és szerepét; megvonja a mérleget, elemzi a helyzetet, kijelöli felemelő, előremutató szocialista céljainkat, megmutatja az utat, amelyen céljainkhoz közeledni tudunk. Meg fogjuk oldani a gazdasági és a kulturális építés terén ránk váró feladatokat.

Fejlesztenünk kell a termelést, növelni a munka termelékenységét.

Ami a munkaerőhelyzetet illeti: a kép világos. Országosan, ágazatok, üzemek között végrehajthatunk – talán végre is kell hajtanunk – átcsoportosításokat. Ezekre helyileg, kisebb-nagyobb mértékben szükség lesz, mert jelenleg bizonyos helyeken nagyon szűkösen vagyunk, nincs elég munkaerő, másutt viszont fölösleg, némi többlet is van. Átcsoportosítások tehát kellenek, de a fő eszköz, amellyel utunkon előrehaladhatunk: a tudomány és a technika erőinek mozgósítása, a jobb munka- és üzemszervezés.

Meg kell tanulnunk az eddiginél takarékosabban bánni az anyaggal és az energiával, a termelő berendezéseket jobban ki kell használnunk. Ismeretes, hogy a textilgyárak jelentős részében – ahol pedig a dolgozók 90–95 százaléka nő – három műszakos a termelés. A gépiparban viszont a kihasználtság 1,2–1,4 műszak között mozog. Köztudomású, hogy a beruházásokhoz milyen nagy erők kellenek. Ha tehát a kapacitást bővítjük, nem engedhetjük meg magunknak azt a fényűzést, hogy a megvásárolt és üzembe helyezett modern berendezéseket 1,4–1,2, sőt egyes helyeken csak 0,9 műszakban használják ki. Ennek tüzetesebben utána kell néznünk; konkrétan és helyileg kell megtanulnunk a termelő berendezések jobb kihasználását.

A munkaerő ésszerű kihasználása nem elsősorban agitációs kérdés, bár időről időre elkerülhetetlenül kell egy kis jóra intés és fegyelmezés. Mert aki reggel helyett a déli órákban, demizsonnal a hóna alatt, dülöngélve megy be a gyárba, annak kell egyet-mást mondani. De ismétlem, nem elsősorban agitációs kérdésről van szó. A legtöbb helyen joggal panaszolják azt, hogy nem folyamatos az anyagellátás, nincs biztosítva mindaz, ami a munkához kell. Ezen kell változtatni.

Meghirdettük programunkban, hogy ahol még nem történt meg, mindenütt át kell térni a 44 órás munkahétre. Olyan követelmény ez, amit a következő öt évben teljesítünk. Ma még sok munkahelyen 44 óránál többet dolgoznak az emberek. Az is igaz, hogy bizonyos ágazatokban és területeken kevesebbet, mert van, ahol heti 36–44 óránál többet nem is szabad dolgozni. Egy dolog azonban zavar engem. A Munka Törvénykönyve szerint nálunk az ebédidő fizetett. Helyes, ezt a dolgozók elérték, a világért sem szabad változtatni rajta. Jogérzetem azonban sehogy sem tud megbarátkozni azzal, hogy ez jogilag munkaidőnek számít. Lehet, hogy leegyszerűsítve nézem, de azt tar-

tom: ha dolgozom, akkor dolgozom, ha meg eszem, akkor nem dolgozom. Az ebédidő nem munkaidő. Eszembe sem jut persze olyasmit mondani, hogy ahol bevezettük a 44 órás munkahetet, állítsuk vissza a 48 órát. Vannak azonban bizonyos helyek, ahol 44 óra helyett ténylegesen mondjuk csak 41 és fél órát dolgoznak. De ha egyszer eljutunk az ötnapos, 40 órás munkahéthez, a most 41 és fél órát dolgozók is azzal jönnek majd, hogy az ő munkaidejüket is csökkentsük további négy órával. Ez nem lenne igazságos.

Emlékszem, 1929-ben ipari segédként dolgoztam egy kis cégnél, ahol tudtuk, hogy mikor mennyi a rendelés. Rájöttünk, hogy két hónapra van rendelés, s ha azt a cég teljesíti, elbocsátanak bennünket. Elhatároztuk, hogy a kéthavi munkát „beosztjuk" négy hónapra, ennyi idő alatt végezzük el. Így is történt. Meg kell mondjam, azelőtt is dolgoztam, azután is, de annyit nem szenvedtem munkától, mint akkor. Félig dolgoztam, félig nem. Vergődtünk, szenvedtünk, mert rossz az embernek, ha nem igazi munkát végez. A fogalmakat – így a munkaidő fogalmát is – tisztázni kell tehát. Jobban kell gazdálkodnunk a munkaidővel, a munkaerőt pedig azokról a helyekről, ahol kapun belüli munkanélküliség van, oda kell irányítanunk, ahol szükség van rá.

A Központi Bizottság a helyzet alapos mérlegelése alapján foglalta az irányelvekbe az ötödik ötéves terv fő mutatóit, amelyeket megvitatásra és jóváhagyásra a kongresszus elé terjesztünk. E mutatók szerint a következő ötéves tervidőszakban – kerek számokat mondva – a nemzeti jövedelmet 30, az ipari termelést 35, a mezőgazdasági termelést 18, a reáljövedelmet pedig 25 százalékkal növeljük. Ezeket az átgondolt számvetés alapján készült mutatókat képesek vagyunk teljesíteni. Minden nehézséget figyelembe véve is pozitív programot tárhat a párt a nép elé, olyat, amely a fejlődés biztos útját, a biztos jövőt jelenti. Nagyon sok ország népe örömmel fogadná jelenlegi helyzetében, ha biztosítani tudnák számára: ha a nálunk előirányzott mértékben növeli a termelést és a munka termelékenységét, akkor életszínvonala és reáljövedelme is 25 százalékkal fog növekedni.

Az életszínvonallal kapcsolatban szeretnék szólni a fogyasztói árakról. Talán emlékeznek rá, a Központi Bizottság 1974. december 5-i ülése után közzétettük az 1975-ös népgazdasági terv fő számait. Szerepelt ezek között, hogy a nemzeti jövedelem 5–5,5, a reáljövede-

lem 3,5, a reálbér 2,5 és a kiskereskedelmi árszint 3,6 százalékkal fog emelkedni. A Központi Bizottság helyesen határozott és döntött, amikor előre megmondta a fogyasztói árszint kiszámított, várható emelkedésének mértékét is. Ez a becsületes és tisztességes eljárás, jobb egyenesen megmondani, hogy ezzel számoljanak az emberek. Viszont elkövettük azt a hibát, hogy nem mondtuk meg világosan: a terv szerint 1975-ben a bérszint országosan átlag 6,1 százalékkal növekszik, szemben a fogyasztói árszint 3,6 százalékos emelkedésével. Így mindenki előtt világos lett volna a reálbér 2,5 százalékos növekedése. Mivel azonban ezt elmulasztottuk, sokan nem értették, hogy 3,6 százalékos fogyasztói árszint-emelkedés mellett hogyan növekszik 2,5 százalékkal a reálbér. A hibát már részben korrigáltuk, különböző alkalmakkor el is magyaráztuk, mi hogyan van.

Mindezt csak azért említem, mert amikor egy sor európai országban megkezdődött a szocializmus alapjainak lerakása, a szocialista társadalom építése, volt olyan elgondolás, hogy az életszínvonal emelésének egyetlen útja a dolgozók jövedelmének rendszeres emelése és a fogyasztási cikkek árának rendszeres csökkentése. Talán emlékeznek rá, sok éven át ezt az elvet hirdettük és hangoztattuk. Közben azonban változtak a körülmények, változott a helyzet, s ezt a gazdaságpolitikának figyelembe kell vennie. Ha 5 vagy 10 évre előre tekintünk, a fogyasztói árszint rendszeres csökkentése nem járható út. Az életszínvonalat, a reáljövedelmet, a reálbért növelni kell, biztosítanunk kell tehát azt, hogy a szocializmus építése együtt járjon a dolgozók életszínvonalának rendszeres emelésével. Ha az utóbbi évekre visszatekintünk, látjuk, hogy a fogyasztói árszínvonal évi átlagban 2 százalékkal emelkedett. Ezt nem tudjuk kiküszöbölni. Először is, mert vannak idénycikkek – például a zöldség, a gyümölcs és hasonlók –, amelyeknek soha sem volt és a jövőben sem lehet fix áruk, s ezeknél vannak ármozgások. Azonkívül vannak olyan fogyasztási és importcikkek, amelyeket az állam nem dotálhat, nem alapvető létfenntartási cikkek. Az alapvető létfenntartási cikkek árának stabilitását tehát biztosítjuk, a fogyasztási cikkek árának bizonyos elkerülhetetlen növekedését pedig más módon, bérrel és egyéb juttatásokkal úgy kell ellensúlyozni, hogy az életszínvonal ténylegesen emelkedjék. Ezt világosan meg kell mondanunk.

Néhány szót a párt programnyilatkozatáról általában. Miért szükséges, hogy programnyilatkozatot dolgozzunk ki és terjesszünk a XI. kongresszus elé? Egyrészt azért, mert az 1948-as egyesülési pártkongresszus programját megvalósítottuk; ami akkor programként szerepelt, az ma már nálunk valóság, sőt sok tekintetben már túl is jutottunk rajta. A pártnak tehát program kell, mert a perspektívát látnia és mutatnia kell.

Másrészt: vannak bizonyos fogalomzavarok. Gyarapodtak az ország erői, s egyidejűleg emelkedett az életszínvonal, az emberek hozzájutottak különböző javakhoz. Ez volt a párt határozata, politikája, helyes, hogy így történt, s ennek bizonyos értelemben folytatódnia kell. Van azonban e folyamatnak „kísérőzenéje" is; némelyek már úgy képzelik el Magyarország jövőjét, hogy mondjuk 8–10 év alatt az egész ország gebinné, hortobágyi csárdává alakul át, ahol az egyik pincér, a másik főigazgató, a harmadik népi táncos lesz – s ebből majd megélünk. Az alapvető dolgokat illetően – hogy hova tartunk – világos és határozott programot kell adnia a pártnak, s ebből egyértelműen ki kell tűnnie, hogy a perspektíva: a szocializmus, a kommunizmus. Ezért is ki kell adnunk a programnyilatkozatot.

Mi teszi lehetővé kidolgozását? Az, hogy nálunk kialakultak a szocializmus viszonyai, szilárd, biztos talajon állunk. Olyan a helyzetünk, hogy adhatunk 15–20 évre szóló programot, útmutatást a további előrehaladáshoz. E program pedig megmutatja majd azokat a célokat, amelyek felé törekszünk. Az a célunk, hogy társadalmunk osztályai közeledjenek egymáshoz, az osztályhatárok lassan elmosódjanak, a város és a falu közeledjék egymáshoz, a szellemi és a fizikai munka közötti gyökeres különbségek megszűnjenek. Köztudomású, hogy például 30 évvel ezelőtt egy technikustól sem követeltek meg annyit, amennyit ma egy megfelelő ipari szakmunkástól megkövetelnek.

A termelési és tulajdonviszonyokat úgy kell alakítanunk, hogy erősödjenek a társadalom szocialista vonásai. A programnyilatkozatból világosan ki kell tűnnie, hogy Magyarország a szocializmus útján, a kommunizmus felé halad. Ha megfelelően dolgozunk, ha politikánk és mindennapi pártmunkánk bizonyos elemeit megőrizzük, akkor munkánk sikeres lesz. Feltétlenül meg kell őriznünk a párt politikájának és a mindennapi pártmunkának azt a vonását, amit úgy hívunk,

hogy kölcsönös bizalom. A vezetőknek bízniuk kell a dolgozó tömegekben, s a tömegek támogatását, bizalmát naponta el kell nyerniük. Ezért céljainkról, feladatainkról nyíltan kell beszélnünk. Hozzá tartozik ehhez a szocialista demokrácia általános fejlesztése – ez a jövő útja. Most az üzemi demokrácia külön is napirenden szerepel, s helyes, hogy így van. A szocialista demokrácia azonban óriási terület, jelenti az államélet, a helyi hatóságok, a tanácsok munkájának demokratizmusát, az üzemi demokráciát és a szövetkezeti demokráciát is. Mindezt erősítenünk kell és még jobban kibontakoztatni, mert az a törekvésünk, hogy minél nagyobb tömegeket vonjunk be a politikába, hogy szilárdabb, jobb legyen e politika megvalósítása.

Fel kell készítenünk a kommunistákat, a pártszervezeteket, alapszervezeteket azokra a fokozott követelményekre, amelyeknek a fejlett szocialista társadalomban meg kell felelniük. A X. kongresszus határozata kimondta, hogy javítani kell az alapszervezetek munkáját. Ha összehasonlítjuk az alapszervezetek mostani tanácskozásainak, értekezleteinek színvonalát a négy évvel ezelőttivel, lemérhetjük a különbséget. Fejlődtek az alapszervezetek, nemcsak a beszámolók színvonalát, hanem a mindennapi munkát illetően is. Ha, tegyük fel, a Központi Bizottság nem jó úton jár, az „száz rossz"... De az előrehaladáshoz nem elegendő az, hogy a Központi Bizottság megfelelő irányban, jó úton jár, ha a 24 000 alapszervezet szétszóródik a legkülönbözőbb utcákba. Csak együtt lehet jó irányban menni és előrehaladni.

Nagyon gyakran előfordul, hogy helyben valami probléma adódik és megoldásához a felső szerv segítségét kérik. A felsőbb pártszervezeteknek és állami szerveknek minden ilyen esetben segíteniük kell. Persze az az ideális, ha a kommunisták ott helyben elég erősek és érvényesíteni tudják az igazságot. Meggyőződésem, hogy ehhez megvannak a képességeik. A panasz maga is bírálat. Ha a dolgozó panaszával a pártbizottsághoz fordul, rendszerint nem veszik jó néven a szakmai vezetők. Vannak olyan vezetők is, akik szeretik, ha bírálják őket. Még meg is köszönik. Csak nem felejtik el. Mert mondjuk hat hónapig a panaszost nem is bántja senki. Ha azonban alkalom adódik, ha a felső szerv más irányba néz, visszaadják neki a kölcsönt.

Van egy régi közmondás, úgy szól, hogy „ne szólj szám, nem fáj fejem". Megmondom, mióta kommunista vagyok, ezt a bölcsességet

nem ismerem el. A kommunista azért kommunista, hogy szóljon, amikor kell. A régi világban sem hallgattak a kommunisták. Ha hallgattak volna, nem lett volna Tanácsköztársaság, nem folyt volna harc a Horthy-rendszer ellen és a felszabadulás után nem szerezhettük volna meg a hatalmat. Ma sem lehet hallgatni. Az ellenséges erők összezsugorodtak, jóformán nincsenek, nem is láthatók, de a fejlődésnek mindig vannak akadályai, sőt akadályozói is. Főként – engedelmet a kifejezésért – a fafejűek és a lusták. Kellemetlenség ma is érheti a kommunistákat, de azért kazánban csak nem égetik el őket – mellettük áll a rendszer, a párt. Néha sok minden kellemetlenséggel jár, de akinek van meggyőződése, aki kommunista, számol ezzel. Nekünk olyan pártra van szükségünk, amelynek minden alapszervezete szilárdan áll a lábán és minden egyes tagja szilárdan helyt tud állni.

A régi időkben – a kapitalista világban ma is – a kommunista tényleg egzisztenciáját, családja létét, gyermekei sorsát tette és teszi kockára, veszélyezteti. Ha – mint Chilében tették – bebörtönzik, megölik, akkor is síkraszáll az eszméért. Enélkül nem haladhat előre szocialista rendszerünk. Szívósnak kell lenni és nem lehet kis és nagy ügy között válogatni. Az igazságért az utolsó leheletig harcolni kell! Nem fogadható el szabályként, hogy az győz, akinek magasabb a rangja. Csak a szocializmus igazsága győzhet!

Sok szó esik – helyesen – a munkásosztály vezető szerepéről. Az elmúlt években erősítettük ezt a szerepet, lassan azonban a felé a vélemény felé hajlok, s lehet, hogy ennek még a XI. kongresszuson is nyomatékot kell adni, hogy ne beszéljünk sokat erről. A valóság legyen olyan, hogy érvényesül a munkásosztály vezető szerepe. Mert ha megelégszünk szóvirágokkal, akkor legközelebb szóvirágokból összeállított jelentésekkel is kitörölhetik a szemünket. Szép előadásokat hallhatunk róla, csak a gyakorlatban valahol elvész a tartalom.

A munkásosztály vezető szerepét politikai értelemben kell felfogni: mindenütt érvényesül, ahol a párt politikája érvényesül, mert a párt a munkásosztály érdekeit kifejező legmagasabb rendű osztályszervezet. S a vezető szerep nem azonos a fizikai munkás és dolgozó személyes jelenlétével, hiszen ez bizonyos értelemben abszurdum. Azt akarjuk, hogy például a Tudományos Akadémia munkájában is érvényesüljön a munkásosztály vezető szerepe. Az adott viszonyok között ér-

vényesülhet is. De ha azt követelnénk, hogy ott a vezetőség 80 százaléka fizikai munkás legyen, jól nézne ki a Tudományos Akadémia... Ezért mondom: a vezető szerepet sem lehet mechanikusan és leegyszerűsítve felfogni. A munkásosztály nem azonos az egyes, egyedi munkással. Rengeteg munkással és értelmiségivel találkoztam már az életben. Láttam már antikommunista munkást és – ha hiszik, ha nem – találkoztam kommunista értelmiségivel is. Az osztályérdeknek, az osztálypolitikának, azaz a párt politikájának kell érvényesülnie. Ennek javára válik és szükséges is, hogy a megfelelő szervezetekben, ahol megvalósítható, a munkások, a fizikai dolgozók megfelelő képviseletet kapjanak. De ne essünk végletekbe, s olyan helyen, ahol kivihetetlen, ne ezzel próbáljuk megoldani a problémát. Így érzem, erre is gondolva mondom: ha munkánk jól bevált elemeit erősítjük, tovább fog javulni a párt munkája, erősödni a nép bizalma és támogatása. A párt és a munkásosztály vezetésével, minden alkotó erő összefogásával kell előrehaladnunk, mert a fejlett szocialista társadalom mindenki otthona lesz, ott mindenki lakó lesz. Azt tehát nemcsak a kommunistáknak, más dolgozóknak is építeniük kell. Szerintem az is „elfér" a szocializmus építői között, aki vasárnaponként misére jár, hiszen ha dolgozik, ugyanúgy joga van arra, hogy az eredményekből megkapja az őt megillető részt, mint másnak.

Hogy kommunista lesz-e valaki vagy sem, azt a kezdet kezdetén kell nagyon meggondolnia. Én is meggondoltam, soká töprengtem annak idején. Meg kell mondani, kommunistának lenni nem kényelmes beosztás. Az munkát, harcot, küzdelmet jelent. Azt jelenti, hogy állandóan problémák közt kell élni. A párt nem az öndicsérők klubja, itt mindig munkát követelnek és adnak, méghozzá mindig többet. Ördög tudja, mióta kivívtuk a szabadságot, még több munka van, mint annak előtte volt, mert most a szocializmust építjük. Munka tehát lesz, harcolnunk kell továbbra is, de az eredmények is gyarapodni fognak.

A nemzetközi életben nem állunk egyedül. Összeforrottan, egy frontban harcolunk a Szovjetunióval, a Varsói Szerződés országaival, a szocialista országokkal, minden haladó és békeszerető erővel – abban a mély meggyőződésben, hogy nálunk fejlett szocializmus és egykor kommunizmus lesz, s hogy itt a kapitalizmusnak egyszer s mindenkorra bealkonyult, vége van. A jövő világméretekben is az, hogy a

szocializmus további teret hódít, hogy végre az emberek szabadon és békében élhessenek. Szocializmus és béke: nekünk, kommunistáknak ez a programunk, ez ad perspektívát az emberiségnek. A tudománynak ma már olyan vívmányai vannak, amelyek – progresszív emberi célok nélkül – alkalmasak az emberiség elpusztítására. Az atomerővel kapcsolatban például a nyugatiak mindenféle számításokat publikálnak. Mi nem. Szerintük az Egyesült Államok tizennégyszer tudná elpusztítani a Szovjetuniót, annyi atomfegyvere van, a Szovjetunió viszont „csak" kilencszer az Egyesült Államokat. A valóságban ezek a számok nem pont így alakulnak, de az már mindegy, hogy ki kit hányszor tud megsemmisíteni. A lényeg az, hogy megvédjük a békét, szocialista, békés világ szülessék, amelyben a tudomány és a technika vívmányait az emberiség javára hasznosítják. Mély meggyőződésünk, hogy mi nemcsak a kommunisták, hanem minden tisztességes ember jövőjét és érdekét képviseljük; hogy nemcsak a szocialista országok népei, hanem az emberiség javára is dolgozunk.

Azzal szeretném befejezni, hogy ismertem ezt a gyárat akkor is, amikor még külön Ganz és külön MÁVAG-gyár volt. A Horthy-rendszer idején is volt mozgalmi szempontból valami közöm ehhez a két gyárhoz, azután az egyesülés időszakában is, tehát nehéz és kicsit könnyebb években is. Azt mondom: most a Ganz-Mávag összeforrott, erős kollektíva, fontos erős és föllendülőben levő üzeme a szocialista magyar iparnak. A megkezdett rekonstrukciós programokat, az ezekhez szükséges beruházásokat és a termékszerkezet további javítását folytatni fogjuk. A gyár programja, a jövőjével kapcsolatos elképzelések jellegzetesen magukban hordják a legfőbb elemeket, amelyek azt mutatják, hogy itt közvetlenül együtt, egyazon célért, a jövő programján dolgozik a Központi Bizottság, a kormány és a helybeli munkás. Együtt dolgozik nemzetközi síkon a szocialista integráción, a magyar–szovjet együttműködésen. Ez az erő biztosítja a gyár jövőjét, amely elé nyugodtan, bizalommal tekinthetnek.

Pártunk Központi Bizottsága nevében ismételten sok sikert kívánok mindnyájuknak, minden pártszervezetnek, párttagnak, a gyár minden dolgozójának. Mi, akik a Központi Bizottságban dolgozunk, számítunk erre az erős kollektívára, s önök is számíthatnak a Központi Bizottságra, a pártra.

Felszólalás a budapesti pártértekezleten

1975. március 1.

Szeretném röviden tájékoztatni önöket a XI. pártkongresszus politikai és szervezeti előkészítéséről. Központi Bizottságunk e héten tartott ülésén jelentést kapott erről a munkáról. A párt XI. kongresszusának előkészítése országszerte a szervezeti szabályzat előírásainak megfelelően, jó politikai légkörben folyt, illetve folytatódik. A Magyar Szocialista Munkáspárt kereken 24 000 alapszervezete a tervezett határidőig, január 20-ig megtartotta két kongresszusi – beszámoló, illetve vezetőségválasztó – taggyűlését. Ugyancsak a megadott határidőig, február 20-ig – szintén megfelelő légkörben és módon – megtartotta értekezletét a csaknem 1300 járási, városi, budapesti kerületi és intézményi pártbizottság. Ezzel a pártszervezetek kongresszusi előkészítő munkájának harmadik szakaszába léptünk: megkezdődtek, illetőleg folytatódnak és a jövő hét végén befejeződnek a budapesti, a megyei és a megyei jogú pártbizottságok pártértekezletei.

A kongresszusi felkészülés során nagyfokú volt a párttagság aktivitása. Az említett tanácskozásokon a párttagság 90–95 százaléka jelent meg, ami nagyon jó arány, ha figyelembe vesszük a különböző akadályozó körülményeket. Az aktivitás kifejezésre jutott abban is, hogy a Központi Bizottsághoz a szervezeti szabályzattal kapcsolatban körülbelül 3000, az irányelvekhez 2500, a mintegy 80 párt-, illetve társadalmi szervezetben megtárgyalt programnyilatkozathoz pedig 1000 észrevétel és javaslat érkezett. A számokat természetesen nem szabad mechanikusan értelmezni; politikai tartalmukat tekintve ugyanis örvendetes módon nagyon sok az egybehangzó észrevétel és javaslat.

Az előkészületek során nagyon fontos állomás volt a Központi Bizottság február 26-i ülése, amelynek célja és rendeltetése – mint a

kiadott közleményből is kitűnt – az volt, hogy a pártkongresszus alapokmányait, a beérkezett észrevételek figyelembevételével, teljesebbé tegye és véglegesítse. Ez az ülés is szervesen kapcsolódott az előbb említett párt-eseménysorozathoz: a teljes egység és egyetértés szelleme jellemezte, s egyhangú döntéssel, jó határozatot hozott. A beérkezett nagyszámú észrevételt különböző formában – közvetve és közvetlenül is – figyelembe vettük, érvényesítettük a kongresszusi okmányokban, ami meggyőződésünk szerint tovább javította azokat. Már nyomdában van a Központi Bizottság előzetes írásos jelentése, a szervezeti szabályzat módosítására vonatkozó javaslat, a programnyilatkozat tervezete és a Központi Bizottság határozati javaslata is. Az előkészületek tehát rendben, idejében megtörténtek.

Felvetődhet a gondolat: hogyan lehet az okmányokat véglegesíteni, ha a budapesti pártértekezlet most tanácskozik? Szeretném megnyugtatni önöket, hogy ami a budapesti pártértekezleten elhangzik, nem marad pusztába kiáltott szó. Feladatunkat úgy értelmezzük, hogy az okmányok, amelyeket el kellett készítenünk – a munkához szükséges alapokmányok; a szuverén döntés joga az összes kérdésben a XI. kongresszus küldöttei, a kongresszus kezébe van letéve. A budapesti pártértekezlet, valamint a még hátralevő megyei pártértekezletek észrevételeit tehát természetesen figyelembe fogják venni. Az is magától értetődő és természetes, hogy a kongresszusi küldöttek legnagyobb csoportja, a budapesti kommunistákat képviselő küldöttcsoport számára a budapesti pártértekezlet állásfoglalása – utasítás, amelyet kötelesek képviselni.

A Központi Bizottság novemberi ülésén alaposan, részletesen tárgyalta és értékelte a bel- és a külpolitikai helyzetet, s megállapította: megfelelőek a politikai feltételek ahhoz, hogy a XI. kongresszus eredményesen elvégezhesse munkáját. A novemberi ülés óta három fontos esemény zajlott le.

Belpolitikai életünk legnagyobb eseménye – Központi Bizottságunk értékelése szerint is – a kongresszusi irányelvek széles körű vitája volt, amely meghatározó jelentőségű, s amelynek hatását mindenki felmérheti és megítélheti. A kongresszusi irányelvek nyilvánosságra hozatalát megelőző időszakban – emlékezhetnek rá – volt elég sok politikai és személyi kombináció. „Mit csinál a Magyar Szocialista

Munkáspárt? Megy tovább az eddigi úton, vagy megváltoztatja a gazdaságirányítási rendszert, a kultúrpolitikát?" Nagyon szívesen foglalkoztak ilyesmivel a szocializmust és a kommunizmust ellenző erők is, amelyek csekélyek ugyan, de még léteznek hazánkban. A nyugati kapitalista világban pedig természetesen sok tízezren hivatásszerűen foglalkoznak azzal, hogy ott ártsanak nekünk, ahol lehet.

Az irányelveket nemcsak a párton belül tárgyalták meg; olvasta és értékelte hazánk minden aktív felnőtt állampolgára, aki a közügyek iránt érdeklődik. Az irányelvek fogadtatása és vitája nagy és pozitív politikai eredményt hozott már eddig is, s nagymértékben segíteni fogja a XI. kongresszus munkáját.

A másik nagy jelentőségű belpolitikai esemény a Központi Bizottság december 5-i ülése volt, amelyen fontos megállapításokat tett népgazdaságunk helyzetére és további teendőinkre vonatkozóan. Nyilvánosságra hozott felelősségteljes állásfoglalásában a Központi Bizottság – a párt politikai gyakorlatának megfelelően, annak a kölcsönös bizalomnak a jegyében, amelyet nagyon fontosnak tartunk a párt és a tömegek kapcsolatában – teljes nyíltsággal szólt gazdasági munkánk pozitív eredményeiről, hiányosságairól és azokról az új, nagy problémákról, amelyek az elmúlt egy-két esztendőben a nemzetközi körülmények változása nyomán keletkeztek.

A Központi Bizottság nyilvános állásfoglalását és döntését követően került sor az 1975. évi népgazdasági terv véglegesítésére, az Országgyűlés megtárgyalta a jövő évi költségvetési előirányzatot. A Központi Bizottság december 5-i, az alapvető gazdasági kérdésekről szóló nyilvános állásfoglalása, az 1975. évi népgazdasági terv véglegesítése és közzététele, továbbá az Országgyűlés tanácskozása együttesen nagyon jó, pozitív fogadtatásra talált párttagságunk, az egész dolgozó nép körében.

Örömmel nyugtázták a nyíltságot, amellyel nehézségeinkről, az előttünk álló nagy feladatokról szóltunk, s azokról az akadályokról, amelyeket a gazdasági munkában az idén és a következő években le kell küzdenünk. A széles körű vitákat – a pártcsoportüléseket, taggyűléseket, nyilvános pártnapokat, a dolgozókkal folytatott beszélgetéseket egyaránt – a bizakodás jellemezte és a készség arra, hogy a maga részéről mindenki megteszi azt, amit tennie kell, hogy a magyar

népgazdaság fejlődése 1975-ben és az azt követő években is töretlenül fölfelé íveljen. Ezt politikai szempontból nagyra értékelhetjük, már csak azért is, mert nagy segítséget nyújt ahhoz, hogy a párt XI. kongresszusa felelősen, megfelelően állást foglalhasson olyan alapvető kérdésekben, mint ötödik ötéves tervünk fő előirányzatai, amelyek gyakorlatilag szocialista társadalmunk építésének ötéves programját alkotják. Erőinket meghatványozza az a tény, hogy az új ötéves tervnek az irányelvekben már közzétett – reális és mozgósító erejű – mutatói kedvező fogadtatásra találtak pártunk, munkásosztályunk, egész népünk körében.

A Központi Bizottság novemberi ülése óta lezajlott harmadik – az előbbi kettőhöz szorosan kapcsolódó – igen nagy jelentőségű esemény az 1975-re szóló magyar–szovjet gazdasági tárgyalások eredményes befejezése volt. Itt érdemes egy pillanatra megállnunk, hogy megfelelően fölmérjük ennek a megállapodásnak a jelentőségét.

Amikor Központi Bizottságunk azt jelenti majd a XI. kongresszusnak, hogy a X. kongresszus határozatait a gazdasági építés területén is végrehajtottuk és nagy eredményeket értünk el, amelyekre büszke lehet a párt, a munkásosztály és a nép, igazat mondunk! S akkor is igazat mondunk, bár a kettő hatása ütközik, amikor nagy problémákról szólunk; arról, hogy a kapitalista Nyugaton végbement változások, a nyersanyagok és az energiahordozók árának óriási emelkedése számunkra korábban nem tervezett, számításba nem vett nehézségeket jelentett.

Igazi problémáinkat ugyan a nyugati gazdasági krízis okozza, de egyidejűleg jelentkeznek más problémák is. Például az, hogy a kapitalista világpiacon végbemenő ármozgásoktól a szocialista világrendszer egyetlen országa sem független; bizonyos nyersanyagok, energiahordozók ára nemcsak a kapitalista piacon emelkedik. A szocialista világrendszer, egyetlen szocialista ország sem járna el helyesen, ha teljesen figyelmen kívül hagyná a kapitalista világpiacon végbemenő ármozgásokat. Hiszen akkor kitalált számokkal dolgoznánk, márpedig a gazdaságban így nem lehet dolgozni. A gazdasági építésben, a termelésben mindenről pontosan tudni kell, hogy mibe kerül. Ezt nem hagyhatjuk figyelmen kívül sem a pontos számvetésnél, sem a gazdaságos termelésnél.

Tulajdonképpen már 1973-ban jelentkezett a különböző változások negatív hatása, ami 1974-ben új, nehéz és még nagyobb problémákat okozott a magyar népgazdaság nyersanyag- és energiahordozó szükségleteinek biztosításában és külön az árak vonatkozásában is, hiszen az ország fizetési mérlege önmagában is lényeges kérdés.

A Központi Bizottságnak és a kormánynak nagyon behatóan kellett foglalkoznia ezekkel a kérdésekkel, keresnie a megoldás útját. A múlt év augusztusa és ez év januárja között nagyon komoly és fontos gazdasági tárgyalásokat folytattunk a szovjet elvtársakkal. Abból indultunk ki, hogy olyan megoldást kell találnunk, amely mindkét országnak kedvez; biztosítja további céljainkat szolgáló gazdasági együttműködésünk töretlen fejlődését, elmélyülését és szélesedését; segíti a magyar népgazdaság előtt álló igen nehéz feladatok megoldását.

A tárgyalások teljes sikerrel jártak. A Szovjetunió pótlólagos anyag- és energiaszállításokat vállalt 1975-re és a további évekre is. A kölcsönös előnyök alapján abban egyeztünk meg, hogy az általunk importált és exportált áruk ára is emelkedik. A szovjet fél megértése és segítőkészsége – amit minden hasonló helyzetben tapasztaltunk – újólag megalapozta ötéves tervünk előirányzatait. Pártunk tehát a mostani bonyolult nemzetközi gazdasági viszonyok között is reális tervvel állhat a XI. kongresszus és az ország közvéleménye elé. A következő években is biztosítani tudjuk a magyar népgazdaság tervszerű fejlődését, termelő berendezéseink továbbfejlesztését és egyidejűleg a dolgozók életszínvonalának emelését. Ebben az összefüggésben mondhatjuk tehát, hogy a magyar–szovjet tárgyalások sikeres, eredményes befejezésének óriási a politikai jelentősége.

A kongresszusnak nemcsak a hazai, hanem a nemzetközi politikai helyzetet is fel kell mérnie, hogy pontosan megítélhessük, milyenek a szocialista társadalom további építésének feltételei Magyarországon. A nemzetközi helyzet alakulását illetően változatlanul érvényes az a korábbi értékelésünk, hogy fordulat megy végbe: a hidegháborús korszak világméretekben a békés egymás mellett élés realizálásának korszakába megy át. Ez alapvető, örvendetes és rendkívül fontos tendenciája a nemzetközi helyzetnek. Megerősíti azt a korábbi helyzetértékelést, hogy az emberiség abba a korszakba érkezett, amelyben reális lehetőséggé vált a világháború megakadályozása, a békés egymás

mellett élés gyakorlati megvalósítása és térhódítása. Ha továbbra is lankadatlan erővel küzdünk, olyan korszakba lépünk, amely biztonságosabb és békésebb lesz minden eddiginél.

Ezt azért is érdemes hangsúlyozni, mert a nemzetközi élet – természeténél fogva – rendkívül bonyolult és problémákkal terhes. Hála a modern technikának és a nagyarányú fejlődésnek, a hírközlő szervek most már naponta többször is minden családnak „házhoz szállítják" a világhelyzetet, összes problémáival együtt. Ebben a hírözönben tudnia kell a pártnak, a magyar közvéleménynek, társadalmunk alapsejtjeinek, a családoknak, az embereknek, hogy merre halad a világ és hogyan élünk benne.

Az alaptendenciához hozzá tartozik az a rendkívül fontos tény, hogy az elmúlt esztendőkben – így a két kongresszus közötti beszámolási időszakban is – minden tekintetben tovább erősödött a nemzetközi munkásosztály legnagyobb vívmánya és leghatalmasabb ereje, a szocialista világrendszer: országai politikailag, gazdaságilag és katonailag is erősebbek lettek, mint négy, négy és fél évvel ezelőtt voltak.

Ugyancsak erősebb és aktívabb lett korunk legnagyobb eszmei-politikai irányzata, a kommunista világmozgalom. Igaz, sajnálatos és különleges problémát jelent a kínai helyzet, a maoizmus és a maoista gyakorlati politika, de e gátló és zavaró tényező ellenére is előrelépett mozgalmunk, s ereje, befolyása világméretekben növekedett.

Gyarapodtak erőben az egykori gyarmati birodalmak népei, a már felszabadult fejlődő országok is, amelyek megedződtek az önálló nemzeti fejlődés lehetőségéért vívott harcokban és mind nagyobb befolyást gyakorolnak a világ sorsának alakulására. Együttesen növekedett tehát a szocialista országok, a nemzetközi kommunista mozgalom és a szabadságukért harcoló népek ereje, a fő forradalmi irányzatok befolyása, hatása az események menetére. A kommunista és munkáspártok 1969-es moszkvai értekezlete leszögezte, hogy ezek az erők mindinkább a nemzetközi fejlődés meghatározóivá váltak. És ha ez igaz volt 1969-ben, akkor most még inkább igaz!

Régóta szövetségesek vagyunk a kapitalista országok kommunista pártjaival és más haladó erőivel. Ezekben az országokban politikai tényezők azok a polgári politikusok is, akik reálisan ítélik meg

a helyzetet, s készek bizonyos mértékig együtt is működni velünk abban, hogy a különböző társadalmi rendszerű országok a békés egymás mellett élés jegyében alakítsák ki egymáshoz fűződő kapcsolataikat.

Ezek a nemzetközi helyzet alapvető és meghatározó tényezői. De a nemzetközi életben más tényezők is jelen vannak. Létezik az imperializmus, amelynek természete és alapvető célja nem változott. Megváltozott a helyzet, a mi javunkra változtak az erőviszonyok, de maga az imperializmus nem változott, és – ameddig jelen lesz a világban, az emberiség életében – nem is fog változni. Ezt sok tény, politikai jel bizonyítja. A hidegháború hívei – akik legszívesebben a melegháború hívei volnának, ha a körülmények megengednék – mindent megtesznek, ami csak tőlük telik, hogy a nemzetközi kapcsolatok ne rendeződjenek. Lefékezték az európai biztonsági értekezlet munkáját. Az Egyesült Államok kongresszusának a kereskedelmi kapcsolatokra vonatkozó határozata egyenesen támadás és kihívás a békés egymás mellett élés és a szovjet–amerikai viszony javítása ellen.

A ciprusi válságot bizonyos NATO-körök mesterkedései idézték elő. Céljaikat – amelyek világosak – nem érték el, de a helyzetet kiélezték. A hidegháború legmakacsabb hívei ugyanígy a feszültség enyhítése és megszüntetése ellen dolgoznak a Közel-Keleten is. Itt a kettős politikai játék elemei is fölismerhetők: részint a feszültség fenntartása mellett vannak, az agressziót támogatják; részint úgy okoskodnak, hogy ha mégis konszolidálni kell a helyzetet, az legalább amerikai közvetítéssel történjék.

A békés egymás mellett élés elszánt ellenfelei azonban más területeken is dolgoznak. Dél-Vietnamban máig is azért folyik a harc, hogy a párizsi békemegállapodás ténylegesen hatályba lépjen. Kambodzsában a teljesen elszigetelt reakciós, csatlós kormányt légifolyosókkal védik, támogatják.

A reakciós erők, amelyek szeretik a sötét aknamunkát, régi mesterkedéseiket is folytatják. Ismeretes, hogy immár másfél esztendeje mit művelnek Chilében. S csak a minap derült ki, hogy Görögországban is sötét terveket szövögetnek. Görögországban demokratikus fordulat ment végbe: megdőlt a vad katonai fasiszta kormányzat, belebukott a ciprusi ügybe. Nem szabad azonban megfeledkezni arról, hogy a

változást a polgárság irányította, hogy elejét vegye a baloldali erők még nagyobb előretörésének. Nagyon köszörüli szerszámait a reakció Portugáliában is, mert fél a portugál népforradalom továbbfejlődésétől. Ilyenkor összefognak a legkülönbözőbb reakciós erők, amelyek kívülről nemcsak politikai biztatást, hanem pénzt is kapnak. Közben turistáknak öltözött „szakértők" érkeznek Portugáliába meg a szomszédos Spanyolországba – a közeli jövőben éleződni fog tehát a helyzet. Mindezzel reálisan kell számolnunk. De ismétlem: az alapvető tendencia az, hogy a hidegháborús korszakból a különböző társadalmi rendszerű országok békés egymás mellett élésének korszaka felé halad az emberiség. Ennek is sok és konkrét bizonyítéka van. Ezt jelezte annak idején Nixon moszkvai látogatása. S ezt jelzi az, hogy az Egyesült Államok új elnöke, Ford is találkozott Brezsnyev elvtárssal Vlagyivosztokban, mert – mint hangsúlyozták – normalizált viszonyt akarnak kialakítani a Szovjetunió és az Egyesült Államok között és szeretnének előrelépni a stratégiai fegyverzet csökkentését célzó megállapodás terén. Franciaországba – ahol a közelmúltban járt Brezsnyev elvtárs a köztársasági elnök vendégeként – magas szintű szovjet küldöttséget hívtak meg. Nemrégiben pedig a brit miniszterelnök volt Moszkvában. Mindez mutatja, hogy a Nyugat is tisztában van a helyzettel, tudja, hogy világháborút nem robbanthat ki. A jelenleg felhalmozott stratégiai fegyverek óriási pusztító erőt képviselnek. Az Egyesült Államok katonai szakértői szerint ezekkel mindkét fél képes az első csapás után a visszacsapásra. A reakciós erők emiatt nem robbanthatnak ki világháborút.

Részben a magas szintű szovjet–amerikai, szovjet–francia, szovjet–angol és egyéb tárgyalások eredményeként az európai biztonsági értekezlet is kimozdult a holtpontról. A nyugatiak – még azok, is akik nem nagyon törik magukat az értekezlet sikeréért – úgy ítélik meg, hogy nyáron vagy kora ősszel befejeződhet az európai biztonsági és együttműködési konferencia. Ennek óriási a jelentősége.

A nemzetközi helyzetről adható reális, valóságos kép – még ha pillanatkép is – számunkra kedvezőnek minősíthető. Teljes felelősséggel állíthatjuk, hogy nemzetközi politikánk, külpolitikai irányvonalunk nagy erőt képvisel, előretör, teret hódít és realizálódni fog. Persze a szocializmus ügyéért, a haladásért, a népek, a nemzetek szabadsá-

gáért, önálló fejlődésének jogáért és a békéért folytatott harc minden eddigi sikere nagy küzdelem eredményeként született. Biztonsággal állítjuk, hogy tovább haladunk előre, de továbbra is csak nagyon szívós politikai harc eredményeként. S tudnunk kell, hogy a politikában szükségesek a tárgyalások, a beszédek, a pohárköszöntők és a szónoklatok, mert a szavaknak is megvan a maguk ereje, de nem árt, ha a szavakat megfelelő gazdasági és katonai erő támasztja alá. Ebben a vonatkozásban a kongresszusnak arról számolhatunk be: a párt, a magyar nép biztosította a szükséges eszközöket honvédelmünk számára, hogy mindenkor kész legyen szövetségeseivel, a Varsói Szerződés erejével együtt népünk szocialista vívmányainak, szabadságának és békéjének védelmére. Ez hozzá tartozik nemzetközi és hazai tevékenységünkhöz.

Összegezve tehát: a nemzetközi életben gyarapodnak a szocializmus, a haladás, a béke erői és mindinkább meghatározói a nemzetközi helyzet alakulásának.

Azt is megállapíthatjuk: olyan a Magyar Népköztársaság nemzetközi és belpolitikai helyzete, hogy pártunk, népünk eredményesen dolgozhat, folytathatja a szocialista társadalom építését. Kedvező hazai és nemzetközi feltételek között készülünk a kongresszusra. E feltételekkel kapcsolatban azonban meg kell jegyezni: a kommunisták tudják, megtanulták, hogy minden helyzetben kommunisták módjára kell viselkedniük, és minden helyzetben következetesen lehet és kell is harcolni céljainkért. Ezt jelenti a kommunizmus ügye melletti elkötelezettség.

A kongresszusnak az a feladata, hogy számvetést készítsen; a Központi Bizottság beszámolója alapján elemezze a helyzetet, levonja a megfelelő következtetéseket, meghatározza a tennivalókat és megmutassa az előrevezető utat. Ez szervezetszerű rendeltetése, s bizonyos vagyok abban, hogy pártunk XI. kongresszusa megfelelőképpen betölti nagy szerepét pártunk és népünk életében.

Azt várjuk a pártkongresszustól, hogy marxista–leninista elveinket, politikánk fő irányvonalát megerősíti. Itt azonban álljunk meg egy pillanatra: helyes-e az a kifejezés, hogy „fő irányvonal"? Miért nem mondjuk azt, hogy „a politika" változatlan?

Tulajdonképpen ez utóbbit is mondhatnánk, mert mind a kettő he-

lyes. A „fő irányvonal" alatt természetesen azt értjük, hogy bel- és külpolitikánkat, gazdaságpolitikánkat, kulturális, szociális, valamint életszínvonal-politikánkat folytatjuk. Azért kérjük, hogy a kongresszus a politika fő irányvonalát erősítse meg, mert szeretnénk hangsúlyozni – s aki visszagondol az előző kongresszusokra, tanúsíthatja –, hogy pártunk immár 18 éve egyenes irányú, töretlen politikai vonalat visz, de ez a politika már mégsem ugyanaz, mint ami 18 évvel ezelőtt volt. Mert a pártkongresszusnak egyebek között az is feladata, hogy föltegye és megválaszolja fejlődésünk új kérdéseit. Politikánknak tehát olyannak kell lennie, hogy fő irányát megtartsuk; mindazokat az elemeit, amelyek erősítésre és szilárdításra szorulnak, megerősítsük és megszilárdítsuk, s mindazokat az elemeit, amelyeket fejleszteni kell, fejlesszük. Ezért hangsúlyozzuk, hogy politikánk fő irányvonalát megtartjuk. Ezért várja – gondolom, velem együtt – a Magyar Szocialista Munkáspárt minden tagja a kongresszustól azt, hogy amikor választ ad a fejlődés új kérdéseire, megerősíti: tartsunk ki marxista–leninista elveink, kommunista politikánk mellett, folytassuk a párt fő politikai irányvonalát. Kiegészíti ezt a párttagságnak, a munkásosztálynak és a magyar dolgozó népnek az a határozott igénye és kívánsága, hogy a párt ne csak folytassa, hanem következetesen mindenütt és mindenkor szerezzen is érvényt politikájának!

Azt várjuk, hogy a kongresszus olyan döntéseket hoz, amelyek tovább erősítik társadalmunk szocialista vonásait és az egész pártot, a szocializmus minden magyar hívét harcra hívják, mozgósítják a társadalom életében még föllelhető negatív vonások leküzdésére.

A párt vitára bocsátott kongresszusi irányelvei pozitív és optimista hangvételűek, aránylag kevés szó esik ebben az okmányban a negatívumokról, a hiányosságokról. Természetesen ez nem véletlen. Azt gondoljuk, hogy a párttagságnak, a közös célokért küzdő, harcoló kommunistáknak, a becsületes magyar dolgozóknak, akik a párt politikáját követve a kommunistákkal együtt munkálkodnak és építik a szocializmust, a kongresszus időszakában érezniük, látniuk kell, hogy a munka milyen eredményeket hozott. Amikor az elmúlt négy és fél év mérlegét megvonjuk, egyértelműen és világosan megerősíthetjük, hogy sikeresen dolgoztunk a X. kongresszus határozatainak végrehajtásán. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a pártnak vagy a párt-

tagságnak hallgatnia kell a negatív jelenségekről, hallgatnia saját munkánk hiányosságairól és a még megoldásra váró feladatokról. Ezekről megfelelően szólni kell a mindennapi pártmunka során és a kongresszuson is. A valóságos helyzetnek megfelelően azonban az alapvető mégiscsak az, hogy sikerrel munkálkodtunk a X. kongreszszus határozatainak végrehajtásán.

Arra, hogy kritikusan és önkritikusan kell munkánkat vizsgálnunk, a Központi Bizottság megfelelő példát adott 1972 novemberében, amikor napirendre tűzte annak vizsgálatát, hogyan állunk a X. kongresszus határozatainak végrehajtásával. Anélkül, hogy „hamvazószerdát" rendeztünk volna, kritikát és önkritikát is gyakoroltunk, s igazítottunk azon, amin igazítani kellett. Emlékezhetnek rá, a munkásosztály vezető szerepe, a szocialista nagyüzemi munkásság helyzete egyaránt olyan témaként került szóba, mint ahol van igazítani való. Megállapítottuk, hogy az általános gazdasági tevékenységen belül fokozott gonddal kell foglalkozni az 50 nagyüzem helyzetével, továbbá a nők problémájával. Ez utóbbit nem az udvariasság diktálta, hanem az a tény, hogy a nők problémái a szocialista forradalom és egyben társadalmunk alapkérdései közé tartoznak. Napirenden szerepeltek az ifjúság, azután a népesedés problémái és egyéb kérdések. A Központi Bizottságnak ez az ülése tehát alapos és lelkiismeretes felülvizsgálata volt a X. kongresszus határozatai végrehajtásának, megfelelő állásfoglalások születtek, amelyek nyomán sok pozitív irányú változás következett be. Azért említem ezt, mert amit a Központi Bizottság csinált a maga szintjén, azt kell tennie a munka menetében, folyamatosan a Budapesti Pártbizottságnak, a kerületi bizottságoknak, az alapszervezeteknek és minden kommunistának. Elismeréssel mondhatom, hogy a decemberi taggyűléseken, amikor a vezetőségek számoltak be munkájukról, az alapszervezetek többsége kommunista módon, reálisan és becsületesen ezt csinálta.

Gazdasági építőmunkánk, következő ötéves tervünk fő számai a kongresszus elé kerülnek, s ezekről a kongresszus határoz majd. A Központi Bizottság azt kéri, hogy a kongresszus erősítse meg az ismert mutatókat, hogy azután hozzáláthassunk megvalósításukhoz. Úgy vélem, ha a kongresszus elfogadja és megerősíti ezeket a fő előirányzatokat, biztató, szép, lelkesítő programot ad a következő esztendőkre

népgazdaságunk fejlesztésére, a kulturális építésre, az életszínvonal növelésére és az összes többi fontos területre vonatkozóan.

Miként a Központi Bizottság tette 1974. december 5-i ülésén, bizonyára a kongresszus is kiemeli majd a közvetlen gazdasági tennivalók közül a legidőszerűbbeket és a legfontosabbakat, amelyekkel elsősorban kell foglalkoznunk: az anyag- és energiatakarékosságot, a termelés szerkezetének korszerűsítését, a technika fejlesztését, a munkatechnológia és az üzemszervezés javítását, s külön, exportunk növelését. E feladatok megoldására már megkezdődött a mozgósítás, és – éppen a nagyszerű szocialista munkaversenynek köszönhetően – már bizonyos eredményeket is értünk el.

Az anyagtakarékosságot ne úgy értsük, hogy – a régi hibába esve – például a fehérneműből kispóroljuk a fele anyagot, vagy még áttetszőbb zsebkendőket készítünk. A termékbe bele kell tenni az anyagot, ami abba való. Nem ilyen jellegű anyagtakarékosságra gondolok. Az anyagpocsékolást és az anyagveszteségeket kell megszüntetnünk. Azon kell lennünk, hogy anyag lehetőleg ne vesszen kárba; ami csak felhasználható, abból termék legyen. Nem vagyunk olyan gazdagok, hogy megengedhetnénk magunknak a ma még nagyon sok helyütt tapasztalható anyagtékozlást. Ugyanez vonatkozik az energiagazdálkodásra és a többi területre is.

Meg kell javítanunk a beruházási munkát is, amivel az egész kongresszusi kampány idején nagyon sokat foglalkoztunk. Érezhető javulást kell elérnünk: meg kell tanulnunk a termelő berendezések, a termelőerők, a munkaerő és a munkaidő jelenleginél jobb kihasználását. Azaz: meg kell tanulnunk az anyaggal is, az idővel is, a termelő berendezésekkel is szocialista módon bánni.

Nagy összegekért korszerűsítjük a termelő berendezéseket, költséges beruházásokat valósítunk meg. De olyan gazdagok nem vagyunk, hogy megengedhessük magunknak: globálisan, országosan az új termelő berendezések műszaki kihasználása csak 1,4 műszak legyen. Még furcsább, hogy ahol nők dolgoznak, ott három műszakban használják ki a termelő berendezéseket – ott azt hangoztatjuk, hogy ez nem maradhat így –, ugyanakkor a legdrágább gép- és vasipari berendezéseket csak 1,2 illetve 0,9 műszakban használjuk ki. Ebbe nem nyugodhatunk bele. Ahol modern, drága berendezésekkel dolgoznak

és a műszakszámot munkaerőhiány miatt nem tudják növelni, oda munkaerőt kell átcsoportosítani.

A múltkor, a Központi Bizottság egyik ülésén az egyik gyárigazgatónk fölvetette: nem gazdaságos, hogy náluk a termelés valamelyik műveletét Szabolcsban kell végeztetniük 42 dolgozóval. A gyár itt van a VIII. kerületben, s az oda- és visszaszállítás borzasztó sokba kerül. Mint mondta, ezt a műveletet is helyben, a gyárban kellene elvégezni, de nem tudnak munkaerőt szerezni hozzá. Manapság nem divat közbeszólni, ha valaki gondolatait fejtegeti, de legszívesebben mégis közbeszóltam volna: menjen, nézzen csak körül az igazgatói irodákban és környékükön, biztosan össze tudja szedni azt a 42 embert. Az ilyesmi persze népszerűtlen feladat, de néha ezt is vállalni kell.

Köztudomású, hogy a győri vagon- és gépgyárban az utóbbi években a járműgyártás terén rendkívül nagy fejlesztést hajtottunk végre. Ott is gondot okozott a munkaerőhiány. A vezetők végigjárták az irodákat. Több mint 400 dolgozót, aki a termelésből, tanult szakmájából – amelynek korábban esetleg mestere volt – került adminisztrációs munkakörbe, sikerült rábeszélniük: menjenek vissza a műhelybe, dolgozzanak ott. Eleinte sokan idegenkedtek ettől; hiába, már megszokták az irodát meg a fehér köpenyt... Akik azonban ráálltak, jól jártak, pár hét múlva már nem is lehetett volna visszavinni őket az irodákba. Teljesítményben dolgoznak, megnőtt a keresetük és elégedettek.

Elmondtam legutóbb a Ganz-Mávagban is: lelkes híve vagyok az ötnapos, 40 órás munkahétnek; ha rajtam múlna, már régen bevezettük volna. Csakhogy ez nem olyan egyszerű. Mert ahol most papíron 44 óra a munkaidő – s az ország nem kevés munkahelyén már ennyi –, ott a 44 óra valójában csak 41,5 óra. Mert van fizetett ebédidő, ami jó dolog. Fizetett is marad, ezt nem változtatjuk meg. Mi azonban föltaláltunk valamit, ami igazi magyar találmány: azt, hogy az ebédidő jogilag munkaidőnek számít. Ezzel nem lehet egyetérteni. Ha napirendre kerül az ötnapos, 40 órás munkahét bevezetése, nem csökkenthetjük négy órával azok munkaidejét is, akik most heti 41,5 órát dolgoznak és két és fél órát ebédelnek – jogilag munkaidő alatt.

Azt talán nem is kell mondani, hogy ha mindenütt valóban kidolgoznák a teljes munkaidőt, akár már a következő hétfő reggeltől be

lehetne vezetni az ötnapos, 40 órás munkahetet. A jelenlegi körülmények között azonban nem lehet. Mert ma még sok munkahelyen attól számítják a munkaidőt, amikor az illető látótávolságba kerül és kívülről integet... És sokan háromnegyed órával a munkaidő vége előtt mennek kezet mosni, öltözködni, készülődni. Így nem tudunk 40 órás munkaidőt biztosítani. Akik ezt nem értik meg, akik azt hiszik, hogy lógással nyernek valamit, tévednek, önmagukat csapják be: az így okozott kár – más vonalon – őket is sújtja, legföljebb közvetlenül nem érzékelik.

Az előttünk levő cél az 1975-ös népgazdasági terv teljesítése, megfelelő befejezése. Az előzetes fölmérésekből úgy tűnik, hogy a negyedik ötéves tervet jó eredményekkel tudjuk zárni. Ez nagyon fontos, hiszen ez alkotja bázisunkat az új ötéves tervhez. Az ötödik ötéves terv is teljesíthető, sőt jó értelemben túlteljesíthető, ha megfelelően felkészülünk és munkánkat jól megszervezzük.

A kulturális építés területén – azaz az oktatásban, a tudományos munkában, a szakképzésben, az irodalomban, a művészetben – szintén előbbre kell lépnünk. Szeretném hangsúlyozni: meggyőződésem szerint ezen a téren is nagy eredményeket értünk el, amelyek hozzájárultak ahhoz, hogy párttagságunk és a szocializmus híveinek szélesebb köre is a korábbinál jártasabb a társadalomtudományokban, szakmailag képzettebb, kulturáltabb, és erősebben kötődik a szocialista eszméhez, a szocialista gyakorlathoz, mint akár négy vagy nyolc évvel ezelőtt. Nagy lépést tettünk tehát előre. Ebben jelentős szerepük van azoknak, akik társadalomtudományokat oktatnak és szakmai képzéssel foglalkoznak; a tudósoknak, akik kutatnak, az íróknak, a művészeknek, akik alkotnak. De előbbre kell mennünk tartalmi és formai téren is. Ismeretes, hogy különféle irányzatok, divatok vannak. Van a művészek között, aki az elidegenedés divatjának hódol. A kifejezési formákban is vannak különböző divatok. Nem az alkotók többségéről van szó, de akadnak írók, akik azt hiszik: annál nagyobbat alkotnak, minél kevesebben értik. Ha azt kérjük, hogy közérthetőbben fejezzék ki magukat, azt felelik: ez maradi igény, mert ugye, Bartókot sem mindjárt értették meg. De elnézést, a művész- és íróembernek tudnia kell: attól még senki sem Bartók, senki sem nagy művész, hogy nem értik!

Ami pedig a tartalmat illeti: természetes, hogy aki politikai ismereteket oktat, szakmai tudást, művészi élményt ad át másoknak, tehát a tudósnak, az írónak, a művésznek azok előtt kell haladnia, akiknek az ismereteit át akarja adni. Hiszen ha hátrább tart, hogyan tudná ezt megtenni.

Nem vagyok híve a formális „nép közé járásnak". Attól még senki nem kerül közel a néphez. Az kell, hogy a tudós, a művész, az alkotó menjen el a dolgozók közé a gyárba, az üzembe vagy akár az értelmiségi munkahelyekre, s hallgassa meg, mivel foglalkoznak az emberek. Meggyőződhet arról, hogy ott sűrűn ismétlődő kifejezés a „szocializmus", a „szocialista építés", s az: „dolgozzunk, hogy jobban élhessünk". Így értem a néphez való közeledést. Arról beszéljenek, amiről a nép beszél. A nép gondjait, a népet foglalkoztató problémákat osszák meg a néppel és segítsenek a megoldásban. Ez a közeledés!

El kell azonban mondanunk, hogy a Magyar Szocialista Munkáspártnak, a magyar munkásosztálynak, a szocializmust építő népnek nincs politikai problémája az értelmiséggel. Az értelmiség a néppel tart, a szocialista célokat vállalja, helyesli; a szocializmus építésének magyarországi gyakorlatát elismeri. Ugyanilyen viszonyra van szükség a mindennapok küzdelmeiben is. A néphez hű alkotó művészek érezzék otthon magukat a Magyar Népköztársaságban, a szocializmust építő munkások, parasztok és értelmiségiek között; tiszteletben és megbecsülésben van – s még inkább lesz – részük!

A párt XI. kongresszusának napirendjén szerepel – az építés mindennapi feladatain túl – a párt új programnyilatkozata, tehát a jelen mellett a jövő is. A távolabbi jövő céljait is meg kell határoznunk; jeleznünk kell, hogy hova, merre tart társadalmunk. Hiszen a kongresszusnak nemcsak azt kell vizsgálnia, hogy honnan jöttünk s hol tartunk, hanem azt is, hogy hová, milyen jövő felé megyünk. Nagy jelentőségű az a tény, hogy a párt kongresszusa kimondhatja: a fejlett szocialista társadalmat építjük, s társadalmunk a kommunista holnap felé tart. A programnyilatkozat erről is egyértelműen szól.

Az új programnyilatkozat összeállítása mindenképpen időszerűvé vált, mert az 1948-as egyesülési kongresszuson elfogadott programnyilatkozat elévült, túlhaladottá vált, az abban megfogalmazott alapvető társadalmi céljaink megvalósultak. Jelenleg vannak olyan prob-

lémáink, amelyeknek megoldásához még nem a jövő héten kell hozzáfognunk, de tudnunk kell, hogy mi az irány, hová akarunk eljutni. Különben úgy járhatunk, mint az az idős parasztember, akivel az Élet és Irodalom készített valamelyik héten interjút. Az öreg az udvaron üldögélt. Az interjú készítője – aki régebbről ismerte – megkérdezte: most nem foglalkozik a kiskerttel, mint azelőtt?

– Nem foglalkozom – mondta.

– Azelőtt foglalkozott baromfival...

– Most nem foglalkozom.

– Miért nem?

– Nincs értelme.

– Miért nincs értelme?

– A gyerekeim már elvégezték a középiskolát. Nem volt házunk, fölépítettem, itt van. És van hűtőszekrényünk, televíziónk. Kifogytam a programból, nincs miért dolgozni. Azelőtt más volt. Az ember dolgozott, vett öt hold földet. Most ezt nem lehet. Akkor minek szaggassam magam?

Lehet, hogy ez az idős parasztember kifogyott saját értelmezésű programjából, de a párt és a nép nem fogyhat ki a szocialista építés programjából. Kell hogy legyen perspektívánk. Még az olyan embernek is meg kell találnia a jövő értelmét és célját, aki arra emlékezik, hogy volt idő, amikor a munka értelmét az adta, hogy 4–5 hold földet vehessen. Valamikor ez is tiszteletre méltó célja volt az emberi erőfeszítésnek. De most más társadalomban élünk, másképp és más módon kell boldogulnunk. A pártnak kötelessége, hogy jelezze, megmutassa a jövőt. Ezt teszi a programnyilatkozat, amely fölemelő célokat tűz ki. Természetesen nem megy részletekbe. A társadalom alapkérdéseire vonatkozóan mutatja meg a jövőt: a szocialista tulajdon fejlődését, az osztályok közeledését, s azt a célt, hogy az osztálytársadalom megszűnjék. Ez az ország nemcsak a párttagok és a pártmunkások, hanem az egész nép hazája lesz, ahol mindenki tisztelt és teljes jogú állampolgár, aki részt vesz és segít az építőmunkában. Mély meggyőződéssel mondjuk: nem csak a kommunistáknak építjük a kommunizmust! Az egész nép javát, szebb és boldogabb jövendőjét, a nemzet virágzását akarjuk szolgálni a legkorszerűbb és leghaladóbb

céllal; a szocialista építéssel, a fejlett szocialista társadalommal és azzal, hogy a kommunizmus felé haladunk.

A programnyilatkozatban szereplő számokon persze lehet vitatkozni: emelhető-e ennyivel a termelés, az életszínvonal vagy sem? Amennyire lehetséges, ezeket a célokat is reálisan megbecsültük, s szerintem elérhetők. Már csak azért is, mert sokszor tapasztalhattuk, hogy amikor komolyan munkához fogtunk, mindig többre voltunk képesek, mint amit eleinte hittünk. Nagy tettekre képes a felszabadult nép, ha pártja megfelelő irányban vezeti, ha bízunk a népben, s a nép bízik a pártban.

Ahogy visszaemlékszem, 27 évvel ezelőtt, 1948 tavaszán éppen ebben a teremben voltam. Az egyik oldalon 250 kommunista, a másik oldalon 250 szociáldemokrata párttag ült: a csepeli kommunista és szociáldemokrata pártszervezetek egyesülési konferenciája zajlott itt le. A munkásegység sajátos csepeli történetéhez tartozik, hogy az egyesülést néhány kemény összekoccanás, csetepaté előzte meg. De ennek ellenére jó légkörű egyesülési konferencia volt: egyetértés alakult ki a korábban rivalizáló és egymással is harcoló elvtársak között, mert olyan célokról volt szó, amelyekben egyetérthettek a csepeli dolgozók – akár a kommunista, akár a szociáldemokrata pártnak voltak addig a tagjai.

Aki felidézi 1948-at, az akkori körülményeket; azt, mi hogyan nézett ki, hol tartott a termelés, milyen volt a szociális helyzet, az tudja, hogy nehéz viszonyok között tanácskoztunk. De itt már azt a programot hirdettük, amit egy hónap múlva az egyesülési kongresszus elfogadott. Azt mondtuk: az a célunk, hogy a munkásosztály szilárdan vegye kezébe a hatalmat. Végrehajtottuk. S amikor különböző hibák és az ellenség támadása következtében 1956-ban ez a hatalom veszélybe került, meg is védtük. A munkásosztály hatalma ma szilárdabb, mint bármikor volt!

Arról beszéltünk, hogy hozzá kell fogni a szocialista társadalom építéséhez. Hozzáfogtunk. Vívmányainkat megvédtük, leraktuk a szocialista társadalom alapjait az iparban, majd a mezőgazdaság szocialista átszervezésével befejeztük a szocialista társadalom alapjainak lerakását. S azóta is nagy utat jártunk meg. A X. kongresszus jelszava

helyesen hívott fel arra, hogy építsük magasabb szinten tovább a társadalmat. Ez is megtörtént. A többi célunk szintén valóra vált.

Ha tehát felidézzük, milyen eredmények születtek hazánkban 1948 óta, s a jövőbe tekintve a pártprogramra gondolunk, amelyben ott áll, hogy mit akarunk a következő 15–20 évben elérni, akkor bizakodással mondhatjuk: el is fogjuk érni, ha népünk követi tiszta, világos utunkat, a szocializmus építésének útját! Elérjük azokat a célokat, amelyek erre az évre, azokat, amelyek öt évre és azokat is, amelyek 15–20 évre szólnak.

Számomra a XI. kongresszus azt jelenti, hogy tovább az eddigi úton, tovább a lenini úton, tovább a szocializmus építésének útján a fejlett szocialista társadalomért, a kommunizmus felé. Hozzátehetem: itthon és nemzetközileg is összeforrott a két fogalom, hogy „szocializmus" és „béke". Kommunista mozgalmunk világméretekben ezért vezeti a harcot. S ez nemcsak a mi népünk biztos jövendőjét, hanem az emberiség reményét is jelenti.

Jól fel kell mindnyájunknak készülnünk a kongresszusra és a kongresszus utáni munkára is. Nem azt mondom, hogy a XI. kongresszus után majd többet dolgozzunk. A becsületes kommunisták és nem kommunisták, a szocializmus őszinte hívei – akik az óriási többséget alkotják – szorgalmasan, rendesen dolgoznak. Aligha kívánhatjuk tehát azt, hogy mennyiségileg dolgozzanak többet. Jobban dolgozzunk – ezt kell megtanulnunk. Mert mind több és mind bonyolultabb problémát kell megoldanunk. Úgy látszik, törvényszerű, hogy minél előbbre haladunk, annál árnyaltabbak és bonyolultabbak lesznek a problémák. S ezeket nem fizikai értelemben vett több, hanem jobb munkával kell megoldanunk. Világosan kell látnunk tennivalóinkat, jobban megszerveznünk munkánkat, hatékonyabban mozgósítanunk a tömegeket. Értelmes, becsületes, igaz kommunista szó és kölcsönös megértés kell – s a magyar dolgozó nép követni fogja pártunkat, ahogy eddig is követte ezen a nem könnyű úton.

Meg kell tanulnunk hívebben követni marxista–leninista elveinket, következetesebben végrehajtani politikánkat. Őriznünk és erősítenünk kell a párt eszmei, politikai és szervezeti egységét, összeforrottságát a tömegekkel. Ez a legfontosabb eszköz, amellyel gyorsíthatjuk és fokozhatjuk a szocializmus építésének ütemét.

Meg kell tanulnunk még jobban szolgálni szocialista hazánkat, s továbbra is internacionalista szellemben kell harcolnunk a nemzetközi küzdőtéren. A pártnak a jövőben is elöl kell járnia, utat kell mutatnia, abban a szellemben, hogy szolgálatot teljesít: a munkásosztály törekvéseit testesíti meg, a nép érdekeit képviseli. A néppel együtt kell haladnunk! Hatalmas nemzetközi háttérrel rendelkezünk, nagy erők támogatnak bennünket. Népünk együtt halad a világ élenjáró nemzeteivel, mert az a 14 ország, amely a szocialista építés útjára lépett, a jelent és a jövendőt is képviseli. Eddig is együtt mentünk és a jövőben is együtt fogunk menni jóban-rosszban, tűzön-vízen át a szocialista országokkal, a nemzetközi kommunista mozgalommal és mindenekelőtt a Szovjetunióval, amelynél jobb, közelebbi és hatalmasabb támaszunk nincs és nem is lehet!

A Magyar Szocialista Munkáspárt, a magyar munkásosztály, a szocializmust építő magyar nép eddigi eredményeiben is számottevő tényező volt Budapest több mint 200 000 kommunistája, 600 000 munkása és egész dolgozó népe. Ha azt jelenthetjük a pártnak és az országnak, hogy eleget tettünk a X. kongresszus határozatainak és fő követelményeinek, ebben benne van az önök munkája is. A párt, a magyar munkásosztály, a magyar dolgozó nép a jövő harcaiban is számít Budapest kommunistáira, a szocializmus budapesti híveire és építőire. Még egyszer gratulálok eddigi eredményeikhez, külön ehhez a jó szellemű értekezlethez és sok sikert kívánok a jövő munkájához!

A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának beszámolója a XI. kongresszuson

1975. március 17.

Az egész magyar társadalom kiemelkedő fontosságú eseményéhez érkeztünk el ma, amikor összeült és megkezdi munkáját pártunk, a Magyar Szocialista Munkáspárt XI. kongresszusa. Jelentjük, hogy pártunk a szervezeti szabályzat előírásainak, a pártélet normáinak megfelelően készült fel a kongresszusra. A Központi Bizottság kidolgozta, vitára bocsátotta kongresszusi irányelveit, a szervezeti szabályzat módosítására tett javaslatait; elkészítette, nyilvánosságra hozta a párt új programnyilatkozatának tervezetét. A kongresszus küldöttei megkapták a Központi Bizottság előzetes írásos jelentését a végzett munka, fejlődésünk számszerű adatairól.

A pártszervezetekben nagy felelősséggel és aktivitással megtárgyalták a kongresszus okmányait, a taggyűléseken a párttagoknak mintegy negyede észrevételeket és javaslatokat fűzött hozzájuk. A párttagság megvitatta a végzett munkát, demokratikusan megválasztotta küldötteit a pártértekezletekre, majd azokon a kongresszusra. A Központi Bizottság felkérésére a kongresszusi irányelveket és a párt új programnyilatkozatának tervezetét véleményezte a Hazafias Népfront Országos Tanácsa, a Szakszervezetek Országos Tanácsa, az Országos Szövetkezeti Tanács, a Magyar Tudományos Akadémia Elnöksége, a Magyar Nők Országos Tanácsa, a Kommunista Ifjúsági Szövetség Központi Bizottsága. Elmondhatjuk, hogy a két kongresszusi dokumentum megvitatásába ily módon bekapcsolódott az egész magyar közvélemény. Minden szükséges feltétel létrejött ahhoz, hogy a kongresszus megkezdje és eredményesen elvégezze munkáját.

A Központi Bizottság a kongresszusi időszak félidejében, 1972 novemberében napirendre tűzte, kritikusan és önkritikusan ellenőrizte

a X. kongresszus határozatainak végrehajtását és most ismét elkészítette a számadást. A Központi Bizottság jelentheti a XI. kongresszusnak, hogy a párt a beszámolási időszakban, a X. kongresszus határozatainak végrehajtásán dolgozva, egész tevékenységében híven követte a kongresszuson kijelölt politikai irányvonalat. A legutóbbi négy év alatt végzett munka eredményeként országunkban lendületesen és magasabb szinten folytatódott a szocialista társadalom építése, erősebb lett rendszerünk, hazánk, a Magyar Népköztársaság.

Az eredmények legfőbb forrása, hogy pártunk a marxizmus–leninizmus nemzetközi érvényű tanításait, a szocialista építőmunka általános érvényű törvényeit, a nemzetközi munkásmozgalom harci tapasztalatait alkotóan alkalmazza hazánk viszonyaira. Politikánk érvényesülését biztosította pártunk összeforrottsága, eszmei, politikai és cselekvési egysége. Politikánk nem szűk pártérdeket képvisel, hanem a munkásosztály, egész dolgozó népünk érdekeit fejezi ki. Elmondhatjuk, hogy pártunk és népünk a politikának, a szocializmus építésének minden alapvető kérdésében egyetért. Ezt jól kifejezi a dolgozók millióit átfogó, nagyszerű szocialista munkaverseny-mozgalom is, amely pártunk XI. kongresszusának és hazánk felszabadulása 30. évfordulójának tiszteletére bontakozott ki.

A Magyar Szocialista Munkáspárt vezető szerepe társadalmunk életében teljes mértékben érvényesül. Pártunk mindig hangsúlyozta, hogy a szocializmus építése az egész nép műve és a történelemformáló erő maga a nép. Sokat, mindennél többet jelent ma nálunk a párt és a nép szoros kapcsolata, összeforrottsága, a párt és a tömegek közötti kölcsönös bizalom. Népünk tudja, hogy minden helyzetben számíthat harcedzett pártunkra; pártunk tudja, hogy minden feladat megoldásában bizton építhet népünkre, a szocialista nemzeti összefogás élő, évről évre növekvő erejére. Most, amikor négy év munkájának, a szocializmus építésének nagy eredményeiről adhatunk számot, a Központi Bizottság köszönetet mond a párttagságnak az odaadó munkáért; köszönetet mond párton kívüli szövetségeseinek; köszönetet mond a magyar munkásosztálynak, a parasztságnak, az értelmiségnek, egész népünknek azért a támogatásért, amelyet politikánk megvalósításához, a X. kongresszus határozatainak teljesítéséhez nyújtottak.

Amikor áttekintjük végzett munkánkat, nem feledkezünk meg arról,

hogy pártunk, a magyar nép nem önmagában, elszigetelten él és dolgozik. A szocializmust építő magyar népnek nagy barátai és szövetségesei vannak határainkon túl, akikkel közös fronton harcol és együtt dolgozik. A beszámolási időszak békés építőmunkájának nagyszerű eredményeiben benne vannak a szocialista országok együttműködésének a gyümölcsei is. Amikor eredményeinkről szólunk, pártunk őszinte köszönetet mond a munkánkhoz nyújtott segítségért a kommunizmust építő nagy szovjet népnek, a szocialista országok testvéri népeinek. Őszinte köszönetet mondunk a szolidaritásért, a harcunkhoz nyújtott segítségért a testvéri kommunista és munkáspártoknak, a velünk együtt küzdő haladó erőknek, a szocialista Magyarország minden barátjának.

Számba véve és értékelve az összes körülményeket, amelyek közepette pártunk dolgozik és a magyar nép a szocialista társadalmat építi, megállapíthatjuk, hogy pártunk XI. kongresszusa megfelelő politikai helyzetben kezdi meg és végzi munkáját. A Központi Bizottság beszámolója arra törekszik, hogy hű képet adjon a végzett munkáról, a munka eredményeiről és fogyatékosságairól. A beszámoló tárgyalja a legközelebbi évek feladatait, és jelzi távlati törekvéseinket, céljainkat is. Benyújtottuk a határozati javaslatot, a szervezeti szabályzat módosításának és a párt új programnyilatkozatának tervezetét. A döntés joga a kongresszus kezébe van letéve.

A Központi Bizottság abban a mély meggyőződésben, hogy a párttagság és a pártonkívüliek millióinak óhajával összhangban teszi, mindenekelőtt azt kéri a kongresszustól, hogy erősítse meg pártunknak a gyakorlatban bevált, eddig is követett fő irányvonalát mind a bel- és külpolitikában, mind a gazdasági és kulturális építőmunkában, mind az életszínvonal-politikában. A kongresszus összegezze a munka tapasztalatait, válaszoljon a fejlődés új kérdéseire, határozza meg a feladatokat, jelölje ki az utat, amelyen haladva, munkánkat tovább folytatva, építjük a fejlett szocialista társadalmat és a legjobban szolgáljuk népünket, hazánkat.

I. A társadalmi viszonyok fejlődése, az államélet és a szocialista demokrácia

A Központi Bizottság beszámolójában elsőként a társadalom alapkérdéseivel kíván foglalkozni. Meg kell állapítani, hol tart ma társadalmunk fejlődése és mi a fejlődés további útja. A kongresszus megállapíthatja, hogy a Magyar Népköztársaság társadalmának a X. kongresszus idején is vitathatatlan szocialista jellege az utóbbi négy évben minden tekintetben tovább erősödött.

A társadalmi viszonyokon belül a legdöntőbb a hatalom kérdése. Államunk, amely osztálytartalmát tekintve proletárdiktatúra, s amelynek legfőbb politikai alapja a munkás-paraszt szövetség, a beszámolási időszakban rendeltetésének megfelelően működött. A munkásosztály a hatalom gyakorlásába bevonta a termelőszövetkezeti parasztságnak, az értelmiségnek, a szocializmus építésén dolgozó legszélesebb tömegeknek a képviselőit. Hazánkban ezáltal az egész dolgozó nép hatalma valósul meg. Pártunk mint kormányzó párt, szövetségeseivel együtt, az állam segítségével gondoskodott és gondoskodik róla, hogy a szocializmus építésének programja és követelményei minden területen megvalósuljanak.

A X. kongresszus határozatai végrehajtásának eredményeként a beszámolási időszakban az államélet, az állami munka jelentősen fejlődött.

Az országgyűlés, mint a népszuverenitás legfőbb szerve, széles körű törvényhozó munkát végzett. A beszámolási időszakban megalkotott törvények közül kiemelkedik az, amely módosította népköztársaságunk alkotmányát, s népünk eddigi munkájának, harcának eredményeként kimondhatta: a Magyar Népköztársaság szocialista állam, a munkásosztály marxista–leninista pártja a társadalom vezető ereje.

Az országgyűlés megalkotta a tanácsokról, az ifjúságról, a szövetkezetekről, a népgazdasági tervezésről, a külkereskedelemről, a bíróságokról, az ügyészségekről és az egészségügyről szóló törvényt, valamint módosította a családjogi törvényt. Rendszeresen áttekintette a végrehajtást, ellenőrizte a kormányzati tevékenységet. A növekvő demokratizmus jegyében sor került választási rendszerünk fejlesztésére, az állampolgárok közvetlen jelölési jogának biztosítására.

A szocialista demokrácia fejlesztésének útján nagy lépésnek tekinthetjük, hogy az egységes államszervezet részeként erősödött a tanácsok népképviseleti, önkormányzati és államigazgatási jellege és funkciója. A tanácsok mindinkább területük felelős gazdái, és össztársadalmi feladataink megoldásában is hatékonyan vesznek részt.

Népköztársaságunk kormánya, amely központi szerepet tölt be az állami szervek irányításában, a X. kongresszust követően részletes munkaprogram alapján segítette a kongresszus határozatainak végrehajtását. Társadalompolitikai céljaink megvalósulását az állami tevékenységben jogszabályokkal és megfelelő joggyakorlattal is alátámasztottuk.

A párt, a kormány gondoskodott róla, hogy államunk létfontosságú intézményei rendeltetésüknek megfelelően működjenek. Az állami, társadalmi rendünk védelméhez szükséges anyagi eszközöket biztosítottuk. A magyar néphadsereg egész személyi állománya méltó a nép megbecsülésére. Hadseregünk a kor követelményeinek színvonalán áll és a Varsói Szerződés szervezetében tömörült fegyvertársaival jó együttműködésben védi országunk szuverenitását, nemzeti függetlenségünket, biztosítja, hogy népünk békében és biztonságban élhet. A Belügyminisztérium, a határőrség, a rendőrség, az ügyészségek, a bíróságok, a jogvédő és jogszolgáltató intézményeink dolgozói felelős és áldozatkész munkával megfelelően betöltik hivatásukat. A szocialista közrend védelmében – a hivatásos szervek és testületek mellett – részt vesznek a dolgozók önkéntes társadalmi szervei: a munkásőrség, az önkéntes rendőrök, az ifjúgárdisták egységei. Hazánkban népi államunkat, népünk szocialista vívmányait, minden állampolgárunkat védelmező törvényes rend van, érvényesült és az utóbbi négy évben tovább szilárdult a szocialista törvényesség.

A kongresszushoz benyújtott programnyilatkozat a hazánkban folyó szocialista építés és a világfejlődés jelenlegi szakaszát figyelembe véve, tartalmazza az állam kérdésében szükséges, világos elvi állásfoglalást: a szocialista államra, annak erősítésére, munkájának tökéletesítésére mindaddig szükség van, amíg az imperialista hatalmak veszélyeztetik a békét, amíg a külső és belső reakciós erők zavarkeltő kísérletei akadályozhatják a szocializmus építését. Az ország belső viszonyai is mindaddig szükségessé teszik az állam létét, az államélet fejlesztését, amíg

a gazdasági és kulturális építés alapvető feladatai csak az állam irányító és szervező tevékenységével oldhatók meg.

Társadalmunk további fejlődése során, az osztályok közötti különbségek csökkenésével, a fejlett szocialista társadalom megteremtésével a proletárdiktatúra állama fokozatosan átalakul az egész nép szocialista államává, amelynek vezető ereje továbbra is a munkásosztály marad. A fejlett szocialista társadalomban létre jönnek és fejlődnek a kommunista társadalmi önkormányzat elemei.

A szocialista demokrácia társadalmunk fejlettségének lényeges mutatója. Ennélfogva a szocialista társadalom, az államélet, politikai rendszerünk fejlesztésének elsőrendű követelménye a szocialista demokrácia mind teljesebb kibontakoztatása.

A társadalmi fejlődés történelmi tapasztalatai világosan megmutatják, hogy egy rendszer demokratizmusát nem formális szervezeti keretei határozzák meg, hanem alapvetően és mindenkor az dönti el, kinek a kezében van a hatalom, és hogy ez a hatalom milyen osztályok számára, milyen kérdésekben biztosít jogot és tényleges lehetőséget a beleszólásra az állam, a társadalom ügyeibe. A demokrácia jellegét alapvetően az határozza meg, hogy van-e a dolgozóknak tényleges döntési, ellenőrzési lehetőségük. Hazánkban azért hozhattuk létre és fejleszthetjük a legmagasabb rendű demokratizmust, a szocialista demokráciát, mert nálunk megszűntek a kizsákmányoló kapitalista és földesúri osztályok, a termelési eszközök köztulajdonban vannak, a társadalmunkat alkotó dolgozó osztályok és rétegek alapvető érdekei közösek és képviselőik részt vesznek a hatalom gyakorlásában. A mi szocialista demokráciánk, a demokrácia szó eredeti értelmében a nagy többség uralma, a nép uralma és a köz érdekeit szolgálja.

A szocialista demokrácia fejlesztésében, annak minden fő területén – az államélet, a tanácsi, az üzemi és a szövetkezeti demokrácia fejlesztésében egyaránt – érzékelhető mértékben előbbre jutottunk. Az állampolgárok, a dolgozók mind nagyobb számban és mértékben szólhatnak bele közvetlenül is az országos politika, a lakóterület, illetve az üzem, a szövetkezet ügyeinek eldöntésébe. Szocialista törekvéseinknek, rendszerünk politikai alapjainak erősítése azt igényli, hogy a párt és minden szervezete a jövőben is nagy figyelmet fordítson a szocialista

demokrácia további kibontakoztatására a társadalom életének minden területén.

A szocialista demokrácia erősítésén belül most előtérben álló feladat az üzemi, a munkahelyi demokrácia fejlesztése. A tapasztalatok azt bizonyítják, hogy ha erősödik az üzemi demokrácia, ha a dolgozóknak nagyobb a beleszólási lehetőségük a vállalati gazdálkodásba, a helyi és a közügyekbe, ez fokozza aktivitásukat, szélesíti látókörüket és növeli felelősségtudatukat. Az üzemi demokrácia alapintézményei és letéteményesei a gyárakban, a vállalatokban, az állami gazdaságokban tevékenykedő párt-, szakszervezeti és KISZ-szervezetek, a termelési tanácskozások és a dolgozók más fórumai.

Az üzemi demokrácia továbbfejlesztése a legközelebbi években elsősorban a már meglevő demokratikus fórumok még hatékonyabb munkájától, még jobb működésétől függ. Segíteni kell mindezeknek a fórumoknak a további fejlődését. Először azzal, hogy növeljük a pártszervezetek jogkörét az üzemi, a vállalati szintű feladatok összehangolásában, a vállalatok éves és ötéves terveinek kialakításában és jóváhagyásában. Másodszor azzal, hogy általánossá tesszük a munkások, a fizikai dolgozók bevonását a vezetés fontos szerveinek, az igazgatói tanácsoknak és a vállalati felügyelő bizottságoknak a munkájába. Harmadszor az üzemek állami vezetői a gazdasági vezetés színvonalának emelésével, a vállalatok belső szervezetének korszerűsítésével, a vállalat ügyeiről, problémáiról a dolgozóknak adott rendszeres és jó tájékoztatással segíthetik és segítsék a demokrácia tényleges érvényesülését.

Az államélet, a tanácsok, az üzemek, a szövetkezetek demokratikus intézményeinek továbbfejlesztésével, a szocialista demokrácia általános kibontakoztatásával közelebb jutunk annak a lenini követelménynek a megvalósításához, hogy az állampolgárok többsége váljék a hatalom gyakorlásának és a közügyek intézésének részesévé. Ez a munkáshatalom, a szocialista állam erősítésének és fejlesztésének elsőrendű követelménye, pártunk politikai programjának fontos része.

A marxizmus–leninizmus vitathatatlan alaptétele, hogy a tulajdonviszonyok minden társadalomnak a lényegét fejezik ki. A kapitalista tulajdonviszonyok, az a tény, hogy a termelési eszközöket a kiváltságos osztályok birtokolják, a dolgozó milliók kizsákmányolását jelenti.

A szocialista tulajdonviszony, a termelési eszközök köztulajdona ellenben azt jelenti, hogy nálunk megszűnt az embernek ember által történő kizsákmányolása, hogy a munka minden gyümölcse a népet illeti.

Hazánkban azonnal a felszabadulás után kezdetét vette a termelési eszközök kapitalista magántulajdonának a felszámolása, a nagybirtokok kisajátítása. Ez a folyamat 1948, a fordulat éve után teljesedett ki, amikor létrejött a munkásosztály hatalma és meggyorsult a szocialista tulajdonviszonyok kialakítása. A tőkés tulajdon teljes kisajátításával a negyvenes évek végén, majd az 1960-as évek elején a mezőgazdaság szocialista átszervezésével általánossá váltak hazánkban a szocialista tulajdonviszonyok.

A szocialista tulajdonviszonyok kialakításával teremtődött meg hazánkban a szocialista társadalmi rend. Az állami tulajdon létrehozása az iparban és az állami, illetve a szövetkezeti tulajdon létrehozása a mezőgazdaságban tette lehetővé a termelőerők gyors ütemű növelését, társadalmunk szocialista fejlődését.

A Magyar Népköztársaságban a szocialista tulajdonnak, a szocialista termelési viszonyoknak ma uralkodó helyzetük van. Az állami és a szövetkezeti vállalatokban, üzemekben, intézményekben dolgozik a foglalkoztatottaknak 95 százaléka, itt termelik meg a nemzeti jövedelemnek több mint 98 százalékát. Állami tulajdonban van a termelési eszközök döntő többsége, s ez a szocialista tervgazdálkodás legfontosabb alapja és biztosítéka. A szövetkezeti tulajdon fontos helyet foglal el a mezőgazdaságban, az ipari termelés és a szolgáltatás, a kereskedelem több ágazatában.

A Központi Bizottságnak az a véleménye, hogy társadalmunk továbbfejlődése most már nem a tulajdonviszonyok gyökeres megváltoztatását, hanem mind az állami, mind a szövetkezeti tulajdon erősítését, továbbfejlesztését igényli. Jobban kell hasznosítanunk azokat a nagy tartalékokat, amelyek az uralkodóvá vált szocialista tulajdonban és termelési viszonyokban rejlenek. Az állami és a szövetkezeti tulajdon fejlesztése egyaránt szolgálja a munkásosztály és a termelőszövetkezeti parasztság, végső fokon az egész nép érdekeit.

Amikor a tulajdonviszonyokról szólunk, pártunk azon elvi álláspontjából indulunk ki, hogy az állami és a szövetkezeti tulajdon egy-

 típusú, szocialista tulajdon. Különbség van azonban közöttük a munka

társadalmasításának fokában, a vezetés, az irányítás és a jövedelemelosztás módjában; az állami tulajdon társadalmasításának foka magasabb.

A mezőgazdasági termelőszövetkezetek szocialista jellege az elmúlt négy évben tovább erősödött. Az általuk használt földterületnek ma már csaknem fele a szövetkezetek tulajdona. Nagy sikere rendszerünknek, hogy a szövetkezeti tulajdon alapján termelőszövetkezeteinkben kifejlődött a modern, szocialista nagyüzemi gazdálkodás. A mezőgazdasági termelőszövetkezetek felzárkóztak az iparhoz, a népgazdaság más ágaihoz, s ezzel a magyar népgazdaság minden területén a szocialista termelési viszonyok váltak uralkodókká.

Az erősödő szövetkezeti tulajdon legyen még szilárdabb alap a termelőszövetkezeti gazdálkodás fejlesztéséhez, amelynek fő útja ma már: a hatékonyság, a hozamok növelése, a tartalékok feltárása és hasznosítása minden gazdaságban; a közepesen gazdálkodó szövetkezetek felzárkóztatása a jól gazdálkodókhoz; a kedvezőtlen adottságú szövetkezetek termelési feltételeinek javítása; a korszerű gazdálkodást segítő legkülönfélébb együttműködési formák kialakítása és kihasználása.

Külön kell foglalkoznunk a földtulajdon néhány elvi kérdésével. A föld ma részben állami, részben szövetkezeti tulajdonban, részben az állampolgárok személyi, illetve magántulajdonában van. A föld azonban, a tulajdonformától függetlenül, nemzeti kincs. Ennek megfelelően, eddigi politikánkat folytatva, gondoskodni kell róla, hogy a föld hasznosítása az egész nép, a nemzet érdekeit szolgálja.

Ebből a célból először: az állami tulajdonban levő földek eladását fokozatosan csökkenteni kell és néhány év múlva meg kell szüntetni. Másodszor: a mezőgazdasági szövetkezetek használatában levő földeket fokozatosan szövetkezeti tulajdonná kell változtatni. Harmadszor: a magánkézben levő földek adásvételét állami ellenőrzés alá kell vonni.

Pártunk azért tartja elengedhetetlennek ezeket az intézkedéseket, mert társadalmunk szocialista fejlődése szükségessé teszi, hogy minden termelési eszköznek, így a földnek a hasznosítása is feleljen meg a társadalom, a dolgozó közösségek, az állampolgárok egyetemes érdekeinek. Nem engedhető meg, hogy bárki is üzérkedhessék a földdel, a nép vagyonával. Ugyanakkor biztosítani kell, hogy bérlet formájá-

ban, kedvezményesen azok is házhelyhez, telekhez jussanak, akik anyagi helyzetük miatt nem vásárolhattak és a jövőben sem lenne módjuk rá.

A jövőben is fennmarad elsősorban a lakosságot kiszolgáló kisiparosok, kiskereskedők magántulajdona. Ez főként a saját munkán és a családtagok munkáján alapulhat.

Az ország közvéleményében egyre inkább megnyilatkozik az az óhaj, hogy a szocialista elvek, a társadalmi igazságosság alapján szabályozni kell az állampolgárok személyi tulajdonát is. Államunk törvényeivel is elismeri és védi a munkával szerzett személyi tulajdont. A személyi tulajdon gyarapodása szocialista építőmunkánk eredménye. A párt politikájának alapvető célja a lakosság anyagi és kulturális szükségleteinek mind jobb kielégítése, s ez együtt jár a személyi tulajdonban levő javak körének a bővülésével.

A párt szocialista rendszerünk sarkalatos elvének tekinti, hogy a személyi tulajdon a társadalom számára hasznos munkából származzék és jogos igényt elégítsen ki. Ennek érdekében olyan szabályozást tart kívánatosnak, hogy a személyi tulajdon gyarapodásának mértéke az egyének és a családok szükségleteinek kielégítése legyen, azt szolgálja, és ne sértse a közérdeket, a szocialista elveket.

Társadalmunk helyzetének pontos megítélése, a hatalom és a tulajdonviszonyok elemzésén kívül, megkívánja annak megvizsgálását is, hogyan fejlődtek hazánkban az utóbbi időben az egyes társadalmi osztályok, hogyan alakultak nálunk az osztályviszonyok.

Szocialista építésünk vezető ereje, a munkásosztály, a beszámolási időszakban is tovább fejlődött. Társadalmunknak számbelileg is legnagyobb osztálya: az aktív keresők 58 százaléka munkás. A munkásosztály politikai állásfoglalása, tevékenysége, fegyelme, szemlélete meghatározó módon hatott a dolgozók minden csoportjának, rétegének a felfogására.

A Központi Bizottság a beszámolási időszakban folyamatosan foglalkozott a munkásosztállyal kapcsolatos kérdésekkel. Intézkedéseket hozott a munkásosztály élenjáró szerepének megszilárdítására, megkülönböztetett módon foglalkozott a derékhadat alkotó nagyüzemi munkások helyzetével. A szocialista építés elengedhetetlen követelménye, az egész dolgozó nép érdeke, hogy a munkásosztály vezető

szerepe az elmúlt idők eredményeire alapozva a társadalmi élet minden területén tovább erősödjék, politikai súlya, szerepe tovább növekedjék. Fontos az is, hogy a párt-, a társadalmi, az állami szervek vezető tisztségeiben és testületeiben továbbra is kellő arányban legyenek ott a termelésben élenjáró, a társadalmi tevékenységben kiemelkedő és megfelelően felkészült munkások, fizikai dolgozók.

Parasztságunk, amely a szövetkezeti mozgalom útján jutott el a szocializmushoz, társadalmunk aktív építője. A szövetkezeti parasztság szocialista fejlődését meggyorsították az ország általános társadalmi, gazdasági, kulturális előrehaladásában, valamint a szövetkezetek tevékenységében és fejlesztésében elért eredmények.

A munkásosztály és a parasztság együtt vetette meg a szocialista ipar és mezőgazdaság alapjait, együtt védte meg a népi hatalmat, és együtt halad a jövőbe vezető úton. A szocialista építés során kivívott nagy, közös győzelmek szilárddá kovácsolták és tovább erősítették a munkás-paraszt szövetséget. Pártunk nagy fontosságot tulajdonít e szövetség fejlesztésének munkásosztályunk, parasztságunk, egész népünk, nemzetünk javára.

A szocializmus építésében a tudomány, a technika, a kultúra növekvő társadalmi jelentőségével, a tudományos-technikai fejlődéssel párhuzamosan fokozódik az értelmiség szerepe, gyarapodnak sorai. Az aktív keresőknek 24 százaléka szellemi munkakörben dolgozik: értelmiségi, illetve alkalmazott. Közülük minden ötödik felsőfokú végzettségű, illetve irányító munkakört tölt be. Tíz diplomás közül kilenc már 1949 után szerezte diplomáját, többségük munkás- vagy parasztszármazású. Joggal mondhatjuk, hogy szocialista társadalmunk értelmiségének döntő többsége munkájával és közéleti tevékenységével a népet, a szocializmus építését szolgálja.

A szellemi munkaerőt, a magas fokú szaktudást és felkészültséget a szocialista haladás, a nemzet felemelkedése érdekében minden területen hozzáértően és szervezettebben kell gyümölcsöztetni. Az a célunk, hogy tovább erősödjék értelmiségünk szocialista elkötelezettsége, közéleti érdeklődése és aktivitása.

A beszámolási időszakban javult a nők társadalmi helyzete, fokozódott anyagi, erkölcsi megbecsülése. Mégis, jelenleg még sok a megoldandó feladat, jócskán érvényesülnek visszahúzó erők. Összefogás-

sal még sokat kell változtatnunk a nők társadalmi szerepével kapcsolatos szemléleten, hogy az határozottabban szocialista irányba fejlődjék. Tovább kell javítani a nők egyenlő társadalmi esélyeinek gazdasági, kulturális, szociális és tudati feltételeit.

A párt mindig különös figyelmet fordított az ifjúságra. Az ifjú korosztályokban nemcsak a jövő letéteményeseit látja, hanem mai életünknek aktív résztvevőit, formálóit is. Pártunk politikájának eredményeként fokozódott a társadalom gondoskodása a fiatalokról. Javultak élet- és munkakörülményeik, tanulásuk, továbbtanulásuk, valamint szabad idejük tartalmas felhasználásának feltételei. Ugyanakkor a fiatalok még sok olyan problémával küszködnek, amelyeknek megoldásán tovább kell fáradoznunk. Helyzetük javítása érdekében további központi intézkedésekre, és a helyi lehetőségek, erőforrások jobb felhasználására van szükség.

A szocializmus híveinek köre nálunk messze túlterjed a párt keretein. Társadalmunk túlnyomó többsége saját tapasztalatai alapján meggyőződött a párt politikájának helyességéről, a szocialista célok nagyszerűségéről, arról, hogy azok az egész nép, a nemzet érdekeit szolgálják. A szocialista építés kiteljesedésével szélesedett, szocialista tartalommal telítődött a magyar nép minden haladó és alkotó erejét, párttagot és pártonkívülit, ateistát és hívőt, minden nemzedéket tömörítő társadalmi összefogás a közös célokért.

Megelégedéssel szólhatunk arról is, hogy Magyarországon az állam és az egyház viszonya rendezett. Az egyházak hitelveik feladása nélkül megtalálják helyüket a szocialista társadalom viszonyai között. A hívő emberek megbecsült állampolgárokként vesznek részt a szocializmus építésében.

A nemzeti összefogás fontos eleme a hazánkban élő nemzetiségek állampolgári egyenjogúsága. A hazánkban élő nemzetiségiek egyenrangú állampolgárokként vesznek részt az egész népet átfogó építőmunkában. Az államigazgatás és a közélet fórumain szabadon használhatják anyanyelvüket, ápolhatják nemzeti kultúrájukat, s minden támogatást meg is kapnak hozzá. Pártunk azt vallja, hogy a lenini nemzetiségi politika érvényesítése nélkülözhetetlen feltétele a szocialista ország belső szilárdságának ugyanúgy, mint a szocialista országok összeforrottságának, a népek barátságának. Arra törekszünk,

hogy a hazánkban élő német, szlovák, délszláv, román és más nemzetiségek, valamint a szomszédos országok magyar nemzetiségű lakossága hidat alkossanak országaink között.

Társadalmi viszonyainkat, belpolitikai helyzetünket áttekintve elmondhatjuk, hogy az elmúlt több mint négy esztendő alatt erősödött a magyar nép erkölcsi, politikai egysége, a szocialista nemzeti összefogás. Társadalmi viszonyaink továbbfejlesztésével nagy lépést tettünk előre a szocialista fejlődés útján. A Magyar Népköztársaság szilárd alapokon áll, társadalmunk szocialista vonásai erősödtek és dinamikusan fejlődnek. Társadalmunk jelenlegi helyzetéből kiindulva, a távolabbi jövőbe tekintve programnyilatkozatunk kimondja, hogy a fejlődés eredményeként eljutunk majd a társadalmi haladásnak arra a szintjére, ahol fokozatosan létrejönnek az osztálykülönbségek teljes és végleges megszűnésének feltételei.

II. A gazdasági munka feladatai, hazai és nemzetközi feltételei

Pártunk, a lenini tanításokból kiindulva, mindig nagy jelentőséget tulajdonított a gazdasági építőmunkának. A munkásosztály és forradalmi élcsapata ezen a téren is eleget tett és a jövőben is eleget fog tenni küldetésének. Társadalmi életünknek nincs olyan területe, amely ne függne a termelés, az építőmunka eredményeitől. Az életszínvonal emelését, a kultúra, a tudomány fejlesztését, hazánk egész szocialista fejlődését a gazdasági építőmunkával kell megalapoznunk. Így az éves, az ötéves és a távlati népgazdasági tervek ténylegesen a szocialista társadalom építésének is programjai.

Népgazdaságunk a negyedik ötéves terv első négy évében a X. kongresszuson jóváhagyott gazdaságpolitikai elveknek megfelelően fejlődött.

A beszámolási időszakban a népgazdasági tervezésről megalkotott törvény mellett a szocialista tervgazdálkodás fejlesztése érdekében létrehoztuk az Állami Tervbizottságot, növeltük a tervhivatal hatáskörét és felelősségét, fejlesztettük a vállalati, a tanácsi tervezést, erősítettük a gazdasági munka pártirányítását és ellenőrzését.

A Központi Bizottság jelentheti a kongresszusnak, hogy bár az ötéves terv még nem fejeződött be, minden feltétele megvan annak, hogy a X. kongresszus által jóváhagyott gazdaságpolitikai célokat, a negyedik ötéves terv előirányzatait elérjük. A negyedik ötéves tervünk négy évének eredményei kielégítőek. A nemzeti jövedelem 1974-ben 29, az ipari termelés 30 százalékkal volt nagyobb, mint 1970-ben.

Az iparban 29 százalékkal nőtt a munka termelékenysége; a termelés bővülését majdnem teljes egészében a termelékenység emelése fedezte. A tervezettnél kisebb mértékben, de növekedett az építőipar termelése. A közlekedés eleget tett növekvő feladatainak. A szocialista mezőgazdaság termelése az 1971–1974. évek átlagában 17 százalékkal volt magasabb az azt megelőző öt év átlagánál. Mezőgazdaságunk jobban kielégíti az ország és a lakosság szükségleteit. Dinamikusan növekedett a belkereskedelem és a külkereskedelem. Számottevő eredményeket értünk el a népgazdaság más ágaiban is. Bővültek a szocializmus anyagi-műszaki alapjai, gyarapodott a nemzeti vagyon. Mindezek révén közelebb jutottunk ahhoz a célunkhoz, hogy gazdaságilag fejlett országgá váljunk. Most az a teendőnk, hogy minden erőt mozgósítsunk az 1975. évi terv feladatainak elvégzésére, s az év végére érjük el a negyedik ötéves népgazdasági tervben kitűzött célokat.

Ez az esztendő egyben átmenet a következő ötéves tervidőszakra. A további gazdasági építőmunkára, az elért eredményekre alapozott világos terveink vannak. A Központi Bizottság kongresszusi irányelveiben közzétettük az ötödik ötéves terv főbb irányszámait. Öt év alatt a nemzeti jövedelem mintegy 30, az ipari termelés 33–35, az építőipari termelés 35–37, a mezőgazdasági termelés 16–18 százalékkal növekedik.

A népgazdaság tervszerű, arányos fejlesztését szem előtt tartva, hazánk lehetőségeivel és a nemzetközi együttműködéssel egyaránt számolva, az eddiginél is differenciáltabban fejlesztjük az ipar egyes ágazatait. Figyelembe véve a hazai és a nemzetközi lehetőségeket, tovább korszerűsítjük az energiaszerkezetet. Végrehajtjuk a földgázprogramot, növeljük a szén felhasználását, különösen a villamos energia előállításában. Folytatjuk az atomerőmű-építési programot. Még több gondot fordítunk a hazai természeti források, közöttük

a legszámottevőbb ásványkincsünk, a bauxit kitermelésének növelésére, a timföldgyártás termelékenységének fokozására. A feldolgozóiparban – a gép-, a könnyű- és az élelmiszeriparban – elsősorban rekonstrukciók útján bővítjük a termelést.

Gazdasági terveink és társadalmi céljaink megvalósításában jelentős szerepük volt és van a szövetkezeteknek. A magyar szövetkezeti mozgalom, amely magában tömöríti a mezőgazdasági, az ipari, az értékesítési és fogyasztási szövetkezetek mintegy hárommillió tagját, szerves részét alkotja szocialista népgazdaságunknak, egyszersmind fontos társadalmi szerepet is betölt. Pártunk töretlenül folytatja szövetkezeti politikáját; a jövőben is azért dolgozik, hogy a szövetkezeti mozgalomban rejlő nagy erő a szövetkezetek fejlődését, a szocialista előrehaladást, az általános szocialista fejlődést szolgálja.

Folytatjuk agrárpolitikánkat, a mezőgazdaságban is tovább erősítjük a szocialista termelési viszonyokat. Az egész mezőgazdaságban továbbfejlesztjük, korszerűsítjük az anyagi-műszaki alapokat. Bővítjük a vegyianyag-ellátást, a hűtő- és tárolóteret. Növelni kell a gabona és az ipari növények hozamát, meg kell oldani a biztonságosabb zöldség- és gyümölcstermelést és -ellátást. Cukortermelésünknek fedeznie kell a hazai szükségleteket. Az állattenyésztésben fokozni kell a hústermelést.

A mezőgazdaságban az iparszerű termelési módszereknek példás kezdeményezői a Bábolnai, az Agárdi és a Bajai Állami Gazdaság, valamint a nádudvari Vörös Csillag Termelőszövetkezet. Kiemelkedő szerepük van abban, hogy az elmúlt évben a növénytermesztésben – döntően a kukoricatermesztésben – már 578 000 hektáron alkalmazták a korszerű termelési rendszereket, amelyeknek területe ez évben már 900 000 hektárra növekszik. Kimagasló eredményeket értek el az állattenyésztés egyes ágazataiban, különösen a baromfitenyésztésben. Jó tapasztalataikat hasznosítva folytatjuk ezeknek a korszerű termelési módszereknek megalapozott további kiterjesztését.

Gazdasági életünk minden területén figyelembe kell vennünk, hogy az utóbbi egy-két évben lényegesen megváltoztak gazdasági építőmunkánk nemzetközi feltételei. Gazdasági és természeti adottságaink folytán hazánkat kiterjedt kapcsolatok fűzik a világgazdasághoz. Exportunk nagysága megközelíti a nemzeti jövedelem 50 százalékát.

A gazdasági fejlettség mostani fokán nálunk a nemzeti jövedelem egyszázalékos növeléséhez mintegy másfél-két százalékkal kell emelni az importot és az exportot, a külkereskedelmi forgalmat. Ezért a nemzetközi gazdasági életben végbemenő folyamatok, változások bennünket nagymértékben érintenek, munkánkban mindig számolni kell velük.

Az 1973–1974-es években a tőkés piacon lényeges változások mentek végbe. Az inflációs folyamat felgyorsulása mellett a világpiacon ugrásszerűen emelkedett az energiahordozók, a nyers- és alapanyagok ára, a késztermékek árának emelkedése viszont ezt csak kis mértékben ellensúlyozta. Ennek következtében külkereskedelmi mérlegünk romlott, népgazdaságunkat jelentékeny veszteségek érték. Ezek a változások nem átmenetiek, gazdasági munkánkban már most és a jövőben is az országnak szükséges nyersanyagok és energiahordozók megnövekedett világpiaci áraival kell számolnunk.

Központi Bizottságunk a helyzetet megvizsgálva, alapos elemzés után arra a következtetésre jutott, hogy a külső nehézségek ellenére elérhető, hogy népgazdaságunk a következő években is az előző évekét megközelítő ütemben fejlődjék és az életszínvonal is tovább emelkedjék. A megoldás egyrészt a jobb munka, hazai gazdasági erőink és lehetőségeink jobb kihasználása, másrészt a szocialista országok gazdasági együttműködésében rejlő, nagyszerű lehetőségeknek az eddiginél sokkal jobb hasznosítása.

Munkánk sikere mindenekelőtt saját erőfeszítéseinktől függ. Folytatjuk, még következetesebben valósítjuk meg gazdaságpolitikánkat. Most sokkal élesebb megvilágításba kerültek népgazdaságunk belső problémái. Saját gazdasági munkánk fogyatékosságaiért nem tehetjük felelőssé a nemzetközi gazdasági életet. Erőteljesebben vetődik fel a kérdés: vajon megfelelően hasznosítjuk-e népgazdaságunk belső lehetőségeit? Kellően számot vetünk-e fejlődésünk intenzív időszakának követelményeivel? Nem új feladatok ezek, tartalékaink jobb hasznosítása, a hatékonyabb gazdasági munka már a X. kongresszuson is nagy hangsúlyt kapott. Értünk is el eredményeket, de ezek a követelmények most az eddiginél sokkal parancsolóbbak.

Nagyobb erőfeszítéseket kell tennünk azért, hogy a szocialista társadalom előnyeivel párosulva, hazánkban is minél gyorsabb ütem-

ben bontakozzék ki a tudományos-technikai forradalom, a tudomány váljék mindinkább közvetlen termelőerővé. A gazdasági szerkezet korszerűsítése, ami gazdaságpolitikánknak mindig kulcseleme volt, fejlődésünk legnagyobb tartaléka és mindinkább továbbfejlődésünk létfeltételévé válik. A népgazdasági szempontból előnyös és szükséges termelést fejleszteni kell, a gazdaságtalan termelést vissza kell szorítani.

Gazdasági előrehaladásunk igen fontos feltétele, hogy javuljon a beruházási tevékenység hatékonysága. Azok a beruházások szolgáljanak példaképül, amelyek a közelmúltban a tervezett határidőre és költségszinten megvalósultak, mint a leninvárosi olefinmű, a Testvériség gázvezeték első szakasza, a Dunai Vasmű folyamatos acélöntő műve, a Tisza-menti Vegyiművek kénsavgyára, az Ajka II. Timföldgyár, a szombathelyi Lakástextil Vállalat rekonstrukciója. A kommunális beruházások közül példamutató munkát végeztek és végeznek a budapesti földalatti vasút építői.

Munkánk megjavításának fontos követelménye, hogy jobban éljünk azokkal a lehetőségekkel, amelyek az üzem- és munkaszervezésben, a munkaerő-gazdálkodásban, a munkaidő-alapok jobb kihasználásában rejlenek. Központi intézkedésekkel javítani kell az ipari nagyvállalatok gazdálkodási feltételeit és fokozni vezetőik felelősségét a nagy értékű berendezések jobb kihasználásában. Mindent meg kell tennünk a munka termelékenységének dinamikusabb növeléséért. Ez lehetővé tenné, hogy jelentékeny számú munkaerőt átcsoportosítsunk a létszámhiánnyal küzdő, de keresett termékeket előállító ágazatokba. Elismerés illeti a Magyar Vagon- és Gépgyárat, az Ikarust, a Zalaegerszegi Ruhagyárat, a Borsodi Vegyikombinátot, ahol a technológia fejlesztésével, a munka jobb szervezésével, a munkaerő belső átcsoportosításával jó eredményeket értek el a termelékenység növelésében. Gazdaságunk belső tartalékainak feltárása és hasznosítása tekintetében rendkívül nagy a jelentősége az ésszerű takarékosságnak: a munkaerővel, az energiával, az anyaggal, a pénzzel és az idővel. A takarékosságban és az önköltségcsökkentésben jó kezdeményezésekkel biztató eredményeket ért már el a Csepel Vas- és Fémművek, a Kőbányai Gyógyszerárugyár, a Papíripari Vállalat, a

Pápai Textilművek és sok más üzemünk párt- és gazdasági vezetése, dolgozó kollektívája.

Gazdasági munkánk fejlesztésének fontos feltétele, hogy minden szinten tovább javítsuk a gazdaság irányítását. Több mint hét év tapasztalatai igazolják, hogy a gazdaságirányítási rendszer továbbfejlesztése helyes és szükséges volt. Teljesültek a megfogalmazott fő célok: tovább erősödött szocialista rendszerünk; meggyorsult hazánkban a szocialista társadalom építése; tovább fejlődtek a szocialista tulajdonviszonyok és a termelőerők; növekedett szocialista vállalataink önállósága; javult gazdaságunkban a tervszerűség és tovább fejlődtek a szocialista tervgazdálkodás korszerű módszerei.

Már a X. kongresszuson is elhangzott az a figyelmeztetés, hogy a vállalatok önállóságának növelése nem csökkentheti a központi állami irányítás szerepét és felelősségét. A gazdálkodó egységek nagyobb önállósága, a hatáskörök, a döntési jogkörök tekintélyes részének decentralizálása még fokozottabban igényli a hatékony központi irányítást és ellenőrzést.

Vezető állami szerveink és testületeink, az Országos Tervhivatal, a gazdaság területén működő minisztériumok és főhatóságok éljenek jogaikkal, és hiánytalanul teljesítsék a központi irányításra háruló kötelességeiket. Ne habozzanak beavatkozni, ha kell, utasítani ott és akkor, ahol és amikor arra van szükség; például a mostani helyzetben a korlátozott mennyiségben beszerezhető fontos anyagok és termékek behozatalát és belföldi forgalmát illetően. Ha azt tapasztaljuk, hogy egy korábban helyes és egy ideig jó irányba ható gazdasági szabályozó vagy rendelkezés a körülmények változása miatt már nem a népgazdasági érdekek érvényesítése irányában ösztönöz, ne késlekedjünk kijavítani, amit kell. Az időről időre történő korrekciók nem gyengítik, hanem erősítik gazdaságirányítási rendszerünket; éppen a rugalmas gazdaságpolitika igényli az ilyen irányítást.

A gazdasági építőmunkában segített az a korábbi intézkedés, amellyel a dolgozó kollektívákat közvetlenül anyagilag is érdekeltté tettük nyereségrészesedéssel és más formában a jobb munkában. Ez az eredményekben is tükröződik. Meggyőződésünk, hogy a szocializmus sikeres építésében találkozik az országos érdek, az egyes dolgozó kollektívák érdeke és minden állampolgár személyes érdeke. Ennek

megfelelően, célszerűen szabályozva, a jövőben is biztosítani kell a csoport- és az egyéni érdekeltséget a szocialista építés különböző területein, ezzel új erőforrásokat nyer az ország a gazdasági feladatok megoldásához. Közismert, hogy visszásságok is előfordulnak, amikor csoportérdeket vagy egyéni érdeket akarnak érvényesíteni az országos érdek rovására. Pártunk álláspontja e kérdésben is világos: minden ütközés esetén első az országos érdek, és azt kell érvényesíteni egyes csoportok vagy személyek mesterkedéseivel szemben.

Gazdasági terveink teljesítésében fontos szerepük van a termelői áraknak. Továbbra is alapvető követelmény, hogy szolgálják a szocialista előrehaladást, kellően tükrözzék a hazai és a nemzetközi ráfordítási arányokat, megfelelően ösztönözzenek a hatékonyabb gazdálkodásra.

Semmiféle hatékony gazdasági építésről nem beszélhetnénk, ha nem valódi, hanem képzelt árakkal dolgoznánk a termelésben. A tőkés piac inflációs áremelkedéseit nem engedjük gazdaságunkra zúdulni; de a világpiaci árakat saját termelői árainkban is figyelembe kell venni, különben a behozott nyersanyag, félkész gyártmány vagy energiahordozó ára teljesen fiktív, állami dotációval elleplezett ár lesz. Ebben az esetben a termelésben dolgozó embereknek fogalmuk sem lesz róla, hogy valójában mi mibe kerül. Ha pedig a gazdasági vezetők és tervezők az üzemekben nem tudják, hogy mi mibe kerül az országnak, akkor nem lehet szó ésszerű, hatékony, eredményes gazdasági munkáról.

A nyersanyagok és energiahordozók árában az utóbbi években bekövetkezett világpiaci változások indokolják, hogy a hazai termelői árakat hozzájuk igazítsuk; termelői árainknak jobban kell tükrözniük a valóságos ráfordításokat. Mindezek alapján 1975. január elsejével már rendeztük a termelői árakat, és ha indokolt, a jövőben is változtatni kell rajtuk.

A Magyar Népköztársaság nemcsak sajátos gazdasági helyzete, viszonylagos nyersanyag- és energiaszegénysége miatt, hanem elvi okokból is híve az országok nemzetközi gazdasági együttműködésének. Attól a szilárd elhatározástól vezérelve, hogy a jövőben is tőle telhetően hozzá kíván járulni az államok együttműködésének, a népek barátságának előmozdításához, a békés kapcsolatok fejlesztéséhez,

szélesíti gazdasági kapcsolatait minden országgal, amely erre készséget mutat.

Érthető, hogy gazdasági területen is mindenekelőtt a testvéri szocialista országokkal, szövetségeseinkkel tartunk mind szorosabb kapcsolatot. Kiemelkedő fontosságú partnerünk a gazdasági együttműködésben is a Szovjetunió, amellyel egész külkereskedelmünk egyharmadát bonyolítjuk le. Árucsere-forgalmunk egyre bővül és 1975-ben több mint 60 százalékkal lesz nagyobb, mint 1970-ben volt. A termeléshez szükséges legfontosabb nyersanyagok és energiahordozók nagy részét a Szovjetuniótól szerezzük be, ugyanakkor a magyar népgazdaság exportcikkeinek, termékeinek a Szovjetunió a legjelentékenyebb átvevője. A magyar–szovjet gazdasági együttműködésen belül örvendetesen növekszik az egyszerű áruforgalomnál jóval jelentősebb termelési együttműködés, amelynek kitűnő példái az alumíniumegyezmény, a műanyaggyártásban létrejött együttműködés és más kooperációs megállapodások. A világpiaci árak gyors emelkedése nyomán keletkezett nehézségeink leküzdésében, nyersanyag- és energiaellátási gondjaink megoldásában is nagyon sokat jelentett számunkra ezúttal is a magyar–szovjet gazdasági együttműködés. Ezért szeretnék itt is őszinte köszönetet mondani személy szerint Leonyid Iljics Brezsnyev elvtársnak, az SZKP Központi Bizottságának és a Szovjetunió kormányának a megértésért, a segítőkészségért.

A szocialista világrendszer létrejötte a gazdasági együttműködésben is az államok új típusú kapcsolatait hozta létre. A kölcsönös érdekek és előnyök mellett ezen a területen is a proletár internacionalizmus, a testvéri segítségnyújtás elve és gyakorlata érvényesül. A szocialista országok új típusú, magasabb rendű kapcsolatait valósítja meg a gazdasági együttműködésben a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa. A Magyar Népköztársaság széles és egyre bővülő gazdasági, kereskedelmi kapcsolatokat tart fenn a szocialista, mindenekelőtt a KGST-hez tartozó országokkal. Külkereskedelmi forgalmunknak csaknem kétharmadát a szocialista országokkal bonyolítjuk le. Jelentősen növekedett országunk gazdasági forgalma minden KGST-országgal, így a legutóbbi négy évben Bulgáriával 57, Csehszlovákiával 72, Lengyelországgal 53, a Német Demokratikus Köztársasággal 68 százalékkal, Romániával kétszeresére, valamint Mon-

góliával 61 százalékkal, Kubával 67 százalékkal emelkedett. Ugyanezen idő alatt 65 százalékkal növekedett kereskedelmi forgalmunk a KGST munkájában részt vevő Jugoszláviával.

A Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsának keretében megvalósult gazdasági együttműködés valamennyi tagországban növeli a szocialista építőmunka lendületét és semmi mással sem pótolható segítség számunkra, a Magyar Népköztársaság számára. A Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa keretében megvalósuló együttműködés nyújtotta és fogja nyújtani a jövőben is hazai építőmunkánk szilárd nemzetközi támaszát. Minden erőnkkel azon leszünk, hogy a szocialista gazdasági integráció az eddiginél gyorsabb ütemben fejlődjön. A szocialista országok közös érdekeinek, nemzeti érdekeinknek megfelelően részt kívánunk venni a nyers- és alapanyagok együttes kitermelésében, további közös szervezetek, közös vállalatok létrehozásában.

A Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa munkájának kiemelkedő eseménye volt a beszámolási időszakban a szocialista integráció komplex programjának elfogadása a KGST XXV. ülésszakán. Részt vettünk a szocialista integráció ezen új alapvető okmányának kidolgozásában, és teljes erőnkkel részt veszünk a program megvalósításában is.

A nemzetközi életben egyre nagyobb politikai és gazdasági erőt képviselnek azok a fejlődő országok, amelyek a minap még gyarmati sorban sínylődtek, napjainkban pedig már velünk együtt harcolnak a neokolonializmus ellen, a társadalmi haladásért, a békéért. Ezen országok népei, hogy megszilárdítsák politikai harcuk eredményeit, biztosítsák országuk önállóságát és függetlenségét, önálló nemzetgazdaságuk kiépítésén és megerősítésén dolgoznak. Kötelességünk ebben a munkájukban segíteni őket, ugyanakkor a mi országunk számára is előnyös gazdasági együttműködést alakíthatunk ki velük. Ezért politikánknak megfelelően a gazdasági kapcsolatok további szélesítésére törekszünk a fejlődő országokkal. A termelő- és a külkereskedelmi vállalatoknak e területen is fokozniuk kell tevékenységüket mind az áruforgalomban, mind a termelési kooperáció bővítésében és közös vállalkozások szervezésében.

A beszámolóban ismételten szólottunk arról, hogy érezzük a tőkés

világpiacon végbemenő folyamatok gazdasági hátrányát. Ezért világosan kell szólni arról az elvi álláspontról is, hogy a békés egymás mellett élés elvéből kiindulva, a nemzetközi munkamegosztás lehetőségeire építve, a világgazdaság részeként továbbra is gazdasági kapcsolatokat tartunk fenn és építünk a fejlett tőkésországokkal is. Mi hívei vagyunk a szocialista és a kapitalista országok közötti, megkülönböztetésektől mentes, kölcsönösen előnyös alapokon nyugvó kereskedelemnek. De elutasítunk minden diszkriminációt, például az Egyesült Államok kongresszusa által a múlt év végén megszavazott kereskedelmi törvényt vagy a Közös Piac néhány ismert lépését.

A gazdasági kérdések tárgyalását összegezve, még egyszer szeretném hangsúlyozni: a negyedik ötéves terv utolsó évében a népgazdasági egyensúly biztosítása végett az a legfontosabb feladatunk, hogy a terv sikeres befejezésén munkálkodjunk. Tegyünk meg minden tőlünk telhetőt, hogy a még hátralevő hónapokban a termelőmunkában, a gazdálkodásban mindenki, vezető és beosztott egyaránt tudása legjavával járuljon hozzá az 1975. évi feladatok megvalósításához. Bár nehezek a feladatok, de ha erőinket jobban összefogjuk, tudatosabban összpontosítjuk a legfontosabb célokra, akkor képesek leszünk töretlenül folytatni eddigi munkánkat. Ez a feltétele annak, hogy hozzáfoghassunk újabb, immár ötödik ötéves tervünkhöz, hogy még közelebb kerüljünk egész népünk nagy nemzeti céljának megvalósításához: a fejlett szocialista társadalom felépítéséhez.

A Központi Bizottság nevében kérem a kongresszust, hogy foglaljon állást az ötödik ötéves terv fő előirányzatainak tekintetében és erősítse meg azokat. Az új ötéves terv fő mutatóinak kidolgozásában a Központi Bizottság támaszkodik gazdasági munkánk eredményeire, számol munkánk megjavításával, hatékonyságának növelésével, épít a testvéri szocialista országokkal való együttműködés fejlődésére. A feladatok megoldhatók, a kitűzött célok elérhetők. Munka természetesen lesz. Nagy erőfeszítéseket kell tennünk, de népünk nyugodtan tekinthet előre, és barátainkat is biztosíthatjuk: a Magyar Népköztársaság gazdasági alapjai szilárdak, s fejlődésünk e téren is töretlenül folytatódik.

III. Az életkörülmények alakulása és a szocialista építés távlati céljai

Pártunknak elvi álláspontja és gyakorlati politikája, hogy a szocializmus építésének együtt kell járnia a dolgozók életszínvonalának rendszeres emelkedésével. Másképpen kifejezve, a gazdasági építőmunkával mindenkor meg kell teremteni a szükséges elosztási alapot a lakosság életkörülményeinek a javításához. A tények bizonyítják, hogy pártunk, kormányzatunk következetesen ennek megfelelően jár el.

A Központi Bizottság jelenti, hogy a X. kongresszusnak az életszínvonal emelésére vonatkozó határozatai megvalósultak. A negyedik ötéves tervben a párt életszínvonal-politikájának megfelelően, a nemzeti jövedelem bővülésével és a népgazdaság anyagi teherbíró képességével arányosan javultak népünk életkörülményei.

Az egy keresőre jutó reálbér öt év alatt 16 százalékkal, az egy főre jutó reáljövedelem 25 százalékkal emelkedik, a lakosság fogyasztása 28 százalékkal lesz több 1975-ben, mint 1970-ben volt. Az áruellátás az utóbbi években kiegyensúlyozott volt, színvonala emelkedett. A fogyasztói árak a legutóbbi években külső és belső tényezők hatására évente átlagosan 2–3 százalékkal emelkedtek, de az árszínvonal-emelkedés egyik évben sem lépte túl az éves tervben meghatározott mértéket. Az egy lakosra jutó pénzbeli társadalmi juttatások reálértéke 55 százalékkal növekedett.

Szociálpolitikánknak megfelelően a társadalmi juttatások aránya a lakosság összes jövedelmén belül növekszik; jelenleg már minden 100 forint munkajövedelmet országos átlagban 36–37 forint társadalmi juttatás egészít ki.

A negyedik ötéves tervidőszak alatt mintegy 1,5 millió dolgozó munkaideje csökkent, s ezzel 1975 végére a bérből és fizetésből élőknek 95 százaléka 44 órás vagy rövidebb munkaidőben dolgozik. Folytatódott az egészségre ártalmas munkahelyek korszerűsítése, a nehéz fizikai munka gépesítése, a munkavédelem fejlesztése. Ezek nyomán kevesebb a munkaköri ártalomból eredő megbetegedés, az üzemi baleset, kisebb a fizikai igénybevétel.

Az ötödik ötéves terv során, 1976–1980 között, további 23–25 százalékkal emelkedik a reáljövedelem. Az alapvető osztályoknak és réte-

geknek, elsősorban a munkásságnak és a parasztságnak a jövedelme arányosan növekszik. A terv fontos célja, hogy a lakosság, jövedelmével arányosan több, jobb, választékosabb közszükségleti cikket vásárolhasson.

Jelentős eredményeket értünk el a lakásépítésben. A negyedik ötéves tervben előirányzott 400 000 lakást ez év végéig mintegy 30 000-rel túlteljesítjük. Ez az év egyben a 15 éves lakásépítési tervünknek is befejező része. Az ország nagy eredménye, hogy a kitűzött célt 1975 végére elérjük: a tervezett egymillió lakás felépül, sőt néhány tízezerrel többet építünk. Ennek eredményeként 15 év alatt hazánkban minden harmadik család új lakáshoz jutott. A negyedik ötéves terv időszakában a lakásépítés ütemével az európai országok élvonalába kerültünk.

A lakáshelyzet javítását pártunk a továbbiakban is fontos társadalmi feladatnak tekinti. Ezért a terv előírja, hogy az eddiginél több állami lakás épüljön. Megkülönböztetett figyelmet fordítunk rá, hogy az ipari központokban élő nagyüzemi munkások és a fiatalok lakáshelyzete tovább javuljon. Az állam a jövőben is segíti a lakásépítő szövetkezetek tevékenységét, támogatja a saját erőből történő lakásépítést.

A szocialista fejlődés során eddig is nagy eredményeket elért társadalombiztosítási rendszerünket, az egészségügyi ellátást tovább fejlesztjük. Nagy vívmányunk, hogy a lakosság 99 százaléka társadalombiztosításban részesül, és 1975 közepétől minden magyar állampolgár jogosult lesz az ingyenes orvosi gyógykezelésre.

Életszínvonal-politikánk lényeges eleme a családokról, a gyermekekről, az idősekről való fokozott gondoskodás. Ebben is meggyőzően fejeződik ki társadalmi rendszerünk mély humanizmusa.

A párt X. kongresszusa ráirányította a közvélemény figyelmét a népesedési helyzet fontosságára. Azokban az években hazánk a nem kielégítő népszaporulattal az utolsó helyek egyikén állt Európában. Az elmúlt években több körülmény együttes hatására a helyzet lényegesen megjavult. Kormányunk intézkedései – mint például a családi pótlék, az anyasági segély összegének növelése, a gyermekintézményi hálózat bővítése és számos egyéb tényező – hozzájárultak, hogy hazánkban most a születési arányszám 17,8 ezrelék, ami európai viszonylatban már magas átlag.

A már megtett és a tervezett intézkedések egész sora könnyíti a családok helyzetét. Az ötödik ötéves tervidőszakban néhány éven belül minden három- és több gyermekes családot önálló lakáshoz juttatunk. A mostani ötéves tervben az óvodai férőhelyek száma jelentősen, 60 000-rel gyarapszik. A hetvenes évek második felében Budapesten, az öt nagyvárosban és az ipari központokban megközelítően kielégítjük az óvodai igényeket. Növeljük a családi pótlékot, a gyermekgondozási segélyt. Ez hozzájárul a családi jövedelmek közötti különbségek mérsékléséhez. A következő 15–20 évben fokozatosan megteremtjük annak feltételeit, hogy minden család és minden családot alapító ifjú pár önálló lakáshoz jusson. A gyermekekről való társadalmi gondoskodást a jelenleginél magasabb színvonalra emeljük. Oly módon fejlesztjük a gyermekintézmények hálózatát, hogy minden család, amely igényli, elhelyezhesse gyermekeit bölcsődében, óvodában vagy napközi otthonban.

Országunkban a szocialista állam és a család egyaránt kötelességének tekinti a törődést az idős emberekkel. Életszínvonal-politikánkkal összhangban fokozzuk a róluk való gondoskodást. Nagy vívmányunkat, nemzetközileg is elismert társadalombiztosítási rendszerünket egységesítjük, nyugdíjrendszerünket lehetőségeink szerint fejlesztjük. Így 1975. július elsejével 1,1 millió személy nyugdíja, illetve nyugdíjjellegű ellátása fog emelkedni.

Társadalompolitikai elveink szükségessé, gazdasági építőmunkánk eredményei lehetővé teszik régi elképzelésünk megvalósítását, hogy a termelőszövetkezeti tagok nyugdíjkorhatára azonos legyen a munkásokéval és az alkalmazottakéval. Ennek megfelelően a férfiak nyugdíjjogosultságának határát náluk is 60 évben, a nőkét 55 évben állapítjuk meg. A korhatár egyszerre történő leszállítása azonban a termelőszövetkezeti gazdaságokban súlyos munkaerőhiányt okozna. Ezért helyeseljük azt a megoldást, hogy a korhatárt öt év alatt fokozatosan, 1976. január elsejétől kezdődően évenként egy-egy évvel szállítják le.

A dolgozó emberek az elmúlt évek során személyes tapasztalataik alapján győződtek meg róla, hogy sokszor bonyolult gazdasági kérdések megoldása közepette is rendszeresen emelkedett hazánkban az életszínvonal, és ezt nagyra becsülik.

Továbbra is alapvető követelmény, hogy a fogyasztói árak az életszínvonal-politikai célokkal összhangban alakuljanak. A dolgozók életszínvonalát alapvetően érintő fogyasztói árszínvonalat a jövőben is központilag kell szabályozni, és azokon csak központi elhatározás alapján lehet változtatni. Az ár-, bér-, jövedelem- és szociálpolitika együttesen szolgálja a dolgozók, a lakosság életkörülményeinek javulását. Az életszínvonal legfontosabb mutatója a reálbérek és a reáljövedelmek alakulása: ezek növelésében a bérek emelése és a szociálpolitikai intézkedések szerepe mindinkább növekszik.

Ezen a kongresszuson nemcsak öt évre tekintünk előre. Távlati céljaink – amelyeket a kongresszus elé terjesztett programnyilatkozatban fogalmaztunk meg – a fejlett szocialista társadalom megteremtését és a kommunizmus építésére való átmenet feltételeinek a létrehozását szolgálják.

Szocialista távlatainkra gondolva Központi Bizottságunk felmérte, milyen fejlődési célokat tűzhetünk ki a gazdasági építésben. Úgy véljük, hogy hazánkban az eljövendő 15–20 évben az egy főre jutó nemzeti jövedelem a mostaninak 2–2,5-szeresére, az ipari termelés volumene 2,5–3-szorosára, a mezőgazdasági termelés 1,5–2-szeresére, az építőipari termelés 2,5–3-szorosára emelkedhet. Az anyagi termelés bővülését teljes egészében a munka termelékenysége növelésével kell és lehet fedezni.

Pártunk politikája fejeződik ki a fejlett szocializmus építése 15–20 évre szóló programnyilatkozatának az életszínvonal fejlesztésére vonatkozó lelkesítő célkitűzésében is.

Az egy főre jutó fogyasztás érje el a mai színvonal 2–2,5-szeresét oly módon, hogy az iparcikkek aránya az összfogyasztásnak legalább egyharmada legyen. 1,5–2 millió lakást kell építeni, növelve a többszobás lakások részarányát, javítva a lakások minőségét és fejlesztve a lakáskultúrát.

Át kell térni az 5 napos, 40 órás munkahétre.

A megvalósult szocializmus, a kommunizmus eszméinek ereje mutatkozik meg abban, hogy amikor még a világ legfejlettebb és leggazdagabb kapitalista országaiban is egyre bizonytalanabbá válik a jövő, a dolgozó ember helyzete és holnapja, pártunk, kormányzatunk biztonsággal készíthet ilyen terveket. Pártunk nem fogja kímélni

erőit, hogy ezeket a szocializmus eszméihez méltó, lelkesítő célokat elérjük. Így a fejlett szocialista társadalom építése során megteremtjük végső célunk, a kommunizmus építésére való átmenet műszaki-gazdasági alapjait. Bizton hisszük, hogy ha népünk is magáévá teszi és küzd értük, akkor ezek a jövőre vonatkozó elgondolások valósággá válnak.

IV. Az ideológiai, a kulturális és a tudományos munka feladatai

Pártunk nagy figyelmet fordít az ideológia, a tudomány, a közoktatás, a kultúra kérdéseire, mert nem kis mértékben ezeknek megfelelő megoldásától függ társadalmunk előrehaladása, népünk további felemelkedése. A Központi Bizottság úgy ítéli meg, hogy a beszámolási időszakban társadalmi viszonyaink fejlődésével, gazdasági építőmunkánk eredményeivel összhangban növekedett hazánkban a marxizmus–leninizmus befolyása, erősödött a társadalomban a szocialista közgondolkodás, szélesebb körben tudatosodtak a szocialista erkölcs és életmód normái, újabb sikereket értünk el a szocialista kulturális forradalom eredményeinek gyarapításában.

A marxizmus–leninizmus eszméinek, a szocialista világnézetnek újabb térhódítása örvendetes, nagy eredmény. Ezt látva sem feledkezhetünk meg azonban ideológiai munkánk fogyatékosságairól, az e téren még előttünk álló nagy feladatokról, arról, hogy a társadalmi tudat szocialista átalakulása csak egy egész korszak alatt mehet végbe. Lenin már a forradalom hajnalán figyelmeztette a kommunistákat a régi burzsoá és reakciós kispolgári nézetek maradványainak erejére, hallatlan szívósságára. Lenin e megállapításának helyességét mindennapi életünkben tapasztaljuk.

Az utóbbi időben kettős folyamat ment végbe. A fő irányzat az, hogy erősödött, széles körben teret hódított a szocialista közszellem, amely nagyszerűen megnyilvánul a termelőmunka nagy sikereiben, a szocialista brigádmozgalomban, a szocialista munkaversenyekben, a kommunista szombatokban, a lakóhelyi önkéntes társadalmi munkában, az elemi csapások idején megmutatkozó tömeges, példás helyt-

állásban. Egyidejűleg társadalmunkban jelen vannak, sőt időnként még meg is élénkülnek a szocialista elveinkkel, céljainkkal, erkölcsi értékrendünkkel össze nem egyeztethető jelenségek is. Igen fontos, hogy erről beszéljünk, különösen a mostani helyzetben, amikor az anyagi jólét növekedésével a „miből éljünk" nagy társadalmi kérdése mellett mindinkább szerepet kap az is, „hogyan éljünk".

A tudomány, az oktatás, a közművelődés, a művészetek, az ideológia és a propaganda területén dolgozók nagy és eredményes munkát végeztek, de még nagyobb feladatok várnak rájuk.

A párt ideológiai munkáját a marxizmus–leninizmus általános érvényű tanításainak terjesztése, alkotó alkalmazása, elméletünk gazdagítása jellemzi. A két kongresszus között, különösen a kongresszusra való felkészülés időszakában a párt számos elvi jelentőségű kérdéssel foglalkozott.

A beszámoló időszakában tovább növekedett a pártpropaganda hatékonysága, szocialista szemléletformáló szerepe. A két kongresszus között évi átlagban több mint kétmillió ember vett részt szervezett politikai oktatásban. Nagy munkát végeznek, elterjedtek és olvasottak a párt napilapjai és folyóiratai: a Népszabadság, a Társadalmi Szemle, a Pártélet, a megyei pártlapok. Általában tovább növekedett és javult a sajtó, a rádió és a televízió szerepe a közvélemény tájékoztatásában, a politikai nevelő munkában és a közművelődésben. Hazánkban alig van család, amely ne járatna valamilyen újságot. Csaknem minden családnak van rádiója és nem túl távoli időben minden család otthonában lesz televízió.

A társadalom szocialista jellegének erősítése megköveteli az ideológiai területen dolgozó valamennyi párt-, társadalmi és állami szerv jól összehangolt munkáját. Különösen nagy szükség van a párttagság ideológiai képzettségének, a párt eszmei egységének szüntelen erősítésére. Ideológiai kérdésekben is nélkülözhetetlen az igazunkba, igazságunk meggyőző erejébe vetett rendíthetetlen hit, a forradalmi éberség, a nyílt kiállás nézeteink mellett, a vitakészség csakúgy, mint az érvelés, a meggyőzés és a bizalom az emberek iránt.

A X. kongresszus állásfoglalásainak megfelelően tervszerűbbé váltak a tudományos kutatások, javult összhangjuk a társadalmi igé-

nyekkel. Tudományos kutatásra és fejlesztésre jelenleg a nemzeti jöve-

delem 3 százalékát fordítjuk; ez a nemzeti jövedelem növekedését meghaladó ütemben emelkedik.

Eredményekről szólhatunk a társadalomtudományokban – elsősorban a történettudomány és a közgazdaságtudomány területén – abban a tekintetben, hogy munkájuknak jobban középpontjába kerültek fejlődésünk legfontosabb kérdései: a társadalmi fejlődés és a gazdasági építés, a tudományos és technikai forradalom hazai kibontakoztatásának lehetőségei, a szocializmus távlati feladatai. Az igény az, hogy még tevékenyebben vegyenek részt a szocialista tudatformálásban. Továbbra is arra kell törekedni, hogy a társadalomtudományok következetesen lépjenek fel az antimarxista, nem marxista nézetekkel szemben. Gondoskodni kell róla, hogy az ideológiai szempontból legfontosabb kutatóhelyeken és a társadalomtudományok oktatásában a munka egyértelműen a marxizmus–leninizmus eszmei alapján folyjék. Erre kötelez bennünket felelősségünk az ország, a nép szocialista fejlődéséért és az ifjúság szocialista szellemű neveléséért.

A műszaki és természettudományokban nőtt a gyakorlatban közvetlenül hasznosított kutatási eredmények aránya. Kimagasló eredményeket értünk el többek között a gyógyszerkutatásban, a növénynemesítésben, a fehérjekutatásban és -felhasználásban, a geológiai kutatásokban, az ország kitermelhető ásványvagyonának feltárásában, az atomkutatás néhány eredményének gyakorlati alkalmazásában. Elkészült az országos távlati tudományos kutatási terv, amely – a népgazdaság hosszú távú fejlesztési tervéhez igazodva – legfontosabb feladataink megoldására mozgósítja a tudomány munkásait.

A tudomány növekvő gazdasági, társadalmi szerepe, jelentősége megköveteli mindenekelőtt a kutatások még szervezettebb összehangolását, a tudományirányítás továbbfejlesztését.

A párt szilárdan vallja a tudományos kutatás szabadságának elvét és a jövőben is arra törekszik, hogy ezt a maga eszközeivel érvényesítse. A tudomány művelőitől viszont azt kívánja, hogy ésszerűen használják fel a rendelkezésre álló erőket és eszközöket, vegyék figyelembe a szocialista építés tényleges szükségleteit.

A Központi Bizottság hosszú távra megszabta az állami oktatás továbbfejlesztésének irányát. Több területen biztató eredményeink

vannak. A nevelők és a társadalom széles körű összefogásának eredménye, hogy a beszámolási időszakban is számottevően – kereken 49 százalékról 56 százalékra – nőtt a középiskolákban tanuló munkás- és parasztgyermekek aránya. A felsőoktatásban az első évfolyamra felvettek között is emelkedik arányuk, ez az 1970. évi 38,5 százalékkal szemben 1974-ben 41,5 százalék volt. Politikai, pedagógiai, szociális támogatásuk a jövőben is változatlanul fontos feladatunk.

Szocialista céljaink megkívánják a munkásosztály, a dolgozók műveltségének és szakképzettségének további növelését, állandó megújítását. Ennek tudatában az előttünk álló években tovább kell fejleszteni általában a közoktatást, különösen az általános iskolai és a szakmunkásképzést és -továbbképzést. A szocialista társadalom növekvő igényeinek megfelelően, 15–20 éven belül általánossá kell tenni a felnövekvő nemzedék középfokú iskolázottságát. Ennek keretében elsősorban a szakmunkásképzés színvonalát kell emelni. A magas színvonalú szakmunkásképzést szocialista társadalmunkban nem csupán a munkaerő utánpótlása igényli, hanem a munkásosztály vezető szerepének érvényesülése is megköveteli. A társadalmi szükségleteknek megfelelően számottevően növekedni fog a főiskolát és egyetemet végzettek száma.

A közoktatás minden szintjén javítani kell a világnézeti oktatást és nevelést. Emelni kell a marxizmus–leninizmus oktatásának színvonalát, s el kell érni, hogy közoktatásunkban a marxista–leninista világnézet hassa át az oktató- és nevelőmunka egész folyamatát. Társadalmunk azt igényli, hogy a fiatalok nevelésében a szilárd szocialista világnézet fejlesztése, az általános és szakismeretek oktatása, valamint a folyamatos művelődés igényének felkeltése egymással szoros egységben történjék.

A művelődés, a műveltség egyéniséget formáló és közösségteremtő erő. A társadalom további felemelkedését szolgáló céljaink szükségessé teszik, hogy erőteljesen fejlesszük közművelődési rendszerünket. A jelenleg is meglevő lehetőségek jobb kihasználása mellett fejlesztjük a művelődés egyéni és közösségi formáit, a könyvtárak, a művelődési házak és más kulturális intézmények hálózatát. Gondoskodni kell róla, hogy a közösségi szórakozás valóban kulturált legyen és kiszoruljanak belőle az ízlésromboló elemek. Elő kívánjuk segíteni, hogy az egyén

szabadon bontakoztathassa ki képességeit önmaga és a közösség javára, a növekvő szabad idő kulturált felhasználása az emberi kapcsolatok erősítését szolgálja.

Művészeti életünket is eredményes alkotómunka jellemzi. Az utóbbi négy esztendő az irodalom, az egyes művészeti ágak gazdagodásának időszaka volt; figyelemre méltó alkotások születtek. Művészeink értékes segítséget nyújtanak a közművelődési munkához. Jelentősen fejlődött képző- és iparművészetünk, ezen belül szobrászatunk, és színvonalas zenei művek születnek. A tudomány, az irodalom és a művészet eredményeit, értékeit egyre szélesebb tömegek ismerik meg.

A párt nagyra értékeli az irodalomban, a művészetekben elért eredményeket. Az írók, az alkotó művészek társadalmi felelősségüknek megfelelően hozzájárultak társadalmunk jó közérzetének kialakulásához, a szocialista nemzeti összefogás, egység kibontakozásához. Műveikkel segítették népünket kulturális színvonalának felemelésében.

A párt a valóságból indul ki, amikor megállapítja, hogy politikai egyetértésünk az alkotókkal örvendetesen erősödik, de irodalmi és művészeti közéletünk világnézetileg, eszmeileg még nem egységes. Az általános helyzet jellemzője egyrészről, hogy e területen is növekszik a szocializmus eszméinek befolyása, másrészről látható az is, hogy a szocializmus hazai építésének új kérdései, a nemzetközi munkásmozgalom, a külpolitikai helyzet egyes problémái nyomán az irodalomban, a művészetekben, az alkotásokban nálunk is tükröződik egyes személyek, csoportok távlatvesztése. Ez megmutatkozik mind a témaválasztásban, mind a feldolgozás módjában.

Az író, a művész maga választja meg témáját, kifejezési formáit és eszközeit. A témaválasztás, a stílus, a művészi irányzat szabadságának azonban mindig az a mértéke, hogy mennyire segíti a társadalom ábrázolását és hogy a mű mennyire képes a társadalomhoz szólni. Az a művészi magatartás, amelyik elfordul a mától, amelyik úgy „modern", hogy régen letűnt divatokat, „izmusokat" melegít fel és formai játszadozásával, az elavult „l'art pour l'art", a „művészet a művészetért" szellemében öncélú művet alkot, az sem a társadalomnak, sem a művészetnek nem használ és nem tart lépést a szocializmust építő néppel.

A reális helyzet felmérése a párt részéről nem belenyugvást, nem eszmei megalkuvást jelent. Itt hosszú távú, sok figyelmet és türelmet

igénylő munkát kell végeznünk. Ezeken a területeken és ezekben a kérdésekben a tisztázódásnak elsősorban ideológiai vitákban kell történnie. Nem szabad megfeledkezni arról, hogy azok, akik az irodalom, a művészetek terén eszmei vitapartnereink, az esetek nagy többségében politikai szövetségeseink. Ez a politikai szövetség nem zárja ki, sőt igényli az ideológiai vitát. A vitákat olyan módszerekkel kell folytatnunk, hogy közben a politikai szövetség erősödjék. El kell érni, hogy szövetségeseink a marxizmus–leninizmus eszméi alapján az ideológia területén is közelebb kerüljenek hozzánk.

A párt továbbra is mindent megtesz szocialista hazánk irodalmi, művészeti életének fejlesztéséért. Kulturális, művészeti életünkben tovább kell erősíteni a politikai és az ideológiai egység irányába ható tendenciákat. Növelni kell a kommunista, szocialista közéletiség erőit.

Továbbra is biztosítjuk az alkotói szabadságot. Ugyanakkor a pártnak, a munkásállamnak jogában áll, hogy a művek között társadalmi és művészi értékük szerint válogasson. Az idők folyamán szükségszerűen változnak a kifejezési formák is, művészeinknek meg kell azonban érteniük, hogy a forradalom elsősorban nem a művészi formákban, hanem a társadalomban megy végbe. Az alkotók azonosuljanak a néppel, a művészeti alkotások érthetően és valóban a népről, a néphez szóljanak, a szocializmust építő magyar nép életét, munkáját, harcát fejezzék ki.

Minden humanista értéknek továbbra is helyt adva, elutasítjuk mind a dogmatikus művészetszemléletet, mind a társadalmi kérdésektől elforduló vagy a hibákat hamisan általánosító negatív álláspontokat. Azokat a műalkotásokat pártfogoljuk, amelyek a valóságot szocialista elkötelezettséggel, pártosan, magas művészi színvonalon ábrázolják. Az irodalom- és művészetkritika a marxista esztétika alapelveinek gyakorlati érvényesítésével határozottabban segítse a művészet szocialista értékrendjének kialakítását; színvonalas, érvelő és közérthető elemzéseivel orientálja meggyőzően a közönséget és az alkotói világot, támogassa a művészet és a közönség kapcsolatának, kölcsönhatásának erősödését. A művészeti műhelyek, intézmények, szövetségek teremtsenek olyan légkört, amelyben az ilyen művek alkotói élvezik a legtöbb megbecsülést. Ily módon szolgálhatja az alkotó híven a szocializmust, a népet; ily módon fejlődhet maga az alkotó; ezen az

úton fejlődhet, gazdagodhat valóban kifejezési formákban is maga az irodalom, a művészet.

A nemzetközi életben végbemenő változások, a békés egymás mellett élés politikájának és vele együtt az ideológiai harcnak az előtérbe kerülése is megkívánja a céltudatosabb, következetesebb ideológiai munkát.

Most, amikor egyidejűleg létezik a szocialista és a kapitalista világrendszer, amikor a békés egymás mellett élés térhódításával a különböző társadalmi rendszerű országok a legkülönbözőbb területen érintkeznek és kapcsolatban vannak egymással, az ideológiai harc már régen átlépte a határokat és a korábbinál nagyobb szerepet kap a nemzetközi életben is.

A különböző társadalmi rendszerű országok békés egymás mellett élésének viszonyai között ideológiai és kulturális téren is növeljük aktivitásunkat. Mindig szem előtt kell tartanunk, hogy az ideológiai harc frontján nincs békés egymás mellett élés: az állami kapcsolatokban partnerek lehetünk, a kapitalizmus és a szocializmus ideológiája azonban két egymással szembenálló, kibékíthetetlen ideológia.

A burzsoá propaganda ellenünk irányuló ideológiai fellazító tevékenysége elsősorban a nacionalizmus szítására törekszik, de emellett a kozmopolitizmus ideológiáját is felhasználja. Az ideológiai nevelő munkának különösen fontos feladata a szocialista hazafiság és a proletár internacionalizmus erősítése.

A nemzetközi helyzet is szükségessé teszi, hogy fejlesszük együttműködésünket testvérpártjainkkal ideológiai területen is. A testvérpártok ideológiai együttműködése az elmúlt években már szép eredményeket hozott, hozzájárult a szocialista országok, a nemzetközi kommunista mozgalom egységének erősítéséhez, a marxista–leninista ideológia befolyásának növekedéséhez a világ minden részében.

Eredményeink kedvező alapot teremtenek ahhoz, hogy az ideológiai, a tudományos és a kulturális életben is tovább haladhassunk előre. Fő célunkat abban foglalhatjuk össze, hogy tovább erősítjük társadalmunkban a marxizmus–leninizmus eszméit, a szocialista világnézet befolyását, a tömegek szocialista tudatát, a szocialista erkölcsöt.

Mindenekelőtt azt a szemléletet kell erősíteni, hogy a társadalom létalapja a munka, a termelés. Eddig is azok voltak többségben és a

jövőben is azoknak a tábora növekszik, akik munkájukkal, személyes felelősségvállalásukkal, küzdeni tudásukkal, életmódjukkal azt bizonyítják, hogy az egész nép és benne az egyén boldogulása is csak a szocializmus útján, munkával, és a közösséggel együtt érhető el. Társadalmunkban ma már milliók gondolkodnak így. De ha mellettük csak ezrekre vagy néhány tízezerre tehető is azoknak a száma, akik a munka könnyebb végét fogják meg, akik a közösség rovására próbálnak élni, ebbe sem lehet belenyugodni, mert az ilyenek magatartása súlyos erkölcsi kárt okoz a társadalomnak.

Pártunknak az az álláspontja, hogy az élet minden területén növelni kell a szocializmus aktív híveinek megbecsülését, a szocialista módon végzett munka, a szocializmus ügye iránt elkötelezett magatartás tiszteletét. Erősíteni kell azt a közszellemet, amelyben a társadalom pozitív erői, a szocializmus hívei a hangadók, amely nem tűri el a társadalomellenes magatartást, a fegyelmezetlenséget, a cinizmust, a közösség megkárosítását. Arra törekszünk, hogy társadalmunk közszellemét illetően is a munka társadalma legyen, a végzett munka értéke szerint osszon erkölcsi és anyagi elismerést.

A szocialista közgondolkodásnak, népünk műveltségének fejlesztésében, kulturális színvonalának emelésében is előrehaladtunk az elmúlt négy évben. A felszabadult magyar nép életének 30 esztendejére gondolva pedig elmondhatjuk, ezen a téren is történelmi jelentőségűek az eredmények. A marxizmus–leninizmus, a szocializmus, a kommunizmus eszméi a Horthy-rendszer negyedszázada alatt tiltottak és üldözöttek voltak; népünk nemcsak a kenyeret, hanem a tudást, a kultúrát is nélkülözte. A helyzet ebben a tekintetben sem hasonlítható össze a múlttal. Ma gyökeresen megváltozott helyzetben nagy eredményekről beszélhetünk. A párt XI. kongresszusa minden bizonnyal újabb nagy lendületet ad az ideológiai munkának, még előbbre jutunk e téren is, és a jövendő úgy alakul e földön, ahogyan azt a szocializmus élenjáró eszméivel felfegyverzett magyar nép tudatosan alakítja.

V. A párt vezető szerepének erősítése, a tömegszervezetek tevékenysége

Belpolitikai helyzetünknek fontos jellemzője, hogy a párt vezető szerepe teljes mértékben érvényesül társadalmunk életében. A Központi Bizottság úgy véli, hogy pártunk tevékenysége a beszámolási időszakban is megfelelt azoknak a követelményeknek, amelyek reá mint irányító és kormányzó pártra hárulnak. Pártunk mint a munkásosztály politikai pártja megtestesítette és érvényesítette a munkásosztály vezető szerepét, egyben kifejezte az egész nép érdekeit, amelyeknek szolgálatát a legfőbb kötelességének tartja.

Évtizedek és a legutóbbi négy év tapasztalatai is bebizonyították, hogy szocialista fejlődésünk elengedhetetlen feltétele a párt vezető szerepének következetes érvényesítése. A párt eleget tudott tenni kötelezettségeinek, mert eszmei, politikai és szervezeti egysége mindvégig töretlen volt. A beszámolási időszakban a Központi Bizottság és a párttagság, a párt és a munkásosztály, a nép egysége, összeforrottsága tovább szilárdult. Ez sikereink legfőbb forrása.

Szólnunk kell a párt belső helyzetéről. A taglétszám és a szociális összetétel alakulása a párt tekintélyének, szervezettségének, cselekvőképességének fontos mutatója és feltétele. A X. kongresszus óta eltelt négy esztendőben megfelelő módon folyt a pártépítő munka. A párt – létszámát és szociális összetételét tekintve – egészségesen fejlődött. A pártnak a X. kongresszus idején kereken 662 000 tagja volt, 1974. december 31-én a taglétszám 754 000 volt. Ez kifejezi pártunk élcsapat- és tömegpárt-jellegét, társadalmunk fejlettségét.

A Központi Bizottság intézkedéseinek hatására javult a tagfelvételi munka, növekedett a pártban a termelésben közvetlenül részt vevő, mindenekelőtt a nagyüzemi munkások aránya. Jó politikai munkával továbbra is el kell érnünk, hogy az új párttagok között a munkások és a termelőszövetkezeti parasztok, a fizikai dolgozók országosan többségben legyenek. A pártba való belépés egyéni elbírálás alapján történik. Minden olyan dolgozót, értelmiségit, alkalmazottat is fel kell venni a pártba, aki megfelel a párttagság követelményeinek. Növelni kell a pártba belépők ajánlóinak személyes felelősségét. Ne csak munkáját, hanem politikai nézeteit, személyes tulajdonságait is ismerjék meg

annak, akit párttagnak ajánlanak. A tömegszervezetekben és a tömegmozgalmakban dolgozó kommunisták tervszerűbben, hatékonyabban foglalkozzanak az aktivisták párttaggá nevelésével.

A társadalom életében az elmúlt években tovább növekedett a nők aktivitása, szerepe. Ennek megfelelően nagyobb arányban választották őket párt-, társadalmi, állami, gazdasági és más tisztségekbe. A párttagságon belül is emelkedett a nők aránya, országosan elérte a 26,5 százalékot. A pártnak azon kell lennie, hogy ez az egészséges irányzat folytatódjék.

A pártépítő munkában kellő figyelmet fordítottunk a fiatalokra, az utánpótlásra is. Pártunkban megvalósult és szilárd a különböző nemzedékek forradalmi egysége. Az élet törvénye szerint azonban ma már a párttagság döntően azokból a korosztályokból kerül ki, amelyek a szocializmust építő társadalomban nőttek fel. A párt jelenlegi tagjainak többsége, 67 százaléka, 1956 után lépett sorainkba. Mindez újabb feladatot és kötelezettséget ró a pártra. Arra kell törekednünk, hogy a különböző korosztályú kommunisták felkészültsége, általános és politikai műveltsége, valamint forradalmi, mozgalmi tapasztalata egységes egésszé ötvöződjék.

A Központi Bizottság előzetes írásos jelentésében közölte a küldött elvtársakkal a párttagságra vonatkozó részletes statisztikai adatokat. Az elmúlt években az előző kongresszusi időszakhoz képest némileg növekedett a tagságra való alkalmatlanság miatt a pártból kilépettek és töröltek száma. Ennek oka, hogy a pártszervezetek jobban számon kérték a követelményeket és még mindig nem kevesen akadtak olyanok, akik többszöri felhívás ellenére sem tettek eleget a tagsággal járó kötelezettségeiknek, vagy nem feleltek meg azoknak a politikai és erkölcsi követelményeknek, amelyeket mindenki, aki a párt tagjainak sorába lépett, önként vállalt és köteles megtartani.

Mint jelentettük, a pártegység a két kongresszus közötti időszakban kiállta a gyakorlat próbáját. A párt egysége azonban nem egyszer és mindenkorra adott. A követelmények szüntelen növekedése miatt, az új kérdések és feladatok tisztázásának menetében, a pártegységet elvszerű vitákkal, a párt álláspontjának védelmével, a téves nézetek elleni szüntelen harccal magasabb színvonalra kell emelnünk, még szilárdabbá, megbonthatatlanná tennünk. A Központi Bizottságnak és a

párt 24 000 alapszervezetének, minden tagjának mindenkor egy irányba és együtt kell lépnie.

Pártunk tevékenységében a legutóbbi négy évben is tovább erősítettük a demokratikus centralizmust mint a párt felépítésének és működésének lenini alapelvét. A demokratikus centralizmus fejlődését tükrözi a kollektív vezetés és az egyszemélyi felelősség elvének egyidejű és fokozottabb érvényesítése a pártszervezetek tevékenységében minden szinten.

Mégsem lehetünk elégedettek a helyzettel. Előfordul, hogy egyes helyeken megsértik a centralizmus elvét, nem mindig szereznek érvényt a kötelező párthatározatoknak. A tapasztalatok azt mutatják, különösen fontos, hogy a mindennapi munkában nagyobb figyelmet fordítsunk a párthatározatok egységes értelmezésére és következetes képviseletére. A pártban megengedhetetlen az egyes határozatok, állásfoglalások önkényes, szubjektív értelmezése, ami nemegyszer még felelős beosztású tisztségviselők részéről is előfordult.

A demokratikus centralizmus lenini elveit nem kevésbé sértik meg azok, akik nem tartják meg a pártdemokráciát. Előfordul, hogy nem tartják tiszteletben a párttagok jogait, nem igénylik a véleményüket, javaslataikat, vagy figyelmen kívül hagyják őket. Gyakori, hogy a párttagok nem kapnak választ jogos kérdéseikre, vagy javaslataik nyomán nem történik intézkedés. Az is tény, hogy a tagság egy része maga sem él megfelelően a jogaival, nem elég tevékeny a politika alakításában és végrehajtásában. Ki kell küszöbölni ezeket a hiányosságokat. Továbbra is biztosítani kell a pártéletben a lenini normákat, a kollektív vezetést. A demokratikus centralizmus elveinek a pártmunka minden területén, a párt minden szervezetében teljes mértékben érvényesülnie kell.

A X. kongresszus megkülönböztetett figyelmet fordított a pártalapszervezetek munkájának javítására. A pártmunka színvonalát és eredményességét nagymértékben az határozza meg, hogy a munka miként halad a végrehajtás első vonalában, az alapszervezetekben. Az éves beszámoló taggyűlések rendszeresítésével megnövekedett a tagság szerepe az alapszervezetek irányításában, a vezetőség munkájának ellenőrzésében. Elengedhetetlen, hogy a párt irányító szervei továbbra is nyújtsanak hatékony és rendszeres segítséget az alapszervezetek vezetőségeinek.

A különböző területeken dolgozó vezetők összességükben megfelelően látják el feladataikat. Jelentős részük a jövőt tekintve is alkalmas az irányító munkára. A szocialista fejlődés azonban növekvő követelményeket támaszt a vezetők, különösen a kommunista vezetők iránt. Mielőtt valaki kommunista lesz, illetve köztisztséget, pártfunkciót vállal, jól meg kell gondolnia elhatározását. De ha már meggondolta magát, teljesítenie kell, amit vállalt. Kommunistának, pártfunkcionáriusnak, köztisztség viselőjének lenni nem kényelmes beosztást jelent, hanem mindenekelőtt kötelességet, munkát, küzdelmet, a kommunizmus eszméjének, a munkásosztálynak, a népnek önzetlen szolgálatát jelenti.

A vezetők kiválasztását és nevelését céltudatosabbá kell tenni. A tehetséges, a közügyek iránt érdeklődő, a különböző társadalmi szervekben tevékenykedő, közmegbecsülést élvező, a munkában élenjáró dolgozókat kell vezető beosztásokba helyezni. Az előléptetéseknél kellően számításba kell venni a közéletben jártas nőket és fiatalokat is. Az indokolt kádercserék a közösség és az egyén érdekét egyaránt szolgálják, mivel elősegítik, hogy mindenki a képességének, képzettségének, rátermettségének legjobban megfelelő poszton dolgozzék a szocializmusért, a dolgozó nép ügyéért.

Az eredményes munka feltétele a helyes politika, a megfelelő káderek kiválasztása, a munka megszervezése és végrehajtása. A X. kongresszus nyomatékosan felhívta a figyelmet, hogy a párt határozatainak végrehajtása a munka egész folyamatában megkívánja a pártellenőrzést. A legutóbbi négy esztendő tapasztalatai is megerősítik, hogy ellenőrző munka nélkül a párt nem teljesíthette volna hivatását, nem érvényesíthette volna megfelelően vezető szerepét.

A pártellenőrzésnek át kell fognia az egész társadalmi tevékenységet; ki kell terjednie a gazdasági, az állami, a tudományos, a kulturális élet minden területére. A pártellenőrzés célja nem egyszerűen a hibák felfedése és a felelősök megbüntetése. Ez is; azonban a pártellenőrzés lényege a határozatok végrehajtásának segítése, az adott terület helyzetének hiteles felmérése, megfelelő javaslatok kidolgozása a végrehajtás megjavítására, a jó tapasztalatok általánosítása.

A párt politikáját a dolgozó milliók elsősorban annak alapján ítélik meg, ahogyan annak megvalósulását munkahelyükön, a saját környezetükben közvetlenül tapasztalják. A párt tagsága, a közvélemény nem-

csak azt kívánja, hogy a párt folytassa fő politikai irányvonalát, hanem legalább ilyen határozottan azt is, hogy következetesen valósítsa meg, szerezzen érvényt neki mindenütt és mindenkor.

Fel kell készítenünk a kommunistákat, a pártszervezeteket azokra a növekvő követelményekre, amelyeket a fejlett szocialista társadalom építése támaszt a kommunistákkal, a pártszervezetekkel, az alapszervezetekkel szemben. Javasoljuk a XI. kongresszusnak, hogy határozzon el tagkönyvcserét, amelyet még 1975-ben előkészítenénk és egy jó esztendő alatt be is fejezhetnénk. Ennek során mód nyílnék a párt tagjaival való személyes beszélgetésre a párt politikájáról, szervezeti rendjéről, a párttag személyes kérdéseiről, s minden bizonnyal ez a párt eszmei, politikai, cselekvési egységének erősítését eredményezné.

Társadalmunk fontos intézményei a tömegszervezetek és a tömegmozgalmak, amelyek összességükben milliókat tömörítenek soraikba társadalmunk aktív tagjaiból. A társadalmi és tömegszervezetek nélkülözhetetlen szerepet töltenek be a párt és a nép kapcsolatainak szélesítésében, a tömegek alkotó tevékenységének kibontakoztatásában, a szocialista demokrácia fejlesztésében, emellett jelentős és növekvő nemzetközi munkát végeznek; hozzájárulnak a haladás nemzetközi erőinek tömörítéséhez, a béke védelméhez. A tömegszervezetek és -mozgalmak nagymértékben kivették részüket pártunk X. kongresszusa határozatainak végrehajtásából.

A szakszervezetek tevékenysége a X. kongresszus óta tovább fejlődött, politikai felelősségük még inkább fokozódott, segítették a munkásosztály, a dolgozó tömegek és a párt kapcsolatának erősítését. Növekvő hozzáértéssel gyakorolják funkciójukat: eredményesen működnek közre a szocializmus építésében, ellátják a társadalombiztosítás reájuk ruházott feladatait, képviselik tagságuk érdekeit, részt vállalnak a dolgozók műveltségének emeléséből. A szakszervezetek egyre eredményesebben szervezik a szocialista munkaversenyt, a szocialista brigádmozgalmat, támogatják mindazokat a kezdeményezéseket, amelyek az ésszerűbb munkaszervezést, a jobb és hatékonyabb termelést szolgálják.

A szakszervezetekben tevékenykedő kommunisták fontos feladata, hogy segítsék a szakszervezetek politikai, mozgalmi jellegének fejlesztését; a dolgozók körében folytatott politikai felvilágosító munkát, a

munkásosztály világnézetének terjesztését, a munkahelyi demokrácia kibontakoztatását, a dolgozók felelősségérzetének növelését a társadalom ügyei iránt.

A párt az ifjúság nevelését egyetemes társadalmi ügynek tartja. Ezen belül megkülönböztetett szerep jut a magyar ifjúság egységes politikai tömegszervezetének, a Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetségnek. A KISZ mint a párt ifjúsági szervezete betölti társadalmi, politikai szerepét, eredményesen végzi munkáját. A párt X. kongresszusának útmutatását követve, erősítette és fejlesztette kommunista jellegét. A Kommunista Ifjúsági Szövetség neveli a párt utánpótlását, az ifjú kommunisták seregét. A X. kongresszus óta felvett új párttagoknak több mint a fele KISZ-ajánlással lépett a párt tagjainak sorába.

A jövőben arra kell törekedni, hogy a Kommunista Ifjúsági Szövetség a párt közvetlen segítőtársaként még önállóbban dolgozzék. Ezzel együtt fejlessze tömegszervezeti, mozgalmi jellegét is, hogy mindenkor az ifjúság vonzó, tekintélyes politikai szervezete legyen. A KISZ fontos feladata, hogy erősítse politikai befolyását a fiatalok, elsősorban a dolgozó ifjúság körében. Javítsa tovább munkamódszerét, vesse el mindazt, ami elavult, a növekvő követelmények és a fejlődő igények szerint tökéletesítse munkastílusát.

A párt szervei és szervezetei a legutóbbi négy évben eredményes munkát végeztek a nők társadalmi helyzetének javítása érdekében. A jövőben is tekintsék állandó feladatuknak a nők helyzetével, politikai, szakmai fejlődésével és társadalmi aktivitásának növelésével foglalkozó határozat valóra váltását. Támogassák a Magyar Nők Országos Tanácsának és a helyi nőbizottságoknak a kezdeményezéseit. Rendszeresen számoltassák be az állami és a gazdasági szervek kommunista vezetőit ebből adódó teendőik végrehajtásáról. A pártszervezetek javasoljanak mind több vezetésre alkalmas nőt felelős tisztségre, és bátran szálljanak szembe az előítéletekkel. A nők helyzetének további javítása egész társadalmunk érdeke.

A Hazafias Népfront-mozgalom a párt szövetségi politikájának jegyében, a párt vezetésével és a társadalmi szervezetek aktív közreműködésével fejlődött tovább, szélesítve a párt és a párton kívüli dolgozók kapcsolatát, segítve a tömegek cselekvő részvételét politikai,

társadalmi életünk sok irányú fejlesztésében. Fórumain milliókkal folytatott eszmecserét a szocializmus építésének időszerű tennivalóiról, a népek barátságának, a nemzetközi szolidaritásnak ápolásáról. Nyílt véleménynyilvánításra, felelős állampolgári magatartásra, cselekvő részvételre mozgósított. Az országgyűlési képviselők és a tanácstagok választásakor megfelelően betöltötte alkotmányos szerepét. Növekedett közéleti befolyása és tekintélye azáltal, hogy eredményesen közreműködött a lakosságot közvetlenül érintő város- és községpolitikai célok kimunkálásában és megvalósításában.

A fejlett szocialista társadalom építésének korszakában szövetségi politikánk folytatása, a nemzet összes alkotó erőinek tömörítése, a szocialista nemzeti összefogás további szélesítése még fontosabbá válik. Az a feladatunk, hogy a párt és szervezetei országosan és helyileg, minden városban és községben az eddiginél még jobban építsenek a Hazafias Népfront-mozgalomra. A szocialista nemzeti egység továbbfejlesztése megköveteli, hogy a mozgalom politikai tevékenysége – közéleti jelentőségének megfelelően – egész társadalmunkat átfogja és áthassa.

A Központi Bizottság a kongresszusra készülve áttekintette a pártmunka tapasztalatait és egybevetette azokat a párt életét és tevékenységét összefoglaló, rendszerező szervezeti szabályzat előírásaival. Megállapította, hogy a pártélet a szervezeti szabályzat előírásainak megfelelően folyt, az előírások pedig megfelelnek az élet, a gyakorlati munka követelményeinek.

A Központi Bizottság kidolgozta, vitára bocsátotta és most a kongresszus elé terjeszti a szervezeti szabályzat módosításának tervezetét. Az előterjesztésből kitűnik, hogy a Központi Bizottság véleménye szerint az érvényes szervezeti szabályzat nem igényel lényeges módosítást, alapvetően jól segíti a párt tevékenységét. A javasolt módosítások azt célozzák, hogy a szervezeti szabályzat még jobban szolgálja a párt eszmei, politikai, cselekvési egységét. Így „A párt tagja, a párttagság kötelességei és jogai" című fejezetben javasolt módosítások, nevezetesen a társadalmi tevékenységnek, a forradalmi éberségnek, a szocializmus ügye áldozatkész szolgálatának egyértelmű megkövetelése a párt minden tagjától, előmozdítja, hogy még szorosabbra zárjuk pártunk sorait, erősítsük egységét, biztosítsuk élcsapatjellegét, vezető szerepét.

Arról sem szabad megfeledkezni, hogy a magasabb követelmények nemcsak a pártba felvételüket kérőkre, hanem minden kommunistára vonatkoznak. A pártban egységesek a normák, és az egységes jogok és kötelezettségek minden párttagra, újra és régire, fiatalra és öregre, tisztségnélküliekre és a legmagasabb tisztséget viselőkre egyaránt és egyformán érvényesek. Ezt rögzíti a pártélet alaptörvénye, a szervezeti szabályzat.

Fontos javaslat, hogy a jövőben négy év helyett ötévenként kerüljön sor pártunk kongresszusának összehívására, a pártszervek és a pártvezetőségek újjáválasztására. Így a pártkongresszusok ciklusai egybeesnek majd az ötéves népgazdasági tervek periódusaival. A párt legmagasabb fóruma behatóbban megtárgyalhatja a népgazdasági terveket, amelyek viszonyaink között a szocializmus építésének szinte valamennyi meghatározó feladatát tartalmazzák.

Ezzel a módosító javaslattal kapcsolatban meg kell jegyezni: az 1972. novemberi központi bizottsági ülésnek, amely ellenőrizte a X. kongresszus határozatainak végrehajtását, jelentős szerepe volt abban, hogy a kongresszusi határozatok végrehajtása meggyorsult és következetesebbé vált. Ennek tapasztalatait általánosítva rendszeressé lehetne tenni, hogy a Központi Bizottság a kongresszusi ciklusok félidején ellenőrizze a határozatok végrehajtásának helyzetét.

A Központi Bizottság kéri a tisztelt kongresszust, hogy a benyújtott javaslatok és a szóbeli indokolás alapján fogadja el a szervezeti szabályzat módosítását. Meggyőződésünk, hogy a módosított szervezeti szabályzat megfelel a pártmunka általános és új követelményeinek.

Pártunk, a Magyar Szocialista Munkáspárt a magyar munkásosztály szülötte, egyben a nemzetközi kommunista mozgalom egyik harci osztaga. A párt fennállása óta, immár csaknem hat évtizede, a magyar munkásosztály, a dolgozó nép érdekeinek, a kommunizmus eszméinek becsületes szolgálatára törekszik. Ezt tette mindenkor a legkülönbözőbb helyzetekben, ezt teszi ma is. De a változás és a fejlődés törvényei a pártra is vonatkoznak. Amikor a munkásosztály mindinkább az egész dolgozó nép, társadalmunk vezető osztályává lett és magára vette a nép, a nemzeti lét gondjait, a párt szerepe, felelőssége is változott, és tevékenységében is nagyobb követelményekkel kellett szembenéznie. Így van ez ma is; a jövő pedig még többet követel a párttól.

A társadalmi fejlődés további folyamatában a társadalmi osztályok és rétegek közötti különbségek csökkenésével párhuzamosan a párt fokozatosan az egész nép marxista–leninista élcsapatává válik.

A párt minden tervét arra alapozza, hogy elnyeri hozzá a munkásosztály, a nép egyetértését és támogatását. Munkásosztályunk, népünk pedig építhet arra, hogy a párt a helyén van, s a jövőben is mindenkor feladatainak a tőle telhető legjobb megoldására törekszik.

VI. Külpolitikánk. A párt nemzetközi tevékenysége

Pártunk nemzetközi tevékenysége, államunk külpolitikája teljes összhangban van belpolitikánkkal. Pártunk Központi Bizottsága, kormányunk nemzetközi tevékenységében a X. kongresszus által meghatározott irányvonalat követte és eredményekről számolhat be. A Magyar Népköztársaság kivette a részét azokból a nemzetközi erőfeszítésekből, amelyeknek eredményeként az elmúlt négy évben a szocializmusnak, a haladásnak, a népek szabadságtörekvéseinek az erői világszerte növekedtek; a békés egymás mellett élés jegyében fordulat megy végbe a nemzetközi helyzetben. Nemzetközi tevékenységünk legfőbb eredményeként szólhatunk arról, hogy a magyar nép ma független hazában, szabadon és békében él.

A X. kongresszus óta a nemzetközi helyzetben lényeges változás ment végbe. A Szovjetunió Kommunista Pártja XXIV. kongresszusán elfogadott békeprogram, a Szovjetunió, a szocialista országok közös erőfeszítéseinek eredményeképpen az enyhülés a világpolitika fő irányzata lett. A békés egymás mellett élés politikája egyre inkább tért hódít, és mind több kapitalista ország kormánya törekszik rendezett kapcsolatok építésére a szocialista országokkal. Mindez kedvező irányban befolyásolja a népek sorsát.

A nemzetközi életben kibontakozó örvendetes folyamatok mindenekelőtt arra vezethetők vissza, hogy a nemzetközi erőviszonyok jelentős mértékben megváltoztak a szocializmus, a béke és a haladás erőinek javára. A szocialista világrendszer a társadalmi haladás döntő, legyőzhetetlen erejévé vált. A Szovjetunió és a szocialista országok következetes és összehangolt, aktív békepolitikája jobb feltételeket

teremtett a vitás nemzetközi kérdések békés rendezésére. A kedvező világpolitikai fejlődést segítették a kapitalista országokban folyó osztályharc és a nemzeti felszabadító mozgalmak sikerei, a békét és biztonságot óhajtó néptömegeknek, a világ valamennyi békeszerető erejének együttes, aktív megmozdulásai is.

A megváltozott helyzetben a burzsoáziának az erőviszonyok alakulását reálisan felismerő része politikájában tényként elfogadja a szocialista országokkal való békés egymás mellett élés szükségességét, mint az egyetlen lehetséges alternatívát egy új világháborúval szemben. A szélsőséges imperialisták azonban megkísérlik visszaszerezni elvesztett hadállásaikat. Gyakran a fasizmus régi és új eszközeihez nyúlnak, növelik a nemzetközi feszültséget, szítják a fegyverkezési hajszát, háborús provokációkat szerveznek.

Az egész tisztességes világ felháborodását váltotta ki, amikor az imperialista ügynökök fegyveres puccsal megdöntötték Chile demokratikus rendszerét és hatalomra juttattak egy fasiszta katonai klikket, amely mindmáig kegyetlen terrorral, tömeggyilkosságokkal nyomja el a chilei népet. Az imperialisták, a jobboldali reakciós erők jelenleg Görögországban, Portugáliában és másutt államcsínykísérletekkel, provokációkkal, puccsokkal és más eszközökkel próbálják megakadályozni a demokratizálódási folyamatot. De a népek előre akarnak haladni, nem hajlanak meg az imperialista, fasiszta hóhérok előtt! Ezt bizonyítja a chilei nép állhatatos harca a zsarnokok ellen, a görög nép küzdelme a demokratikus haladás további kibontakoztatásáért, a portugál hazafiak és a nép határozott visszacsapásai az ellenforradalmi kísérletekre.

A társadalmi haladás, a békés egymás mellett élés eredményei eddig is a reakciós erők, a háború, a hidegháború megszállottjai elleni lankadatlan harcban születtek. Ez a küzdelem folytatódik ezután is, és bármit tesznek ellene az agresszió erői, a népek akarata erősebb, a haladás és a béke ügye győzni fog.

A nemzetközi helyzetben bekövetkezett változások még jobban kidomborították a szocializmus fölényét és előnyeit a kapitalizmussal szemben. A szocializmus vonzereje sohasem látott mértékben növekedett, és tovább növekszik az egész világon. A szocialista világrendszer léte, a szocialista országok dinamikus fejlődése, a szocializmus és

a béke politikájukban megtestesülő és reális erőként ható eszméje a jövőre gondoló emberiség reménye.

Ez a világhelyzet adta meg az elmúlt években harcunk nemzetközi hátterét, ilyen körülmények között lépett fel pártunk és kormányunk a nemzetközi küzdőtéren és végzett aktív munkát a szocializmus, a társadalmi haladás és a béke ügyének védelmében és győzelemre viteléért.

A Magyar Népköztársaság aktív nemzetközi tevékenységét jelzi, hogy hivatalos képviselőink, diplomatáink, intézményeink küldöttei, szakembereink az Egyesült Nemzetek Szervezetétől kezdve több száz, csaknem valamennyi számottevő nemzetközi szervezetben jelen vannak és közreműködnek korunk fontos kérdéseinek megoldásában.

Országunknak a X. kongresszus idején 88 állammal volt, ma 104 országgal van diplomáciai kapcsolata. A Magyar Népköztársaság, mint ismeretes, tiltakozásként a hatalomra juttatott terrorrendszer ellen, felfüggesztette diplomáciai kapcsolatait Chilével. A 16 ország között, amelyekkel a beszámolási időszakban hoztunk létre diplomáciai kapcsolatot, példaként megemlítjük az európai országok közül a Német Szövetségi Köztársaságot és Portugáliát, az ázsiai országok közül a forradalmi harcban született Bangladest, az ötödik földrész országát, Ausztráliát és Latin-Amerika ősi államát, Mexikót.

Párt- és állami végrehajtó szerveink következetesen és állhatatosan dolgoznak a pártkongresszuson jóváhagyott külpolitikai irányvonal megvalósításáért. Egyik fontos mutatója ennek az a munka, amelyet képviselőink ma Genfben az európai biztonsági értekezlet eredményes előrehaladása és befejezése érdekében végeznek. Igen bonyolult, nehéz körülmények között dolgoznak és becsülettel helytállnak képviselőink Dél-Vietnamban, a nemzetközi ellenőrző és felügyelő bizottságban, megbízatásukhoz híven minden erejükkel azon vannak, hogy a párizsi békemegállapodások ténylegesen megvalósuljanak.

A párt és a kormány széles körű nemzetközi tevékenysége, az ország kapcsolatai kiterjednek úgyszólván az egész világra. Számunkra ezek közül legfontosabbak a szocialista országokkal fennálló kapcsolataink. Hazánk szocialista építőmunkájának legfontosabb nemzetközi feltétele a szocialista világrendszer léte, országaink internacionalista összefogása, kölcsönös, testvéri segítése, sokoldalú alkotó együtt-

működése. Ennek megfelelően hazánk a két kongresszus közötti időszakban is gyümölcsözően fejlesztette kapcsolatait a szocialista közösség országaival. Miként eddig, a jövőben is következetesen arra törekszünk, hogy cselekvően elősegítsük a szocialista országok egységének erősítését, széles körű politikai, gazdasági, kulturális és ideológiai együttműködésének elmélyítését.

Megkülönböztetett jelentőséget tulajdonítunk a Szovjetunióhoz fűződő mély és megbonthatatlan testvéri barátságunk szüntelen erősítésének. Őszinte örömünkre szolgál, hogy a beszámolási időszakban is minden területen tovább mélyültek és szélesedtek a magyar–szovjet kapcsolatok, amelyek eredményesen szolgálták országaink, népeink közös érdekeit, erősítették szövetségünket, együttműködésünket, barátságunkat. Népeinket egyesíti érdekeink, forradalmi eszméink és céljaink közössége: a marxizmus–leninizmus és a proletár internacionalizmus, a szocializmus és a kommunizmus építése.

Jól megmutatkozott ez 1972 őszén, amikor hazánkban üdvözölhettük népünk igaz barátjának, Brezsnyev elvtársnak vezetésével a Szovjetunió párt- és kormányküldöttségét, és 1974 őszén, amikor a mi párt- és kormányküldöttségünk élvezhette a szovjet nép vendégszeretetét, s tapasztalhatta a szovjet nép őszinte rokonszenvét a magyar nép iránt. A népeink közötti barátság kifejeződik abban a növekvő tevékenységben is, amelyet a Szovjet–Magyar Baráti Társaság a Szovjetunióban, illetve a Magyar–Szovjet Baráti Társaság nálunk fejt ki. Viszonyunkra jellemző, hogy rövid idő alatt mily nagy népszerűségre tett szert a Budapesten közelmúltban megnyílt Szovjet Tudomány és Kultúra Háza. A kongresszus megelégedéssel állapíthatja meg: a magyar–szovjet barátság felhőtlen, pártjaink, népeink kapcsolatai testvériek és megbonthatatlanok.

A barátság és a szocialista internacionalizmus szellemében gyümölcsözően fejlődnek kapcsolataink a többi testvéri szocialista országgal is, a Bolgár Népköztársasággal, a Csehszlovák Szocialista Köztársasággal, a Jugoszláv Szocialista Szövetségi Köztársasággal, a Kubai Köztársasággal, a Koreai Népi Demokratikus Köztársasággal, a Lengyel Népköztársasággal, a Mongol Népköztársasággal, a Német Demokratikus Köztársasággal, a Román Szocialista Köztársasággal és a Vietnami Demokratikus Köztársasággal.

Nem rajtunk múlt, hogy a kapcsolatok fejlesztésére irányuló szándékaink nem találtak kedvező fogadtatásra a Kínai Népköztársaság és az Albán Népköztársaság vezetői részéről. Többször is tanújelét adtuk, hogy egyenlő alapokon, korrekt módon, készek vagyunk államközi kapcsolataink fejlesztésére.

A szocialista országok egyeztetett külpolitikai tevékenységének fontos tényezője a Varsói Szerződés szervezete, amely ebben az évben ünnepli fennállásának 20. évfordulóját. A Varsói Szerződés nem csupán katonai védelmi szervezet, hanem a szocialista országok hatékony külpolitikai együttműködésének, nemzetközi fellépésének kezdeményezője és fóruma. Álláspontunk ismeretes, mi a teljes leszerelés mellett vagyunk, de hangsúlyoznunk kell, hogy ameddig a NATO fennáll és más imperialista fegyveres blokkok léteznek, addig a népeknek szükségük lesz a Varsói Szerződés szervezetére. A Magyar Népköztársaság tevékenyen részt vesz a Varsói Szerződés politikai munkájában ugyanúgy, mint a katonai feladatok megoldásában, és a jövőben is teljesíti a szervezet tagállamaként reá háruló kötelezettségeit.

Hazánk érdekeinek, internacionalista elveinknek megfelelően szolidárisak vagyunk és bővítjük politikai, diplomáciai és gazdasági kapcsolatainkat a teljes nemzeti és gazdasági függetlenségükért küzdő népekkel, országokkal. Támogatjuk a fejlődő országokat az imperializmus ellen, a gyarmati rendszer maradványainak felszámolásáért és a haladásért folytatott igazságos harcukban. A nemzetközi életben növekedett az el nem kötelezett államok jelentősége és befolyása. A szocialista országok, a fejlődő országok, az el nem kötelezettek harca segíti a béke és az egyenjogú nemzetközi együttműködés ügyét a világban. Külpolitikánkban a jövőben is nagy figyelmet szentelünk Ázsia, Afrika és Latin-Amerika felszabadult országainak.

Az utóbbi években tovább élénkültek hazánk és a fejlett tőkésországok politikai, gazdasági, tudományos kapcsolatai. A jövőben is arra törekszünk, hogy viszonyunk ezekkel az államokkal a békés egymás mellett élés elveinek megfelelően, a teljes egyenjogúság, a be nem avatkozás és a kölcsönös előnyök alapján tovább javuljon.

A Központi Bizottság, kormányunk mindig elvi alapon és nyíltan foglal állást az időszerű nemzetközi kérdésekben.

Nemzetközi harcunkban megkülönböztetett jelentősége van az euró-

pai földrésznek. Köztudomású, hogy a legutóbbi években Európában több fontos területen sorsdöntő változásokra került sor, amelyek előmozdítják a tartós béke és biztonság megteremtését. Most arra van szükség, hogy az elért eredményekre építve előrelépjünk az európai biztonsági rendszer kialakítása felé.

Az európai biztonsági és együttműködési értekezlet első szakasza eredményesen lezajlott és most dolgozik a konferencia a második, a genfi szakaszban. A szocialista országok – köztük hazánk – készek elvi engedmények nélkül, rugalmas magatartással elősegíteni a megegyezést minden kérdésben, amely az európai biztonság alapelveit, az államok közötti együttműködést érinti. Azért dolgozunk, hogy mielőbb sor kerüljön Helsinkiben az európai biztonsági értekezlet harmadik szakaszára a legfelsőbb szinten, és földrészünkön egy új, jobb korszak kezdődjön.

Európáról szólva hangsúlyozzuk: politikánk alapvető törekvéseivel összhangban mindig kiálltunk Ciprus önállósága, függetlensége, területi épsége mellett és támogatjuk haladó erőinek küzdelmét. Ellenzünk minden olyan lépést, amely a ciprusi helyzetet élezi. Úgy véljük, sürgősen érvényt kell szerezni az Egyesült Nemzetek Szervezete határozatainak, amelyek állást foglalnak a Ciprusi Köztársaság szuverenitása, függetlensége, területi integritása mellett és sürgetik a szigeten jogtalanul állomásozó idegen csapatok mielőbbi kivonását.

Külpolitikai tevékenységünkkel igyekszünk hozzájárulni, hogy a Közel-Keleten megszűnjön az izraeli agresszió minden következménye, amely a térség, sőt a világ békéjét fenyegeti. Ebben az Egyesült Államokra nagy felelősség hárul az Izraelt támogató politikája miatt. A reális és békés rendezés javára ebben a térségben is ténylegesen a Szovjetunió és a többi szocialista ország tevékenykedik a haladó arab erőkkel együtt. Továbbra is támogatjuk az arab népek – köztük a palesztinai arab nép – igazságos harcát az imperializmus, s különösképpen az izraeli agresszió ellen, és ehhez a jövőben is minden segítséget megadunk. A genfi konferenciát tartjuk a legalkalmasabb fórumnak arra, hogy az összes érintett fél részvételével létrejöjjön a Közel-Keleten az igazságos és tartós béke az ott élő valamennyi nép számára.

A magyar nép minden tőle telhető erővel segíti a hős vietnami népet,

amely a szocialista országoknak, a világ haladó erőinek támogatásával két évvel ezelőtt a párizsi megállapodás aláírására késztette Washingtont és Saigont, s ezzel nagy győzelmet aratott az imperializmussal és csatlósaival vívott háborúban.

Jóllehet, Dél-Vietnamból kivonták az amerikai reguláris egységeket, mégsem állt helyre a béke. Ennek az a fő oka, hogy a saigoni adminisztráció a dél-vietnami ideiglenes forradalmi kormány ellenőrzése alatt álló területek elfoglalására törekszik. Ez a párizsi egyezmény durva megsértése, és újabb háborús veszélyeket idéz fel, ugyanúgy, mint a kambodzsai reakciós rendszernek nyújtott újabb amerikai támogatás. A Magyar Népköztársaság mindig nyíltan kiállt az indokínai népek, Vietnam, Laosz, Kambodzsa népeinek igazságos ügye mellett.

Korunk legbefolyásosabb politikai ereje a nemzetközi kommunista és munkásmozgalom. A Magyar Szocialista Munkáspárt, mint a nemzetközi kommunista és munkásmozgalom egyik osztaga, mindent megtesz, hogy hozzájáruljon mozgalmunk erősítéséhez, marxista–leninista egységének megszilárdításához.

Pártunk kapcsolatban áll szinte minden kommunista és munkáspárttal. Együttműködésünk különösen sokrétű a Szovjetunió Kommunista Pártjával. Pártunknak mély meggyőződése, hogy a Szovjetunió Kommunista Pártja példamutató internacionalizmusa elvi jelentőségű egész mozgalmunk számára, s a Lenin pártjához fűződő viszony minden kommunista párt internacionalizmusának mércéje.

Az egyre bonyolultabb nemzetközi osztályharcban, amikor mozgalmunknak nincs szervezeti központja, az új helyzet elemzésének és értékelésének, az új feladatok meghatározásának, az akciók összehangolásának igénye megköveteli, hogy a testvérpártok a kétoldalú kapcsolatokban, a regionális és a szélesebb körű nemzetközi tanácskozásokon kicseréljék és összegezzék forradalmi tapasztalataikat, meghatározzák közös harcuk legcélravezetőbb módszereit.

Pártunk teljes egyetértéssel fogadta és támogatta az európai kommunista és munkáspártok értekezletének összehívását. Tevékenyen részt vettünk a varsói konzultatív találkozó munkájában, s megtiszteltetésnek vettük, hogy az értekezlet következő előkészítő találkozójára 1974 decemberében, Budapesten került sor. Támogatjuk azt a javas-

latot, hogy a Berlinben megtartandó értekezleten az európai testvérpártok alakítsanak ki közös álláspontot földrészünk helyzetének legfontosabb kérdéseiről, és dolgozzanak ki konkrét programot az európai békéért, biztonságért, együttműködésért és a társadalmi haladásért vívott harc további feladataira.

A nemzetközi kommunista mozgalom egységének erősödése igazolta a kommunista és munkáspártok 1969. évi moszkvai tanácskozása közös állásfoglalásainak helyességét. Bebizonyosodott, hogy a közösen kialakított irányvonal bevált. Pártunk támogatja a kommunista és munkáspártok újabb nagy nemzetközi tanácskozása összehívásának gondolatát. A legszélesebb körű találkozó előmozdítja mozgalmunk elvi egységét, összefogását, megsokszorozza erőnket.

A nemzetközi kommunista és munkásmozgalom marxista–leninista egységéért küzdve, a jövőben is határozottan, következetesen fellépünk mindenfajta jobb- és „baloldali", antimarxista nézet és gyakorlat, mindenekelőtt a nacionalizmus és a szovjetellenesség ellen. Így a Magyar Szocialista Munkáspárt elvi harcot folytat a maoizmus ellen, amely gyakorlatilag szakított a tudományos szocializmus, a proletár internacionalizmus elveivel, mozgalmunk egységének aláásására törekszik és valamennyi fontos nemzetközi kérdésben akadályozni igyekszik céljaink elérését.

Pártunk elvi alapokon szélesíti kapcsolatait a szocialista és szociáldemokrata pártokkal a nemzetközi enyhülés, a biztonság, a haladás javára. Az antiimperialista mozgalom, a nemzeti függetlenség, a társadalmi haladás szolgálatában fejlesztjük kapcsolatainkat Ázsia, Afrika és Latin-Amerika nemzeti demokratikus pártjaival és mozgalmaival.

Pártunk a X. kongresszuson arra vállalt kötelezettséget, hogy nemzetközi tevékenységével elősegíti a szocializmus, a társadalmi haladás ügyét és a béke érdekeit szolgálja. A Központi Bizottság, a kormány, a társadalmi és tömegszervezetek, a tömegmozgalmak ennek az állásfoglalásnak a szellemében tevékenykedtek a beszámolási időszakban, s ezt fogják tenni a jövőben is. A nemzetközi munkában vallott és követett proletár internacionalista álláspontot azzal a meggyőződéssel képviseljük, hogy a szocialista országokkal való testvéri együttműködés, a szocializmus és a béke ügye iránti elkötelezettség a szocializmust

építő magyar nép, a Magyar Népköztársaság érdekeinek legjobb szolgálata. A Magyar Szocialista Munkáspárt nemzetközi tevékenységét abban a szilárd meggyőződésben végzi, hogy meggyorsul az emberiség haladása a szocializmus felé. Bizton hisszük, hogy mind több nép tér erre az útra, a társadalmi haladás, a béke és a szocializmus teljes győzelmet arat az egész világon.

*

A beszámoló végéhez értem. Kérem, hogy a kongresszus vitassa meg és fogadja el a Központi Bizottság beszámolóját, a szervezeti szabályzat módosítását és a párt új programnyilatkozatát, a határozati javaslatot.

A Központi Bizottság kéri, hogy a kongresszus erősítse meg és fejlessze tovább pártunk eddig is követett politikai fő irányvonalát, marxista–leninista elveken alapuló gyakorlatát.

Pártunk XI. kongresszusa történelmi évforduló előtt, felszabadulásunk 30. évfordulójának előestéjén ült össze. Harminc éve vált hazánk a szovjet hadsereg felszabadító harcának eredményeképpen függetlenné és nyílt meg népünk előtt a társadalmi haladás útja. A magyar nép sohasem felejti el azt az áldozatot, amelyet a szovjet nép hozott a második világháborúban a hitleri fasizmussal vívott élethalálharcban, amelynek során Magyarországról is kiűzte a hitlerista megszállókat és felszabadította a népet. A magyar nép élni tudott a szabadsággal. Pártunk, a munkásosztály erőit egyesítve, együtt a parasztsággal és többi szövetségesével, győzelemre vitte a szocializmus ügyét, megteremtette népünk legnagyobb történelmi vívmányát, a szocialista Magyarországot.

A három évtized alatt nagy utat tettünk meg, nagy győzelmet értünk el az új társadalmi rend megteremtésében. Felszámoltuk Magyarországon a kapitalizmust, megszüntettük az embernek ember általi kizsákmányolását. Hazánk az egykori elmaradt agrár-ipari országból fejlett nagyiparral és nagyüzemi mezőgazdasággal rendelkező ország lett. Megtörtük a régi uralkodó osztályok művelődési monopóliumát és minden eddiginél magasabb színvonalra emeltük a nép műveltségi színvonalát, a társadalom minden tagjának teljes szociális biztonságot

nyújtunk. Mindezek eredményeképpen hazánk Európa egyik legelmaradottabb országából a társadalmi haladás élenjáró országainak sorába emelkedett, s népünk erőfeszítései és eredményei méltán keltenek elismerést határainkon túl is.

Felszabadulásunk közelgő 30. évfordulója alkalmából párttagságunk, népünk nevében kongresszusunk is köszönti felszabadítónkat, a Szovjetuniót, a Szovjetunió dicső Kommunista Pártját, a nagy szovjet népet.

A Magyar Szocialista Munkáspárt XI. kongresszusának különleges jelentőséget ad az, hogy a párt új programnyilatkozata ügyében is határoz. Pártunkra, mint a munkásosztály élcsapatára és társadalmunk vezető erejére hárul az a kötelezettség, hogy a ma kérdéseiről el nem feledkezve, mutassa meg a jövőbe vezető utat is. A Központi Bizottság által előterjesztett programnyilatkozat-tervezet jelzi a távolabbi célt, azokat a tennivalókat, amelyek a legközelebbi 15–20 év alatt szocialista társadalmunk további fejlődését, népünk boldogulását, hazánk további felemelkedését szolgálják.

A pártunk új programnyilatkozatában megfogalmazott feladatok teljesítésével, a fejlett szocialista társadalmat építve közelebb jutunk végső célunkhoz, a kommunizmushoz. A programnyilatkozat kidolgozását az tette lehetővé és egyszersmind szükségessé, hogy a Magyar Dolgozók Pártjának a magyar munkásosztály egységét megteremtő I. kongresszusán, 1948-ban elfogadott programnyilatkozat minden fő céljában teljesült.

Negyedszázad harcainak eredményeként kiépítettük és megvédtük a munkásosztály hatalmát, leraktuk és megszilárdítottuk a szocializmus alapjait. Most a fejlett szocialista társadalmat építjük. Mind a legközelebbi évekre szóló tennivalók, mind a párt új programnyilatkozatában összefoglalt feladatok és távlati célok eddigi politikai irányvonalunk, gyakorlati tevékenységünk megerősítését és folytatását jelentik.

Szocialista építőmunkánk hazai és nemzetközi feltételei kedvezőek. Van harcedzett pártunk, öntudatos munkásosztályunk, szorgalmas parasztságunk, tehetséges értelmiségünk. És ami a legfontosabb: olyan nép él itt a Duna–Tisza mentén, amely szilárdan elhatározta, hogy felépíti hazájában a szocialista társadalmat. Ez az elhatározás és céltu-

datosság adja nekünk azt a semmi mással nem pótolható erőt, ami nélkülözhetetlen további előrehaladásunkhoz.

Országépítő munkánkban nem vagyunk egyedül. Velünk vannak barátaink, szövetségeseink, s büszkén gondolhatunk arra, hogy a Magyar Népköztársaság az egyetemes emberi haladásért küzdő erők élvonalában halad.

Központi Bizottságunk biztos abban, hogy pártunk, a magyar nép az eddiginél nagyobb feladatok megoldására is képes, s el tudja érni azokat a lelkesítő célokat, amelyeket kongresszusunk most kijelöl. Eddig is volt értelme, eredménye a munkának, a harcnak, s a jövőben ez még inkább így lesz. Közös célunk, a fejlett szocialista társadalom megteremtéséért pártunk munkába, harcba hívja az ország népét, szocialista hazánk további felvirágzásának minden hívét.

Éljen a Magyar Szocialista Munkáspárt és annak XI. kongresszusa!

Éljen munkásosztályunk, népünk, hazánk, a Magyar Népköztársaság!

Éljen a proletár internacionalizmus, a kommunizmus, a béke!

Vitazáró beszéd a XI. kongresszuson

1975. március 21.

A Központi Bizottság beszámolója és a Központi Ellenőrző Bizottság jelentése fölötti négynapos, együttes vitában 57 kongresszusi küldött szólalt fel. Kivétel nélkül mindegyikük egyetértett a beszámolókkal és támogatta a Központi Bizottság által benyújtott kongresszusi javaslatokat. Ezért a vitában felszólalt elvtársaknak köszönetet mondok. Ebben az állásfoglalásban is kifejeződik: egyik legfőbb erőforrásunk pártunk teljes eszmei-politikai egysége.

A vita kritikus és önkritikus volt. Azzal jellemezhetnénk, hogy megfelelően értékelte az eredményeket, s szólt a hiányosságokról is. Nagy hangsúlyt kaptak a megoldandó feladatok, a megoldások módjai, a tennivalók.

A tanácskozást forradalmi szellemű elvhűség és tettrekészség jellemezte. Volt a vitának egy sajátos vonása is, amely valószínűleg minden részvevőre hatást gyakorolt: ezen a kongresszuson egy új, felnövekvő kommunista nemzedék mutatkozott be. Hozzáteszem: szépen mutatkozott be. Erről tanúskodik az örvendetesen sok fiatal felszólaló, közöttük a Bács megyei fiatal KISZ-ista elvtársnő, aki a vita első napján kért szót, majd a szolnoki színház fiatal igazgatója, aztán a vita mai napján meghallgatott székesfehérvári építőmunkás – és még hosszan sorolhatnám a példákat. Erőnk egyik forrása, hogy pártunkban összeforrottan él és együtt küzd a kommunista forradalmárok három nemzedéke.

Mély benyomást tett rám Benedikt elvtársnak, pártunk egyik alapító tagjának felszólalása. Ő egy másik stílust, a régi forradalmárok kritikus, konkrét, elvi, nyílt stílusát képviselte: megmondta, mivel ért egyet, minek örül; kifogásolta, amit nem vettek figyelembe, és általá-

nos értékelést is adott. Ötvenhét év harca után is úgy állt ide elénk, mint amikor elkezdte küzdelmét a munkásosztály ügyéért. Ma is sok szó esett róla, hogy tanuljunk egymástól. Azt tudnám ajánlani, hogy tanuljuk meg a régi forradalmárok nemzedékétől ezt az ifjúi lelkesedést és tüzet!

A vita részvevőinek felszólalásuk közben biztos támaszuk volt, hogy érezhették a kongresszus helyeslését és egyetértését, és azt, hogy kongresszusunk munkáját nagy figyelemmel követte és cselekvően támogatta a magyar munkásosztály, a szocializmust építő magyar nép. Jóval több, mint ezer üdvözlő távirat, üzenet, levél érkezett a kongresszushoz, sőt az egyes felszólalókhoz is: gratuláltak és egyetértésüket fejezték ki azok, akik küldötté választották őket. Rendkívül fontos: ezek az üzenetek arról is szóltak, hogy dolgozó népünk most, a kongresszus napjaiban is új vállalásokkal és tettekkel támogatja a párt politikájának megvalósítását.

A kongresszus méltó betetőzése volt a több mint 750 000 magyar kommunista magas színvonalú tanácskozásának, amely a kongresszust előkészítő múlt év végi pártcsoport-értekezleteken kezdődött, a taggyűléseken, a pártbizottságok értekezletein, majd a budapesti és a megyei pártértekezleteken folytatódott. Ezért a zárszóban legszívesebben csak annyit mondtam volna: elvtársak, már nincs mit megbeszélni, énekeljük el az Internacionálét. Többen azonban azt mondták, hogy ez talán mégsem lenne helyes. Azt hiszem, nem vállalkozhatom, s együtt sem vállalkozhatnánk arra, hogy a vitában felvetődött sok fontos témával részletesen foglalkozzunk, hiszen akkor elölről kezdhetnénk a kongresszust. Engedjék meg, hogy most, a vita befejezésekor kiemeljek néhány fontos dolgot.

Az ötnapos tanácskozáson a párt tevékenységének szinte minden területe szóba került. Úgy vélem, az első, amit a kongresszus megfelelő formában, okmányszerűen is rögzít majd, hogy népünk nagy építőmunkájának és harcának eredményeként szocialista hazánk, a Magyar Népköztársaság gazdaságilag és kulturálisan fejlett ország, amely biztos és mind jobb megélhetést nyújt a dolgozó embernek. Ez népünk legnagyobb történelmi vívmánya.

A kongresszus joggal állapíthatja meg, hogy a Magyar Népköztársaságban érvényesül a munkásosztály hatalma, amely az egész nép

érdekeit fejezi ki. Ehhez hozzá szeretném tenni, hogy a munkásosztály hatalmát szó szerint kell értenünk. Ez a hatalom, amely Magyarországon egész népünk életét irányítja, a munkásosztály hatalma! Nem egyes emberek, nem is egyes munkások, hanem az osztály hatalma. Természetesen a hatalom érvényesítéséhez, mindennapi gyakorlásához hatalmi posztok is kellenek. Nálunk e posztok jelentős részét munkások töltik be, de a hatalom nem személy szerint az övék, hanem a munkásosztályé. Ők csak megbízást kaptak arra, hogy a munkásosztály hatalmát biztosítsák, védjék és érvényesítsék. Ez nem személyes hatalmuk, hanem szolgálat!

A felszólalásokban nagyon érzékletesen kifejeződött az a nagyszerű folyamat, hogy a társadalmunk alapját alkotó szövetséges osztályok a politikai szemléletben, világnézetükben, a munkában közeledtek egymáshoz. Tovább fejlődött a történelmi feladataihoz felnőtt munkásosztály. Szövetségese, a szocializmus útjára lépett magyar parasztság eszmeileg-politikailag közeledett a munkásosztályhoz. A szocializmussal azonosult értelmiség az utóbbi években szemléletében, gondolkodásában, politikai magatartásában szintén jelentős mértékben közeledett a munkásosztályhoz.

A legfontosabb társadalmi kérdések közül két olyan témát kívánok megemlíteni, amelyek jelentőségüknek megfelelő teret kaptak a kongresszus vitájában. Az egyik: a nők helyzete társadalmunkban. Még itt, a kongresszusi teremben is érzékelhető volt, hogy a nők társadalmi helyzete az utóbbi években jelentékenyen javult. A pártnak mindent meg kell tennie, hogy helyzetük tovább javuljon. Ennek alapvető feltétele, hogy további intézkedésekkel fejlesszük az anya-, gyermek- és családvédelmet, könnyítsük tovább a háztartási munka terhét. A jövőben is nagy figyelmet kell fordítani a nők szakképzésére és az egyenlő munkáért egyenlő bért elvének hiánytalan érvényesülésére. További fontos feladatunk, hogy biztosítsuk: több nő kerüljön a vezető tisztségekbe a pártban, a tömegszervezetekben, az állami, a gazdasági, a kulturális posztokra, és minden olyan területen, ahol ez lehetséges és megvalósítható. Azért merem ilyen határozottan mondani, hogy több nőt a vezető tisztségekbe, mert sajnos, itt egyelőre nem kell tartanunk a „túlteljesítéstől". Igaz, nem kevés, amit az utóbbi négy esztendőben a nők helyzetének megjavításáért tettünk, de ezt a munkát

erőteljesen és céltudatosan folytatnunk kell. Nem szabad megelégednünk az eddigi eredményekkel. Jómagam ahhoz a felszólalóhoz csatlakozom, aki azt mondta: nem azért beszél a nőkérdésről, mert az Egyesült Nemzetek Szervezete határozatot hozott a nők évéről, hanem azért, mert ez társadalmunk – és hozzáteszem: szocialista forradalmunk – egyik alapkérdése. Régi marxista tétel: egy társadalom haladó jellegét megbízhatóan le lehet mérni azon, hogy milyen ott a nők helyzete. Minthogy a szocialista társadalom a leghaladóbb társadalom, ennek a nők társadalmi helyzetében is megfelelően meg kell mutatkoznia.

Szólni kívánok a szocialista ifjúság kérdéséről is. Mély meggyőződésem – és ezt a kongresszuson elhangzott vélemények alapján is állíthatjuk –, hogy a legutóbbi 4–4,5 esztendőben javult az ifjúság körében végzett munka. Nemcsak azért, mert megszületett az ifjúsági törvény, amelyre szükség volt, s amely számos konkrét rendelkezést ír elő, hanem azért is, mert előbbre jutottunk az ifjúság reális megítélésében.

Szeretnék itt ahhoz a vitában megfogalmazott gondolathoz kapcsolódni, hogy az ifjúság kérdéseivel nem absztrakt módon, hanem osztálymegközelítés alapján, marxista módon kell foglalkozni. Ha nem így szemléljük az ifjúság kérdését, sehová sem jutunk. Akik ilyen kérdésekkel foglalkoznak, a rómaiaktól, a görögöktől fennmaradt több mint kétezer éves írásokból tudják: rendszerint idősebb emberek körülbelül úgy nyilatkoztak az ifjúságról, hogy „korcsosul, élvhajhász, nem tiszteli az öregeket..." A szöveg – úgy látszik – azóta sem sokat változott. A nemzedékek között a viseletet, az öltözködést, a frizurát és egyebeket illetően természetesen mindig lesznek viták, ellentétek, s lehet, hogy a nyolcvan-valahány éves ember szemében a 19 éves fiatal élvhajhász... Nekünk azonban az ifjúságot aszerint kell megítélnünk: hogyan teljesíti alapvető kötelességeit, hogyan tanul és dolgozik, hogyan foglal állást a társadalmi kérdésekben, milyen a magatartása. Gyakran látni olyasmit a fiataloknál, ami ilyen vagy olyan szempontból nem nagyon tetszik az embernek. Ha azonban valaki felmérné, hogy a kongresszusi és a felszabadulási munkaversenyben született vállalásokból és eredményekből az ifjú korosztályhoz számítók mennyit teljesítettek, azt hiszem, méglepődne, hogy milyen nagy

ez a rész! Ez a döntő az ifjúság megítélésében. Nem arról van szó, hogy a hibák láttán hunyjuk be a szemünket. A pártnak, a társadalomnak, az iskolának, a munkahelynek, a családnak állandóan, rendszeresen és megfelelően kell foglalkoznia a fiatalokkal. Azt hiszem, a saját környezetében is mindenki tapasztalhatta, hogy ha a fiatalt komolyan veszik, akkor komolyan megfelel a bizalomnak. Ha viszont eleve úgy ítélik meg, hogy nem komoly ember, akkor megmutatja: tud ő nem komoly is lenni. Itt is érvényes a kölcsönös bizalom!

Úgy vélem, ezen a téren is előbbre jutottunk, s az a feladatunk, hogy erőteljesen folytassuk az ifjúsággal való rendszeres és megfelelő foglalkozást. Az ifjúsági törvényt végre kell hajtanunk, előírásainak érvényt kell szereznünk. A neveléssel és a képzéssel el kell érnünk, hogy az új magyar ifjúság képes legyen megérteni azokat a célokat, amelyekről most a kongresszus határoz, és kész legyen azoknak a megvalósítására. Azt tartom, hogy ennek a legfőbb pedagógiai „receptje" a megbízatás, a feladat, a munka. Mindenki tudja, még a kisgyermek is milyen boldog, ha az édesanyjától bármilyen csekély megbízatást is kap, és azt teljesíteni tudja. Körülbelül így és ezáltal nő, fejlődik a gyermek, még inkább a fiatal ember. Bátran és bizalommal adjunk feladatokat a fiataloknak!

Az egyik szocialista országból nemrég küldöttség járt nálunk, és fölkereste az egyik nagyüzemünket. A látogatás során a vendégek elismeréssel mondták, hogy milyen erős kollektíva dolgozik ott. Nem nevezem meg ezt a kollektívát, nehogy a fejébe szálljon a dicsőség. De nyolc évvel ezelőtt láttam én azt a kollektívát igen gyengének is. Hogy mitől gyógyultak meg? Azok az emberek olyan nagy feladatot kaptak, hogy amikor először meghallották, majdnem elájultak. Aztán megküzdöttek a feladattal, felnőttek hozzá, és most szinte rá sem lehet ismerni erre a sokezres kollektívára.

A Magyar Szocialista Munkáspárt XI. kongresszusa harcba, munkába hív közös célunk, a fejlett szocialista társadalom építésére. Erre a nagy feladatra felkészült és érett a magyar munkásosztály forradalmi élcsapata, a Magyar Szocialista Munkáspárt, érett a munkásosztály, érett az egész magyar nép.

Fél éve vagy még korábban, mielőtt a Központi Bizottság kongresszusi irányelvei nyilvánosságra kerültek volna, különféle találga-

tásokat lehetett hallani, főként Nyugaton, de még nálunk is: mi lesz a Magyar Szocialista Munkáspárt politikájával? Folytatódik? Változik, nem változik? Ha igen, mi és hogyan? Nos, azt gondolom, a kongresszusi vita világos választ adott arra, hogyan alakul a jövőben a Magyar Szocialista Munkáspárt politikájának fő irányvonala.

Az első és legfontosabb, ami már a vitából, minden felszólalt kongresszusi küldött állásfoglalásából kiviláglott: a Magyar Szocialista Munkáspárt a marxizmus–leninizmus alapján folytatja eddigi szocialista, kommunista, internacionalista, a nép érdekeinek megfelelő politikáját. S ez lesz a kongresszus legfőbb, legfontosabb döntése. Ez a politikai fő irányvonal tovább fejlődött és gazdagodott a kongresszusi előkészületek időszakában és a kongresszus munkája során is.

A kongresszus egyik szünetében alkalmam volt találkozni a meghívott közéleti személyiségek egy csoportjával, közöttük jó néhány párton kívüli szövetségesünkkel, barátunkkal és küzdőtársunkkal. A beszélgetés során szóba hoztam azokat a mendemondákat, amelyek szerint „megkeményedik" a párt vonala, meg hogy valami „új diktatúra" jön. Megnyugtattam őket: nem jön semmiféle új diktatúra, marad a régi, a proletárdiktatúra. Ennek mai gyakorlatát már körülbelül 18 éve mindenki tapasztalhatja. Az emberek ismerik, látják és tudják, hogy ez nem rossz diktatúra. Szabadon lehet benne élni, alkotni, s becsületet szerezhet magának minden tisztességes ember.

A kongresszusi vitában megfogalmazott igény, az, hogy pártunk kövesse fő politikai irányvonalát, és annak alapján folytassa és fejlessze tovább eddigi politikáját, kiegészült egy másik, nagyon határozott igénnyel: a politika egységes értelmezésének, egységes és következetes végrehajtásának követelményével. Párttagságunk, munkásosztályunk, a szocializmus minden őszinte híve, egész népünk ezt várja tőlünk.

A kongresszusi vita azt is bizonyította, hogy a Központi Bizottság a gazdasági és kulturális építőmunkáról helyes értékelést adott, és reális, megvalósítható célokat ajánlott a kongresszusnak. Mindent meg kell tennünk, hogy teljesítsük a gazdasági, a kulturális építőmunkának, az életszínvonal alakulásának 1975. évi tervét. Ismételten javasolom, hogy a kongresszus erősítse meg az új ötéves terv fő irányszámait. A részletesen kidolgozott új ötéves terv 1975 folyamán,

alkalmas időben a párt illetékes szerve elé kerül. Ha a kongresszus úgy dönt, a további munka alapjai azok a kongresszusunkon is tárgyalt főbb adatok lesznek, amelyek meghatározzák az egész terv jellegét és keretét. Most tehát a döntő feladat az idei terv megfelelő végrehajtása, mert ezzel jó alapot biztosítunk az új ötéves terv megvalósításához.

A kongresszusi előkészületek nagyon fontos eleme volt a Központi Bizottság 1974. decemberi határozata, amely gazdasági feladatainkkal foglalkozott. Az erről megjelent részletes közleményben a Központi Bizottság őszintén szólt a párttagsághoz, az ország közvéleményéhez azokról a problémákról, amelyek a világgazdaságban végbemenő új folyamatokból adódnak, s amelyek bennünket is érintenek. Ismeretes, hogy exportunk nemzeti jövedelmünknek csaknem 50 százalékát teszi ki.

Úgy vélem, a Központi Bizottságnak ez a nyilvános határozata kellő időben született meg, és segítette kongresszusi munkánkat, mert így a dolgozók e kérdéssel megfelelő komolysággal tudtak foglalkozni.

Régi kommunista mondás: a legjobb politika az elvi politika. Ezt még kiegészíthetjük azzal – és ez pártunknak gyakorlata is –, hogy a legjobb politika a nyílt, elvi politika. Minden tapasztalatunk azt igazolja, hogy nincs az a súlyos gond és probléma, amivel ne fordulhatnánk bizalommal a párttagsághoz, a munkásosztályhoz, a néphez, mert ha felnőttek módjára beszélnek az emberekkel, azt értékelik és becsülik. Annak a vezetőnek viszont, aki nem így tesz, megmondják, hogy arról beszéljen: mi a probléma, mit kell csinálni, és ne beszéljen mellé. Az emberek gondolkoztak az 1974. decemberi határozatban ismertetett problémákon, pánik nélkül, reálisan mérik fel a helyzetet és bizakodva néznek előre. Tudják, hogy ha két fő erőforrásunkra támaszkodunk: a saját hazai lehetőségeinkre – amelyeknek teljes kihasználásától még messze vagyunk – és a szocialista országok testvéri együttműködésében rejlő lehetőségekre, akkor minden feladat megoldható, biztosítható az ország további, törésmentes gazdasági fejlődése, beleértve a termelés és az életszínvonal növelését és a kulturális fejlődést is.

A politikai tanulság tehát az, hogy a reálisan felmért, tényleges

helyzetről nyíltan, komolyan kell szólni az emberekhez, és akkor a válasz is megfelelő lesz. Most még összegezni sem tudnánk, hogy a Központi Bizottságnak a helyzetet őszintén ismertető 1974. decemberi határozatára hány ezer és ezer segítő szándékú cselekedet, javaslat, kezdeményezés született a dolgozó tömegek körében. Természetesen az az ember, aki műhelyben dolgozik, elsősorban annak a problémáit ismeri, s kevésbé láthatja az általános összefüggéseket, ez a dolog jellegéből következik. De a sok kicsiből születik a nagy. Amit a műhelyekben, a földeken, a tervezőirodákban, ezer meg ezer helyen, ezer meg ezer kezdeményezés nyomán az emberek milliói adnak hozzá ahhoz, amit eddig elvégeztünk, az fogja megoldani – és meg fogja oldani – a problémáinkat.

A tanácskozáson nagyon sok, igen fontos gazdasági kérdés vetődött fel. Kritika is jócskán elhangzott, néha már azt hittem, hogy az ellenzék kapott szót. Szép, udvarias szavakkal ugyan, de arról beszéltek, hogy sok dolgot másképp is intézhetnénk, és igazuk van. Szóba kerültek a kohászat problémái, az élelmiszeripar összehangolt fejlesztése a mezőgazdasági termeléssel, és sok más fontos, nagy figyelmet kívánó kérdés. Ezekkel itt nem tudtunk részletesen foglalkozni, de az elvtársak nyilván nem is azért vetették fel, hogy mindenre itt kapjanak választ, hanem azért, hogy tartsuk számon őket mint feladatokat és tennivalókat, és dolgozzunk a megoldásukon. A vita nagyon gazdag volt, nagyon sok jó gondolat vetődött fel, amelyekkel már holnaptól foglalkoznunk kell, amikor hozzálátunk a XI. kongresszus határozatainak a végrehajtásához.

Csak egyetlen dolgot szeretnék megemlíteni közülük. Most nagyon sokat és komolyan foglalkozunk az anyag- és energiatakarékossággal, a termelőberendezések és a munkaidő jobb kihasználásával, a jobb munkaerő-gazdálkodással. Ezekről itt, a kongresszuson is sok hasznos és jó javaslatot hallottunk. De vigyázzunk, nehogy úgy szervezzük meg az anyagtakarékosságot – már erre is volt nálunk példa –, hogy nem tesszük bele a termékbe a szükséges anyagot. A takarékosságnak az a helyes módja, ha az elpocsékolódó, feleslegesen hulladékba kerülő, a tönkremenő anyagot minél nagyobb mértékben hasznosítjuk.

Az anyagtakarékosság semmi szín alatt se menjen a minőség rová-

sára. Erre azért is jobban kell ügyelni, mert a termékek minősége mindinkább életbevágóan fontossá válik. Mert ugyan kinek adjuk el a nem jó minőségű árut? A kapitalista nem veszi meg, az nekünk nem osztálytestvérünk, sem ingyen, sem pénzért nem segít nekünk építeni a szocializmust. Hát akkor a szocialista osztálytestvéreinknek adjuk el? Egyébként ők sem veszik meg. A jó minőséget már mindenhol megkövetelik, s ennek minket is jobb munkára kell ösztönöznie.

A kongresszus vitájában a közgondolkodással kapcsolatos kérdések is szóba kerültek. A szocialista közgondolkodás nálunk komoly teret hódított; nem egyenletesen, nem mindenütt egyformán, de feltétlenül fejlődött.

A közgondolkodásban azonban néha előbbre vagyunk, mint a fogalmak használatában. Ezeket még hozzá kell igazítani a tényleges fejlődéshez. Ilyen például „a dolgozók és a vezetők" kifejezés. A „vezető" mellé megfelelő szópárt kell használni, például azt, hogy „beosztott". Hiszen nálunk a vezető is dolgozó, ha becsületesen látja el azt a feladatot, amit rábíztak.

A szocialista Magyarországon a munkásnak van a legnagyobb társadalmi rangja. De ehhez nyomban hozzáteszem: ezt én nemcsak a munkásra értem, hanem a termelőszövetkezetekben vagy máshol becsületesen dolgozó ember előtt is megemelem a kalapomat. Ahhoz, hogy a mi rendszerünk, társadalmunk működhessék, mindenütt becsületes, dolgozó emberekre van szükség. Hogy azután kit nevezünk annak, a fogalmak használatát még meg kell tanulnunk.

Több felszólaló foglalkozott pártunk, kormányunk nemzetközi tevékenységével. Kongresszusunkon is kifejeződött, hogy pártunk, kormányzatunk nemzetközi tevékenysége változatlanul a szocializmus, a nemzeti függetlenség, a béke ügyének szolgálatában áll. Nemzetközi kapcsolatainkban a legfontosabb a Szovjetunióval való együttműködésünk. A Szovjetunióval, a szocialista országokkal, a nemzetközi munkásosztállyal, a haladás és a béke erőivel közös fronton lépünk fel a közös ügyért, a haladás ügyéért, a béke fenntartásáért és megszilárdításáért.

Ugyanakkor azt is szeretném hangsúlyozni, hogy a különböző társadalmi rendszerű országok békés egymás mellett élésének hívei vagyunk. Külügyminiszterünk felszólalásában beszélt arról, hogy a

békés egymás mellett élés elvének alapján építjük kapcsolatainkat valamennyi fejlett tőkésországgal, amely erre készséget mutat. Ez politikánknak fontos és szükséges eleme, ezzel is a haladás ügyét akarjuk szolgálni. Jelenleg az európai biztonsági értekezlet eredményes befejezéséért munkálkodunk. Véleményünk szerint ennek megértek a feltételei. Mindent meg kell tennünk, hogy az európai biztonsági értekezlet eljusson a helsinki befejező állomásig. Azért is tekintjük most ezt az első és közvetlen feladatnak, mert mély meggyőződésünk: a világ érdekei is megkövetelik, hogy Európában biztonságosabb, szilárdabb béke uralkodjék.

Szeretnék szólni népünk történelmi útjáról és a jövőről. Az ifjúsági mozgalom, a Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség március 15-ét, március 21-ét és április 4-ét forradalmi napként tartja számon. A fiataloknak igazuk van. Az 1848–1849-es szabadságharc osztálycélja – ne felejtsük el, akkor még a jobbágyság intézménye is megvolt – a polgári egyenlőség és a nemzeti függetlenség kivívása volt. Ez a forradalom elbukott. De eszméit tisztelnünk, őriznünk kell, mert abban a korban kifejezte a magyar nép, a nemzet érdekeinek megfelelő törekvéseket, sőt Marx és Engels értékelése szerint egyúttal az európai népek harcát is szolgálta.

1919. március 21-e, a Magyar Tanácsköztársaság kikiáltása osztálycéljaiban már meghaladta 1848-at, mert a munkásosztály felszabadítását, a kapitalista kizsákmányolás, a feudális rendszer szétzúzását tűzte célul. Az 1919-es Tanácsköztársaság Vörös Hadserege nemzeti ügyért és célért, a magyar nemzet függetlenségéért és szabadságáért is harcolt.

Április 4-e felszabadulásunk napja. Miután Kelet-Európa országai a háború menetétől függően, különböző időpontokban szabadultak fel, szélesebb, nemzetközi összefüggésben a mi évfordulónk napja is egybefonódik a hitleri fasizmus fölött aratott történelmi győzelem dátumával, május 9-ével, amikor megemlékezünk a győzelem fő kivívójának, a Szovjetuniónak, a szovjet népnek mérhetetlen áldozatairól.

A hitleri fasizmus megsemmisítése új korszakot hozott nemcsak a magyar nép és nemcsak Kelet-Európa, hanem egész Európa és az

emberiség történelmében. Mert ha a fasizmus uralmon maradhatott volna, sötét korszak várt volna az emberiségre.

Ami május 9-ét, a győzelem napját illeti: a volt uralkodó osztályok bűnei miatt a horthysta Magyarország a hitleri fasizmus csatlósa volt. De azt hiszem, nyugodtan elmondhatjuk: a hitleri fasizmus felett aratott történelmi győzelemnek a magyar nép is nyertese. Népünk becsületéért Európa sok hadszínterén harcoltak magyar kommunisták, hazafiak, partizánok. A fasizmus leverésével népünk elnyerte szabadságát, nemzeti függetlenségét, megnyílt előtte a társadalmi fejlődés szabad útja.

1975. április 4-én méltóképpen megemlékezünk Magyarország teljes felszabadulásának 30. évfordulójáról, május 9-én pedig a hitleri fasizmus fölött aratott történelmi győzelemről. A dicsőséges szovjet hadsereg 30 esztendővel ezelőtt saját barlangjában szétzúzta, megsemmisítette, fegyverletételre kényszerítette a fasiszta fenevadat. Azóta 30 esztendő telt el és még mindig azért harcolunk, hogy Európában béke, biztonság legyen.

Ez a történelmi utunk. Jövőnket a párt programnyilatkozata körvonalazza. Ennek a lényege a fejlett szocialista társadalom építése, a haladás végcélunk, a kommunizmus felé. Az élcsapatnak az a kötelessége, hogy utat mutasson. Tudnunk kell azonban, hogy az élcsapat előre sem szaladhat, nem szakadhat el a főseregtől, mert akkor senkit sem vezetne, nem volna élcsapat, de hátul sem kulloghat.

A párt utat mutat új programnyilatkozatában. Hirdetnünk, magyaráznunk kell programunkat, s hogy megvalósíthassuk, meg kell nyernünk hozzá a munkásosztály, az egész nép támogatását. Nagyon fontos, hogy az emberek ne muszájból vagy illendőségből, hanem meggyőződésből értsenek egyet a programnyilatkozattal. A párt azért javasolja ezt az utat, mert becsülettel, tisztességgel, a legtisztább szándékkal akarja szolgálni a dolgozó nép, a magyar nemzet ügyét.

Magyarországon nincs antagonisztikus osztályellentét, mert a kapitalistákat és a földesúri osztályt a nép megdöntötte. Ma csak szövetséges dolgozó osztályok vannak. Szövetségük egészségesen működik, fejlődik, osztályszövetségként is, és a párttagok és a pártonkívüliek szövetségeként is. S ha minden szövetségest megkérdeznénk, hogy szocializmust akar-e, mind meggyőződéssel mondaná, hogy igen.

De nem mindenkinek egyformán sürgős. Itt van a különbség. A szövetségesek között mindig téma – s az is kell hogy legyen – a szocialista forradalom fejlődésének üteme. A párt a szocialista forradalom soron levő feladatait csak úgy tudja meghatározni, ha reálisan ítéli meg a helyzetet, az előrehaladás objektív és szubjektív feltételeit.

A magyar munkásosztály politikai erőit egyesítő, 1918 óta élő és harcoló kommunista, marxista-leninista élcsapat mindig akkor lépett előre történelmi útján, amikor együtt haladt a tömegekkel. Ez a mi nagy történelmi tapasztalatunk.

Az elmúlt 18 esztendőben nem sajnáltuk a fáradságot, az időt, a türelmet, hogy gondolatainkat megmagyarázzuk szövetségeseinknek. Előbb meggyőztük az embereket, s csak azután hajtottuk végre határozatainkat. Ezért nyugszik szilárd alapokon szocialista rendszerünk minden pillére. A Magyar Szocialista Munkáspárt mindig együtt fog haladni a tömegekkel. Vannak nagyon jó jelszavaink, köztük az, hogy „a párttal, a néppel a népért". Tudnunk kell, hogy – próbálkozzunk bár a legjobb szándékkal – akarata ellenére senkit sem boldogíthatunk. Előbb annak az útnak a helyességéről kell meggyőznünk az embereket, amelyre hívjuk őket, s el kell érnünk, hogy kövessenek bennünket. Jó példák vannak arra, hogy ez lehetséges, helyes és szükséges. Jól meg kell nézni az utat és úgy előremenni, hogy ha a haladás néha talán valamivel lassúbb is, mint ahogyan szívünk szerint szeretnénk, de mindig előre lépjünk, és sem a pártnak, sem a népnek ne kelljen visszalépnie.

A Központi Bizottság szilárd meggyőződése, hogy a programnyilatkozatban vázolt, jövőbe mutató úton, a munka jó tapasztalataival fölfegyverkezett párt, a munkásosztállyal, a néppel összeforrva, a kölcsönös bizalmat erősítve haladhat előre. A cél tehát szép, az út helyes. Mindent meg kell tennünk, hogy a programnyilatkozatban megfogalmazott célok valóra váljanak. Tudjuk, hogy a szocializmus becsületes hívei annyit dolgoznak, amennyi erejükből telik. Azt tanácsolhatjuk, hogy ne a munka mennyiségét növeljék, hanem a minőségét javítsák, mert ez is gyorsítja a fejlődést. Imitt-amott pedig még vannak, akik nem dolgoznak. Őket győzzük meg arról, hogy dolgozni kell!

Még egyszer megköszönöm a küldötteknek azt a támogatást, amit a két beszámolóhoz és a kongresszusi okmányokhoz fűzött felszóla-

lásaikban nyújtottak. Megköszönöm a programnyilatkozatot és a határozati javaslatot szerkesztő bizottság tagjainak, amit munkánk megkönnyítéséért végeztek.

A tisztelt kongresszustól kérem, hogy a Központi Bizottság beszámolóját, a Központi Ellenőrző Bizottság jelentését, a szervezeti szabályzat módosítására tett javaslatot, a programnyilatkozat-tervezetet és a határozati javaslatot fogadja el.

Nyilatkozat a szovjet rádiónak és televíziónak

1975. április 2.

RIPORTER: Engedjék meg, hogy az önök nevében is köszönetet mondjak Kádár János elvtársnak, a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága első titkárának ezért a találkozóért, amelyre Magyarország felszabadulása 30. évfordulójának előestéjén került sor.

A szovjet emberek tudják, hogy a magyar nép úgy emlékezik vissza 1945. április 4-re, mint évezredes történelme legnagyobb és legfontosabb fordulatának napjára. Ön, Kádár elvtárs, többször szólt már arról, hogy ezen a napon Magyarország felszabadított dolgozói előtt megnyíltak a lehetőségek a legigazságosabb társadalmi rend létrehozására. Az Ön véleménye szerint az elmúlt 30 évben mennyire tudtak élni ezekkel a lehetőségekkel?

KÁDÁR JÁNOS: 1945. április 4-e a magyar nép életében sorsdöntő nap volt. Teljes joggal mondjuk, hogy ezzel a nappal népünk történelmének új szakasza kezdődött el. Ezért mondjuk azt is, hogy ennek a napnak minden évfordulója a magyar nép legnagyobb nemzeti ünnepe. Hogy ez sorsforduló volt – azt nagyon sokféle módon bizonyíthatjuk és látható mindenki számára. 1945. április 4-e előtt a magyar nép a Hitler-fasiszta megszállók igáját nyögte. Ezen a napon, amikor a diadalmas szovjet Vörös Hadsereg Magyarország területéről kiűzte az utolsó Hitler-fasiszta megszálló katonát is, népünk visszanyerte nemzeti függetlenségét.

Az azóta eltelt 30 esztendőnek nagyon fontos eredményei vannak. Talán a legáltalánosabb az, hogy az ország, amelyben a nép újból meglelte saját honát, a háború befejezésekor romhalmaz volt; ma új, újjáépült és szebb ország van ezen a földön, mint valaha volt. Óriási

munka van emögött. A munkásosztály, a munkásosztály élcsapata, marxista–leninista forradalmi pártja utat mutatott a népnek, a nép megértette a feladatokat, követte és támogatta az ajánlott utat. Ezen az úton sikerült először a romokat eltakarítani, és az országot újból felépíteni, megalapozni a további fejlődés lehetőségeit és feltételeit.

Az építés területén olyan nagy eredményeink vannak, hogy szinte nehéz is összehasonlítani azzal, ami Magyarországon korábban volt. Számításainkban 1938-at tekintjük az úgynevezett utolsó békeévnek, s ehhez mérjük az építésben elért eredményeket. 1938-hoz viszonyítva Magyarország nemzeti jövedelme ötszörösére, az ipari termelés tízszeresére emelkedett, s a mezőgazdaság – ahol tudvalevőleg a fejlődés üteme mindig lassúbb – is nagyon szép eredményekkel dicsekedhet. A magyar mezőgazdaság ma körülbelül 10–12 százalékkal kisebb szántóterületen és fele annyi munkaerővel, mint amennyi korábban ebben a gazdasági ágazatban dolgozott, 60 százalékkal többet termel. Így lehetne a példákat folytatni: az építés területén, de más területen is nagyon nagy és szép eredmények vannak. A művelődés és a kultúra területén is óriási utat tett meg népünk. A magyar nép korábban – ahogy ezt a mi nagy szellemi vezetőink kifejezték – a művelődés sáncaiból ki volt zárva, s különösen ki voltak zárva a dolgozó osztályok, a munkások, parasztok gyermekei. Azóta nyolcosztályossá vált az általános iskola, s ezt az adott korosztály elvégzi; középiskolai képzésben a korosztálynak több mint fele részesül, sőt, 70 százalék körül jár ez az arány, s a főiskolai-egyetemi végzettség aránya is nagyon nagy mértékben megnövekedett. Ha tisztán csak az egyetemek-főiskolák nappali hallgatóit vesszük, akkor kereken nyolcszoros jelenleg a főiskolai hallgatók száma, mint korábban volt, s ezen belül – ami nem kis dolog – a fizikai munkát végző munkások és parasztok gyermekei a főiskolai hallgatóknak körülbelül 45 százaléka. Úgyhogy népünk gyarapodott, az ország gyarapodott, mind a termelőberendezésben, mind a műveltségben, a kultúra területén.

Az életszínvonal is jelentősen emelkedett. Ha 1950-et veszem alapul, akkor említésre érdemes, hogy a munkások és alkalmazottak reálbére 1950–1974 között 130 százalékkal emelkedett. De nem szaporítom ezeket a példákat, ezeket ismerjük, ezeket közvéleményünk is ismeri, és nagyon sokat a szovjet közvélemény is tud ezek közül.

Végül azzal szeretném a 30 év eredményeit összegezni, amit a Magyar Szocialista Munkáspárt most befejeződött XI. kongresszusa kimondott: népünk legnagyobb eredménye, hogy ahol korábban, a felszabadulás előtt a Horthy-fasiszta burzsoá-földesúri rendszer diktatúrája volt, ott ma a nép hatalmát megtestesítő munkáshatalom van. Összegezve úgy mondhatjuk, hogy a 30 év legnagyobb eredménye, a magyar nép eddig ismert történelmének legnagyobb vívmánya maga a Magyar Népköztársaság!

RIPORTER: Ha a naptárt nézzük, akkor Magyarország 1945 óta a fejlett szocialista társadalom felé vezető útnak mintegy a kétharmadát tette meg. A Magyar Szocialista Munkáspárt XI. kongresszusán elfogadott programnyilatkozatban az áll, hogy ezt a társadalmat a következő 15–20 évben felépítik. Az első titkár elvtárs véleménye szerint milyen lényeges társadalmi változások szükségesek még e cél eléréséhez?

KÁDÁR JÁNOS: Pártunk XI. kongresszusa abban a helyzetben volt, hogy kimondhatta: jelenleg nálunk a fejlett szocialista társadalom építése folyik; abban a helyzetben volt, hogy kibocsáthatott egy programnyilatkozatot, amelyben jelzi a legközelebbi 15–20 év fejlődésének útját és céljait. Ez nagy jelentőségű dolog. Hogy a fejlett szocialista társadalom építésének kétharmadánál tartunk, ezt így talán nem mondhatnánk. Kétségtelen tény, hogy népünk már a fejlett szocialista társadalom építésének útjára lépett, és ezen az úton kell hogy járjon a legközelebbi 15–20 esztendőben is.

Hatalmas munka áll mögöttünk, nagyon nagyok az eredmények. Ezek az eredmények biztos, szilárd kiindulópontot adnak a legközelebbi 15–20 esztendő munkájához, de az előttünk álló tennivalók sem csekélyek. Olyan célokat jelöltünk meg például a gazdasági építés területén, hogy 15–20 év alatt a nemzeti jövedelmet a jelenleginek kétkét és félszeresére, az ipari termelést két és fél-háromszorosára, a mezőgazdasági termelést másfél-kétszeresére kell emelni. Maguk ezek a számok mutatják, hogy nagy feladatok várnak ránk, a szocializmust építő magyar népre. De a Központi Bizottság, amely ezt a javaslatot kidolgozta, s maga a kongresszus is, felelősen mérlegelte a hely-

zetet, és amennyire emberileg lehetséges, reális célokat tűzött ki elénk. De ahhoz, hogy azt mondhassuk, hogy sikerrel haladunk előre a fejlett szocialista társadalom építésének útján, nem elegendő a materiális fejlődésről szólni; ennek nagyon fontos része a képzettség, a műveltség terén kitűzött cél, amelynek eléréséhez szintén jók a feltételeink. És nagyon fontos még külön hangsúlyoznom, hogy a közgondolkodásban is tovább kell haladnunk előre. A magyar nép ma teljes egyetértéssel támogatja a szocialista társadalom, a fejlett szocialista társadalom építését, gyorsan fejlődik a közgondolkodás is, de egész népünknek sajátjává kell tennie a jelszót, amelyet a köztudatba a szocialista brigádmozgalom vezetett be, hogy szocialista módon kell élni, dolgozni és tanulni nálunk mindenkinek.

Megemlítem azt is, hogy bár a fejlett szocialista társadalom építésének külső, nemzetközi feltételeit nem mi egyedül határozzuk meg, de mi is ott vagyunk a küzdőtéren. Bízunk benne, hogy 15–20 esztendő alatt a világfejlődés is olyan irányban halad, a nemzetközi környezet olyan lesz, ahol uralkodóvá válik a népek barátsága és a tartósabb, biztosított béke. Mi ebben bízunk, ezért küzd a párt és ebben a harcban – ezt nyugodtan mondhatjuk – egyetért velünk és támogat a nép.

RIPORTER: Kádár elvtárs véleménye szerint miben látja majd a dolgozó ember a fejlett szocialista társadalom lényegét?

KÁDÁR JÁNOS: Erre csak röviden szeretnék egy-két gondolatot felvetni, hiszen a fejlett szocialista társadalom most van alakulóban és születőben, és az ennek megfelelő közgondolkodás is, pontos megítélés is alakul és fejlődik. Úgy gondolom, a dolgozók számára az a legfontosabb, hogy a fejlett szocialista társadalom magasabb szintű, a jelenlegit meghaladó, szilárd gazdasági alapot, magasabb életszínvonalat, szélesebb körű, általánosabb és magasabb tudást, képzettséget, műveltséget jelent. De mindez még kevés. Bízom abban, hogy közvéleményünk, népünk fiai és leányai a legszélesebb körben mindinkább megértik és felismerik, hogy a fejlett szocialista társadalom olyan társadalom lesz, amely az egyenlőségnek új fogalmát fogja magával hozni, azaz minden embernek egyenlő feltételei lesznek a bol-

dogláshoz, amely majd az ember tiszteletét és méltóságát hozza magával, ahol nyoma sem lesz az emberek megalázásának. Olyan társadalom lesz, amely meg fogja hozni az osztályok közeledését, a fizikai és a szellemi munka közötti lényeges különbségek megszüntetését és az egyéniség szabad kibontakozását is.

Mi így képzeljük el az előttünk álló 15–20 esztendő nagy munkáját és annak eredményét. Mélyen meg vagyunk győződve arról, hogy ez a társadalom, amely így kirajzolódik előttünk, megfelel a munkásosztály történelmi céljainak, minden dolgozó osztály érdekének, népünk különb, szebb jövendőjét és nemzeti boldogulásunk egyedüli útját fejezi ki.

RIPORTER: Hogyan értékeli Ön, első titkár elvtárs, a Szovjetunió Kommunista Pártjával, hazánkkal kialakult kapcsolatokat és az együttműködés távlatait?

KÁDÁR JÁNOS: Szeretném ezzel kapcsolatban megemlíteni, hogy a Szovjetunió Kommunista Pártjának és a magyar munkásosztály élcsapatának, a Magyar Szocialista Munkáspártnak a viszonyát és barátságát az jellemzi, hogy a történelem során soha nem volt ellentét és összeütközés közöttük. A mi két marxista pártunk mindig internacionalista kapcsolatban volt és együtt küzdött közös céljainkért. Ami országaink – a Szovjetunió és a Magyar Népköztársaság – barátságát és együttműködését, népeink barátságát és együttműködését illeti, ez a barátság eredeti módon született és kedvező módon alakult a továbbiakban. A történelmi előzmények között e nagy barátság forrásaként meg kell említenem az oroszországi polgárháború korszakát, amikor az ott-tartózkodó közel 100 000 magyar internacionalista belépett a születő Vörös Hadseregbe, a vörös osztagokba, és orosz és más, ottani nemzetiségű testvéreivel együtt harcolt a szovjethatalomért abban a mély meggyőződésben, hogy ezzel saját népünk boldogulásáért is harcol.

Ugyanennek a másik oldala az 1919-es Magyar Tanácsköztársaság hősi korszaka volt, amikor, ha rövid ideig is, de fennállott az a helyzet, hogy a Szovjetunió mellett létezett egy Magyar Tanácsköztársaság, s együtt harcoltak, egy célt hirdettek, mint ahogy azt Lenin ismert

üdvözlete olyan nagyszerűen és szépen fejezi ki. Ez a történelmi forrása népeink barátságának, országaink együttműködésének. Az újabb keletű: a Szovjetunió felszabadította Magyarországot és megnyitotta a magyar nép előtt a fejlődés útját. A magyar nép nem felejti el azokat az áldozatokat, amelyeket a szovjet nép hozott a magyar nép szabadságáért is, ami teljesen új, kedvező feltételeket teremtett népünk fejlődéséhez. Ez is erős és maradandó tényezője népeink barátságának, testvériségének és együttműködésének. Az elmúlt 30 év alatt itt is nagy fejlődés volt. Elmondhatjuk, hogy amikor Magyarországon megszületett a munkáshatalom a fordulat évében – ahogy mi nevezzük –, 1948-ban, és megkezdődött a szocializmus alapjainak lerakása, attól kezdve szocialista együttműködést valósítottunk meg és bontakoztattunk ki, nagyon széles arányban és nagymértékben. Úgyhogy merem mondani, történelmi barátságunk valóban történelmi, sok tehertételt és próbát kiállt, erős barátság, amelyet elpusztítani senki nem fog tudni. Ezt nagyon szépen kifejezte most a párt XI. kongresszusa, ahol nagy örömünkre a Szovjetunió Kommunista Pártjának küldöttségét a magyar nép igaz barátja, a szocializmus és a béke ügyének világszerte ismert kitűnő, kimagasló harcosa, Leonyid Iljics Brezsnyev elvtárs vezette. Az ő felszólalása és fogadtatása a kongresszuson hangulatilag, politikailag, elvileg nagyszerűen demonstrálta a mi felhőtlen és megbonthatatlan barátságunkat.

Az Ön előbbi kérdésére válaszolva próbáltam érzékelteni, hogy mit hozott Magyarország felszabadulásának 30 évvel ezelőtti napja, 1945. április 4-e. Most vissza kell kanyarodnom ahhoz, s el kell mondanom, hogy a magyar nép történetébe még egy új dolgot hozott a felszabadulás napja: a Szovjetunió barátságát, azt, hogy a Szovjetunió az új Magyarországot elismerte, egyenjogú partnerének tekintette, és azóta is így dolgozunk együtt.

Régen voltak Magyarországon olyan kesergések, olyan nosztalgiák, hogy „a magyar nép nem germán nép, nem szláv nép, árva nép, egyedül van". Ez a történelmi sorsforduló véget vetett ennek is. Mert itt mi nem a vért misztifikáljuk, hogy miféle származás szerinti rokonságról van szó, egy új testvériség lépett ennek helyébe. Magyarország ma nem egyedül áll, a nép nem elszigetelt, hanem hatalmas barátai és szövetségesei vannak és testvéri viszonyban áll a kommunizmust építő

nagy szovjet néppel, a szocializmust építő többi néppel, és ez az új testvériség örökre összeköti népeinket és közös úton vezérli. Úgyhogy ezért az elismerésért és barátságért mi a Szovjetuniónak – mind a pártnak, mind a szovjet államnak, mind a nagy szovjet népnek – hálásak vagyunk, s igyekszünk megfelelni annak, amit együtt várunk ettől a barátságtól.

RIPORTER: Kádár elvtárs, nem osztaná-e meg a szovjet hallgatókkal és nézőkkel a náci Németország felett aratott győzelemhez és Európában a második világháború befejezéséhez fűződő gondolatait?

KÁDÁR JÁNOS: A Hitler-fasizmus feletti győzelem napja, május 9-e fordulatot hozott az emberiség történetébe. Mi magyarok, akik 25 éven át, hogy úgy mondjam, a Horthy-fasizmus igája alatt nyögtünk, ez a saját fasisztáink igája volt, a második világháború menetében megismertük a Hitler-fasiszta elnyomást is. Európa minden népe megismerte, hogy mi az a Hitler-fasizmus, s ha egy pillanatra felidézi az ember, akkor csak olyan szavakat talál rá, hogy ha a Hitler-fasisztáknak sikerül felülkerekedniük, egy új középkort hoztak volna Európára és talán az emberiség történetébe. A második világháború koalíciós erőinek nagy történelmi érdeme, hogy a Hitler-fasizmust, Európa és a világ népeinek halálos fenyegetését a háborúban megtörték és szétzúzták. Ezen belül kiemelkedő és minden méltatást megérdemel a Szovjetunió szerepe, a szovjet nép, a szovjet hadsereg hősi áldozatvállalása, mert mi, európaiak nagyon jól tudjuk, hogy a Hitler-fasizmus elleni háború fő terhét a Szovjetunió viselte. Győzelmüket, ami mindenekelőtt a szovjet nép győzelme, de az összes antifasiszta erők győzelme is, ma is szívből köszönti és nagyon nagyra értékeli a szabadságot szerető egész emberiség. Mi önökkel együtt ünnepelünk. Magyarország balsorsa volt, hogy a régi hitvány uralkodó osztály gyászos működését azzal fejezte be, hogy berántotta az országot a Hitler-fasiszták oldalán a háborúba. De a magyar nép ma elmondhatja, hogy a Hitler-fasizmus ellen harcolóknak és a Szovjetuniónak köszönhetően e nagy győzelemnek nyertese a magyar nép is, mert nemzeti függetlensége birtokában szabadon él, a fejlett szocia-

lista társadalmat építi, úgyhogy szívünk minden örömével, minden gondolatunkkal együtt fogjuk ünnepelni május 9-ét, a győzelem e nagy napját a szovjet néppel és minden haladó emberrel.

RIPORTER: Nagyon köszönöm.

KÁDÁR JÁNOS: Én is megköszönöm önöknek az alkalmat, hogy módom nyílott néhány szót szólni a mi nagy nemzeti ünnepünk fontos kérdéseiről. Szívből üdvözlöm a televízió nézőit, a rádió hallgatóit, és én is szeretném kifejezni legjobb kívánságainkat a kommunizmust építő nagy szovjet népnek, dicső fővárosának, Moszkvának. Szívből kívánjuk, hogy a szovjet nép érjen el új és új, az eddigieknél még nagyobb sikereket a kommunizmus építésében, boldog legyen és békében élhessen. Köszönöm az alkalmat.

Válasz az Ogonyok kérdéseire

1975. április 15.

Kérdés: A szocialista építés milyen sikereivel köszönti a magyar nép felszabadulásának 30. évfordulóját?

Válasz: Az idén, 1975. április 4-én már harminc éve annak, amikor a szovjet hadsereg, kiűzve hazánk területéről a Hitler-fasiszta megszállókat, felszabadította a magyar népet, és megnyitotta előtte az önálló, független nemzeti fejlődés útját. Most elmondhatjuk: a magyar nép élni tudott a felszabadulás adta lehetőséggel. A magyar munkásosztály, a magyar nép legnagyobb történelmi vívmánya a szocializmust építő, szabad és független Magyar Népköztársaság.

A harminc év alatt megtett utat áttekintve, hazánk olyan változásokon ment keresztül, amelyek gyökeresen átalakították politikai, társadalmi, gazdasági és kulturális arculatát. Munkásosztályunk, népünk felszámolta a régi burzsoá, földesúri rendet, és kivívta, megingathatatlanná tette a munkásosztály hatalmát, a proletárdiktatúrát.

A magyar dolgozók a romokból nemcsak újjáépítették az országot, hanem önfeláldozó munkával új, szocialista népgazdaságot teremtettek, amelynek nemzeti jövedelme 1974-ben majdnem ötször annyi volt, mint 1938-ban. Kifejlesztették a szocialista ipart, amely ez idő alatt megtízszerezte termelését. Felépítették az új üzemek, gyárak sokaságát; új szocialista városok születtek. A félfeudális nagybirtokrendszer felszámolásával a föld azé lett, aki megműveli. Parasztságunk 15 évvel ezelőtt, a termelőszövetkezetek létrehozásával, a szocialista fejlődés útjára lépett, és szövetkezeteink eredményei ékesen bizonyítják a szocialista nagyüzemi gazdálkodás fölényét. A magyar mezőgazdaság ma fele annyi munkaerővel, mint 1938-ban, 60%-kal többet ter-

mel. A felszabadulás óta eltelt 30 év gazdaságépítő munkájának legfőbb eredménye, hogy hazánk közepesen fejlett agrárországból szocialista iparral és mezőgazdasággal rendelkező ország lett, és belátható távlatban a gazdaságilag fejlett államok sorába emelkedik.

Kulturális forradalmunk az elmúlt 30 évben szélesre tárta a tanulás, a művelődés kapuit a dolgozók nagy tömegei előtt. Egyetemeinken, főiskoláinkon ma több mint százezer hallgató tanul, szemben a felszabadulás előtti alig tízezerrel, s a hallgatók több mint 40%-a munkás- és parasztszülők gyermeke. Könyvkiadásunk egyetlen év alatt több mint két és félszer annyi könyvet ad ki, több mint hétszer annyi példányban, mint 1938-ban.

A gazdasági és a kulturális fejlődés nyomán alapvetően megváltoztak népünk életkörülményei. Még alig több mint 30 évvel ezelőtt a Horthy-fasizmus diktatúrája alatt Magyarország Európa egyik legelmaradottabb országa volt, a dolgozó népet a nélkülözés, a nyomor tizedelte, hazánkat a „hárommillió koldus országának" nevezték. Az élet a felszabadulást követően gyökeresen megváltozott, és azóta is gyorsan javul. 1950 és 1974 között az egy főre jutó reáljövedelem csaknem megháromszorozódott. A felszabadulástól napjainkig mintegy másfél millió család, a lakosságnak több mint 40%-a költözött új lakásba. A társadalombiztosítás, amely 1938-ban csak a lakosság 38 százalékára terjedt ki, ma az egész lakosságot szolgálja. Az elmúlt 30 évben végzett munkát dicséri, hogy a magyar dolgozók ma létbiztonságban élnek, életkörülményeik javulnak, és bizakodva nézhetnek a holnap elé.

A szocialista Magyar Népköztársaság a nemzetközi életben is elfoglalta az őt megillető helyet, és becsülete van a haladó emberek előtt. Hazai fejlődésünk és elvi külpolitikánk eredményeképpen Magyarország, a szocialista államok közösségének tagjaként harcol a nemzetközi küzdőtéren a szocializmusért és a békéért. Egyre szélesebb kapcsolatok fűzik a világ különböző államaihoz. Nemzetközi tevékenységünkben továbbra is a szocializmus, a kommunizmus ügyének szolgálatára, a népek demokratikus, szabadságmozgalmának támogatására, a béke megszilárdítására törekszünk.

A magyar kommunisták 1975. április 4-én, a felszabadulás 30. évfordulóján tiszta lelkiismerettel állhatnak népünk és a nemzetközi

munkásosztály elé. Pártunk 30 évvel ezelőtt az újjászületés irányító és lendítő ereje volt és ma is a társadalom eszmei és politikai vezetője, a nép érdekeinek legkövetkezetesebb harcosa, szolgálója.

Szabad, szocialista fejlődésünk 30 éves mérlegét megvonva, kérkedés nélkül, de a magyar munkásosztály, a dolgozó nép munkája iránt érzett megbecsüléssel, büszkén mondhatjuk: a szocialista építés ezen évtizedeiben népünk többet kapott emberségből, jogból, anyagi javakból és szellemi értékekből, mint a magyar állam évezredes történelmében bármikor.

Amikor az 1945. április 4-e, hazánk teljes felszabadulásának napja óta elért történelmi eredményeinkre tekintünk, az első gondolatunk a soha el nem múló hála azok iránt a szovjet hősök iránt, akik életüket adták szabadságunkért, és az őszinte köszönet a szovjet népnek azért a testvéri segítségért, amelyet a magyar népnek a 30 év harcaiban és országépítő munkájában nyújtott. A magyar nép arra törekszik, hogy a szovjet nép lássa: az áldozat nem volt hiábavaló, és a barátságot nem méltatlanra pazarolta.

Kérdés: Ez év márciusában lezajlott a Magyar Szocialista Munkáspárt XI. kongresszusa. Milyen jelentőségük van a kongresszusi határozatoknak Magyarország továbbfejlődése szempontjából, a szocializmus és a kommunizmus útján?

Válasz: Pártunk XI. kongresszusa nagy jelentőségű esemény a magyar kommunisták, egész népünk életében. Értékelte pártunknak a X. kongresszus óta végzett munkáját, s ezen keresztül képet adott hazánk elmúlt, közel ötesztendős fejlődéséről. A tapasztalatok alapján megerősítette a Magyar Szocialista Munkáspárt eddigi politikáját, amely nemcsak a párt, hanem az egész ország számára biztosítja a jövőben is a marxista–leninista elvekre épülő, töretlen szocialista fejlődés feltételeit.

A kongresszus meghatározta azokat a feladatokat, amelyek a következő öt évben pártunk, egész népünk előtt állnak. A tennivalók egyértelműen mutatják, hogy a magyar társadalom lelkesítő programja a következő években is a szocializmus teljes felépítésének folytatása. Népünk határozottabban kíván haladni végső célunk, a kom-

munizmus irányába. Ennek érdekében erősítjük a munkásosztály hatalmát, a párt vezető szerepét, tervszerűen fejlesztjük népgazdaságunkat, növeljük a marxizmus–leninizmus befolyását, mindezzel erősítjük társadalmunk szocialista jellegét, és még aktívabban tevékenykedünk internacionalista külpolitikánk megvalósítása érdekében. Pártunk a nemzetközi kommunista mozgalom harci osztagaként, hazánk a Magyar Népköztársaság, a Varsói Szerződés szervezetének, a KGST-nek, a szocialista országok közösségének tagjaként vállt vállnak vetve, igaz barátaival szoros egységben küzd a jövőben is a haladás, a szocializmus, a béke nagy ügyéért.

A kongresszus betöltötte hivatását: kijelölte politikánk fő vonalát, útmutatásai nyomán magabiztosan haladhatunk előre tovább a lenini úton.

Kérdés: Mit üzen Kádár elvtárs a szovjet népnek?

Válasz: 1975. április 4-e, legnagyobb nemzeti ünnepünk alkalmából köszöntöm felszabadítónkat, a testvéri Szovjetuniót. Őszinte szeretettel és tisztelettel üdvözlöm barátainkat, a szovjet dolgozókat, és tiszta szívből kívánok nekik újabb nagy sikereket a kommunizmus építésében.

Népeink harcokban edződött barátsága minden magyar kommunista, egész társadalmunk féltett kincse. Pártunk, kormányunk, népünk állandó törekvése, hogy Magyarország és a Szovjetunió, a Magyar Szocialista Munkáspárt és a Szovjetunió Kommunista Pártja közötti testvéri barátságot, együttműködést még erősebbé tegye. A magyar nép céljai elérésének legbiztosabb záloga, hogy a szovjet néppel közös eszménk, a marxizmus–leninizmus zászlaja alatt, együtt járjuk a történelem országútját a szocializmus, a kommunizmus irányában.

Megragadom az alkalmat, hogy őszinte köszönetet mondjak az Ogonyok szerkesztőségének a magyar nép életét rendszeresen bemutató, magas színvonalú és a magyar–szovjet internacionalista kapcsolatokat erősítő munkájáért, és szeretettel köszöntsem a lap hatalmas olvasótáborát.

Felszólalás
a Hazafias Népfront Országos Tanácsának ülésén

1975. április 15.

Az előttünk álló országgyűlési választás kapcsán az itt felszólalók első témaként – érthetően – a Magyar Szocialista Munkáspárt XI. kongresszusával foglalkoztak. Engedjék meg, hogy én is ezt tegyem.

Végiggondolva a kongresszus eseményeit, megállapíthatjuk, hogy a párt XI. kongresszusa betöltötte feladatát. A tanácskozást az egész politizáló magyar közvélemény aktív támogatása kísérte: a kongresszus során a dolgozók a legkülönbözőbb formában fejezték ki pártunk iránti megbecsülésüket. A nemzetközi visszhangot illetően számunkra természetesen testvérpártjaink állásfoglalása és véleménye a legfontosabb. Ebből ugyancsak arra a következtetésre jutottunk, hogy a kongresszus betöltötte feladatát. A szocializmussal szemben álló erőknek, nyugati kritikusainknak voltak olyan reményeik, hogy kongresszusunkon találnak valamilyen támpontot, amibe belekapaszkodhatnak és beleköthetnek, de reményeik nem váltak valóra.

Két tényező játszott nagy szerepet abban, hogy a kongresszus megfelelően betöltötte feladatát. Az egyik, hogy a párt Központi Bizottsága szubjektivitás nélkül, tárgyilagosan elemezte a helyzetet; vizsgálta meg az előző kongresszus óta eltelt időszak eredményeit és hiányosságait, és ezekről nyíltan beszélt. A másik, hogy a Központi Bizottság a lehető legszélesebb körben kérte ki az emberek véleményét a kongresszus elé kerülő fő kérdésekről. Ezekről – a kidolgozott irányelvek alapján – a kongresszust megelőzően az ország nyilvánossága előtt indítottunk vitát. A Központi Bizottság a főbb okmányokról számos testület, több ezer ember véleményét kérte ki és az észrevételeket lehetőség szerint figyelembe is vette. Nagyon széles körű tanácskozás segítette tehát a kongresszusi felkészülést.

A kongresszust követően megünnepeltük hazánk felszabadulásának 30. évfordulóját. Erről a nagy jelentőségű politikai eseményről elmondhatjuk, hogy hazafias szellemben, méltóképpen köszöntöttük hazánk szabadságának 30. születésnapját. A központi és a helyi ünnepségek egyaránt jó légkörben zajlottak le. Népünk megelégedettséggel tekintett vissza a 30 év harcaira, munkájára és annak eredményeire, s a jövőbe vetett bizalommal vette számba az előttünk álló, nem könnyű feladatokat. Az évforduló alkalmából rendezett ünnepségsorozat hozzájárult a felszabadító Szovjetunióhoz fűződő kapcsolataink további bővítéséhez, a magyar–szovjet barátság erősítéséhez. Nagyon jó kezdeményezésnek bizonyult, hogy pártunk, kormányunk, a Magyar–Szovjet Baráti Társaság, továbbá a testvérmegyék meghívták a felszabadító harcok sok szovjet veteránját, katonákat, tábornokokat, akik itt harcoltak a Hitler-fasizmus szétzúzásáért, Magyarország felszabadításáért. Azt hiszem, a szovjet embereket is végtelenül jó érzés töltötte el magyarországi látogatásukon. Jártak kis falvakban, eldugott helyeken is, ahol annak idején harcoltak. Sokuk véleményét volt alkalmam megismerni. Meghatottan beszéltek arról, hogy Magyarországon milyen tisztelet övezi az elesettek emlékét, felkeresték bajtársaik sírját, s látták, milyen gonddal ápolják azokat. Azt is elmondták, sokat jelent számukra, hogy látták harcuk értelmét; a magyar nép megfelelően tudott élni a 30 évvel ezelőtt elnyert szabadsággal.

E nagy évforduló ünnepségeinek megfelelő légköréhez, méltó megünnepléséhez jelentősen hozzájárult a magyarországi egyházak – a katolikus, a protestáns, az izraelita és az összes többi egyház – felhívása a felszabadulás évfordulójának megünneplésére. E felhívások között külön örömmel vettük a katolikus püspöki kar hazafias és pozitív állásfoglalását.

Olyan készüléket még nem találtak fel – bár rendkívül bonyolult számítástechnikai gépek vannak már –, amellyel felmérhetnénk, hogy például Magyarországon mennyi az ateista, a félig-meddig hivő és a hivő. Az emberek lelkébe nem lehet belelátni. Azt hiszem azonban, hogy hazánkban nem kevés a hivő ember. Amikor egyetemes összefogásról és szocialista nemzeti egységről beszélünk, rájuk is gondolunk: mindnyájunknak össze kell tartanunk. Ezért is öröm számunkra,

hogy a felszabadulás 30. évfordulójával kapcsolatban az egyházak is hazafias szellemben, szépen, ugyanakkor saját szándékaikkal és céljaikkal összhangban foglaltak állást, és segítettek abban, hogy ez az évforduló méltó ünnep legyen.

A legnagyobb segítséget ezzel nem a hivatásos politikusoknak, hanem a hivő embereknek adták; az elmúlt 30 év alatt feloldották bennük azt a lelkiismereti problémát és belső konfliktust, hogy a nép javáért, boldogulásáért dolgozó politikai erőkkel vagy az egyházzal tartsanak-e. Ez nagyon sokat jelent munkánk és jövőnk szempontjából.

Az országgyűlési választások küszöbéhez érkeztünk: e mostani ülés elindítója a Hazafias Népfront választási munkájának. A választási kampánynak s magának a választásnak nagyon nagy a politikai jelentősége, igen fontos a funkciója. A kampány során arra törekszünk, hogy erősítsük politikai egyetértésünket szocialista céljainkban. Arra kérjük a választópolgárokat, honfitársainkat, az egész magyar népet, hogy a választásokon való részvételével és szavazataival is adjon politikai támogatást nagy társadalmi programunkhoz. Ugyanakkor e kampány alkalmával szeretnénk hangsúlyozni: azt kérjük és várjuk, hogy szocialista programunk támogatása ne csak egyetlen aktusra korlátozódjék, hanem jusson kifejezésre a hétköznapokon, a mindennapi munkában is.

A választásnak nagyon fontos politikai célja, hogy a 352 országgyűlési képviselői helyre megfelelő személyek kerüljenek, s együttesen olyan testületet alkossanak, amely be tudja tölteni a fejlett szocialista társadalomban a népszuverenitás legfőbb testületére váró nélkülözhetetlen szerepet. Ilyen nagy horderejű feladatokat kell tehát a választási kampányban megoldani.

Most, a választási munka kezdetekor megállapíthatjuk, hogy ehhez jók a politikai feltételek, megfelelő a légkör. Közvetlenül a kongresszus után vagyunk, ami politikai szempontból megkönnyíti a választási kampány lebonyolítását. De tudjuk: önmagától semmi sem születik. Dolgoznunk kell, alapos munkát kell végeznünk, hogy ezen a választáson is elnyerjük azt a támogatást és kiállást, amit remélünk és elvárunk népünktől.

A XI. kongresszus nagyon fontos állásfoglalásaiból és határozatá-

ból különösen hangsúlyozom, hogy a fő cél – természetesen nemcsak a párt, hanem a nép számára is – a fejlett szocialista társadalom felépítése. Ennek útjáról, módjáról szólva a kongresszus megerősítette, hogy a párt változatlanul, sőt, még inkább, mint eddig, a tömegekkel együtt akar haladni, és szövetségi politikáját folytatni kívánja. Felfogásunk szerint a fejlett szocialista társadalom építésének előttünk levő szakaszában, 15–20 esztendős távlatban a szövetségi politika, tehát a dolgozó osztályok szövetsége, a munkás-paraszt szövetség, a munkásság, a parasztság és az értelmiség, általában a dolgozó osztályok és rétegek, a kommunisták és a pártonkívüliek, a különböző világnézetű emberek összefogása még fontosabb lesz, mint a mögöttünk levő szakaszban volt.

A párt ezúttal is hangsúlyozta, hogy a fejlett szocialista társadalom csak az egész nép munkájával építhető fel, csak a nép műveként jöhet létre. Ez más szóval azt jelenti számunkra, hogy a népfrontpolitikát kell folytatnunk, a szocialista nemzeti összefogást kell még mélyebbé és erősebbé tennünk, még jobban kiszélesítenünk. Meggyőződéssel valljuk, hogy a fejlett szocialista társadalmat nem építhetik fel csak a kommunisták; ehhez az egész nép munkája és erőfeszítése kell. S ezt úgy értelmezzük, hogy e társadalomban egyenlő és törvényes helye lesz – párttagságtól, világnézeti és foglalkozásbeli különbségtől függetlenül – mindenkinek, aki az építő munka részese volt. Az eljövendő – s szilárd meggyőződésünk szerint az eddigieknél szebb, emberibb – társadalom az egész nép otthona lesz, ahol mindenki egyenrangú, megbecsült lakónak érezheti magát.

A Hazafias Népfront Országos Tanácsának mostani ülése fontos azért, mert az országgyűlési választási munka kezdetét jelenti. De fontos azért is, mert nagy horderejű funkciója, hogy állást foglaljon a párt XI. kongresszusának alapvető társadalmi céljaival kapcsolatban. Ennek a választásoktól függetlenül is nagyon nagy jelentőséget tulajdonítunk. A Központi Bizottság nevében kérem a Hazafias Népfront Országos Tanácsát, hogy fejezze ki egyetértését e célokkal.

A Hazafias Népfront választási felhívásának tervezetében is szerepel, hogy a választás alapvető politikai platformját a XI. kongresszus lényegi megállapításai alkotják, így tulajdonképpen a kongresszus politikai vonalával, álláspontjával lépünk június 15-én a választók elé.

Ha tehát az Országos Tanács így foglal állást, akkor ez lesz a Hazafias Népfront választási politikai programja.

A választási kampány során, a Hazafias Népfront választási felhívását követően, megkezdődnek a jelölőgyűlések, majd június 12-ig lezajlik a gyűlések, a nagygyűlések sorozata. A választási kampány tehát aránylag rövid időre, három hétre korlátozódik. Nem véletlenül. Ha visszaemlékezünk, az előző választást a pártkongresszustól csaknem fél esztendő választotta el. Akkor indokolt és helyes volt a hosszabb, nagyobb politikai kampány. Most viszont inkább az intenzív de rövidebb kampány a célszerű, hiszen alig néhány hete volt a kongresszus. Aki társadalmi munkával foglalkozik, jól tudja, hogy vannak bizonyos területek, ahol nem lehet 150 százalékra teljesíteni a normát, mert akkor visszájára fordul a dolog.

A kongresszus minden mozzanatát figyelemmel kísérte az ország politikai közvéleménye. A kongresszus tanácskozásának első napja hétfőre esett, amikor nem volt TV-műsor, csak rendkívüli adás a kongresszusról. Aki készülékét bekapcsolta, tudta, hogy a kongresszusról közvetítenek, azt láthatja és hallhatja, ami ott történik. Ahogy a szakemberek mondják, műszakilag pontosan mérhető volt, hogy a mintegy 2 200 000 készülékből körülbelül 1,5 milliót bekapcsoltak. Ez nem másfél millió TV-nézőt jelent, hanem annak többszörösét. Az emberek tehát nagy érdeklődéssel figyelték a kongresszust.

Feltételezhető, hogy még elevenen él bennük, ami a kongresszuson elhangzott, ezért a választási kampányban fölösleges mindent megismételnünk. Már csak azért is, hogy ne rontsuk le azt a politikai hatást, amit elértünk, s amit még erősíteni szeretnénk. Dehát akkor mi legyen a választási kampány központi témája?

Azt hiszem, akkor járunk el helyesen, ha a kongresszus anyagán végigmenve megállunk azoknál a pontoknál, amelyek az egész népre tartoznak. Ezek a központi kérdések. Rengeteg olyan, a belső pártéletet és más vonatkozásokat érintő kérdés van, amit nem lenne helyes taglalni, a választási kampány nem bírja el a témák ekkora tömegét. A kongresszus hat napon át tartott, képtelenség lenne anyagát belesajtolni egy másfél-kétórás gyűlésbe, hiszen akkor mindenről csak frázisokat mondhatnánk. Sokkal értelmesebb és hasznosabb 5–6 döntő fontosságú kérdést kiemelni és azokkal foglalkozni.

A belpolitika olyan alapvető kérdésével kellene például foglalkoznunk, mint szocialista rendszerünk és a szocialista demokrácia továbbfejlesztése. Ez kardinális, minden állampolgárt érintő, mindenkire tartozó téma. Szólni kell építő munkánk céljáról, a fejlett szocialista társadalom építéséről, azután arról, hogy mindennapi hazai és nemzetközi politikai küzdelmünk előterében a szocializmusért és a békéért vívott harc áll. Ehhez kérjük a szavazatokban kifejeződő politikai támogatást, és azt, hogy a választópolgárok mindennapi tevékenységükkel is támogassák a szocialista építés programját.

A választási gyűléseken elsősorban a közvetlenül előttünk álló feladatokról, az 1975. évi népgazdasági terv teljesítéséről, a gazdasági és a kulturális építés feladatainak minél jobb megoldásáról kell elsősorban szólnunk. Annál is inkább, mert gazdasági szempontból ebben az évben nehéz feladatok állnak előttünk, és rendkívül sok minden függ megoldásuktól. Függ kulturális előrehaladásunk üteme, az oktatási, az egészségügyi intézmények hálózatának fejlesztése és sok egyéb más. Ez évi gazdasági feladataink jó megoldása azért is nagyon fontos, mert ezzel teremtjük meg új ötéves tervünk kiindulási alapját is.

Dicsekvés nélkül megállapíthatjuk, hogy hazánkban sikeres, eredményes a szocialista építés, megfelelő ütemű a termelés. A nemzetközi körülmények azonban az utóbbi két évben a mi szempontunkból hátrányosan változtak, ami komoly problémákat idézett elő nemzetközi fizetési mérlegünkben. Ezzel kapcsolatban elsősorban azt kell számba venni, hogy mi a tennivalónk. Mert ahogy mondani szokták, idevalósiak vagyunk és tudjuk: a magyar ember hajlamos arra, hogy hamar megnyugodjék. „Igen, ezek a nyugati tőkések az inflációval alaposan megnehezítették a helyzetünket" – bólogat, s azután békésen vissza is ül a helyére. Holott most az a dolgunk, hogy a feladatainkat ilyen körülmények között is megoldjuk. Bizonyos, hogy meg is fogjuk oldani!

A választási kampány során nagy elismeréssel szólhatunk a párt XI. kongresszusa és a felszabadulás 30. évfordulója tiszteletére kibontakozott szocialista munkaversenyről, amelyhez hasonló méretű – állíthatjuk – nem volt még felszabadult hazánk 30 éves történetében. Nincs az országban olyan munkahely – legyen az ipari, mezőgazdasági

vagy értelmiségi alkotó terület –, amely nem vesz részt ebben a nemes versenyben. Érdemes fölidézni, hogy a dolgozók 70 százaléka személyes vállalással kapcsolódott be a szocialista munkaversenybe, s ez óriási lendületet adott a munkának, nagyon szép és nagy eredményeket hozott. A munkaverseny nem volt formális, hogy „hajrá, gyerünk, dolgozzunk többet", hanem a jobb munkára is ösztönzött. Céljai nagyon ésszerűek, valóban a népgazdasági terv feladatainak a megoldását segítették és segítik.

A kezdeményezők és a résztvevők egyaránt úgy foglaltak állást, hogy a munkaversenyt az év végéig folytatják. Az első szakasz eredményeit a párt a napokban értékelte. Rövidesen nyilvánosságra kerül a döntés, hogy kik a munkaverseny legjobbjai. A munkaverseny lendületesen folytatódik tovább és második szakaszát, azaz az 1975-ben elért eredményeket szintén gondosan értékeljük majd, a legérdemesebbeket pedig erkölcsi és anyagi elismerésben részesítjük. Erre a jövő év tavaszán kerül sor, azt követően, hogy a Minisztertanács és a Szakszervezetek Országos Tanácsa minősíti a versenyt és megállapítja az eredményeket.

A pártnak rengeteg, nagyon fontos ideológiai feladata van, amelynek megoldásán valószínűleg sok-sok évig kell dolgoznunk. Most, a választási kampány idején azt kívánjuk demonstrálni, hogy az alapvető dolgokban népünk egyetért. Azt vetjük tehát föl, ami összefűz, annyival is inkább, mert szerencsére a legtöbb alapvető, lényegbe vágó kérdés összekapcsol bennünket, s ez a nép életét és nyugodt munkáját segíti.

Köztudomású, hogy a kommunisták a marxizmus–leninizmus eszméit vallják, materialista világnézetűek, ezekért az elvekért harcolnak és ezeket a nézeteket terjesztik. Az is ismert, hogy harcolunk a kispolgári nézetek ellen, amelyektől talán személy szerint teljesen senki sem mentes. Bevallott célunk az, hogy a magyar társadalom nemcsak politikailag legyen egységes, hanem eszmeileg, világnézeti kérdésekben is egységre jusson. E célhoz kezdettől fogva úgy próbálunk közelebb jutni, hogy mindennapi munkánk során népszerűsítjük a marxizmust, a közösségi eszméket, a szocializmus, a kommunizmus eszméit, az oktatásban a természettudományos nézeteket tanítjuk. Ezt tekintjük az ideológiai feladatok normális megoldásá-

nak. Az ilyen természetű ideológiai munka óriási feladatot jelent a párt számára, de ebből eddig sem csináltunk és továbbra sem akarunk napi politikai harcot csinálni, legkevésbé a választási kampány során. A választási munkában az alapvető, az egész közösség életét meghatározó szocialista célokat kell propagálnunk.

Nagyon optimista vagyok: meggyőződésem, hogy sikeres lesz a választási kampány és a választás is. Nem a jóstehetségem működik, mert ilyen nincs. Úgy vagyok a választással, mint a kongresszussal voltam. Amikor már befejeződtek a területi értekezletek, azt mondtam: ha a kongresszus megfelelően betetőzi a területi értekezleteket, csak jól sikerülhet.

Optimista vagyok, mert valóban egész népünket átfogta és átfogja a szocialista munkaverseny, egész népünk méltóan köszöntötte felszabadulásunk 30. évfordulóját. Ezt a sikeres politikai munkát kell folytatnunk a választási kampánnyal. Csatlakozom azokhoz, akik arra hívják fel figyelmünket, hogy ne feledkezzünk meg a helyi politikáról: mindenütt helyben is tudjuk demonstrálni, példákkal alátámasztani, hogy van értelme a szocialista építőmunkának, az összefogásnak és az egyetértésnek. Ha tehát a választások politikai lényegére összpontosítunk, bizakodással nézhetünk a választási kampány elé. Természetesen a siker nem hullik önmagától az ölünkbe – dolgoznunk kell érte.

De optimizmusom még tovább terjed. Biztos vagyok abban, hogy a választást, az Országgyűlés sikeres megújítását követően tovább haladunk előre és a szocialista építés többi feladatát – köztük az 1975-ös népgazdasági terv teljesítését – is eredménnyel és sikerrel fogjuk megoldani.

Ha arra gondolunk, hogy az elmúlt 30 évben mit értünk el anyagiakban és erkölcsiekben – jó egyetértésben, a néppel szoros egységben –, érezhetjük azt a hatalmas erőt, amelyre a további munkában támaszkodhatunk. S ha az ország jelenlegi általános politikai hangulatára gondolunk, akkor is éreznünk kell ezt az erőt. Ha pedig eddigi gyakorlatunkat folytatjuk, a tömegekre támaszkodunk, megmondjuk, amit akarunk, de meg is hallgatjuk, amit a dolgozó emberek mondanak nekünk, s szorosan összefogva dolgozunk, akkor meg tudunk oldani minden előttünk álló feladatot.

A szocialista építés sajátos feladat. Néha úgy tűnik, mintha régebben könnyebb lett volna. Mert egyszerű kérdésekre kellett válaszolnunk, például arra, hogy kinek építjük az országot. Döntő kérdés volt, de egyszerű volt rá a válasz: a dolgozóknak! Ám minél előbbre haladunk az úton, amelyen népünk jár, annál bonyolultabbakká és nehezebbekké válnak a kérdések. A legnagyobb feladatokat népünk már megoldotta: megszületett a Magyar Népköztársaság, győzött a szocialista forradalom. E döntő fordulatokat – amelyekhez más népek sokszor évtizedeken át is szinte csak milliméterről milliméterre tudnak közelebb jutni – népünk már elérte. Most azonban kicsit bonyolultabbak a kérdések.

Arra szeretném kérni a tisztelt Országos Tanácsot, hogy a választási kampány keretében foglalkozzék a legfontosabb nemzetközi kérdésekkel is. Támogassa a kongresszusnak azt az alapvető megállapítását, hogy külpolitikai irányvonalunk szilárd, kialakult és következetes, s hogy ezt kell folytatnunk. Szoros szövetségben a Szovjetunióval, együtt a szocializmust építő népekkel, összefogva az összes haladó erőkkel akarunk harcolni céljainkért.

Ezt azért is érdemes hangsúlyozni, mert a nemzetközi életben vannak tendenciák és törekvések arra, hogy a világ országait így osztályozzák: szuperhatalmak, középhatalmak, kis országok. Arról beszélnek, hogy ki kitől függ, ki mibe szól bele. Mi elkötelezettek vagyunk, s ezt nem szégyelljük. Vállaljuk a teljes felelősséget azért az elkötelezettségért, hogy a Szovjetunióval, a szocialista országokkal együtt harcolunk az imperializmus, a békebontás ellen, a szocializmus és a béke általános és nemzetközi céljaiért.

Visszatekintve a múltba, népünk történetére, elmondható: 1848-ban sok tekintetben igaz volt, hogy „áll a viharban maga a magyar". Népünk harcának eredménye, hogy most már más a helyzet. S ez népünk távoli jövőjének is a legszilárdabb bázisa és támasza. Nem kötjük a múlthoz az ország szekerét, és nem engedjük, hogy még egyszer bármilyen manipulációval vesztébe vigyék a magyar népet! A jövő oldalára álltunk, amikor azt mondtuk, hogy testvériséget és együttműködést akarunk a Szovjetunióval. Mert a szocializmus, a kommunizmus az emberiség jövője!

Az európai biztonság ügye előre halad. Folytatjuk harcunkat, hogy ez év nyarán megfelelő eredménnyel befejeződjék az európai biztonsági értekezlet. Indokínában folyamatban van az imperializmus befolyási övezetének felszámolása. Anélkül, hogy jóslatokba bocsátkoznánk, elmondhatjuk: úgy tűnik, ott is csődbe jutottak az imperialisták, nem tudják pozícióikat tartani.

A Közel-Keleten a különféle manipulációk – amelyekkel az Egyesült Államok megpróbálkozott – kudarcba fulladtak. Az Egyesült Államok kénytelen lesz visszatérni Genfben a tárgyalóasztalhoz, hogy a Szovjetunióval együtt foglalkozzék majd a közel-keleti kérdéssel is. A nemzetközi életben tehát kedvező jelek vannak.

Természetesen tudjuk – s ezt sem szoktuk a nép előtt eltitkolni –, hogy miként eddig, a továbbiakban sem lesz lakodalmi menet a nemzetközi helyzet javításáért folyó küzdelem. Ezért a jövőben is keményen kell harcolnunk. Pártunk, kormányunk, népünk, a Magyar Népköztársaság helytállása kell ahhoz, hogy eredménnyel és sikerrel harcolhassunk a szocialista építés kedvező nemzetközi feltételeinek biztosításáért, a szocializmus és a béke ügyének nemzetközi szolgálatáért.

Népünk azonban bizakodva tekinthet a jövőbe, mert megvan a hazai munkához szükséges nemzetközi hátterünk és biztos támaszunk. Folytathatjuk a békés szocialista építőmunkát, de szorgalmasan, odaadással kell dolgoznunk, hogy előbbre jussunk.

Szocialista hazánk, amelyet annyi évtized harca és olyan sok munka eredményeként magunkénak mondhatunk, tényezője a nemzetközi életnek; úgy tartják számon, mint a szocializmus és a béke ügyének következetes harcosát és támaszát. Ezen az úton haladunk tovább a külpolitikában is!

Beszéd
a dunaújvárosi választási nagygyűlésen

1975. június 12.

Mostani találkozónknak valójában két esemény adja az időszerűséget. Az egyik, hogy ma ünnepeljük az első szocialista város, Dunaújváros születésének 25. évfordulóját. A másik, hogy három nap múlva, június 15-én vasárnap nagy jelentőségű politikai eseményre kerül sor: országgyűlési választások lesznek hazánkban. Mielőtt a gyűlés színhelyére jöttem volna, néhány órás látogatást tettünk a városban. A városnézés során nagyon sok dunaújvárosi lakossal találkoztunk. Ez fölemelő élmény volt számomra. Nagyon örülök, hogy itt lehetek az önök körében. Őszintén köszönöm a meghívást és a szíves fogadtatást. Átadom a nagygyűlés minden részvevőjének, a Dunai Vasmű minden dolgozójának, Dunaújváros minden lakójának, a Fejér megyeieknek, gyűlésünk nézőinek és hallgatóinak, az egész magyar dolgozó népnek a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága és a Hazafias Népfront Országos Tanácsa szívből jövő üdvözletét és legjobb kívánságait.

Az idei tavasz hazánk belpolitikai életének eseménydús, igen aktív időszaka volt. Márciusban tanácskozott és meggyőződésünk szerint megfelelően elvégezte munkáját pártunk XI. kongresszusa. Azt követően országunk népe méltóan megemlékezett hazánk felszabadulásának 30. évfordulójáról, s arról, ami ettől elválaszthatatlan: hogy munkánk egyik éltető, hatalmas erőforrása a magyar–szovjet barátság. Mindebben kifejezésre jutottak a magyar nép őszinte baráti érzései felszabadítónk, a nagy Szovjetunió iránt.

Méltóképpen emlékeztünk meg a munkásosztály, a proletár nemzetköziség nagy ünnepéről, május elsejéről, amely szocializmust építő országunkban már az egész nép ünnepe. Ugyancsak méltó módon em-

lékeztünk meg a hitleri fasizmus fölött aratott történelmi győzelem napjáról, május 9-ről, s arról a szerepről, amelyet a fasizmus elleni harc fő terhét viselő Szovjetunió betöltött. 1945. május 9-e új lapot nyitott az emberiség történetében: ez a nap hozta meg a legkegyetlenebb kapitalista terror, a legemberellenesebb rendszer, a hitleri fasizmus szétzúzását és nyitotta meg a népek előtt a szabad fejlődés útját.

Ez év május 10-én a Hazafias Népfront Országos Tanácsa választásokra hívta fel az ország népét. Május 12-én, az első jelölőgyűlésekkel megkezdődött a választási munka.

E politikai eseménysorozat jelentékenyen megnövelte hazánkban a politikai aktivitást. Mindenki tanúsíthatja, hogy hazánk állampolgárai jó hangulatban készülnek a nagy eseményre, az országgyűlési választásokra.

A 25 éves Dunaújvároshoz engem is sok-sok személyes élmény fűz. A város lelkéről, a 13 000 dolgozót foglalkoztató Dunai Vasműről egyszerű kifejezéssel élve azt mondhatjuk, hogy szocialista nagyüzem. Nem volt könnyű a vasmű alapjait lerakni, megteremteni. Örvendetes, hogy a közép-európai viszonylatban is számottevő Dunai Vasmű valamennyi alapvető üzeme – a kohók, a meleg- és hideghengersor és az összes többi kiegészítő üzemrész – elkészült és működik. Ez a szocialista nagyüzem jelenleg a népgazdaság nyersvas- és acéltermelésének 38 százalékát, hengereltlemez-termelésének 92 százalékát és hengereltcső-termelésének 100 százalékát adja.

Bárki mondhatná, hogy annak idején megvoltak a tervek, az anyagi feltételek, megvolt az akarat is, tehát felépítettük az üzemet, amely megvan és működik. Az üzem felépítése azonban valójában harcban ment végbe. A párt, a kormány, a kommunisták, a szocializmus őszinte hívei azon voltak, hogy a terv, a gondolat valósággá váljék, de az üzem létrehozásának sok kritikusa is volt. Ők kezdettől fogva ellenezték a vasmű felépítésének gondolatát. Azzal érveltek, hogy minek ide ilyen gigászi vasmű, amikor sem kokszunk, sem ércünk nincs, és sok minden más is hiányzik, ami egy hatalmas vasmű működéséhez szükséges. Különösen fejlődésünknek egy kritikus szakaszában tekintették ezt nagyzási hóbortnak, mondván, hogy miért nem inkább közszükségleti cikkeket gyártunk hengerelt acél helyett. A vasmű fel-

építésének ellenzői számára az volt a fő támadási felület, hogy óriási beruházásokra volt szükség. Azt mondták, hogy ez az üzem az idők végezetéig veszteséges lesz. Hála a valóban szocialista módon végzett munkának, a szükséges feltételek biztosításának, a szocialista akaratnak és az összes dolgozó lelkes munkájának, a Dunai Vasmű alaposan rácáfolt az ellenzőkre. A gyár már megtérítette az országnak, népünknek a beruházási költségeket. A termelési érték a múlt esztendőben elérte a 8 milliárd forintot, s a vasmű egy milliárd 400 millió forint nyereséget hozott. Erre büszke lehet a vasmű minden vezetője, dolgozója, a szocializmus minden állhatatos híve. Ezért a magam és pártunk Központi Bizottsága nevében szívből jövő, őszinte örömömet fejezem ki. Gratulálok a Munka Vörös Zászló Érdemrendje kitüntetésükhöz, és jó egészséget, további sikereket kívánok a vasmű összes dolgozójának.

Azt, hogy szocialista városunk a szocializmust igénylő és a szocializmust kevésbé óhajtó emberek közötti harcban született, bizonyos mértékben a város története is tükrözi. A kezdeti nagy lendület után, 1953 nyarától néhány esztendőre megtorpant az építkezés. Már-már az a gondolat tört utat, hogy egyáltalán nem is kell folytatni, abba kell hagyni a munkát. Aztán ellenforradalmárok támadtak a szocializmusra, a munkáshatalomra, és természetesen Dunaújvárosra is. Mindezeken át kellett törnünk magunkat ahhoz, hogy eljuthassunk a mai napig. S most örömmel mondhatjuk, hogy ebben a harcban a szocializmus eszméje győzedelmeskedett. Ez a 25 éves város ma nemcsak azoknak a büszkesége, akik dolgoztak és harcoltak érte, hanem az egész szocializmust építő magyar népnek.

A jubiláns városnak, Dunaújvárosnak – mint mondottam – a vasmű a lelke. Hiszen a kiindulópont is az volt, hogy itt vasművet kell építeni. Ez a város azonban nemcsak a vasművet jelenti, hiszen az idők során a vasmű mellett egyéb, egész szocialista iparunk szempontjából jelentős ipari létesítmények is születtek. Létrehozásukat az a törekvés ösztönözte, hogy Dunaújvárosban a vasmű mellett olyan ipar is legyen, amely foglalkoztatási és elhelyezkedési lehetőséget nyújt a nőknek és a város fiatal nemzedékének is. Ilyen üzem például a Papíripari Vállalat dunaújvárosi gyára, a fésűsfonoda üzeme, a férfi-

ruhagyár, a fehérneműüzem, az óragyár és számos más ipari vállalat dunaújvárosi üzeme és gyára.

Érdemes külön is kiemelni a 4500 dolgozót foglalkoztató Dunaújvárosi Építőipari Vállalatot, amely nemcsak a helyi építési feladatokat oldja meg, hanem a százhalombattai beruházásnál és a paksi atomerőmű építésénél is jelentős munkát végez. A vállalat termelési értéke a múlt esztendőben egymilliárd forint volt, s ez bizony nem csekélység!

Örömmel nyugtázhatjuk azt is, hogy Dunaújvárosban – az idei elbírálás alapján – a szocialista nagyiparnak hét kiváló vállalata van.

Dunaújváros az erős ipart jelenti számunkra, de meg kell említeni, hogy van a városnak igen jó termelési eredményekkel büszkélkedő termelőszövetkezete is. Jelentős a város fejlődése az építés, a szociális és kulturális szükségletek kielégítése terén is.

Tíz évvel ezelőtt hasonló nagygyűlésen ünnepeltük a város fennállásának 15. évfordulóját. E tíz esztendő alatt Dunaújvárosban 7000 lakás épült, s az éppen abban az esztendőben felavatott 500 ágyas kórház további 100 ággyal bővült. Azóta 36 általános iskolai tanteremmel gyarapodott a város. Két középiskola épült, s megkezdődött egy, országos szempontból is kiemelkedően korszerű munkásművelődési intézmény építése. Még sok egyéb létesítménnyel is gazdagodott a város; 1000 óvodai, 300 bölcsődei hely, műjégpálya, több más sportlétesítmény, és még hosszan lehetne sorolni, mi minden épült Dunaújvárosban. Kulturált, szép ez a város. Külön elismerés illeti azokat, akik gondoskodtak a város belterületének és környékének fásításáról. Ők nemcsak maguknak ültettek fákat, hanem azért, hogy a következő, a mai nemzedék szép, kulturált és egészséges környezetben éljen.

Dunaújváros, ez a ma 25 esztendős szocialista város erős pillére a magyar forradalmi mozgalomnak, a magyar munkásosztálynak és a magyar szocialista iparnak. 26 000 munkás él és dolgozik itt, a bérből és fizetésből élők száma 36 000, s a városnak 55 000 lakosa van. De a kövön, a vason, az utakon, az épületeken, a rakpartokon és a kikötőkön kívül más is kell ahhoz, hogy egy várost szocialista városnak nevezzünk. Dunaújvárosban megvan ez a másik feltétel is, ami nélkül nem lehetett volna szocialista város. Itt 4500 tagja van a Magyar Szocialista Munkáspártnak, 4500 kommunista harcol a jelenért és a

jövőért! A kommunista ifjúmunkások száma 6000. Jelentős társadalmi erők – szakszervezetek, nőbizottságok, békebizottságok, népfrontszervezetek – tevékenykednek itt, továbbá egyik igen fontos társadalmi intézményünk, a munkásőrség, amely jól példázza, hogy a kommunista meggyőződésű ember milyen önkéntes társadalmi munkára képes elveiért, meggyőződéséért, osztályáért és népéért.

Örömmel szólhatok arról, hogy Dunaújvárosban 1800 brigád versenyez a szocialista cím megőrzéséért vagy elnyeréséért. Közülük két brigád a párt XI. kongresszusának és hazánk felszabadulása 30. évfordulójának tiszteletére indított nagyarányú szocialista munkaversenymozgalom keretében elnyerte a Központi Bizottság kongresszusi oklevelét. Ezért is mondhatom teljes meggyőződéssel, hogy a ma 25 éves Dunaújváros szocialista város.

Szocialista város abban az értelemben is, hogy nemcsak múltja és jelene, hanem jövője is van. Dunaújvárosban a következő ötéves tervben 13,5 milliárd forint értékű új ipari beruházást terveznek. Vannak ígéretes, 10 és 15 évre szóló távlati elképzelések is, amelyek a legszorosabban összefüggnek a város jövőjével. Lelkesítő az elmúlt 25 évre gondolni, öröm ma körülnézni az üzemben, a városban, és bizakodással tekinthetünk a jövőbe is: a város fejlődésének biztatóak a távlatai, s megvannak a feltételei.

A helybeliek büszkén emlegetik, hogy Dunaújváros lakóinak átlagos életkora 30 év, tehát a város ilyen értelemben is fiatal. Gyorsan fog fejlődni a jövőben is, 25 év sem kell hozzá, százezer lesz a lélekszáma.

Ezekkel a gondolatokkal a magam nevében is szívből üdvözlöm a 25 éves Dunaújváros minden dolgozóját, vezetőit, lakosait. Mindnyájuknak jó egészséget és újabb sikereket kívánok szocialista városuk további felvirágoztatásához. Kívánom, hogy Dunaújvárosnak, szocialista rendszerünk büszkeségének lakói a jövőben az eddiginél is nagyobb sikerrel dolgozzanak, s továbbra is legyenek méltóak egész népünk megbecsülésére.

Most az országos választásokról szeretnék szólni. Ezekben a hetekben nemcsak a képviselőjelöltek, hanem pártunk és a Hazafias Népfront is beszámolt a választóknak, az állampolgároknak arról, hogy mi és hogyan valósult meg a Hazafias Népfront négy évvel ezelőtti

választási programjából. Kijelenthetem, hogy a magyar Országgyűlés a népszuverenitás legfőbb szerve, mint testület, és az Országgyűlés minden egyes, számadásra kötelezett képviselője önérzetesen és tiszta lelkiismerettel állhat a nép elé: a négy évvel ezelőtti választási felhívás szellemében eredményesen dolgoztak. Elmondhatjuk: a nép képviselői becsületes munkát végeztek. Hazánkban a munkásosztály hatalma ma még szilárdabb, mint négy évvel ezelőtt volt. Pártunk szövetségi politikája, népfrontpolitikája a legutóbbi négy évben tovább mélyült és erősödött. Szilárdabbá vált rendszerünk legfőbb politikai alapja, a munkás-paraszt szövetség. Erősödött a munkásság, a szövetkezeti parasztság és az értelmiség összefogása.

Erősödött a kommunisták és a pártonkívüliek, a különböző világnézetű emberek, a hivők és a nem hivők összefogása, egyetértése és közös cselekvése, egysége. Amikor például hazánk felszabadulásának 30. évfordulóját ünnepeltük, a Magyarországon működő egyházak – a katolikus, a református, az evangélikus egyház, a kisebb protestáns egyházakat tömörítő Szabad Egyházak Szövetsége, az izraelita egyház – tagjaikhoz olyan körlevéllel vagy az egyházi szokásaiknak megfelelő felhívással fordultak, amelyben méltóképpen és egész népünkkel összhangban emlékeztek meg a felszabadulás évfordulójáról, a felszabadítókról és azokról az eredményekről, amelyeket népünk a szocialista rendszer 30 esztendeje alatt teremtett, alkotott.

A munkásosztály, a parasztság, az értelmiség és más dolgozók szövetsége, a kommunisták és a pártonkívüliek, a különböző világnézetű emberek összefogása, a szocialista nemzeti tömörülés és összefogás a legutóbbi Országgyűlés működésének időszakában is tovább erősödött, és ma szilárdabb, mint eddig bármikor volt.

Óriási győzelem ez számunkra, hiszen még emlékezhetünk a megosztottság, a viszályok és a nagy összeütközések időszakára is. Mindezt világos, elvi politikával mindenki nézetét és véleményét tiszteletben tartva leküzdöttük, és megtaláltuk a közös, szocialista célokat. Szocialista nemzeti tömörülés ez, amelyben egyet tud érteni minden tisztességes gondolkozású magyar ember. Ez alkalmas arra, hogy a nemzet összes alkotóerejét összefogja szocialista feladataink megoldására, országunk, népünk szocialista jövendőjének felépítésére. Mi, kommunisták, ezt az összefogást úgy értelmezzük, hogy az építésben

pártállástól függetlenül egyenlőek vagyunk, és az építés gyümölcseként létrejövő, fejlett szocialista társadalomban, népünk szocialista jövendőjében is egyek leszünk. Pártállásra, világnézetre való tekintet nélkül minden tisztességes embert megbecsülünk, és biztosítjuk minden tisztességes ember jogait, aki a nagy mű építésében részt vesz.

A szocialista nemzeti összefogásnak ez a megerősödött, jó szelleme tükröződött a majdnem 900 jelölőgyűlésen is, amelyen csaknem 350 000-en vettek részt. Az ajánlók és a jelöltek, a felszólalók és a gyűlések résztvevői egységesen hitet tettek a Magyar Szocialista Munkáspárt XI. kongresszusának útmutatása, a Hazafias Népfront Országos Tanácsának választási fölhívása, népünk közös, szocialista céljai mellett. Ez fontos és örvendetes, nagy erőt ad nekünk.

A választási beszámolókban szó esett a gazdasági és a kulturális építőmunka eredményeiről. Az idén befejeződő ötéves tervidőszakban – nem is könnyű feltételek között – szocialista iparunk 38 százalékkal, mezőgazdaságunk 18 százalékkal növeli a termelését, a nemzeti jövedelem pedig 36 százalékkal emelkedik. Az ilyen számok önmagukban is sokatmondóak. Ezek az eredmények a szocialista tervgazdálkodásnak, a bevált, rugalmasabb gazdaságirányítási rendszernek, a szocialista ipar erőfeszítéseinek, a szocialista mezőgazdaságnak és a népgazdaság minden fő ágazata sikereinek köszönhetők.

Másfél évtizeddel ezelőtt ugyanitt még arról beszéltünk, hogy sikeresen folyik a mezőgazdaság szocialista átszervezése, az aratási munka 43 százalékát gépesítettük, és hogy a várható búzatermés országos átlagban holdanként 9, azaz hektáronként 15 mázsa lesz. És mi a helyzet ma? A mezőgazdaság szocialista átszervezését szocialista módon végrehajtottuk. Ha akadnak is a szövetkezetekben parasztemberek, akik „szidnak" bennünket az átszervezés miatt, akkor csak azért teszik, hogy miért nem előbb csináltuk. Az aratás gépesítése most csaknem százszázalékos. Búzából tavaly országos átlagban több mint 37 mázsa volt a hektáronkénti termés, tehát körülbelül két és félszerese a 15 évvel ezelőttinek. Reméljük, hogy az idei termés még jobb lesz. A párt, a kormány szilárd elhatározása, hogy a szocialista mezőgazdaság létrehozásával és eddigi fejlesztésével elért összes vívmányainkat megőrizzük, az alapokat megszilárdítjuk és ezután is továbbfejlesztjük.

Az életszínvonal alakulását itt, Dunaújvárosban is mindenki pon-

tosan lemérheti. Az ötéves terv idején a dolgozók reáljövedelme országos átlagban 26 százalékkal nő, a nagyüzemi munkásság béraránya – az 1972. évi párt- és kormányhatározat végrehajtása nyomán – javult. A bérből és fizetésből élő dolgozók nagy többsége áttért a 44 órás munkahétre.

Öt év alatt több mint 400 000 új lakás épül az országban. Az idén befejeződő 15 éves lakásépítési terv során – az ideit is beleszámítva – egymilliónál valamivel több lakás épül fel. 15–20 év alatt az ország lakóinak egyharmada új lakásba költözött! Tudjuk, hogy még bőven van lakásigénylő, s nagy lendülettel folytatjuk is a lakásépítést, de azt is értékelnünk kell, amit elértünk. Hiszen 20–25 évvel ezelőtt mások voltak a lakásgondok, mint ma, amikor az emberek többbsége minőségi lakáscserét, a család gyarapodása miatt még jobb és modernebb lakást akar. Az országban az óvodáskorúak 72 százalékának jut hely az óvodákban, itt Dunaújvárosban pedig, ha kicsit szorosan vannak is a gyerekek, minden jelentkezőt fel tudnak venni.

A legutóbbi Országgyűlésen elfogadott társadalombiztosítási törvény is igen sok fontos vívmányt rögzít és biztosít. Például azt, hogy július elsejétől Magyarországon minden állampolgár ingyenes orvosi ellátásra jogosult. A termelőszövetkezeti parasztok nyugdíjrendszerét viszonylag rövid idő alatt, fokozatosan azonossá tesszük az ipari munkásságéval; 1 100 000 nyugdíjas és járadékos helyzetén tudunk valamelyest javítani.

Óriási eredmények ezek, amelyeket nagyra értékelhetünk és becsülhetünk. A végzett munka mérlege feltétlenül pozitív. A termelés nőtt, az életszínvonal emelkedett, nem kis elmaradásokat hoztunk be és nem csekély nehézségeket küzdöttünk le.

Mindez szocialista rendszerünk erejét bizonyítja. Míg jelenleg még a legfejlettebb kapitalista országokat is a politikai válság, az infláció, a foglalkoztatás problémái és a dolgozók létbizonytalansága jellemzi, addig a szocialista rendszer hazánkban létbiztonságot adott. S amint eddig, a szocialista rendszer ezután is azt jelenti a dolgozó ember számára, hogy munkánk, a javak termelésének fejlődésével párhuzamosan az életszínvonal is rendszeresen emelkedik.

A választás azonban nemcsak a beszámolásra, hanem a programadásra is alkalom. A képviselőjelölteknek meg kell mondaniuk, hogy

miért akarnak harcolni, mit akarnak elérni, mihez kérik a választók támogatását. Szocialista terveink, távlataink biztatóak és szépek. Fő célunk, hogy tovább erősítsük társadalmi rendünk legsajátosabb, legfőbb vonását, a szocialista demokratizmust. Azt akarjuk, hogy az ország közvéleményének minél nagyobb részét bevonjuk a közéletbe, a különböző társadalmi kérdések eldöntésébe. Célunk a termelés növelése, az életszínvonal további emelése, a fejlett szocialista társadalom felépítése. Célunk a különböző társadalmi osztályok közelítése, a város és a falu lényeges különbségeinek megszüntetése, a fizikai és a szellemi munka közelítése. Azt akarjuk, hogy a technika fejlesztésével, a termelés korszerűsítésével csökkenjenek a fizikai terhek. A képzettség, a szakismeretek növekedésével a fizikai munka közeledjék a szellemi munkához. Nagyon fontos célunk, hogy mind a termelésben, mind a fogyasztásban teljes mértékben érvényesüljenek a szocialista elvek.

A ragyogó szocialista jövőről, a biztató távlatokról szólva azt is hangsúlyozzuk, hogy pártunk Központi Bizottsága, kormányunk és minden felelős intézményünk reálisan szemléli a helyzetet, szembenéz a valósággal és reálisan méri fel azokat a feladatokat, amelyeket meg kell oldanunk.

Amikor pártunk XI. kongresszusa felvázolta a következő öt év feladatait, illetve 15–20 esztendő távlatát, nem feledkezett meg a ma problémáiról. Tudjuk és nyíltan szólunk is róla, hogy további gazdasági fejlődésünk új, megnövekedett feladatait az eddiginél nehezebb feltételek között kell megoldanunk. A Központi Bizottság decemberi ülésén foglalkozott ezekkel a kérdésekkel és nyíltan szólt az ország közvéleményéhez. Megmondta, hogy a kapitalista infláció, a nyersanyagok és az energiahordozók árának rendkívüli emelkedése kedvezőtlenül érinti a magyar népgazdaságot. Nehezebb nemzetközi feltételek között nagyobb feladatokat kell megoldanunk.

A kapitalista inflációnak, a nyersanyagok és energiahordozók áremelkedésének hatását nálunk a lakosság nemigen érzékeli, mert rendszerünk megvédi annak legsúlyosabb következményeitől. A költségvetés a termelői árak egy részénél átvállalja az ebből származó terheket, a fogyasztói árakban pedig jelentősen korlátozza ezt a hatást. Népgazdaságunknak azonban számolnia kell ezekkel a terhekkel.

Hiszen külkereskedelmünk egyharmada szükségszerűen a kapitalista országokkal bonyolódik le, s az onnan behozott árukért most 20 százalékkal több árut kell exportálnunk, hogy az árveszteségből származó különbözetet pótolni tudjuk.

Ezért új ötéves tervünk irányelveiben mind a termelés növelésére, mind az életszínvonal emelésére szerényebb fejlődési ütemet irányoztunk elő. Igaz, jobb volna, ha ipari termelésünket évente, mondjuk 9 százalékkal növelhetnénk. Felelősen azonban csak 6 százalékos növekedést tervezhetünk, mert csak ennyihez tudjuk biztosítani a szükséges nyersanyagot és energiát. Az iparban tehát évi 6, a mezőgazdaságban 3–3,5 százalékos növekedéssel számolunk, a reáljövedelem növekedését pedig évi 3–3,5 százalékosra tervezzük a legközelebbi esztendőkre. Nyíltan és egyenesen meg kell mondani: pártunk és kormányunk rendkívül következetes abban is, hogy a fogyasztás növekedése nem haladhatja meg a termelés növekedését. A névleges bért lehet növelni, de ha annak nincs valódi árufedezete, akkor az nem reális életszínvonal-emelkedés. Mi tehát a szerényebb, de biztosított fejlődés hívei vagyunk. Azt hiszem, mindenki egyetért azzal, hogy inkább maradjunk a 3,5 százalékos életszínvonal-emelkedésnél, de az legyen megalapozott.

Megfelelően, gazdaságosan kell megvalósítanunk a beruházásokat, takarékosan kell bánnunk az anyaggal, az energiával. A termelőberendezéseket jobban ki kell használnunk, különben felesleges beruházási terheket vállalunk magunkra. Jobban kell gazdálkodnunk a munkaidővel is, hogy az valóban a munka ideje legyen. Mély meggyőződésünk, hogy a termelés, a fogyasztás, az életszínvonal növelésére vonatkozó terveink a legnehezebb feltételek között is reálisak és megvalósíthatók, ha jobban gazdálkodunk erőforrásainkkal.

Két nagy erőforrásunk van. Az egyik: a termelőberendezések, az anyagi alapok és a magyar dolgozók szocialista öntudata, munkalelkesedése. Ha bátran támaszkodunk az emberi akaratra és okosan hasznosítjuk az anyagi eszközöket, óriási erőket nyerünk a további munkához. A másik nagy erőforrásunk: a szocialista nemzetközi együttműködésben, a szocialista gazdasági integrációban rejlő lehetőségek még jobb kihasználása.

A Központi Bizottság decemberi ülése határozatának végrehajtá-

sáért a XI. kongresszus szellemében, a szocialista munkaverseny lendületével kell dolgoznunk. Népgazdaságunk alapjai szilárdak, amiként szilárd a munkásosztály, a szövetkezeti parasztság, az értelmiség, az egész magyar nép elhatározása, hogy felépítjük a fejlett szocialista társadalmat. Ezért merem mondani: mindazt, ami ma terv és cél, holnap megvalósítjuk!

A Hazafias Népfront Országos Tanácsa elfogadta a párt XI. kongresszusának a társadalmi fejlődéssel kapcsolatos fő céljait, s kijelentette, hogy támogatja a pártot azoknak a megvalósításában. Ez egyben a Hazafias Népfront választási felhívásának alapja is. Mivel a népfrontmozgalom minden lényeges vonásában elfogadta a pártkongresszus határozatait, azok valójában az egész nép céljaivá, nemzeti célokká váltak. Megvannak a feltételek ahhoz, hogy meg is valósuljanak.

Amikor életünk formálásáról, jövőnkről gondolkodunk, szükségszerűen kitekintünk a világba: milyenek jövendő munkánknak, a szocialista építés folytatásának a nemzetközi feltételei? Nemzetközi tevékenységünk alapvető célja: a magyar nép nemzeti függetlenségének, országunk szuverenitásának védelme és szilárdítása, a magyar nép érdekeinek becsületes képviselete. A nép iránti felelősségérzetünk azt diktálja, hogy az ország, a nép jövendőjét a leghaladóbb eszmék szerint formáljuk. Szocialista hazafiságunk internacionalista hazafiság, mert a társadalmi haladás és a béke ügyét képviseli. Valamennyi néppel a barátság ápolására törekszünk. Külpolitikánkban ugyanazt írjuk a zászlónkra, ami népünk óhaja, a Magyar Szocialista Munkáspárt nemzetközi tevékenységének és a Magyar Népköztársaság állami politikájának vezérlő elve. Ez: a szocializmus és a béke! Azt akarjuk, hogy szocializmus és béke legyen hazánkban és a világ minél nagyobb térségeiben.

Politikánk ilyen szempontból is következetes, egyértelmű és elvi alapokon nyugszik. Nyíltan hirdetjük törekvéseinket, céljainkat. Megmondtuk, s aszerint is cselekszünk, hogy a nemzetközi politikai küzdelemben a Szovjetunióval és a szocialista országokkal együtt haladunk, s ezt tesszük a jövőben is. Külpolitikánk sarkalatos elve, hogy egységre törekszünk és együtt kívánunk küzdeni minden haladó, antiimperialista és békeszerető erővel. Világos és egyértelmű a politikánk a kapitalista országokkal is: a különböző társadalmi

berendezkedésű országok békés egymás mellett élésének elvét valljuk, s ezt az elvet igyekszünk alkalmazni a gyakorlatban is. Ez nemzetközi politikánk fő iránya, tevékenységünk lényege. Ez a külpolitika tényekkel bizonyíthatóan eredményes.

A Szovjetunióval, a szocialista országokkal és a haladás más erőivel a nemzetközi helyzet enyhüléséért küzdünk. Megállapíthatjuk, hogy a világhelyzet az enyhülés irányába változott. Ez a politika jól szolgálja a társadalmi haladás ügyét is, mert javítja a szabadságukért küzdők harcának feltételeit. A népek már nem tűrik el az igát – az imperialisták ezt most napról napra tapasztalhatják.

Sok esztendőn át hangoztattuk: szolidárisak vagyunk a vietnami néppel! Ezt nemcsak szavakkal, hanem tettekkel is bizonyítottuk. Kifejeztük mély meggyőződésünket, hogy a vietnami nép igazságos ügye győzni fog. Akkor is ezt tettük, amikor Dél-Vietnam lángokban állt, amikor a Vietnami Demokratikus Köztársaságot bombázták, amikor félmilliós idegen hadsereg avatkozott be a vietnami nép sorsába. A vietnami nép sorsának alakulása bizonyította: az a nép, amely a világ haladó erőinek támogatását élvezi, s az igazságos ügyért a végső harcra is el van szánva, teljes győzelmet arat. Szívből üdvözöljük a vietnami népet a nagy győzelem alkalmából! Szívből köszöntjük Indokína népeit, szabadságharcuk győzelmét. Ismételten kifejezzük szolidaritásunkat, együttérzésünket. Kijelentjük, hogy a jövőben is velük leszünk. Szívből kívánjuk, hogy építsék fel szabad és boldog jövőjüket – megérdemelték!

Ami a közel-keleti válságot illeti: a haladó, békeszerető erők azért küzdenek, hogy ott a háborús hódítás felszámolásával a Közel-Kelet népei nemzeti jogaik birtokában, szabadon élhessenek. A ciprusi kérdés rendezését akarjuk, és azokkal értünk egyet, akik arra törekszenek, hogy Ciprus népe függetlenségben, szabadon éljen.

A népek erős akarattal küzdenek a haladásért. Ezt bizonyítja a portugáliai események menete is. Mi a saját bőrünkön éreztük, mit jelentett a negyedszázados Horthy-diktatúra Magyarországon, s tudjuk, hogy a kegyetlen fasiszta diktatúra, amely Portugáliában 48 éven át létezett, ugyanilyen volt. A portugál nép nem tűrt tovább, s a fasiszta rezsim kártyavárként omlott össze. Szolidárisak vagyunk a portugál hazafiak törekvéseivel, a nép szabadságát, a társadalmi igazságot, a

szociális fejlődést szolgáló céljaival. Teljes mértékben szolidárisak vagyunk portugál testvérpártunkkal, a Portugál Kommunista Párttal, amelynek tagjai, minden haladó erővel összefogva, igaz hazafiként, következetes forradalmárként küzdenek a nép javáért.

Mi, akik a békés egymás mellett élést nemcsak hirdetjük, hanem gyakoroljuk is, Portugáliára nézve is úgy értjük, hogy kívülről senki sem avatkozhat be az ország életébe. A portugál népnek saját joga, hogy döntsön jövendőjéről. Bízunk a nagy tapasztalattal rendelkező, a fasizmus kegyetlen iskoláján átment, haladó portugál hazafiak bölcsességében, tenni akarásában, és sok sikert kívánunk küzdelmeikhez.

Munka és harc nélkül a külpolitikában sem adnak semmit. Mindent megteszünk a nemzetközi enyhülés érdekében, de hangsúlyoznunk kell: az éberségre továbbra is szükség van, mert az enyhülésnek még nem mindenki híve, s az enyhülés ellenzői még folytatják aknamunkájukat. Ezért hűek vagyunk a Varsói Szerződés szervezetéhez, amely az idén ünnepli fennállásának 20. évfordulóját. Hívei vagyunk a fegyverzet csökkentésének, a teljes leszerelésnek, de azt valljuk, hogy ameddig a világon fenyegető katonai csoportosulások vannak, addig Európa szocialista népeinek és a világ népeinek szükségük van arra a biztosítékra, amit a Varsói Szerződés jelent.

Hívei vagyunk annak, hogy a vitás nemzetközi kérdéseket tárgyalások útján kell megoldani. Harcolunk a háború ellen, hogy a béke tartós és szilárd legyen. Ebből kiindulva, melegen üdvözöljük és teljes mértékben egyetértünk a szovjet–amerikai tárgyalásokkal, amelyek az atomháború veszélyének elhárításáért folynak. Az európai biztonsági értekezleten azért dolgozunk, hogy a munkát mielőbb befejezve, lehetőleg még ez év nyarán, Helsinkiben megtarthassák a harmadik ülésszakot, s hogy az értekezlet új, jobb, békésebb helyzetet teremtsen Európában.

A viták során egyes nyugati kritikusaink azzal próbálnak érvelni, hogy az európai biztonsági értekezlet a szocialista országoknak különösen fontos. Állítjuk: a tartós, biztosított, szilárd európai béke, a szilárd európai biztonsági rendszer kivétel nélkül minden európai népnek, országnak érdeke, s hozzátehetjük: a föld egész lakosságának érdeke. Rendezett, jó viszonyra, gyümölcsöző együttműködésre törek-

szünk Európa minden országával, a biztonsági értekezlet munkájába bekapcsolódott Amerikai Egyesült Államokkal és Kanadával is.

Külpolitikai törekvéseinket, államunk nemzetközi tevékenységét, békepolitikánkat egész népünk fenntartás nélkül támogatja. Ezt az elvi, egyértelmű és következetes külpolitikai tevékenységet folytatjuk a jövőben is, s ezt folytatja, képviseli majd legfőbb törvényhozó testületünk, az újonnan megválasztandó Országgyűlés is.

Május 9-én, a fasizmus fölött aratott győzelem napján a Szovjetunió Kommunista Pártjának Központi Bizottsága, a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsának Elnöksége és a szovjet kormány felhívással fordult a világ népeihez, parlamentjeihez, kormányaihoz. Néhány mondatot idézek ebből a felhívásból: „Egyszer és mindenkorra számoljanak le a veszedelmes hidegháborús politikával, szüntessék meg a beavatkozást más népek és államok belügyeibe, fordítsák arra minden erejüket, hogy az emberiség békés jövője, a szilárd és tartós béke szavatolása érdekében megteremtsék a biztonság légkörét. A 250 milliós szovjet nép nevében fordulunk azokhoz, akik szívükön viselik földünk jövőjét: fogjunk össze, hogy ez a jövő békés legyen!"

Üzenjük szovjet barátainknak, hogy az a politika, amely a május 9-i felhívásban kifejezésre jut, nemcsak a Szovjetunió politikája, hanem a mi politikánk is. A Magyar Szocialista Munkáspárt, a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa és kormánya, országgyűlésünk s – hozzáteszem – a magyar nép igent mond erre a felhívásra. Egyetértünk azzal: a világ minden békeszerető népe és ereje fogjon össze, hogy ez a jövő békés legyen.

A Magyar Szocialista Munkáspárt bel- és külpolitikáját, a Hazafias Népfront politikáját az élet igazolta. Ez a politika a párt, a munkásosztály, a nép erőfeszítései nyomán valósul meg az életben, s hoz nagyszerű eredményeket. Nehéz, nagy utat tettünk meg. Sok keserves tanulságot kellett megismernünk, de a neheze már mögöttünk van. Annyi vész után, a Horthy-rendszer, a háborús pusztítások, az 1956-os ellenforradalom után sikerült ügyeinket rendezni. Egyenes úton haladunk. Népünk ma már a fejlett szocialista társadalmat építi, bizakodva nézhetünk a jövőbe.

Világosak, reálisak és lelkesítőek a céljaink, amelyekért dolgoznunk, küzdenünk kell. Meg kell küzdenünk a maradisággal és a maradiakkal,

a fizikai nehézségekkel, az anyagi problémákkal. De nincs okunk kishitűségre, mert az erőink hatalmasak. Ha ezeket az erőinket még jobban egyesítjük és szocialista szellemben dolgozunk, felépül hazánkban a fejlett szocialista társadalom, s méltó módon helyt tudunk állni nemzetközi síkon is a szocializmus, a béke, a haladás ügyéért! Ez a mi választási programunk.

Eredményekről, nagyszerű lehetőségekről szólunk, de állhatatosságot is kérünk, munkáról és küzdelemről is beszélünk. Pártunk, munkásosztályunk, népünk összeforrott, nyíltan tudunk beszélni egymással. A magyar dolgozó milliókat sok év küzdelme, tapasztalata győzte meg arról, hogy helyes úton járunk, s csak ezen az úton jutunk el még tágasabb terekre, még szebb mezőkre, a boldogabb jövőbe. Azt kérem a magyar dolgozó néptől, hogy a hétköznapokon tettekkel, most vasárnap, a választáson pedig szavazatával támogassa ezt a politikát!

Tartalom

Beszéd a Politikai Főiskola fennállásának 25. évfordulója alkalmából rendezett ünnepségen (1974. szeptember 2.) / 7

Felszólalás a Központi Bizottság ülésén (1974. november 20.) / 24

Hozzászólás a Belügyminisztérium országos parancsnoki értekezletén (1974. december 13.) / 45

Felszólalás a KISZ Központi Bizottságának ülésén (1975. január 21.) / 52

Felszólalás a Ganz-Mávag Mozdony-, Vagon- és Gépgyár pártértekezletén (1975. február 1.) / 68

Felszólalás a budapesti pártértekezleten (1975. március 1.) / 89

A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának beszámolója a XI. kongresszuson (1975. március 17.) / 108

Vitazáró beszéd a XI. kongresszuson (1975. március 21.) / 161

Nyilatkozat a szovjet rádiónak és televíziónak (1975. április 2.) / 174

Válasz az Ogonyok kérdéseire (1975. április 15.) / 182

Felszólalás a Hazafias Népfront Országos Tanácsának ülésén (1975. április 15.) / 186

Beszéd a dunaújvárosi választási nagygyűlésen (1975. június 12.) / 196

A kiadásért felel a Kossuth Könyvkiadó igazgatója
Szerkesztette Rákosné Szőke Katalin
A kötésterv Erdélyi János munkája
Műszaki vezető Szécsi Andor
Műszaki szerkesztő Gyenes L. György
A szedést 1975. VI. 13-án kezdték meg
Megjelent 1975. VIII. 25-én, 30 000 példányban
Terjedelme 13¼ (A/5) ív
75 1182/1 – Zrínyi Nyomda, Budapest
Felelős vezető Bolgár Imre vezérigazgató